

శ్రీ భాగవత దర్శనము

భాగవత కథ

(అష్టమ ఖండము)

శ్లో॥ వ్యాసశాస్త్రోప వనతః సుమనాంసి విచిన్వతా ।
కృతానై ప్రభుదత్తేన మాలా 'భాగవతీ కథా ॥'

గ్రంథకర్త :

శ్రీ గంగా ప్రభుదత్త బ్రహ్మచారిగారు

అనువాదకుడు :

' శ్రీ రామ శరణ్ '

శ్రీ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్య

ప్రకాశకులు :

శ్రీరామ శరణ మందిరము, బుద్దాం.

వి ష య సూ చి త

1. అగ్రిమస్పష్టి వర్ణనము	1
2. కర్దమునకు భగవద్దర్శనము, వరదానము	16
3. కర్దమముని ఆశ్రమమునకు మనువు వచ్చుట	26
4. కర్దమమునితో వివాహాశ్రస్తానము	39
5. కర్దమమునితో దేవహూతి వివాహము	50
6. కర్దమముని తపస్సు - దేవహూతి సేవ	58
7. దేవహూతికి నరప్రదానము	64
8. కర్దముడు పత్నితోఁగూడి సుఖములనుభవించుట	75
9. కర్దముడు లోకపాలనగరములందు విహరించుట	82
10. కర్దముని విరాగము	89
11. కపిలావతారము	99
12. కపిలస్తుతి	108
13. కర్దముడు సన్యాసియగుట	115
14. కపిలునితోఁ దత్పజ్ఞాన జిజ్ఞాస	122
15. కపిలోపదేశసారము	129
16. కపిలదేవుని గృహత్యాగము	139
17. దేవహూతి బ్రహ్మప్రాప్తి	145
18. దత్తాత్రేయావతారోపక్రమము	155
19. అనసూయకు త్రిమూర్తులు పుత్రులగుట	162
20. పతివ్రతాప్రభావము	182
21. పుత్రప్రాప్తికి అత్తి తపస్సు	196
22. త్రిమూర్తులు పుత్రులగుదురని వర మొసగుట	204
23. దత్తాత్రేయావతారము	210

శ్రీ బొలిశెట్టి హనుమంతరావుగారు

ప్రొఫెసరు విజయ & కో, గుంటూరు.

వీరీ యెనిమినన భాగమునకగు ముద్రణావ్యయము
నొసంగిన వదాన్యులు. శ్రీ బ్రహ్మచారిగారు ఆదేశింపగనే
ముద్రణకగు వ్యయము నొసంగిరి. వీరికి భగవంతు డాయు
రారోఽవ్యైశ్వర్యముల నొసంగి ఇతోధిక భగవత్సేవనొసర్ప
జేయుగాత !

— శ్రీరామశరణ్.

అనువాదకులు.

గ్రంథకర్త.

భాగవతకథ

అగ్రిమసృష్టివర్ణనము

ఏది జరిగినను దానికి కారణముండి తీరును. సూక్ష్మ రూపముననున్న రచన స్థూలరూపమును దాల్చును. ఉండుట కిబ్బందియై యొక గృహమును గట్టుటకు సంకల్పము కలిగెను. సంకల్పము కలుగఁగానే మనస్సులో దాని రూపురేఖ లేర్పడెను. ఇంత పెద్దది కావలయును, అట్లు కట్టవలయును, ఇట్లు కట్టవలయును అని యాలోచించి తర్వాతఁ బ్రచుత్నము కావించును. అంతఁ దన యిచ్చకు స్థూలరూప మొసంగును. అది తయారైన తర్వాత నందఱును మంచియిట్లు కట్టినావందురు. బయటివారి కది తయారైనప్పుడే కట్టినట్లు తెలియునుగాని, కర్తకు మనస్సులో నిది తయారగుచునే యుండును. దానికి ముందు కారణరూపమున నది కట్టఁబడినది. ఏలననఁగా నిదినఱ కిట్టిది లేకున్న నిప్పుడిట్లు కట్టుట జరుగదు. గృహముసకుఁ గారణము నిత్యము. దీనినే యిట్లునుకొనుము:- ఒక విగ్రహమును జేయువాఁడు తాతయందు విష్ణుని విగ్రహమును జెక్కును. మొట్టమొదట మనస్సులో నాలోచించుకొని యాతఁడొక చిత్రమును నిర్మించుకొనును. తర్వాత నులి, పోగరు మొదలగు పనిముట్లను దీసికొని, యా శిలను దొలిచి తొలిచి తన మనోనుకూలమగు విగ్రహమందు అవయవముల నేర్పఱచును. విగ్రహము తయారైన తర్వాత నందఱు నిట్లందురు-“ఆ శిల్పి యా కాలమున భవ్యమూర్తిని జెక్కినాఁడు.” వాస్తవముగ దీనిని జెక్కుటకు పూర్వమే ఆతని మనస్సున నిది యేర్పడినది. విగ్ర

హామ నెచ్చటనుండియో తెచ్చి యిచ్చటనుంచలేదు. కారణ రూపమున విష్ణువచ్చట నిత్యముగ నున్నాడు. అవ్యక్తరూపమున నున్నాడు. చిత్రకారుడు కేవలము దానిని వ్యక్తము చేసినాడు. వ్యక్త మొనర్చు కళ ఆతనికొక యవ్యక్త శక్తివలనఁ బ్రాప్తించినది. ఏలననఁగా అందఱును అవ్యక్త పాషాణ విష్ణువును వ్యక్తము చేయఁజాలరు. సామర్థ్యము కలవారే యిట్లు చేయ సమర్థులు.

ఈ జగత్ప్రవాహము నిత్యమైనది. దీనికి మొదలును లేదు. చివరయు లేదు. అనాదికాలమునుండి యీ ప్రవాహము ప్రవహించు చున్నది. అనంతకాలము వఱకు ప్రవహించుచునే యుండును. తన శక్తిచే నాతఁడు బ్రహ్మను బుట్టించినాఁడనుఁడు లేక బ్రహ్మయైనాఁడనుఁడు. బ్రహ్మయై ప్రాచీన ఋషులను మునులను స్మరించును. ప్రాచీన ప్రపంచమునఁ గల సమస్తోపకరణములను నాతఁడు స్మరించును. కారణరూపమున దాగియుండిన యా సమస్తసంభారము బ్రహ్మయొక్క మనస్సులోఁ బ్రకటమయ్యెను. దానినే సూక్ష్మసృష్టియందుము. ఆ సూక్ష్మసృష్టి పదార్థములందు వాసనా ప్రాబల్యముండుటచే నది స్థూలరూపమును ధరించుచుండును. భగవంతుఁడు ప్రకాశస్వరూపుఁడు. ఆతని కెంతదూరమున నుండిన నంతగాఁ జీకటిలోనికి బోవుచుందుము. తమస్సు వైపునకుఁబోవుట యనఁగా స్థూలతను గ్రహించుటయని తెలిసికొనవలయును. బ్రహ్మకు మునులు కొద్ది దూరములో నున్నారు. వారికంటెఁ బ్రజాపతులు, వారికంటె మనువులు, మనువులకంటె మనుపుత్రులు, మనుపుత్రులకంటె మనుష్యులు, మనుష్యులకంటె పశుపక్ష్యాదులు, పశుపక్ష్యాదుల

కంటె వృక్షపాషాణాదులుండును. ఇదేవిధమున స్థూలమునుండి సూక్ష్మమునకుఁ బోవుచో నెంతగాఁ బోయిన సంతగా భగవానునకు దగ్గఱపడుచుండురు. ఈ చక్రము నిరంతరము తిరుగుచుండును. దీనినే ఉత్పత్తి, ప్రలయ, జన్మ, మరణ ప్రవాహమందుము. ఇక సృష్టిప్రకరణము జరుగు చుండును. భగవంతుని నాభినుండి కమలము పుట్టినది, కమలమునుండి బ్రహ్మ యుదయించెను. బ్రహ్మనుండి దశమాససపుత్రులు, తర్వాత మను శతరూపలను మిథునము, ఇట్లు సూక్ష్మమునుండి స్థూలసృష్టి జరిగినది. దీనిని మనస్సులో నుంచుకొనియే శౌనకుఁడు సూతునితో నిట్లనెను:- సూతా ! నీవు వరాహావతార కథను, హిరణ్యాక్షోద్ధారమును జాల యద్భుతముగఁ జెప్పితివి. భగవత్కథలను వినుచువినుచు మానవజన్మమును గడుపుటయే మానవ జన్మకు సార్థకత. తీర్థయాత్రల నొనర్చి తన యంతఃకరణమును శుద్ధము గావించుకొనిన విదురుఁడే జీవితము యొక్క యథార్థలాభమును గొందినాఁడు. భగవద్భక్తిచేఁ బరలోకమును సాధించినాఁడు. మైత్రేయునితోఁ గథాప్రసంగ మొనర్చి లోకోపకారము నొనర్చెను. సూతా ! లోకములోనికి గంగునది రాకున్నను, భగవత్కథలు లేకున్న నే మానవుఁడను నీ సంసార సాగరమును దాటి శాశ్వతశాంతికిని, అక్షయసుఖమునకును నధికారి కాలేడు. ఏలననఁగా దేహధారులకు తెలిసియు, దెలియకయు, మనోవాక్కాయములచే నిరంతరము అసంఖ్యాకములగుఁ బాపముల నొనర్చుచుండును. ఒక్కొక్కప్పుడు పుణ్యమును జేయు చుండును. జీవి యథారీతిగఁ బుణ్య పాపముల ననుభవింపవలసి వచ్చినఁ గొన్నిదినములు సరకాగ్నిలోఁ బడి

బాధ లనుభవింపవలయును. ఒక వేళ పుణ్యములచే స్వర్గములోని యనిత్య, నశ్వర, క్షయిష్ణు భోగవిలాసముల ననుభవించినను నవి యల్పకాలమే నిలుచును. కాని త్రిపథగామిని యగు గంగయు, భగవత్కథలును సదా పాపములను హరించుచునే యుండును. విదురుఁ డడుగఁగా మైత్రేయుఁడు సమాధానరూపమునఁ జెప్పిన సమస్త పాపహరకములగు భగవత్కథలను నాకుఁ జెప్పుము.”

శౌనకుఁ డిట్లుడుగఁగా సూతుఁడు ప్రసన్నుడై యిట్లనెను:— ఋషులారా ! మీరే సంసారతాపసంతప్తులగువారికి నిజమగు తల్లులు, దండ్రులు, హితైషులు, సుహృదులు. మీరిట్టి ప్రశ్నను గావించి సంసారులకు నిష్కంటక రాజపథమును తయారు చేయుచున్నారు. మహామహుఁడగు మైత్రేయుఁడు విదురునకు వారాహ చరిత్రను జెప్పఁగాఁ బ్రసన్నుడై యాతనిని అగ్రిమస్పృష్టినిగూర్చి ప్రశ్నించెను.”

విదురుఁ డిట్లుడిగెను : “స్వామీ ! బ్రహ్మ మరీచాది దశపుత్రులను, మనుశతరూపలను సృజించి తర్వాత నేయే సృష్టిని గావించెను ? తర్వాత సృష్టిని అందఱును గలిసి వృద్ధి గావించిరా లేక బ్రహ్మ యొక్కఁడే యంత్రమువలె నొసర్చెనా ? కృపతో నాయీ ప్రశ్నలకుఁ బ్రత్యుత్తర మీయవలయును.”

ఇది విని నవ్వుచు మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను :— “విదురా ! మాటి మాటికి సృష్టినిగూర్చి ప్రశ్నించి నాకు సదా సృష్టికర్త స్మరణ కలుగునట్లు చేయుచున్నావు. ఇదియే జీవునకుఁ

బరమ పురుషార్థము. మహాభాగా ! భగవదేచ్ఛచే గాల, కర్మ, ప్రకృతి సంసర్గము వలనఁ ద్రిగుణములలో క్షోభము కలుగునని నీకిదివఱకే చెప్పియున్నాను. దీనివలన మహత్తత్త్వము త్రివిధాహంకారము, పంచతన్మాత్రలు, పంచభూతములు, పంచజ్ఞానేంద్రియములు, పంచకర్మేంద్రియములు, వాటి కధిష్ఠాత్మదేవతలు మొదలగునవి యుత్పన్నమై అండాకారముగ నయ్యెను. భగవంతుఁడు దానిలోఁ బ్రవేశింపఁగా నాతని నాభికమలము నుండి బ్రహ్మయుద్భవించెను. ఆతఁడు అవిద్యను, యక్ష, రాక్షస దేవతా, సురాదులను సృష్టించెను. అంత దిన, రాత్రి, సంధ్యాదులను సృష్టించి కాలవిభాగము గావించెను. తదనంతరము అప్పరస, గంధర్వ, భూత, పిశాచ, నీద్రా, తంద్రోన్మోద, పితర, సాధ్య, కిన్నర, కింపురుష, సర్పాది సృష్టిని గావించెను. ఇంత సృష్టి యొసర్చినను బ్రహ్మకు సంతోషము కలుగలేదు. అప్పు డాతఁడు పురుషాకార శరీరమంను మానవుని బుట్టించెను. మానవ శరీరమునుగాంచి బ్రహ్మ సంతసించెను. దేవతల హర్షమునకు మేరలేకుండెను. వారిట్లనరి :- “పితామహా ! నీవు అద్భుత సృష్టిని గావించితివి. మాకుగూడ అన్నమును, జలమును గల్పించితివి. వీరు యజ్ఞయాగాదుల నొసర్చి మమ్ములను సంతోషపరచెదరు. ఈ శరీరముతో మోక్షలాభమునుగూడ పొందఁ గలుగుదురు. మనువుల సృజించిన తర్వాత తపో, విద్యా, యోగ, సమాధులతోఁ గూడిన మునుల సృష్టి జరిగినది. ఆ సమయమున స్వాయంభువ మనువు, శతరూపల సృష్టిజరిగెను. శతరూప సృష్టిలో మొదటిస్త్రీ. ఆమె వివాహము స్వాయంభువ మనువుతో జరిగెను.”

విదురుఁ డిట్లడిగెను:— “వీరిలో శ్రేష్ఠులెవరు ? పురుషుఁడా ? స్త్రీయూ ? ”

మైత్రేయుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:— “విదురా ! వీరిలో నెవరు శ్రేష్ఠులో నీవే తెలిసికొనుము. ఎవరి స్థానములో వారే గొప్ప. రెండు చేతులు, రెండు కాళ్లు, రెండు ముక్కురంధ్రములు, రెండు కన్నులు వీనిలో గొప్ప యేవి ? కొద్ది యేవి ? బ్రహ్మ రెండుగ నయ్యెను. అట్టియెడ నిందు కొద్ది, గొప్ప భేద మేల యొనర్పవలయును ? పురుషుఁడు కుడిభాగమున నయ్యెను, స్త్రీ యెడమభాగమున నయ్యెను. సృష్టికి ఇద్దరు నవసరమే. రెండు చేతులులేక తాళము కొట్టలేము కదా ! కావున నిద్దరు సమానమే. ”

విదురుఁ డిట్లనెను:— “అయినను గొంచెముగ కొద్ది గొప్ప లుండి తీరును. ”

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:— “విదురా ! నా యభిప్రాయమున మొట్టమొదట పురుషుఁడగు బ్రహ్మయే ఇద్దరను బుట్టించి నాఁడు కావున నీ క్రమముచే దండీ శ్రేష్ఠుఁడు. సృష్టివృద్ధి శతరూపవలన నైనది కావున తల్లిశ్రేష్ఠురాలు. కావున తల్లి రూపముననున్న స్త్రీ శ్రేష్ఠురాలు. పతీ పత్ని సంబంధములో పురుషుఁడు శ్రేష్ఠుఁడు. ఈ విధముగ శ్రేష్ఠత్వ మెచ్చటనుండదో అచ్చట కలహము అనఁగా గలి ప్రవేశించినదని గ్రహింపవలయును. ”

ఇదివిని విదురుఁడు బిగ్గరిగనవ్వి యిట్లనెను:— “స్వామీ ! మీరు మరలఁ బ్రకారాంతమున నిద్దరను సమానముగఁ జెప్పి

తిరి. నిజమే. సర్వథా సమానముగ సృష్టి జరగనే జరుగదు. కొంచెముగ నసమానత యుండవలయును. సర్వథా విపరీతమందును సృష్టి జరుగదు. సృష్టిలో అనుకూల్యము కావలయును. అయితే శతరూపామనువులు కలిసి యెంతసంతానము నుత్పన్నము కావించిరి; వారి వంశమెట్లు వృద్ధియైవది ?

అంత మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ మనువు శతరూపాగర్భమునఁ బ్రయవ్రత, ఉత్తానపాదులను నిద్దరు ధార్మికులగు బుత్రులుదయించిరి. వారిద్దరీ పసుధకు ప్రభువులైరి. వారీ విశ్వమునంతను బుత్రులవలెఁ బాలించిరి. వీరుగాక ఆకూతి, దేవహూతి, ప్రసూతి యను ముగ్గురు కన్యకలను బుట్టించెను. దేవహూతిని మహాయోగి యగు కర్దమ ప్రజాపతికిచ్చి పెండ్లిచేసిరి. వీరి గర్భముననే సాక్షాచ్ఛీమన్నారాయణుని అంశావతారమగు కపిలమహాముని జన్మించెను. ఆకూతిని రుచియను ప్రజాపతికిచ్చి పెండ్లిచేసెను. ప్రసూతిని దక్షప్రజాపతి కొనంగిరి. వీరి వలననే యీ చరాచరప్రపంచ మంతయు నిండిపోవునంతటి సంతాన ముద్భవించినది. ”

అంత విదురుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ ! నే నవతార చరిత్రను వినఁ గుతూహలపడుచున్నాను. మీరు నాకు కపిలభగవానుని చరిత్రమును వినిపింపవలయును. దేవహూతి వివాహము కర్దమప్రజాపతితో నెట్లయ్యెను. భగవంతుఁ డెట్లువతరించెను. ఈ వృత్తాంతమంతయు నాకు సవివరముగా వినిపింపవలయును. ”

విదురుఁడిట్లు ప్రశ్నింపఁగాఁ బ్రసన్నుడై మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “మహాభాగా ! అవతారకథలను విన నుత్స

హించు నీవు ధన్యుడవు. ఇప్పుడు నే నిక కపిలభగవానుని చరిత్రను వినిపించెదను. నీవు అంతను సావధానుడవై వినవలయును. ”

భగవదారాధనఁ గామ్యముగఁ జేసినను, నిష్కామ్యముగ నొనర్చినను కల్యాణప్రదమే. భక్తుల హృదయములోఁ గోరికలు పుట్టించువాఁడును భగవంతుఁడే. హృదయములో నుత్పన్నమగు గోరికలు బూర్తియొనర్చుకొనుట హృదయేశుని బ్రార్థించిన దాని పూర్తికొఱకు ఆతనిని శరణువేడు నెడల ఆతఁడా గోరికలను నెఱవేర్చుటయేగాక చివరకు తన పదమును కూడ ప్రసాదించును. దీనుఁడు, త్సుధార్తుఁడగువాఁడు కృపణుఁడగు త్సుద్రపురుషుని నాశ్రయించి ప్రార్థించిన సంకోచవశమున వారికొక దినమునకు త్సుధానివృత్తికొఱ కన్న మొసంగిన నొసంగనచ్చును లేదా నిరాకరింపవచ్చును. కాని యుదారుఁడును, దయగలవాఁడును, సమర్థుఁడగు వానిని శరణుజొచ్చు నెడల, వానిదుఃఖమును విని దయావశమున వాని యాకలిని తక్షణము పోగొట్టుటయేగాక, తర్వాత వాని నివృత్తికొఱ కేదైన నేర్పాటు చేయఁగలఁడు. ఈ విధముగనే గోరిక కలిగి సాంసారిక మానవునిగాని, భూతప్రేత, పిశాచములను లేక త్సుద్రదేవతలను శరణువేడి యాచించుచోఁ గొంచెముగనో గొప్పగనో వారికోరిక నెఱవేటినను వారిదుఃఖము శాశ్వతముగ పోజాలదు. అట్లే భగవంతునే శరణువేడినచో గోరికలు నెఱవేటుటయేగాక పరమార్థపథ పథికులగుట కవకాశము కలదు. శాశ్వతశాంతికి అధికారులు కాఁగలరు. భగవంతునకు దాసుడై తమకోరికలు నెఱవేరుటకు త్సుద్రుల నాశ్రయించుచో నాతఁడు

హరిదానుఁడుకాక విషయదానుఁడు లేక మాయాదానుఁడు కాఁగలఁడు. ఆతఁ డెల్లప్పుడును యెనుబదినాల్గులక్షల జీవరాసులలోఁ దిరుగుచుండును. కర్దమమహాముని సకామతపస్సు నొనర్చి తన కోరికను నెఱవేర్చుకొనుటయేగాక చివరకు ముక్తినిగూడ బొందెను. ఈ ప్రసంగము నారంభించుచు మైత్రేయభగవానుఁడు విదురునితో నిట్లు చెప్పఁదొడఁగెను:-

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా! కర్దముఁడు బ్రహ్మమానస పుత్రుఁడు. స్వాచంభువమనువు శతరూపను వివాహమాడఁగానే యీతనికిని వివాహేచ్ఛ జనించెను. భగవదిచ్చ అట్లుండుటచేతనే ఆతని కిట్టి కోరిక జనించెను. అంత నాతఁడు చేతులు జోడించి బ్రహ్మదేవుని కిట్లు నివేదించుకొనెను:- ‘ప్రభూ! నా కాఞ్చ యేమి?’

బ్రహ్మ ప్రజావృద్ధిని, సృష్టిచక్రమును ద్రిప్పవలయునని తలఁచుచుండెను. అందువలన నాతఁడు మిక్కిలి ప్రీతితో నిట్లనెను:- “నాయనా! ఇప్పుడు సృష్టి వృద్ధికొఱకు నాకు తోడ్పడుటయే కర్తవ్యము. ప్రజోత్పత్తియందు ప్రయత్నశీలుఁడవుకమ్మ.”

చేతులు జోడించుకొని సమ్రతతో నాతఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! నేను నీ యాజ్ఞను శిరసావహింతును; కాని ప్రజావృద్ధి నెట్లు కావింపఁగలను? ఈ విషయము నా బుద్ధికి వచ్చుట లేదు.”

బ్రహ్మ యీభావమును గ్రహించి యిట్లనెను:- “నాయనా! భగవద్భజనమొనర్చిన నసాధ్యమగున దొక్కటియును లేదు. నీవు భగవంతుని ఆశ్రయింపుము. తపస్సును జేయుము.

తపస్సునలన సమస్త సిద్ధులు లభింపఁగలవు. నీవు భార్య నపేక్షించు చున్నావు. భక్తిచేసిన భార్యయు లభింపఁగలదు, భగవంతుఁడును లభింపఁగలఁడు.”

బ్రహ్మయొక్క యాజ్ఞనుబొంది మహాముని కర్తముఁడు అర్బుదశైల సమీపమున సరస్వతీనది తీరమున ఘోరతపమున ర్చెను. ఆతఁడు యమ, నియమాసన, ప్రాణాయామ ప్రత్యాహారాది యోగాంగములద్వారా సమాధిబొంది పరాత్పరు నారాధించుటలో నిమగ్నుఁడయ్యెను. సమస్త దిక్కులనుండియుఁ దనచిత్తవృత్తులను లాగి మనస్సును భగవంతుని యందుంచెను. ఈ విధముగ పదివేల సంవత్సరములు తపస్సును జేసెను.

స్వాయభువమనువు శతరూపను వివాహమాడి గంగా యమునకు మధ్యనున్న బ్రహ్మవర్తప్రదేశము చాల పుణ్యప్రదమైనదని తెలిసికొని, అచ్చట తమ రాజధాని నేర్పఱచుకొనెను. బ్రహ్మవర్తములోనుండి ఆతఁడు భూమండలము సంతను ధర్మముగఁ బరిపాలించెను. ఆతనికి ప్రియవ్రతుఁడు, ఉత్తాన పాదుఁడను నిద్దరు పరాక్రమశాలురగు పుత్రులును, దేవహూతి, ఆకూతి, ప్రసూతి యను ముగ్గురు కన్యకలు నుద్భవించిరి.

దేవహూతి సుశీల, ధర్మపరాయణ, భక్తిమతి, సాధు స్వభావయుగు కన్యక. ఆమె నిరంతరము భగవద్భజనమందు కాలము గడుపుచుండెడిది. ఆమెకు ఆటపాటలుగాని, లోకుల ముచ్చటలు గాని నచ్చవు. మెదలక కూర్చుండి భగవచ్చింత నము చేయుచుండెడిది. బాల్యమునుండియు నామె సౌందర్యవతి. ఆమెను జూచువారి కందఱకును సంతోషము వేయవలసినదే. ఆమె కొంచెము పెద్దదైన తర్వాత నొకానొక సమయమునఁ

శౌతుకవశమునఁ గందుకముతో నొంటరిగ మేడపైఁ గ్రీడించు చుండ విశ్వావసను గంధర్వుఁడు విమానము నెక్కి పోవుచుండెను. ఈ యనుపమ రూపసౌందర్య లావణ్యమునుగాంచి ఆమె సౌందర్యమునకు మోహితుఁడై శరీరమును మఱచి విమానమునుండి క్రిందపడిపోయెను. మనస్సుతో నాతఁడొనర్చిన పాపమునకు వెంటనే ఫలమును బొందెను.

శుక్లపక్ష క్షపాకరుఁడు దినదిన ప్రవర్థమానుఁడై తన శీతల కిరణములచే లోకుల నందఱను సంతోషపెట్టుచుండును గాని కాముకులకుఁ గష్టము కలుగుచుండును. అట్లే దేవహూతి యశావనవతి కాఁగానే అందఱ కానందము కలుగుచుండెను గాని తల్లిదండ్రులకుఁ జింత యధికమయ్యెను. ఇప్పుడు దేవహూతి బాల్యావస్థను దాటి యశావనవతియయ్యెను. ఆమెను యోగ్యుఁడగువాని కొనఁగి ఆమె జీవితమును సుఖమయము కావింపవలయునని ఆమె తల్లిదండ్రులు కాంక్షించుచుండిరి. వారు భగవద్గుణాను వర్ణనము కావించుచు నీ చింతలోనుండిరి. ఇంతలో వీణా గానముచేయుచు దేవర్షి నారదుఁడు బర్హిష్మతి యను మనురాజ ధానికి వచ్చెను. బ్రహ్మమాససపుత్రుఁడు రాఁగానే స్వామి భువ మనువు గడ్డెను దిగి నిలుచుండెను. రాఁగానే ఆతనికి అర్ఘ్యపాద్యాది షోడశోపచారములచేఁ బూజించి, కూర్చుండుటకు మణిమయాసనము నొసంగెను. శాస్త్రీయవిధిచే చక్రవర్తి పూజలను గ్రహించి స్వస్థచిత్తుఁడై కూర్చుండిన తర్వాత మంత్రి, కోశాంతఃపుర పరివారాదికుశలసమాచారము నడిగెను. పరస్పర కుశలసమాచారములైన తర్వాత శతగూఢ విచ్ఛేదెను. ఆమె మునికిఁమొక్కి, తన పిల్లలచే మ్రొక్కించెను.

యోగ్యానుసారముగ నందఱు కాశీర్వాదమొసంగిన తర్వాత నందఱును గూర్చుండుట కాజ్ఞయొసంగెను. మహారాజుప్రక్కన శతరూప కూర్చుండెను. పిల్లలందఱును ముందుగూర్చుండిరి.

ఆ తర్వాత నారదమహాముని నవ్వుచు మనుమహారాజుతో నిట్లనెను:- “రాజా! నీ వేదియో చింతగానున్నట్లు న్నది. నీ కేదియో మానసిక చింత యున్నట్లు నే ననుకొనుచున్నాను. నీ చింతకుఁ గారణమేమో నాకు చెప్పుము. యథా శక్తిగ నేను నీ చింతను బోగొట్ట ప్రయత్నించెదను.”

దేవర్షి నారదుఁడు పలికిన మధుర, సుఖదవాక్యములను విని మనువిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ గృహస్థశ్రమము చింతా సాగరమేకదా! దీనిలో నొకటి తర్వాత నొకటి నిరంతరము చింతా తరంగము లుప్పతిల్లుచుండును. గృహస్థుని చింతలకు ప్రధానకారణములు రెండే. ధనము, సంతానము. ధనము లేకున్నచో దాని ప్రాప్తికై చింత. ఉన్నచో దానినిబెంచుటకును, రక్షించుటకును జింత. సంతానములేకున్నఁ జింత. ఉండినవారిని బోషించుటకును, వారిని యోగ్యులుగా నొనర్చుటకును, వివాహాదు లొనర్చుటకును జింతకలుగును. ఈ చింతలన్నిటికిని మించిన చింత యుక్తవయస్సునచ్చిన కన్యకకు వివాహచింత చాల గొప్పది. ధర్మయుక్తుఁడగు తండ్రికి కుమార్తెను యోగ్యుఁడగు వరునికొసంగి వివాహము చేయునంతవఱకును జింతయే. వివాహమైన తర్వాత నామె సుఖాదులను గూర్చిన చింతయుండును గాని అంతయధికముగ నుండదు. మీ దయవలన నాకు ధనము నకుఁ గొడువలేదు. భగవంతుఁడిచ్చిన సంతానమును నైదు గురు కలదు. ఇప్పుడు నాకుగల చింత ఈ దేవహూతిని గుఱిం

చియే. ఈమె వివాహయోగ్యయైనది. ఈమెకుఁ దగినట్లుగఁ బరమభక్తుఁడును, సదాచారియునగు వరుఁడు దొఱకినఁ జాలు సని యున్నది. నన్నీ చింతయే సదా బాధించుచుండును. ”

సమీపమునఁ గూర్చుండిన దేవహూతి యిది యంత యును వినుచుండెను. ఆమె సిగ్గుచేఁ దలవంచుకొని, నిరంతరము నేలనుజూచుచు, కాలి బొటనప్రేలితో నేలను ద్రవ్యుచుండెను.

నారదుఁడిది విని కొంచెము సే పూరకుండి దేవహూతిని లక్షించుచు నిట్లనెను:- “ అమ్మా ! ఇటురమ్ము. నీ చేతిని జూపించుము. ”

దేవహూతి సిగ్గుపడి తన తల్లివైపు చూచుచుండెను. ఇద్దరు నొక్కసారిగ నిట్లనెరి:- “ వెళ్లుమమ్మా ! మహర్షి పిలుచుచున్నారు. ననుస్కరించి వారికడకుఁ బోమ్ము.” అత్యంత సంభ్రమముతో దేవహూతి ముసికిఁ బ్రణమిల్లి, సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని ముసినమీపమున నిలుచుండెను. ముని యరుణకమలాభమగు నామె హస్తమును దసచేతిలోనికిఁదీసికొని రేఖలద్వారా ఆమె శుభాశుభములను గాంచెను. అన్నిటిని బరీక్షించి యాతఁ డిట్లనెను:- “ రాజా ! నీ కూతురు అతిశయ భాగ్యశాలి. ఆమె లోకములో గొప్ప యశస్విని కాఁగలదు. ఇప్పుడు నాకు జ్ఞాపకమునకు వచ్చినది. సరిస్వతీ సదీతీరమున కర్దమమహాముని ఘోరతపస్సు చేయుచున్నాఁడు. ఆతఁడపరప్రజాపతియే. రూప, వయోగుణాదులందును, సదాచారమునను ఆతఁ డీ కస్యకకుఁ దగినవాఁడు. ఆతఁని మించిన తపస్విని, యశస్విని, ధర్మాత్ముని, సత్యపరాయణుని నే నెఱుంగను. నీ వీ పిల్ల నాతనికిచ్చి వివాహము కావింపుము.”

దేవహూతి చేతిని జూచి నారదుఁడ్లి చెప్పుచుండఁగనే ఆమె గుండె కొట్ట కొను చుండెను. లజ్జావశమున నామె మెలి కలు తిరిగిపోవుచుండెను. ముని చేయిచూడకుండినచో నామె యతఃపురమునకుఁ బరువిడి యుండెడిదే; కాని ఆమెకిప్పుడు పరు విడు శక్తియును లేకుండెను. ఆమె యచ్చటనే తలవంచుకొని నిలుచుండెను. ముని చేయి విడువఁగానే యామె నమస్కరించి లోనికిఁ బోయెను.

మునివచనములను విని యానందించుచు మనువిట్ల నెను:-
 “స్వామీ! కర్దమమహాముని ప్రశంసను నేను చాల దినముల క్రిందటనే వినియుంటిని. ఆతనితో నిట్టి ప్రస్తావమును జేయుటకు నాకు సాహసములేదు. ఆతఁడు తపస్వి, బ్రహ్మచారి. ఈ ప్రస్తా వముచే నాతఁడు నాపైఁ గోపగించుకొనునేమోనని భయపడు చున్నాను. ఆతఁడు నా యీ పుత్రుకను స్వీకరించెనా నీమె జన్మము సఫలము కాఁగలదు. నేనును నిశ్చింతఁడ నగుదును. ఆతఁ డీమెకుఁ దగినవాఁడే.”

నారదమహామునియిట్ల నెను:- “రాజా! మీరీ విషయమును గూర్చి చింతింపవలదు. కర్దమమహాముని భావమును నే నెఱుఁ గుదును. బ్రహ్మచారులు రెండు విధములు:- నైష్ఠికులు, ఉప కుర్వాణులు. జీవితాంతము వఱకు వివాహము చేసికొనక అఖండ బ్రహ్మచర్యవ్రతమును బాలించువాఁడు నైష్ఠిక బ్రహ్మ చారి కేవలము వివాహము పర్యంతము బ్రహ్మచర్యమును బాలించువారు ఉపకుర్వాణులు. కర్దముఁడు ఉపకుర్వాణుఁడే. బ్రహ్మచర్యమైన తర్వాత యోగ్యమగు కస్యక లభింపఁగానే వివాహము చేసికొనఁగలఁడు. కావున నీ వీ సర్వలక్షణసంపన్న

యగు నీ కన్యకను త్యాగియు, దపస్వియు, సర్వసమర్థుఁడు నగు ముని కర్పింపుఁడు ఇట్లు చేయుటచే నీమెకును లోకములోఁ గీర్తి వృద్ధికాగలదు. మీరును బరమపుణ్యాభాగులు కాఁగలరు.”

నారదుని యీ వాక్యములను విని స్వాయంభువ మనువు సకు హర్షాతిరేకముచే శరీరము పులకరించెను. ప్రేమచే గంఠము రుద్ధమగుటచే నోట మాట రాలేదు. కొంచెము సేపటి కాతఁడు ప్రకృతిస్థుడై యిట్లనెను:- “మహామునీ ! మీరు కృప చేసితిరి. నన్ను అతిశయచింతనుండి గట్టెక్కించితిరి. లోకములో సాధువుల భ్రమణము పరోపకారము కొఱకే వారి దర్శన మాత్రముచేతనే మానవుల దుఃఖములు తొలఁగి పోగలవు. స్వామీ ! నేను రేపే నాగృహిణి తోడను, నాకుమార్తెతోడను సరస్వతీ నదీతటమునకుఁబోయి కర్దమమహాముని యాశ్రమము నకుఁబోయి యాతనిని బ్రార్థించి వినయవిధేయతలచే బ్రసన్నుని గావించుకొందును.”

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను :- “ విదురా ! ఈవిధముగ స్వాయంభువ మనువుచే సత్కృతుడై వారికడనుండి నారద మహర్షి స్వేచ్ఛగా వీణ గానముచేయుచు సన్యలోకములకుఁ బోయెను. ఇచ్చట మహారాణియగు శతరూపయుఁ బుత్రికతోఁ గర్దమమహామునియాశ్రమమునకుఁ వెళ్లుటకు సిద్ధపడుచుండెను.”

కర్దమునకు భగవద్దర్శనము, పరదానము.

కామనా పూర్తికొఱకు భగవంతుని యాచించుటయే జీవునిలోఁగల యపూర్ణత. చరాచర విశ్వ సృష్టి, స్థితి, లయము లకు స్వామియు, కర్మనియామకుఁడనగు పరమాత్మకు ప్రతి వాని విషయమును దెలియును. ఏజీవి కెట్లానర్చిన మేలుకల్గునో ఆవిషయము బాగుగా నాతనికి తెలియును. ఏజీవికి ఏకార్యము వలన మేలుకలుగునో ఆవిషయములు బాగుగా నాతనికి తెలియును. మనము మధ్యలోఁ గర్తృత్వమును బెట్టుకొని చింత నధికము కావించుకొను చుందుము. భగవంతుఁడు భక్తులకు కల్పతరువువలె మనోవాంఛితఫలముల నొసంగుచుండును. కల్ప తరువు, సాంసారిక భోగపదార్థములనే ప్రసాదింపఁగలదు. దాని నాశ్రయించిన ముక్తి లభింపదు. కాని వాసుదేవు నాశ్రయించిన ముక్తి భక్తులను రెంటిని బొందవచ్చును. ఆతని నాశ్రయించిన తర్వాత మానవుఁడు దేనిని కోరునో అది లభించి తీరును. ఈ విషయమును లక్ష్యమునం దుంచుకొనియే మైత్రేయ మహా ముని విదురునకుఁ రాఁబోవు కథను జెప్పుచున్నాఁడు.

మైత్రేయుఁడిట్లనెను:- “విదురా! ఇచ్చట నారదమకాని స్వాయంభువమనువున కిట్లు చెప్పి వెళ్లిపోయెను. అచ్చట కర్దమ మునికిని తపస్సు పూర్తియగు సమయ మాసన్నమయ్యెను. ఆతని ఘోరతపస్సునకుఁ బ్రసన్నుడై వరమొసంగువారిలో శ్రేష్ఠుఁడును, భక్తవత్సలుఁడు నగు భగవంతుఁడు కర్దమమహా మునికిఁ బ్రత్యక్షమయ్యెను. కర్దమమహాముని సరస్వతీతటమునఁ దన పరమరమణీయమగు నాశ్రమమందు స్వస్థచిత్తుడై సుఖాస నమున నుండెను. ఆతఁడు చిత్తము నేకాగ్రము కావించుకొని

భగవంతునియందు లగ్న మొనర్చెను. ఆతఁడు ధారణా ధ్యానములను దాటి సమాధిలో శ్యామసుందరుని సాక్షాత్కరింపఁజేసికొనెను. భగవంతుని సౌందర్య, మాధుర్యరూపమగు నమృతమును బానము చేయుటచే సంతుష్టుడై బాహ్యప్రపంచమును మఱచెను. భగవంతుని మనోహరమూర్తి హృదయమునుండి యంతర్హితమయ్యెను. ధ్యేయవస్తువు విలీనమగుటచే వ్యాకులుఁడు కాఁగా నాతని సమాధి భంగమయ్యెను. అందువలన నాతఁడు కన్నులను దెఱచెను. కన్నులు దెఱచునప్పటికి సమాధిలో నింత వఱకును గనఁబడుచుండిన మనోమయమూర్తియే యెట్టి యెదుటఁ బ్రత్యక్షముగ నుండెను. శంఖ చక్ర గదా పద్మములను ధరించి, వనమాలాలంకృతుడై, కాస్తుభమణి ప్రభాపటలముచే దశదిశలను బ్రకాశింపఁజేయుచు కనకాంబరమును ధరించి, మందహాసము చేయుచు శ్రీమహావిష్ణువు సశరీరుడై మూర్తిమంతుడై యెట్టయెదుట నిలిచెను. కోటి సూర్య చంద్రు లొక్కసారిగా వెలిగినట్లు ఆతని నిర్మలప్రకాశము నలుదిశల వెలుగుచుండెను. అద్భుతానుపమానసమున అసితాలకావళి విరాజిల్లుచుండెను. విద్యుత్ప్రభలను లజ్జింపఁజేయు పీతాంబరము కదలుచు భక్తుల నాశ్వాసించుచు నభయప్రదానము కావించు చున్నట్లుండెను. కర్ణకుండలముల కాంతి కపోలశోభనినుమడించు చుండెను. మనోహర మందహాసము చిత్తమును హరించుచు భక్తులహృదయమున సంజీవనీ సుధాసంచారము కావించుచుండెను. వాయువేగమును మించిన వేగము కలవాఁడును, సామవేదమంత్రముల నుచ్చరించు టెక్కలు కలవాఁడు నగు వినతానందనుఁడగు గరుడునిపై నెక్కి ఆకాశ

ముస భగవంతుఁడుండుటనుగాంచి కర్దమమహామునికి ఆనందము నకు మేఱలేకుండెను. అతఁడు సంభ్రమమున వెంటనే లేచెను. ప్రేమోద్రేకముచే నాతఁడు కర్తవ్యనిర్ణయము చేయఁజాలక పోయెను. కిం కర్తవ్యతా విమూఢుడై ప్రేమవ్యాకులుడై కృతకృష్యుడై తి ననుకొని సాష్టాంగ ప్రణామము చేయుచు నేలపైఁ బడెను. అత్యంతప్రేమచే నాతని నేత్రద్వయమునుండి ప్రేమాశ్రువులు వెడలుచుండెను. అంతఁ బ్రణామము కావించి గద్గదకంఠముతో వాసుదేవుని స్తుతింప మొదలిడెను. ”

కర్దమముని యిట్లనెను:— “ప్రభూ ! ఈ కన్ను లీ సాంసారిక పదార్థములను వాసనా యుక్తముగఁజూచి కలుషితములై నవి. ఇవి మిమ్ములను దర్శించినప్పుడే సఫలములైన వనవలెను. నీ దర్శనము నీ కృపలేక యోగాది సాధనములచే లభింపదు. ఈ జీవి సంసారములో మాయావశుడై అనశమున నానాయో నులలో భ్రమించుచున్నాఁడు. ఇంద్రియములు సాంసారిక భోగములకుఁ దగుల్కొనిన వాటిని అనుభవింపవలయునను కోరిక జసింపఁగలదు. ఉపభోగముపలన వాసన వృద్ధిచెందును. వాసన పలన సంసారబంధనము వృద్ధియగును. సంసారమును దాటింపు నిన్ను విషయప్రాప్తికొఱకు ఉపాసించువారు చక్రవర్తిని సందర్శించి తవుడును యాచించినట్లు, కల్పచృక్షముక్రిందఁ గూర్చుండి జిల్లేడుపాల నడిగినట్లును, భాగీరథితీరమునకుఁ బోయి తుద మురుగునీటి తటాకజలమును ద్రావఁ గోరినట్లుండును. కాని నీ వొసంగఁజాలని దొక్కటియును లేదు. నీ చరణముల కడ కే భావముతో వచ్చి, నీ సమీపభక్తుఁ డే వస్తువును యాచించునో నీవు దానినే యొసంగుచుందువు. నీవు ఆర్తజిజ్ఞాసు, అర్థార్థి,

జ్ఞాని యనఁబడు భక్తులందఱు కోరికలను దీర్చుచుండువు. అర్థార్థికి అర్థమును, విద్యార్థికి విద్యను, ధనార్థికి ధనమును, పుత్రార్థికి పుత్రులను, ధర్మార్థికి ధర్మమును, కామార్థికి కామమును, భార్యార్థికి సుందర మనోనుకూలముగు భార్యనుగూడ యొసంగెదవు.”

భగవానుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “కర్దమా ! వా రడుగు చుందురు. కాని నీవింతటి ఘోరతపస్సును పదివేల సంవత్సరముల నుండి చేయుచున్నావు. నీవు వారిలో లేవు. నీవు నన్ను నిష్ఠామ భావముతో నారాధించుచుంటి వనుకొందును.”

కర్దముఁ డిట్లనెను:- “లేదు స్వామీ ! నేనుకూడ అట్టి అజ్ఞులలో నొక్కఁడను. నా తపస్సుకూడ నిష్ఠామమైనది కాదు. మనస్సులోఁ గోరిక నుంచుకొనియే నన్ను భ్యాసించుచున్నాను.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “కర్దమా ! నీ కోరిక యేమి ? నాకు చెప్పుము. నేను దానిని తప్పక తీర్చఁగలను.”

కర్దముఁడు కొంచెము సిగ్గుపడి యిట్లనెను:- “స్వామీ ! ఏమి చెప్పుదును ? నీవు సర్వజ్ఞుఁడవు. ధర్మార్థ కామములను, సర్వ విషయసుఖముల నొసంగు నొక సుందర కామధేనువు కావలయును.”

భగవానుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “సముద్ర మంధస సము యమున నైదు కామధేనువు లుద్భవించినవి; కాని వాటిని ఋషులు కొనిపోయిరి. ఆ గోవులలో నే కామధేనువునై నను నీవు కోరునెడల నా ఋషిచే దానిని నీకిప్పించెదను. నీయాశ్రమ ములోఁ గట్టింపఁగలను. అది నీ వేమియడిగిన దాని నీయఁగలదు.”

కర్దముఁడు సంకోచించెను. భగవానుఁడు ఆటగాఁడు. అన్నివిషయములను ద్రచ్చిత్రచ్చి యడుగుచుండెను. స్వప్తముగఁ జెప్పింపవలయునని యాతని యాశయము. కావున నాతఁడు సిగ్గుతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! నాకు నాల్గుకాళ్ళ కామధేనువు అవసరములేదు. నాకు నాల్గుకాళ్ళకంటె శ్రేష్ఠమైనదగు రెండు కాళ్ళ కామధేనువు కావలయును. ఆ కామధేనువు శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధాది సుఖముల నొసంగు వస్తువులనే యుత్పన్నము కావింపఁగలదు; కాని నే నడిగిన ఈ రెండుకాళ్ళ కామధేనువు స్వయముగ నీ తన్మాత్రల సుఖముల నన్నిటిని బ్రసాదింపఁగలదు. దాని స్వరము సదా వీణాస్వరమును వినిందించుచుండును. పురుషునివాక్కు పదునాళ్ళేండ్లుకాఁగానే బొంగుపారి పోవును. సుఖదరూపము, సర్వరసముల నొసంగు శక్తి, గంధము, స్పర్శ మనోజ్ఞముగ నుండవలయును. నే నా కామధేనువును మేకునకుఁ గట్టివేయను. దానిని గృహేశ్వరిగను, హృదయేశ్వరిగను జేసికొందును. గృహమునకు యజమానురాలగుటచే నామెను గృహిణి యందును.”

సమీపమున నున్న లక్ష్మీదేవి లోలోన నవ్వుకొనుచుండెను. భగవానుఁడు నామెవైపు చూచెను. ఇద్దరి కన్నులు నాలుగు కన్నులయ్యెను. అంత నిట్లనెను:- “మంచిది, మునివరా! నీవు నీ కనురూపమగు భార్యను గోరుచున్నావు. నీవు గృహస్థుడవు కాఁగోరుచున్నావు.”

కర్దమముని సిగ్గుపడుచు నిట్లనెను:- “స్వామీ! ఏమి చెప్పుదును? కోరికలు పుట్టించువాఁడవును నీవే. నీ వేదాజ్ఞ రూపమగు త్రాటిమీఁద జీవులు. బంధింపఁబడినారు. నీ వెట్లా

డించిన వా రట్లాడెదరు. ఇందు మా దోషమేమి యున్నది ? లేకున్న, నిన్నుఁ బ్రసన్నుని గావించుకొనియు నిన్ను విషయ సుఖముల నేలకోరుదును ? నీ భక్తు లీ సాంసారిక విషయముల వైపు కన్నుల నెత్తియెసను జూడరు. వారు నిరంతరము నీ కథా కీర్తన రూపమగు సమృతమును బరస్పరము కలసి వ్యగ్రతతోఁ బాసము చేయుచుందురు. నీ నామకీర్తన, గుణకీర్తనముల వలన నాతని కెన్నటికిని దృష్టికలుగక యత్యుత్తుఁడుగానే యుండును. అట్టివాఁడు దేహాధర్మములను మఱచి, పిచ్చివానివలెను, వెఱ్ఱి వానివలెను నీ ధ్యాసములో నిమగ్నుఁడై యుండును. నీ కీర్తిరూప మగు సమృతమును బాసము కావించి ఆతఁడశరామరుఁడగును. నీవు సర్వజ్ఞుఁడవు, సర్వశక్తిమంతుఁడవు. భక్తు లేమి యాచించిన దానినొసంగుచుండువు కాని యీ సాంసారిక పదార్థము లిచ్చుట కిష్టములేదు. కావున నీవీ నా వివాహేచ్ఛను నెఱవేర్చుము. చివర కీ సంసారసాగరమునుండి ముక్తిని బొందింపుము. నాకు నీ వంటిపుత్రుఁడు పుట్టవలయును. వానివలన నిహలోక పరలోక సుఖములను అసఁగా భోగమోక్షములను బొందవలయును. ”

భగవంతుఁడు నవ్వి లోలోననిట్లనుకొనెను:—“చూడుఁడు ముని యెంతటి బుద్ధిమంతుఁడో ! తపస్సు చేయుటచే నెంతగా బుద్ధినిర్మలమైసది ! ఒక్కకోరికలోనే భార్యను, పుత్రుని సడి గెను. అదియు సామాన్యపుత్రుఁడు కాఁడు. సన్నే కొడుకుగాఁ గోరెను. చివరకు ముక్తియు సడిగెను. కాని నేను భక్త విక్రీ తుఁడను. వా రేది యడిగిన దానిని విచారింపకయే యిచ్చి వేయుదును.” అని యిట్లాలోచించుకొని భగవానుఁడిట్ల నెను:— “మునిపరా ! నీ వన్ని వస్తువుల సడిగితివి, ”

ఇదివిని ముని లోలోన నానందమును జెంది యిట్లనెను:-
 “స్వామీ! సుమేకువునెక్కి సువర్ణమునకు లోభపడనేల? గంగాతీరమును జేరి గంగాజలమును ద్రావ సంకోచింపనేల? మీ దర్శనమైన మీఁదిటకూడ ఇంత గోరికలుండునా యేమి? దయాసాగరుండ వగు నిన్ను శరణువేడియు సపూర్ణ కాముండ నగుదునా? మీ దర్శనమే సమస్తకోరికలను నేటవేర్పఁగలదు.”

ఇది విని భగవానుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “మునివరా! నీ వేకోరికతో నన్నారాధించితివో అది నాకు తెలియఁగదాదు. నాకు నీ మనోగతభావములు తెలియును. నన్నే భావముతో నారాధించినను నిష్ఫలము కాఁజాలదు. అట్టియెడ నీవంటి విరాగి, త్యాగియైన మునీశ్వరుల తపస్సు వ్యర్థమెట్లు కాఁగలదు? నేను నీ కోరికలనన్నిటిని నేటవేర్చెదను. నీనడుగుటకు పూర్వమే నేను నీ వివాహమున కేర్పాటు కావించితిని. అంతయు సిద్ధమైనది.”

మునిహృదయ ముప్పొంగెను. ఆతఁడిట్లనెను:- “అయితే స్వామీ! నే నెంతవఱకు ప్రతీక్షింపవలయును?”

భగవానుఁడు నవ్వుచు, తన మాటను సమర్థించుకొనుచు నిట్లనెను:- “ఎంతవఱకో యెందులకు? రేపు లేదు ఎల్లుండి నీకు మనోహరిణియగు గృహిణి లభింపఁగలదు.”

కర్దమముని తన యుత్సృకత నణఁచుకొనుచు నిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇంతవఱకు మాటయును లేదు మంతనమును లేదు. ఎల్లుండి పెండ్లి యెల్లు కాఁగలదు? పిల్ల యెచ్చటనుండి రాఁగలదు? జటాజూటధారియు, ధూళిధూసరియై యుండునా భోటి

వాని కెవనిపిల్ల నీయఁగలఁడు ? కాని మీ కసంభవమేమి కలదు ? నీ యుచ్చాస నిశ్వాసములచేతనే సృష్టిప్రలయములు జరుగఁ గలవు. ఒక్క వివాహవిషయములో లెక్కయేమి కలదు ?”

మునియొక్క అత్యంత తాహమును గాంచి భగవానుఁ డిట్లనెను:- “మునివరా! నీవు ధైర్యమును విహించుము. సాధారణుని బాలిక కాదు. సప్తద్వీపాధిపతియగు మనుమహారాజు కూతుతో నీకు వివాహము కాఁగలదు. ఆ బాలిక అట్టి దిట్టిది కాదు. లక్ష్మీదేవిని బోలిన రూప, గుణ, వయస్సీల, సదా చారములుకల పరమ సుందరియగు దానితో నీకు వివాహము కాఁగలదు. నీవు పిల్లనడుగుట కామె యింటికిఁ బోనక్కఱలేదు. కన్యను వెంటఁబెట్టుకొని రాణియు, రాజును నీ కుటీరమునకే రాఁగలరు, వారు నీ చరణములపైఁబడగలరు. నాభక్తుల సమస్త వాంఛలు, ప్రతిష్ఠతోఁ బూర్తికాఁగలవు. వారి కార్యముల నన్నిటిని నేనే నెఱవేర్పఁగలను.”

రాజకుమార్తె త్యాగియు, విరాగియు సగు నాతని గని యిష్టపడదని ఆతని కనుమానము. ఇద్దరకు పరస్పర ప్రేమ యుండవలయును భగవానుఁడొతని మనోభావమును గ్రహించి యిట్లనెను:- “ఆపిల్ల పరమ సుశీల, శ్యామసుందరి, సద్గుణ సంపన్న. ఆమె నీకు భార్యయై ఈశ్వరబుద్ధితో సేవింపఁగలదు. ఆమెయు నాయారాధనము చేయుచుండినదే. నీవును పదివేల సంవత్సరములు తపస్సును జేయుటచే సంతతికరణము నిర్మల మైనది. కావున మీ దాంపత్యము అనురూపముగ నుండఁగలదు. మీలో మీకు ప్రేమ వృద్ధికాఁగలదు.”

కర్దముఁ డిట్లనుకొనెను :- “గృహస్థునకు సంతానము లేకున్న గృహము శూన్యముగనే తొలగలదు. ఇంతకు సంతానము కలుగునో కలుగదో?” ఆతనిమనోభావమును గ్రహించి భగవానుఁ డిట్లనెను:- “మునివరా! నీ వీర్యము వలన నా మనుపుత్రికకు పరమ యశస్వినులగు తొమ్మిదిమంది కన్యక లుద్భవింపఁగలరు.”

కర్దముఁడు చేతులు! జోడించి యిట్లనెను:- “స్వామీ! ఒకరు ఇద్దరును కారు తొమ్మిదిమంది. వారైనఁ గన్యకలే. ఒక్క కన్యకకు వరుని వెదుకుటకే చాలబాధ కలుగుచున్నది. తొమ్మిదిమందికి నేను వరుల నెట్లు వెదుకఁగలను? నాకు లోకవ్యవహారముకూడ తెలియదు.”

భగవానుఁ డాతని యమాయకత్వమునకు నవ్వి యిట్లనెను:- “మునివరా! ఆడుపిల్ల యెంతయో అదృష్టమునఁ గాని జన్మింపదు. లోకములో నన్నదానము, భూదానము, గోదానము, సువర్ణదానము ఇవి శ్రేష్ఠదానములని చెప్పఁబడినవి. కాని కన్యాదానము అన్నిదానములకంటె శ్రేష్ఠమైనది. సుశీల, సుందరియగు కన్యను వస్త్రాలంకారములతో దానముచేసిన మానవుఁడు అక్షయ పుణ్యలోకములను బొందఁగలఁడు. వరా న్వేషణకై నీ వెచ్చటికిని బోనవసరములేదు. తొమ్మిదిమంది వరు లిచ్చటికే రాఁగలరు. ఇచ్చటనే వారికి వివాహము కాఁగలదు. ఈ భూమండలము నంతను దమ సంతానముచే నింపునట్లుగ నా కన్యకలు సంతానమును గనఁగలరు.”

కర్తముఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! కన్యకలు సరియేకాని వంశము నిల్పుటకును, పున్నామ సరకమునుండి యుద్ధరించుటకు నీవంటి పుత్రుఁడు కావలయును.”

భగవానుఁడు నవ్వుచు నిట్లనెను:- “మునివరా! నేను తండ్రినై వచ్చితిని; కాని నీవు నన్నుఁ గుమారునిగ నొనర్చితివి. నా భక్తుని నోటినుండి పొరపాటున నేది వచ్చినను దానిని సఫలము కావించెదను. నీవు నావంటిపుత్రుని గోరితివి. లోకములో నావంటివాఁడను నేనే. కావున నేనే నాయుంశచే నీకు బుత్రుఁడనై పుట్టి, నీ యశస్సును లోకమంతటను వ్యాప్తి కావించెదను. మీ యిద్దరిని సంసారవిముక్తులఁ గావించెదను. ఇంకేమికావలయునో చెప్పుము? నీ వింకేమి యడిగినను నొసంగెదను.”

ఇది విని గద్గద కంఠముతో కర్తమ ముని యిట్లనెను:- “ప్రభూ! ఇంక నడుగవలసిన దేమున్నది? నేను దార కొఱకు తపమొనర్చితిని. రాజపుత్రియుఁ బరమసుందరియు నగు పత్నీ వరదానము, నవకన్యకలు కలుగు వరదానము, నీవు పుత్రుఁడవగు వరదానము, నన్ను నా భార్యను ఈ సంసారమునుండి తరింపఁజేయు వరదానము నొక్కసారిగ నొసంగితివి. భుక్తి ముక్తులు రెండును లభించినవి. గొప్పవారిని కొద్దిగా యాచించి నను నధికముగ లభింపఁగలదు. ఇంక నింతకంటె నేనేమి చెప్పఁగలను? ”

మైత్రేయమహాముని విదురునితో నిట్లనెను:- “విదురా! ఇట్లు పలికి ప్రేమవిహ్వలుడై ముని భగవంతుని సమ్మఖమున సాష్టాంగదండప్రణామము కావించెను. కన్నులు తెరిచి చూచు

నప్పటికి సామవేదఋక్కుల నాతని పక్షములచే నుచ్చరించుచు గరుడుఁడు భగవానుని దీసికొనిపోవుచుండెను. క్షణకాలములోనే ఆతఁడు మునిదృష్టినుండి యదృశ్యుడయ్యెను. కర్దముఁ డట్లే వైకి చూచుచుండెను.”

కర్దముని ఆశ్రమమునకు మనువు వచ్చుట.

లోకములో నధికాంశములగు విషయములు అనుమానముచేఁ దెలియఁబడు చున్నవి. కవులు వ్యుత్పన్నమతులు, విశాలబుద్ధులు గలవారుగ నుందురు. జీవితకాలమంతయు సంపర్కము కలిగియుండినను గ్రహింపలేని విషయములను కవులు అనుమానము ద్వారమున నెఱుఁగుదురు. అందుకనియే చెప్పినారు “రవికాననిచోఁ గవి కాంచఁగలఁ”డని. కొన్ని విషయములు అనుభవములేక దెలియఁబడవు. అనుభవములేక వాసిని వర్ణింపఁబూనుట అనధికారకార్యమే కాఁగలదు. సంబంధ నిశ్చయమై వివాహముహూర్త నిశ్చయమైనతర్వాత వయస్సువచ్చిన వధూవరుల హృదయమందెట్టి యుత్కంఠత కలుగునో దాని నెవరును అనుభవము లేనివారు చెప్పఁజాలరు. సంబంధ నిశ్చయమైన తర్వాత ప్రాప్తవయస్కులగు వధూవరుల హృదయములలోనుండు ఉత్కంఠత అనుభవము గలవారికి తెలియవలసినదేకాని జీవితములో నట్టి యవసరము లేనివానికిఁ దెలియఁజాలదు.

మైత్రేయముని విదురునితో నిట్లనెను:— “విదురా ! భగవంతుఁడు కర్దమునకు పరమిచ్చి వెడలిపోయెను. ఇప్పుడు కర్దమ

ముని తన యాశ్రమములో నొంటరిగా నుండెను. మన్మథుఁ డాతని మనస్సులోఁ బరువిడఁ బ్రారంభించెను. నేఁడు మంగళ వారము. బుధవారము మధ్యలోనున్నది. గురువారము నాటికి రాజు రాఁగలఁడు. ఆ దినమున శుభముహూర్తము. వివాహమై పోవును. భగవద్వచనము అబద్ధము కారాదు. రాజు రథమెక్కి రాఁగలఁడు. ఈతని వద్ద స్వాగత సత్కారము లొనర్చుటకై న నేమియును లేదు. రేపటినుండియే అధికముగఁ గందమూల ఫలములను బ్రోవుచేయుదును. భగవానుఁ డా చక్రవర్తి పుత్రిక నెంతోఁ బ్రశంసించెను. ఆమెను లక్ష్మీదేవితోఁ బోల్చెను. ఇంతవఱకామె సుఖముగఁ బెరిగినది. రాజభవనములలో నివ సించినది. వేలకొలది దాసదాసీజనములు నిరంతరము సేవించు చుందురు. ఇప్పుడామె వనములో నివసింపవలసి యుండును. ఆమె మనస్సున కీ నిర్జన వనమెట్లు రుచింపఁ గలదు ? ఆమె ప్రకృతిప్రియ, ప్రకృతిసౌందర్యోపాసిని యగుచో నిచ్చట ఆమెకుఁ జాల సామగ్రి లభింపఁ గలదు. ఈ వనము దట్టముగ నున్నది. నందనవనమువలె సమస్త ఋతువులలోను పుష్పించి ఫలించు చుండును. పరాగయుక్తములగు పుష్పములు కల యీ కదంబ వృక్షములెంత కమనీయముగ నున్నవో కదా ! వీటిమీఁద భ్రమరములు వ్రాలినప్పుడు స్వర్ణకందుకముమీఁద నీలమణులు కూర్చినట్లున్నది. ఈ దట్టమగు చంపకలతయందలి పుష్పములం దెంతటి మోహక గంధము కలదు ? పరమ తేజస్వియగువాని దగ్గఱకు పాపాత్ముఁడు రాజాలసట్లు భ్రమరములు దాని దగ్గఱ కే చేరుటలేదు. ఈ యశోకవృక్షమున కెట్టి నూతన మృదు పల్లవములు కలవు ? అశోకమను పేరు దీనికి సార్థకమైనది. దీని

క్రిందఁ గూర్చుండిన నే విధముగ శోకము లుండఁజాలవు. ప్రప్రథమమున నశోకము పుష్పించినప్పుడు పుత్ర పౌత్ర ప్రపౌత్రాదులతోఁ గూడుకొనిన పుణ్యాత్ముఁ డగు గృహస్థుఁ డున్నట్లు శోభించు చుండును.

ఈ పొగడ యెంత దర్శనీయముగ నున్నది ! దీని పుష్ప సుగంధ మెంత హృదయాహ్లాదకరముగ మందముగ నున్నది ! పుష్పములెన్నో రాలుటచే నా చెట్టుక్రింద వనవిహారులు పుష్ప శయ్య పరుచుకొన్నట్లుండెను. కుండమందార పుష్పములు దశ దిశలు తమ వాసనలను వెదఁజల్లు చున్నవి. వీటి అన్నిటికంటె విలక్షణమగు కుటజగంధ మెంత తీక్షణముగ నున్నది ? మాధవీ కుంజములోఁ గూర్చుండుటచే నాకాశమందు ఛిద్రములట్లు కనఁబడుచున్నవి. జవనులకు జడయాడినప్పుడు పుష్పమాలనుండి పూలురాలునట్లు మాలతీపుష్పములు లతలనుండి రాలుచున్నవి. ధూర్తుల సేవకుఁ బ్రసన్నమై వారిపశమైన సాధుపురుషులట్లు వివిధవర్ణములు కల పాటలీపుష్పములు కంటకలతలపై శోభిల్లుచుండెను.

ఈ వృక్షముల నాశ్రయించుకొని సత్పరిపాలకుని ఆశ్రయించుకొని గుణవంతులు, కళాకారులు, పండితులున్నట్లు వివిధ రకములగు పక్షులున్నవి. ఉద్యానవనములలో విహరింపనచ్చిన కాముకుఁ డొకానొక కమనీయ కామినిని గాంచి దాని చుట్టు నూరకఁ దిరుగునట్లు పుష్పించిన పుష్పముల చుట్టును మత్త మధుపములు కిరుగు చున్నవి; రాజు రాగానే నర్తకులు నాట్యముచేసినట్లు మేఘములను గాంచి మయూరములు సృత్యములు చేయుచున్నవి. పరదేశమునుండి తిరిగివచ్చిన తన పతినిఁ

బ్రహ్మనిఁ జేయుటకై పత్నివ్రత మధురగీతాగాన మొనర్చినట్లు వసంతాగమనమునఁ గోకిలలు తమ కమనీయ కలకంఠములతో మధురగానము చేయుచున్నవి. ఈ పక్షికూజితములచే వసమం తయుఁ బ్రతిధ్వనించుచుండెను. ఇచ్చట తప్పక మనుపుత్రియగు దేవహూతి మనస్సు ఆకర్షింపఁబడగలదు. ఆమె యీ వృక్ష ములనీడఁ గూర్చుండఁగలదు. పక్షిశాబకములతోఁ గ్రీడింపఁ గలదు. ఇచ్చట ఆటవిక పశువులుకూడ చాల కలవు. హరిణము లెంత యమాచుకపు జంతువులు ! వాటి కన్నులకుఁ దన కన్ను లకుఁ బోల్చుకొని యామె వానినిఁ బ్రేమింపఁగలదు. కపిలగోవు లెంత అమాచుకములు ! వాటినిఁ బట్టుకొని ఆడుకొనఁగలదు. కొండ్రముచ్చులనలస నామెకు మనోరంజనము కలుగఁగలదు. సూకర, సింహ, వ్యాఘ్ర, గజములు, చిలుతవులు లున్నప్పటికి, అవి క్రూరమృగములైనప్పటికి నా తపఃప్రభావముచే నవియును వాని క్రూరస్వభావమును మఱచి పెంపుడు హరిణములనలెఁ దిరుగుచు నెరిజోలికిని పోవు. మనుపుత్రిక వానితో వివిధక్రీడ లొనర్పఁగలదు. వానినిఁ బ్రేమింపఁగలదు. ఈ మూలకముగ నామె మనస్సిచ్చట లగ్నము కాఁగలదు.

వసములో నుండుటకుఁ గొంచెము విసుగు జనించెనా నీ బిందు సరోవరసమీపమునఁ గూర్చుండఁగలదు. ఈ సరోవర జలము లెంతటి ఆరోగ్యప్రదములు, అమృతోపమానములు, సుందర, శీతల, సుస్వాదుజలములు ? భగవానుని ప్రేమాశ్రు బిందువులచే నెట్టి మనోరమతీర్థ మేర్పడినది ! సరస్వతీ సదీజలము లచేఁ జుట్టుకొనఁబడిన నీ రమ్యసరోవరము దుఃఖులనుగూడ సుఖులుగ నొనర్పఁగలదు. దీనికి నలువైపులను బచ్చని దట్టమైన

వృక్షములు కలవు. ఈ శీతలవృక్షచ్ఛాయలఁ గూర్చుండి వాయు తాఁకిడిచే తేగిన తరంగములను గాంచిస-చో నామె రాజభవన ములను గూడ మఱచిపోఁగలదు. జలములలో వివిధరంగులు కల మత్స్యములు కమలములను గంపింపఁజేయుచు నిటునుండి యటుఁ బోవు టెంత మనోహరముగనున్నది ! పశు పక్ష్యాదు లీ పుణ్యాసలిలమును ద్రావి యెంత ప్రమోదితము లగుచున్నవి ! ఈ పుష్కరిణి రాజపుత్రిని తప్పక రంజింపఁజేయఁగలదు. హంస, సారస, చక్రవాక, చకోర, బక, జలకుక్కుట, కురర, కారండవ, జలకాకాది యనేక జలవిహంగములతో శోభిల్లు నీ సరోవర మును చక్రవర్తియొక్క వివిధ రత్నయుక్తమగుఁ గోశమును గాంచి సంతోషించిన్లు సంతోషింపఁగలదు. దంభము లోలోన దాఁగియున్నట్లు మకర, కచ్చపాదు లిందు దాఁగి యున్నవి. స్త్రీలు రహస్యవిషయములను దాఁపఁజాలనట్లు మరకత సదృశములగు నీ స్వచ్ఛజలములు కమలపత్రములను దనలోదాఁచుకొన లేకపోవుచున్నవి. భగవానుని నేత్రబిందువులచే నిర్మితమై, నీలిమరంగు కలిగి, స్వచ్ఛజలములతోఁ గూడియున్న నీ సరోవర మెంత నయనాభిరామముగ నున్నది. నా ప్రియురాలీ సరోవరప్రాంత నవపల్లవకుంజములలో విహరించు-చో నామె రాజధానిలోని సుఖములను మఱచిపోఁగలదు. నగరములో స్త్రీ పురుషులు, పెంపుడు పశువు లెక్కువగ నుండును. వాటికి బదులుగా నిచ్చట వనములో వృక్షలతలు, ఆటవికజీవము లెక్కుడుగ నుండును. ఇవన్నియును బ్రేమించును. వీనికిని జై త న్యము కలదు. ఇవియును సుఖదుఃఖముల ననుభవించుచున్నవి. వీనితో సంబంధము కలిగెనా ఇక సాంసారికులతోఁ బని యుం

డదు. నేడు సూర్యుడ స్తంగతుడగుచున్నాడు. మధ్య నింకొక దినము మాత్రము కలదు. ఎల్లుండి రాజు రానేనచ్చును. రాజు, రాణి ఆశ్రమమునుగాంచి ప్రసన్నులగునట్లు కొంచెము సిద్ధము కావించుకొనవలెను. రాకుమార్తెయొక్క మనస్సు కూడ ప్రసన్నము చెందవలెను.”

మైత్రేయముని యిట్లనెను:- “విదురా! ఈ విధముగ మునివరుడ డా విషయమునుగూర్చి యూహాపోహములు చేయ సాగెను. ఆతనికి రాత్రి నిద్రయును బట్టలేదు. తెల్లవారఁగానే పెందలకడ లేచి యాతఁడు చిమ్మి, శీఘ్రముగ నిత్యకర్మలు నిర్వర్తించుకొని ఆశ్రమము సలంకరింప మొదలిడెను. ఆతఁడు ద్వారమును గట్టి కుటీరమువఱకు వెడల్పుగ మార్గము నేర్పఱచెను. ఆప్రక్కనే రాళ్లుతెచ్చి వరుసగా నుంచెను. వెదురు పొదలనుండి యొక సుందరద్వారమును నిర్మించి, రసాలము లపైఁ బ్రాకిన మాలతీలతలను దానికిఁ గట్టెను. ఎండుపుల్లలను విఱచియుంచెను. నేడు పగలంతయును నీకార్యమందే లగ్నమై యుండెను. తల్లి, తండ్రి, సోదరులు, చుట్టూ లుండియుండినఁ బెండ్లిప్రయత్నమును జేసెడువారే. ఇప్పుడు ముని యివియన్నియు స్వయముగఁ జేసికొనవలసివచ్చెను. మనస్సులో నధికమగు నుత్సాహ ముండెను. ప్రతీక్షాఘడియలు చాల దీర్ఘములుగ నుండును. ఆతఁడు దినమంతయుఁ బనిచేయుచు మనస్సును దానిలో లగ్నము కావించెను. ఎట్టులో ఆ దినమును గడచి పోయెను. కాలము గడచినకొలది మునికి ఉత్సాహ మధికము కాఁజొచ్చెను. నాటి రాత్రి యాతనికి దీర్ఘముగఁ దోచెను. పదివేల సంవత్సరములలో నింతటి దీర్ఘరాత్రి ఆతని కొక్కటి

యును లేదు. చుక్కలు లెక్కించుచు నాతఁ డా రాత్రి నెట్లొ గడిపెను. ప్రాతఃకాలమునఁ గోకిల కుహూకుహూయని కూయ సాగెను. వాసంతి శీతల మంద సుగంధ సమీరము నూతనోత్సాహముతో మునికి కాన్కయొసంగ నేతెంచెను. ఆమ్ర మంజరీ సుగంధమును గైకొని యనిలుఁడు ముని నాసికాభిద్రములగుండా హృదయమందుఁ బ్రవేశింపఁజేసెను. కోకిలాకూజితముచేఁ గర్దమ ముని హృత్తంత్రీ ఝంకార మొనర్చెను. ఆతఁ డరుణోదయము నకుఁ బూర్వమే లేచెను. భగవానుఁడగు భువనభాస్కరుఁ డింకను బ్రాచీదిశా అరుణాంచలము మాటున నిద్రించుచుండెను. అరుణాంబరముచేఁ గప్పఁబడిన మదవతియగు ప్రాచీదిశి భావి పతివియోగమును స్మరించి వ్లాననదనయయ్యెను. నేడు మునికి మిక్కిలి తొందర పుట్టెను. స్వచ్ఛములగు సరస్వతీ సలిలము లందు స్వభావానుసారముగ వేదమంత్రములను బఠింపుచు నాతఁడు స్నానతర్పణము లొనర్చెను. అగ్నిశాలలో నగ్నిని బ్రజ్వలింపఁజేసి విధ్యుక్తముగ హోమము కావించెను. నియమ పూర్తికొఱకు సాధారణజపము కావించి తన యాసనముపైఁ గూర్చుండెను. గతరాత్రియే యాతఁడు గోమయముచే నాశ్రమ మంతయు నలికెను. అగ్ని హోత్రముయొక్క సుగంధితధూపము ఆశ్రమమునంతను సుగంధిత మొనర్చుచుండెను. మరీచి మాలి యగు సూర్యుఁడు సహస్రరశ్ములతో నవ్వుచు ముని యాశ్రమ మునఁ బ్రవేశించెను. ఆతఁ డుదయింపఁగానే లజ్జావతియగు పెండ్లికుమార్తెవలె నిశాదేవి పాటిపోయెను. అలికి మ్రుగ్గులు పెట్టఁబడిన యాశ్రమము బాలసూర్యప్రకాశముచే వెలిగిపోవు చుండెను. సమస్తమంగళములు స్వయముగ వచ్చి ఋషి కార్య

మందు సహకార మొనర్చుచుండెను. నారాయణప్రియ యగు శ్రీదేవి వచ్చి యాశ్రమమున దస కాంతిని బ్రసరింపజేసెను. ముని నేటి ఆశ్రమశోభను గాంచి ముగ్ధుడయ్యెను.

విద్యుక్తముగ భస్మధారణమును గావించి చేత మాలను ధరించి ముని జపము చేయుచుండెను. నేటి జపభారము కర జిహ్వలకు మాత్రము వప్పగించెను. మనస్సు స్వాయంభువమను మహారాజు రథమును వెదకుచుండెను. కొంచెముగ నాకుల చప్పుడయ్యెనా ముని యదరిపడి యటే చూచుచుండెను.

ఇచ్చట స్వాయంభువమనువున కుపదేశించి నారదుడు వెడలిపోగానే రాణి కన్యాదాసమునకుఁ గావలసిన సంభారము లన్నిటిని సేకరించి యథాస్థానమున నుంచెను. దేవహూతి మనస్సు హఠాత్ శోకములమధ్య కొట్టుకొను చుండెను. తన ప్రాణనాథునితో సంయోగము కలుగుచున్నందులకు సంతోషమును, పురజన పరిజనులతోఁ గలుగుచున్న వియోగమునకు దుఃఖమును కలుగుచుండెను. ఆమె తోఁబుట్టువులు, సఖులు వచ్చి యామెతో నిట్లనిరి:- “అమ్మాయీ! గొప్ప తపస్వికి పత్నివై మమ్ములను మఱచెదవేమో! నీవు ఋషిపత్ని నయ్యెదవు. దేవ, గంధర్వ, ఋషి, మునులు వచ్చి నీచాదకులు మూబడుచుందురు. అప్పుడు మేము జ్ఞాపకముందుమా? అప్పుడు మమ్ములను గుర్తింపనైన గుర్తింపజాలవు.”

దేవహూతి ప్రేమ కోపస్వరమున నిట్లనెను:- “మీరు విచిత్రముగఁ బలుకుచున్నారు. ఇప్పుడు మాట్లాడకుండు. మీ రెట్టి గాలిమేడలు కట్టుచున్నారు?”

సఖులిట్లనిరి:- “అమ్మాయి ! మమ్మేల భ్రమపెట్టెదవు? తూర్పున నుదయించెడు సూర్యుడు పశ్చిమమున నుదయించినను నారదవచనము లబద్ధములు కావు. మామాటలు నీకిప్పుడు బాగుండవని యేలచెప్పవు? నీవింకేమో ఆలోచించుచున్నావు.”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “ఏమిజరుగునో చూడుడు. పైన దేవుడున్నాడు. మీరందఱును నాకు ప్రాణప్రియలు. మీయందఱ వియోగము నన్ను దుఃఖపెట్టుచున్నది.” ఇట్లనుచుండఁగానే దేవహూతి నేత్రములవెంట జలజల బొప్పములు రాలెను. సఖులు తమ పైటచెఱగులతోఁ గన్నులను దుడిచి, యామె నాలింగనము చేసికొని యిట్లనిరి:- “అక్కా ! బ్రతికిన నాళ్లు తాను క్లేశపడుటయు, నితరులకుఁ క్లేశము కలిగించుటయునే ఆడబ్రదుకుగ నున్నది. పుట్టఁగానే యిల్లంతయుఁ జింతించుచుందురు. కొంచెము పెద్దది కాఁగానే తల్లిదండ్రులు రాత్రిం బవళ్లు చింతించుచుందురు. వివాహమై అత్తవారింటికి వెళ్లునప్పుడందఱ నేడ్పించి పోవును. విధాత స్త్రీలనేడ్చుటకే సృజించి నాడు కాబోలును. కృపణుఁ డితరులకొఱకు కష్టించి ధనమును గూడఁబెట్టినట్లు తండ్రి తనయ నితరునికొఱకు పెంచును. ఆడపిల్ల యింటిలోఁ గొలదికాలమే యుండును. ఏదినముననో ఆమె పతి గృహమునకు వెళ్లితీరవలయును. భగవంతుఁడు నీకు శుభ మొనర్చుగాక. నీవు నీ ప్రాణనాథునకుఁ బ్రియపగుడువుగాక ! నీవు పుత్ర పుత్రికలతోఁ గళకళలాడుచు నుండవలయునని మాయొక్క హృదయపూర్వకమగు కోరిక.” ఈవిధముగ రాత్రియంతయు మాట్లాడుకొనుచునే యుండిరి. దేవహూతి నిరంతరము కంటనీరు పెట్టుచునేయుండెను.

ప్రాతఃకాలమయ్యెను. మహారాజు నాజ్ఞచే విశాలమగు రథము సుసజ్జితమై యంతఃపురము ముందు నిలిచెను. సామానంతయు రథముపై వేసిరి. మహారాజు మహారాణినిఁ దొందఱ పెట్టుచుండెను. మహారాణియగు శతరూప తన పుత్రికను వెంటఁ బెట్టుకొని రథము సమీపమునకు వచ్చెను. అనేకములగు దాసదాసీజనములు, తోఁబుట్టువులు, చెలికత్తెలు చుట్టు నుండఁగా రాజపుత్రియగు దేవహూతి రథ సమీపమునకు వచ్చెను. ఆమె కన్నులనుండి యూరక సశ్రుధారలు ప్రవహించుచుండెను. ఆమె యేడ్చుచు నందఱను గౌఁగిలించుకొని వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచుండెను. అందఱహృదయములు బ్రద్దలగుచున్నట్లుండెను. మహారాజు తొందఱ పెట్టుచుండెను. రాణి మాటిమాటికి నిట్లనుచుండెను. “అమ్మా! ప్రయాణమున నేడ్వరాదు. మనమందఱము మరల రాఁగలము.” ఈ విధముగఁ దల్లి యోదార్చుచుండ నశ్రువుల రాల్చుచు దేవహూతి రథముపై గూర్చుండెను. తర్వాత మహారాణి కూర్చుండెను. ముందు మహారాజు కూర్చుండెను. సారథి రథమును నడిపెను. మేఘగర్జనము చేయుచు రథము వెళ్లిపోయెను. సర్వస్వమును గోల్పోయిన వారివలె స్త్రీలు, పురుషులు, దాసదాసీజనము లట్లే నిలిచి పోయిరి. నీరు క్రమ్మిన కండ్లతో దేవహూతి తన తోఁబుట్టువులను, దాసదాసీజనములను జూచుచుండెను. రథము రాజపథమునకు రాఁగానే ఆమెదృష్టి మఱలెను. ముందును, వెనుకను వేలకొలఁది గుఱ్ఱపురౌతులు వచ్చుచుండిరి. ఈ విధముగ ననేక దేశ, నద, నదీ, నగరములను దాటుచు రథము మిక్కిలి శీఘ్రముగఁ బరువెత్తు చుండెను. మధ్యలో నొక్క దినముండి

మహారాజుసేన నచ్చటనే వడలెను. ఆతఁడొంటరిగ రథముపై నెక్కి, కర్దమమహాముని ఆశ్రమమునకుఁ బోయెను.

చిన్నచిన్న పర్వతశ్రేణులచే నాప్రదేశము అత్యంత శోభాసంపన్నముగ నుండెను. వివిధ ఫలపుష్పములుగల వృక్షములను గాంచుచు మహారాజు సరస్వతీతట సమీపమునఁ గర్దమమహాముని ఆశ్రమసమీపమునకుఁ జేరుకొనెను. ఆశ్రమమునకు దూరమున వృక్షఛాయలందు రథమును నిలిపి పదత్రాణములు లేకయే కాలినడకను ముని సమీపమునకుఁ బోయెను. ముందు మహారాజు వెళ్లుచుండెను. ఆతని వెనుక రాణి, అందఱకు వెనుక దేవహూతి అటునిటుఁ జూచుచు వెళ్లుచుండెను. అత్యంత సుందరమగు ఆశ్రమమును దర్శించి, ఆమె మిక్కిలి కుతూహలమును జెందుచుండెను.

మునికి క్షణక్షణము భారమగుచుండెను. ఆతఁడు క్షణక్షణము లేచి చూచుచు నిట్లునుకొనుచుండెను:— “ఇంత వేల్చెనదే. ఎండ చాలయెక్కినది. కాని యింకను మనువు రానికారణ మేమియో? నేడే గురువారము. భగవానుఁడు నేడనియే కదా చెప్పివెళ్లినది. భగవానుని వాక్యములు మృష లెట్లు కాఁగలవు? వచ్చుచుండవచ్చును.” ఇట్లునుకొనుచుండఁగ నే రథధ్వని వినిపించెను. ముని హృదయమానందమునఁ బొంగిపోవుచుండెను. తన యానందమును నాపుకొనుచు మృషాజపమున నర్థోస్మితి లోచనుడై యుండెను. దూరముననుండి పత్నీ పుత్రికలతో స్వాయంభువమనువు ఆశ్రమముపై సునకు వచ్చుటను గాంచెను. చూడఁగానే మిక్కిలి స్నేహసంభ్రమములతో కర్దమమహాముని లేచి గద్గదకంఠముతో నత్యంత మమత్వమును బ్రదర్శించుచు

దూరమున నుండియే యిట్లనెను:- “ఓహో ! ధన్యవాదము, ధన్యవాదము. సుస్వాగతము, సుప్రభాతము. మనుమహారాజు అకస్మాత్తుగ దర్శనమిచ్చినారు యిది మహాభాగ్యము. నేడు లేచినవేళ మిక్కిలి శుభకరమైనది.”

ఈ విధముగ ముని స్వాగతవచనములు పలుకుచుండఁగా మనుమహారాజు గబగబ పరువెత్తుకొనివచ్చి నేలమీఁదఁ బడి మునివరు చరణములకు సాష్టాంగసమస్కార మొనర్చెను. సప్త ద్వీపాధిపతియు, ఏకఛత్రాధిపతియు సగు మనుమహారాజు తన పాదములపైఁ బడుట గాంచి ముని యాతనిని జేతులతో బల పూర్వకముగ లేవనెత్తెను. ఆతనిపైఁగల ధూళిని దులిపి మిక్కిలి స్నేహముతో నొక తృణాసనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొనెను. ఇంతలోనే పుత్రికను దీసికొని మహారాణి వచ్చెను. వారు ముని చరణములకుఁ బ్రణమిల్లిరి. తల్లి ప్రణమిల్లిన తర్వాత దేవ హూతి సిగ్గుచేఁ దన వస్త్రములను బాగుగా సవరించుకొని, ప్రేమభారభరిత హృదయము నణఁచుకొని, శిరస్సుచే నేలకంటి సాష్టాంగప్రణామముఁ కావించెను. నమస్కరించి లేవఁగానే ఆమె దృష్టియు, మునిదృష్టియుఁ గలిసికొనెను. నాలుగు కళ్లైనవి. ఇంతలోనే లజ్జాదేవివచ్చి మధ్య నిలుచుండెను. రాజకుమార్తె తెప్పవ్రాలెచ్చును. ఆమె లజ్జించుచుఁ దన తల్లిచాటునకు వెళ్లి దాఁగి కూర్చుండెను. నేడామె నేత్రము లేల ద్రోహులయ్యెనో తెలియకున్నది. అవి పైఁట చాటున సప్రయత్నముగనే అగ్ని వలె వెలుఁగుచుఁ దేజస్వియగు ముని శ్రీయంగములపైఁ దిరు గాడుచుండెను.

ముని దృష్టినుండి యీవలకు వచ్చి తల్లి చాటుననుండి, యింత తపస్సు చేసినను ముని శరీరము దుర్బలముగాక బలిష్ఠముగా నుండుటను గాంచెను. భగవద్దర్శనముచే నాతఁడు మరల హృష్ట పుష్టశరీరము కలవాడయ్యెను. శరీరము నునుపుగానుండి, ముడుతలు లేక కండ బలిసి యుండెను. దుగ్ధఫేనమువలె స్వచ్ఛముగను, కమలదళమువలె విశాలముగను, చంద్రునివలె సుందరముగను, దర్శనీయముగను నాతని విశాల నేత్రము లుండెను. సాక్షాచ్ఛివుఁడున్నట్లు శిరస్సున పండిన పసుపు పచ్చని జడలు ముకుటమువలె నుండెను. నడుమున కొక వల్కల వస్త్రము చుట్టఁబడియుండెను. శరీరమంతటను భస్మమలఁదఁబడి యుండెను. అట్లలఁదఁబడియున్నను సానపట్టని మహామణికాంతి అది | మలినమైనను, మెఱయున్నట్లు ఆతని శరీరము వెలుఁగు చుండెను. దేవహూతి తన సర్వస్వము నాతని పాదముల కర్పించెను.

కర్దమ మహాముని మొట్టమొదట గంధాక్షత, పుష్ప, కుశ, తృణ యుక్తమగు నర్ఘ్యజలములను మహారాజున కొసంగెను. అనంతరము జల, ఫల, కందమాలములచేతను అన్య సామగ్రులచేతను మహారాజునకు యథోచిత సత్కారములను గావించెను. మునిచేసిన శాస్త్రీయపూజలను మహారాజు శాస్త్రీయముగనే గ్రహించి తన కృతజ్ఞతను బ్రకటించెను. తదనంతరము మహారాజుయొక్క రాజ్యముయొక్కయు, కోశముయొక్కయు, సేనయొక్కయు, అమాత్య మంత్రులయొక్కయు, బరివారము యొక్కయుఁ గుశలము నడిగెను. తన కుశలమును జెప్పి మహారాజు ముని తపస్సుయొక్కయు, అగ్నిహోత్రము

యొక్కయు, అగ్నియొక్కయు, నృక్షములయొక్కయు కుశలము నడిగెను. పరస్పర కుశల ప్రశ్నానంతరము కర్దమమహాముని శిష్టాచారమును బ్రదర్శించుచు మహారాజయొక్క ఆగమన కారణ మడిగెను.

కర్దమమునితో వివాహ ప్రస్తావము

పరస్పర స్వార్థముచే వ్యవహారములు నడుచును. మన మొక వస్తువును గొనవలసి యుండును; మఱియొక వస్తువు సమ్మవలసి యుండును; అప్పుడు సంబంధము స్థాపితము కాగలదు. క్రయ, విక్రయ, ఆదాన, ప్రదానములు కేవలము స్వార్థముచే జరుగవు. ఇద్దరకును సమానమగు స్వార్థమున్నప్పటికి నెవఁడైన దన స్వార్థముకొఱకు యితరుల సమీపమునకుఁ బోయిన నాతనిది పైచేయిగ నుండును. మనకు పెరుగు కావలయును. పెరుగునమ్మువాఁడు పెరుగు నమ్మకొనవలయును. ఇంతకు మనము డబ్బు, గిన్నె తీసికొని వానికడకుపోయితిమా వాఁడిట్లనును:- “నీవీ ధరకు తీసికొనఁదలచిన తీసికొనుము, లేదా వచ్చిన త్రోవను బట్టుము.” మన మా ప్రకారము తీసికొని తీరవలయును. వాఁడు రెండుమాటలనినను మన కవసరమును బట్టి తీసికొందుము. కాని పెరుగునమ్మకొనువాఁడు స్వయముగ ‘పెరుగమ్మా, పెరుగు!’ అని అఱచుచు నమ్మకొనవచ్చిన మన కవసరమున్నను బెట్టుగా నుండుము. పెరుగు బాగుండలేదనియు, నిట్టిది మా కవసరములేదనియు, నీ వీయఁదలచిన మే

మడిగిన ధర కీయవలయుననియు కోరుకొనుచుందుము. కొంచె మక్కడక్కడ వంగుటచే పనులగుచో బాగుండును. లేకున్న విషయ మాగిపోవును.

కర్దమమహామునికి వివాహము చేసికొనవలయునను బ్రబలేచ్చ కలదు. ఈ భావనచేతనే యింతటి తపస్సు చేసెను. భగవదారాధన చేయఁగా నాతఁడు ప్రసన్నుడయ్యెను. అంత వరదానములో 'గృహమేధ ధేనువును' యాచించెను. ఇటు మనువుకూడ తన పుత్రికకు వివాహముచేయ వ్యాకుల పడు చుండెను. ఎవఁడైన ముని కన్యనడుగుటకు తన యింటికివచ్చిన నేదో నెపము చెప్పవచ్చును. కాని నేఁడాతఁడు తన పుత్రికను దీసికొని స్వయముగ నామెను దానము చేయుటకు ఆశ్రమము నకు వచ్చెను. అందువలనఁ గర్దమమహాముని చేయి పైననుం డెను. మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- విదురా! కర్దమమహా మునికి అన్నియును దెలియును. భగవానుడన్నియు నాతనికి చెప్పియుండెను. మహారాజు తన కౌతని కుమార్తె నిచ్చుటకు వచ్చెనని తెలియును. అట్టియెడ శిష్టాచారవిరుద్ధముగ నాతఁడే ముందుగ నేల ప్రస్తావింపఁగలఁడు? అందువలన నాతఁ డెఱుగని వానివలె మనుమహారాజుతో నిట్లనెను:- “మహారాజా! మీరు అకించనులగు మాబోటివారి ఆశ్రమమునకు వచ్చి అనుగ్రహిం చితిరి. మీరు సప్తద్వీపవతియగు వసుంధరకుఁ జక్రవర్తులరు. మీరు సాక్షాత్తుగ విష్ణుస్వరూపులరు. ఏలననఁగా భగవంతుని మొక్క పాలనశక్తి అంశమున మీ యవతారము కలుగును. మీ శరీరమందు సూర్య, చంద్రాగ్ని, ఇంద్ర, వరుణ, కుబేర, యమ, ధర్మ, వాయువు మొదలగువారి శక్తి యుండును. మీ

దర్శనము భగవద్దర్శనము వంటిదే. మీరు నా యెడలఁగల స్నేహవశముననే దయచేసితిరి. ఇంక మీరు వచ్చుటకు మఱి యొక కారణమింకేదైన నున్నయెడల మీరు నాకు చెప్పుఁడు.”

వీరితో నెట్లు చెప్పుదునా యని మనుమహారాజు సంకోచించుచుండెను. ఇంతలో మునియే అందుకొని యిట్లనెను :-
 “మీరు వచ్చిన విషయము ప్రత్యక్షమే. మీరీ విధముగ ధనుస్సును ధరించి భూమిపైఁ బర్యటింపకుండిన వర్ణాశ్రమ ధర్మవ్యవస్థ యెట్లుండఁగలదు? శిష్టపాలనము దుష్టదమనము మీకు ప్రధానమగుఁ గర్తవ్యము. మీరు మీ ప్రచండ కోదండ టంకారము చేయుచు నిటునటు భ్రమింపకుండిన దస్యులు ధర్మ ప్రజలకు బాధకలిగింపఁగలరు. వారిధనములను దోచుకొనఁగలరు. మీరు సదా సర్వధా సావనధానచిత్తులై ప్రజలకష్టసుఖములను విచారించుచు దుర్మార్గులను సంహరించుచుండినచో ప్రజలు సుఖులుగ నుందురు. అప్పు డధర్మమునకు హాసము, ధర్మవృద్ధియు కలుగఁగలదు. మీరు ప్రజకు పూజనీయులు, మా నీరహులు, వందనీయులు. ప్రజల దుఃఖములను జూచుచు మీరు నా ఆశ్రయమునకుఁగూడ వచ్చితిరి. ఇది చాల సంతోషకరమగువిషయము. దేవదుర్లభ దర్శనముచే మీరు సన్నఁగూడ కృతార్థునిఁ గావించితిరి. నేను మీకు చేయఁదగిన స్వాగతసత్కారములను జేయఁజాలకపోతిని.”

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను :- విదురా! ముని యీవిధముగ నెఱుఁగనివానివలె మధురవాక్కులతో మహారాజుతోఁ బలుకఁగా, రాజు పరమప్రసన్నుడై, కృతజ్ఞతను బ్రకటించుచు నిట్లనెను :- “స్వామీ! ఇట్టి ప్రేమపూర్ణమగు

సారగర్భిత వచనములు మీకనురూపముగనే యున్నవి. మేము, మీరు బ్రహ్మానుండియే పుట్టినప్పటికిని మీరు ముఖమునుండియు మేము బాహువులనుండియుఁ బుట్టితిమి. మీరు ముఖమునుండి పుట్టుటచే ముఖ్యులు, శ్రేష్ఠులైతిరి. మీరు విషయములం దనా సక్తులై తపో, విద్యా, యోగ సంపన్నులై మోక్షధర్మము నవలంబించు బ్రాహ్మణులనఁబడుచుండిరి. మీయొక్క తపస్వీధ్యాదులు నిర్విఘ్నములగునట్లును, మీకెవరును క్లేశములు కలుగజేయకుండఁగను మీకు సేవచేయుటకై క్షత్రియులమగు మమ్ము బ్రహ్మ సృజించెను. కావునఁ బ్రజాపాలనము చేయుట మాధర్మము. మీ చరణసన్నిధినిజేరి శిక్షను బొందుట మాకు ప్రధానమగుఁ గార్యము. మీరు మిక్కిలి కౌశలముగా నన్నుఁ బ్రశంసించు నెపమున రాజధర్మము నుపదేశించితిరి. రాజేమి చేయవలయునో, యెట్లు వర్తింపవలయునో నేర్పితిరి. ఇంకఁ బ్రజారక్షణ మే మేమి చేయఁగలము? రక్షించువాఁడును, రక్షింపఁజేయువాఁడు నా శ్రీహరియే. ”

ముని యిట్లనెను :- “ రాజా ! మీరా భగవంతుని యొక్క శ్రేష్ఠవిభూతి. మీ దర్శనమువలనఁ బరమ పుణ్యము లభింపఁగలదు. ”

మనుమహారా జిట్లనెను :- “ మహారాజా ! మేము మీ సేవకులము, ద్వారపాలురము. మేము కృతకృత్యుల మగుటకు మీ చరణసన్నిధికి వచ్చుచుందుము. మీదర్శన మందఱకును లభింపదు. పూర్వజన్మపుణ్యఫల ముదయించినపుడు మీ వంటివారి దర్శనము లభింపఁగలదు. నేఁడు నా సౌభాగ్యము వలన మీదర్శనము లభించినది. నేనిప్పుడు ప్రజాపాలనకార్యము

కొఱకు మీ చరణసన్నిధికి రాలేదు. ఇప్పుడొక విశేషప్రయోజనము కొఱకు మీ చరణసన్నిధికి వచ్చితిని. కాని దానిని జెప్పటకు సంకోచించుచున్నాను. ”

మిక్కిలి స్నేహముతో ముని యిట్లనెను:— “రాజా! సంకోచించు టెందులకు? మీవంటివారుకూడ సంకోచించుటయా? మీరు నిస్సంకోచముగ నావలన నగుఁ గార్యమున కాజ్ఞాపింపుఁడు. మీకార్యమును నెఱవేర్చు భాగ్యము నాకు పట్టిన నది నాకు సౌభాగ్యము కాఁగలదు.”

మను విట్లనెను:— “ప్రభూ! ఈమె దేవహూతి యను పేరుగల పరమ సుశీలయగు కన్యక. ఇప్పుడీమె వివాహయోగ్యమైనది. స్వామీ! తన పుత్రికకు తగిన వరుఁడు లభింప వలయునను కోరిక తండ్రికి యుండితీరును. ఈడునచ్చిన పుత్రికకు వివాహము చేయుటకంటె నింకొక సచ్చింత యుండనే యుండఁజాలదు. ఈ చింతచే నాచిత్తమత్యంత దీప్తమైనది. నాకు నిద్రాజాగరములం దీచింతయే బాధించుచుండును. దీనికనురూపమగు పతి దొఱకెనా నేనొక మహాచింతనుండి బయటపడిన వాఁడ నగుదును.”

ముని కొంచెము నిస్పృహను బ్రదర్శించుచు నిట్లనెను:— “రాజా! మీరు సత్యమునే చెప్పుచున్నారు. పుత్రిక తల్లిదండ్రుల కాత్మయే. తల్లిదండ్రు లామె సుఖగా నుండవలయునని కోరుకొనుచుందురు. నీకు పిల్లలెందఱు?”

ముని సర్వవిషయములను తెలిసికొనఁగోరుచున్నాఁడని తెలిసికొనఁగానే మనుమహారాజునకుఁ గొంచె మాశ జనించెను.

శాస్త్రకారులు సోదరులులేని కన్యను బ్రశంసింపలేదు. ఇట్టికన్యను వివాహమాడిన బాపయని పిలుచుటకు వీలుండదు. ఈ విషయములోఁ జెప్పఁదగినవి చెప్పఁదగనివి చెప్పఁబడుచుండును. ఈమెకు సోదరులు లేరని ముని యనుకొనలేదు. అందువలననే మనువిట్లనెను:- “మీ దయవలన నాకు ఇద్దరుపుత్రులు, ముగ్గురు పుత్రికలున్నారు. ప్రియవ్రతుఁడు, ఉత్తానపాదుఁ డను, నిద్దరు కొడుకులును, ఆకూతి, దేవహూతి, ప్రసూతి యను ముగ్గురు పుత్రికలున్నారు. ఈమె పేరు దేవహూతి. ఈమె నిరంతరము భగవద్ధ్యానములో నుండును. క్రోధమనునది ఈమె యెఱుఁగదు. ఇంటిలో నందఱ సేవ చేయుచుండును.” ముని క్రీగంట దేవహూతినిఁ గాంచెను. ఆమె తదేకదృష్టితో లావణ్యయుక్తమగు ముని ముఖమఁడలమును ముసుఁగుచాటునుండి చూచుచుండెను. నాలుగుకన్నులై దృష్టులు కలియఁగానే రాజపుత్రి కన్నులు క్రిందకు వ్రాలెను. ఆమె భూమివైపు చూచుచుండెను. సంభాళించుకొని ముని యిట్లనెను:- “మహారాజా! మీరు మిక్కిలి యదృష్టవంతులు. ఏలననఁగా మీకు యోగ్యమగు సంతానము కలదు. మీరీపిల్లకు యోగ్యమగు వరుని వెదకినారనుకొందును.”

ఈ ప్రశ్నను వినఁగానే దేవహూతి ముఖమునఁ జింత వ్యక్తమగుచుండెను. ముని మిక్కిలి నిస్పృహతో మాటలాడుచున్నాఁడు. ఈతని మాటలలో వివాహము చేసికొనవలయుననుకోరిక కనఁబడుటలేదు. తండ్రి తన పుత్రికాభావమును గ్రహించి యత్యంత వినయముతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇంతవఱకీమెకు యోగ్యుడగు వరుఁడు లభింపలేదు. నారదునివలన మీయొక్క రూప, శీల, స్వభావ, సౌందర్యాది గుణములను గూర్చి విని

నప్పటినుండి మీ చరణకింకరి కావలయునని కోరుచున్నది. స్వామీ! నేనిట్లు నివేదించుటకు వెఱచుచున్నాను. కాని యీపిల్ల చాల పట్టుబట్టుచున్నది. అందువలననే నేను మీకడకు వచ్చితిని.” తన తండ్రి యిట్లు పలుకుటను గాంచి దేవహూతి లజ్జచే మిక్కిలి సిగ్గుపడుచు నేలవైపు చూచుచుండెను. ఆమె హృదయములో విచిత్ర కుతూహలము కల్లుచుండెను.

ముని యాతని భావమును గ్రహించి మిక్కిలి ధైర్యముతోఁ దనలోఁదాను సంభాళించుకొని యిట్లనెను:- “మహారాజా! మీరెట్టిపలుకులు పలుకుచున్నారు? ననవాసులమగు మా మునులెక్కడ? రాజోచిత భోగములనుభవించు మీ ప్రియ పుత్రిక యెచ్చట? మీ పుత్రికను సంతోషపెట్టఁగల సామర్థ్యము నాకేది?”

మనుమహారాజిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరీవిషయములో జింతింపక పని లేదు. రాజమహాలులోనుండియు నామె సదా విషయభోగములందు విముఖయై యుండును. మీరు కృపతో మా పిల్లను స్వీకరించునెడల మీకు సేపచేయుచు మీ యాశ్రమమును స్వయముగ నిర్వహింపఁగలదు. గృహస్థోచిత బంధముల నుండి మీరు విడివడి యుండఁగలరు.”

సాహిత్యములో “స్థూణా ఖసన న్యాయ”మను నొక న్యాయము కలదు. ఒక మేకును గొట్టి, తర్వాత దానిని గదలించెదరు. మరలఁ గొట్టెదరు. కదలించుట దానిని బీకివేయుటకుఁ గాదు, దానినింకను దృఢముగఁ గొట్టుటకు. అలాగుననే మాటిమాటికి ముని నిస్సహనుబ్రకటించుట వివాహ మక్కఱ

లేక కాదు, దానిని దృఢ మొనర్చుటకే. కావున ముని యిట్ల నెను:- “రాజా ! మీపుత్రిక సుశీల, ధర్మపరాయణ, సేవానిరత యనునది నిజమేకాని మేము తపస్సులము. తపస్సునకు భార్యకు మిక్కిలి విరోధము కలను.”

దేవహూతి ముఖము తెల్లబారెను. ‘ముని స్వప్తముగ చెప్పుచున్నాఁడు. నేను నిరాశతో వెళ్లవలసినదేనా ? తిరిగి పోయినా నా చెలికత్తె లేమందురు? నారదు పచనములుకూడ అన్యథా కాఁగలవా ? చేతిలోని రేఖలుకూడ పోవునా ? కాని, ముని నిర్మొగమాటముగఁ జెప్పుచున్నాఁడు.’ ఈ భావము రాఁగానే యామె యంగములన్నియు శిథిలములయ్యెను. ఆమె పడిపోయెడిదే కాని తల్లియాధారమున నిలువఁగలిగెను. శరీర మంతట చెమటపోసెను.

మనుమహారాజు గంభీరముగ రాజకీయస్వరమునఁ బలుక నారంభించెను:- “మునివరా ! నేను శ్రద్ధతో నీ పిల్లను దీసికొని మీ సమీపమునకు వచ్చితిని. నాకు నారదుఁడు చెప్పకుండిన నిట్టి సాహసము చేసెడువాఁడను గాదు. మీరు వైష్ణవ బ్రహ్మచర్యదీక్షను గ్రహింపలేదని నేను వింటిని. మీరు పకుర్వాణ బ్రహ్మచారులు. మీ యిచ్చ బ్రహ్మచర్యవ్రతస్నానము కావించి గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరించుటలోఁగలదు. ఇదియే నిజమైనచో మీరు నా మాటను వినితీరవలయును.”

ఆతఁడెంతటి త్యాగియైనను శ్రద్ధాపూర్వకముగఁ దన కుపయోగించు వస్తువును దెచ్చియిచ్చునెడల త్యాగగర్వమున దానిని విసర్జింపరాదు. వారి సంతోషముకొఱకు దానిని గ్రహింపవలయును. తన కవసరము లేకున్నను దానిని గైకొని

వారు వెళ్ళినతర్వాత నితరుల కీయవలయును లేదా గ్రహించిన తర్వాతఁ దనదగును గావున మరలఁ బ్రసాదరూపమున వారికే యీయవలయును. ఇది పరమత్యాగుల విషయము. కాని కోరిక లుండి, యిచ్చ యుండి, యిచ్చితవస్తువు నెవఁడైన నిచ్చునెడల దానినిఁ బ్రసన్నతతో గ్రహింపవలయును. అట్లుగాక త్యాగ వైరాగ్యములను బ్రదర్శించుటకు ప్రేమతో సమర్పింపఁబడిన వస్తువులను దిరస్కరించి, యావల పారవేసిన, నిచ్చినవారి మనస్సు చాల బాధపడఁగలదు. వారి శాపము తగిలితీరును. వాని కోరిక యింకను బ్రబలమగును. ఆతఁ డా వస్తువు కొఱకై యితరులను యాచింపవలసివచ్చును. అడిగినవాగు కృపణులై యివ్వరు. తిరస్కరించెదరు. ఆతని నిందింతురు. ఇట్లు జరుగుటచేఁ దన యశము నాశము కాఁగలదు. కీర్తి మలినమగును. కావునఁ బ్రేమపూర్వకముగ నొసంగఁబడిన కోరినవస్తువు నెన్నఁడు నవహేలనము చేయరాదు. తెచ్చినవారినిఁ దిరస్కరింపరాదు. ఇదియే శాస్త్రీయనీతి. కుమారియగు కన్యకకు వేలకొలది పతులు కలరు. ఒకరు కుదురకపోయిన నింకొకరు కుదురుదురు. వివాహమైనతర్వాత శాశ్వతసంబంధ మేర్పడఁగలదు.

“కేవలము నారదభగవానుని యాజ్ఞ చేతనే నేను మీతో నిట్టి ప్రస్తావము కావింప సాహసించితిని. మీ కిష్టము లేకున్న నేబాధయును లేదు. నే నింకొకచోట వెదకికొందును.”

తన తండ్రి యిట్లు స్పష్టముగ మాట్లాడుటను గాంచి దేవహూతి భయపడెను. తండ్రిగారిచ్చటకూడ తన తేజస్వితను జూపించెను. ఒకవేళ ముని చేసికొనఁదలచినను నీమాట వినినఁ జేసికొనఁడు. ఆమె లోలోన భయభీత యగుచుండెను.

ఇచ్చటఁ గర్దమమహాముని యిట్లాలోచించెను:- ఇప్పు డేక బెట్టు తగ్గిపోవుచున్నదని గ్రహించి మిక్కిలి స్నేహభావ ముతో నిట్లనెను:- “లేదు లేదు, రాజా ! నా అభిప్రాయ మది కాదు. నారదుఁడు మీకు చెప్పినదంతయును సత్యమే. అవును నేను వివాహమాడఁదలఁచినాను. నే నుపకుర్వాణబ్రహ్మచారి నే; కాని నే నింతవఱకు మాట్లాడినది మీ కుమార్తె కేమైనఁ గట్టము కలుగుననియే. లేకున్న సప్తద్వీపనసుంధరకు నేకైక శాసకుఁడగు స్వామంభువమనువుయొక్క కుమార్తెయు, ప్రియ వ్రతఁ త్తానపాదుల సహోదరియు, రూపగుణ సౌందర్యములో నద్వితీయయు నగు దేవహూతితో వివాహమాడుట నా సౌభాగ్యము కాక మఱియేమి ? కాని మహారాజా ! ఒక్కవిషయ మును మీ రాలోచింపుఁడు.”

ఆనందమును బ్రకటించుచు మనుమహారా జిట్లనెను:- “దానికేమి ? దానినిగూడ చెప్పుడు.”

మఃని కొంచెము దృఢస్వరముతో నిట్లనెను:- “మహారాజ ! నేను వివాహమాడెదను కాని, యీమెతో సంతానము కలుగనంతవఱకు కలిసియుండెదను. సంతానము కలిగినవఱకు నేను సర్వసంగవినిర్ముక్తుఁడనై శమదమాది హింసారహిత ధర్మాచరణము కావించుచు న్యస్తదండుఁడనై సన్న్యాసధర్మమును బాలించెదను. నేను మరల ననన్యభావముతో నా సర్వేశ్వరుఁ డగు ననంతభగవానుని యుపాసనములో లీనమయ్యెదను.”

ఈ విధముగా మఃని పలుకఁగా మనుమహారాజు విని మిక్కిలి హర్షించెను. మహారాణియగు శతరూపకు మిక్కిలి యానందము కలిగెను. ఇంతవఱకు దేవహూతి ముఖము వాడి

యుండెను. తన తండ్రికి, మునికి జరిగిన సంభాషణమున లేచిన సుడిగాలి ఆమె హృదయమున నిప్పుడు కొంచెము శాంతించెను. ముఖము శరత్కాలచంద్రునివలె బ్రకాశించెను. చకోరము తదేకదృష్టితోఁ జంద్రునిఁ జూచినట్లు దేవహూతి మునిచంద్రుని ముఖచంద్రమును జూచుచుండెను.

ముని వివాహమున కంగీకరించుటచే మహారాజున కానందమయ్యెను. నాభార్యకు ఈ సంబంధమున సంతోషికలదు. పుత్రికకును బూర్తిసమ్మతి కలదు. అందునలన నాతని హర్షమున కంతు లేకుండెను. ఆతఁడిప్పుడు వైదికవిధిచే వివాహము చేయుఁ బ్రయత్నము చేయుచుండెను.

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “విదురా ! ఇప్పుడు వనముగో మంగళము జరుగుచుండెను. అద్వైతమునుండి ద్వైతస్పృష్టి ప్రారంభమయ్యెను. ఒక్కఁడు పలువిధముల కావలెనను సంకల్పము ప్రయత్నము జరుగుచుండెను.”

కర్తమమునితో దేవహూతి వివాహము

ఇంకను వివాహవశ్యకతలేని పిల్లను కన్యయనఁబడునని శాస్త్రకారులు వచించిరి. ఇట్టికన్యను శాస్త్రీయవిధిచే దానము చేయుటకే కన్యాదాన మందురు. ఏ కుమారి బాల్యావస్థను దాటి యశావనావస్థలోఁ బ్రవేశించినదో, యెవ్వతెకు వివాహ మవసరమగుచున్నచో దానిని ఋషులు వివాహమనిరి. వివాహములోఁగూడ బ్రహ్మవివాహము, గాంధర్వవివాహము, రాక్షస వివాహము, పైశాచవివాహ మని చాల భేదములు కలవు. తల్లిదండ్రు లెవనికి కన్యను దానముచేయుదురో ఆ వివాహములోఁ గన్య అంగీకార మక్కఱలేదు. గోవును, కన్యను నెవరి కంటఁగట్టిన వారితో వెళ్ళిపోవునను సామెత కలదు. వివాహము విషయములో తల్లిదండ్రుల అభిప్రాయమే ప్రధానము. ఏల ననఁగా బాలబాలిక లా వయస్సులో నట్టి గంభీరవిషయమును నిర్ణయింపఁజాలని స్థితిలో నుందురు. వారు త్షణికప్రలోభములలోఁ బడిపోగలరు. తల్లిదండ్రులపై నకారణముగ నవిశ్వాసమును బ్రకటించుట అధర్మము. వారు చేసెడు మేలింకెవరును జేయఁజాలరు. మన కల్యాణము, సుఖము వీటియొక్క చింత ముఖ్యముగ నెక్కువగ వారికే యుండును. వా రేమి చేసినను మన హితముకొఱకే చేయుదురు. యువావస్థవచ్చిన పిల్ల విషయములోఁ దల్లిదండ్రులు పిల్లయొక్క ఆకారప్రకార చేష్టలను బట్టి వివాహమునకుఁ బూర్వము సమ్మతి తీసికొనవలయును. ఆమె అసంతృప్తినిఁజెందిన భవిష్యజ్ఞేవనములో నామెకు దుఃఖమే కలుగును గావున నామె కసంతృప్తి కలుగరాదు.

దేవహూతి వివాహయోగ్య. ఆమె కుచ్చనీచములు తెలియును. మనువు కర్దమమునితో మాటలాడుచునే తనకుమార్తె ముఖమును జూచుచు నామె మనోగతభావములను గనిపెట్టుచునే యుండెను. నారదుని నోట ముని రూప, శీల, వయో గుణాదులను వినినప్పటినుండి తన కుమార్తె మనస్సు ముని వైపున కాకర్షింపఁబడినదని తెలిసికొనినప్పటికిని, ముని యంగీకరించి నవ్వినప్పు డా మందహాసముఖమును గాంచి దేవహూతి యానందమును జెందినదని తెలిసికొని మిక్కిలి సంతసించెను. ఆతనికి కన్యావిషయకమగు చింత దూరమయ్యెను. తనభార్యయు నంగీకరించుటను దెలిసికొని, యిక వివాహసామగ్రినిఁ బ్రోవుచేసికొన మొదలిడెను.

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! అది కృతయుగారంభ సమయము. మను శతరూపలకు వివాహమైనది కాని యందు బ్రహ్మయొక్క ఆజ్ఞయే ప్రధానముగ నుండెను. అంతవఱకు వైదికవిధిగా వివాహమునకుఁ బ్రచారప్రసారములు జరుగలేదు. వేదమంత్రములతో నగ్నిసాక్షిగా వర్ణాశ్రమ ధర్మమర్యాదానుసారము జరిగిన మొదటివివాహ మిదియే. శాస్త్రములలోఁ జెప్పఁబడిన వివాహవిధి ననుసరించి మంత్రముల ద్వారా కర్దమ దేవహూతులకు వివాహము జరిగినది.

ఈ వివాహముచేఁ బ్రపంచములో సర్వత్ర ఆనందము నిండినది. దేవతలు సంతోషముతో దుందుభులను మ్రోగించి వధూవరులపైఁ గల్పవృక్ష దివ్యపుష్పములను వర్షింపఁజేసెను. అస్పరశలు సృత్యముచేసిరి. గంధర్వు లనేక స్వరమూర్చ్ఛనములతో గానమొనర్చిరి. ఋషులు సామవేదమంత్రములను బఠిం

చిరి. మను శతరూపలు వధూవరులను గౌరిలించుకొని ప్రేమించిరి. వారికి వివిధాశీర్వాదముల నొసంగిరి.

శతరూప వివిధములగు పట్టువస్త్రములను, నూలుగుడ్డలను, వివిధములగు మణిమాణిక్య రత్నజటిత సువర్ణాభరణములను, నింకను గృహస్థాశ్రమోచిత వస్తువులను వెంటఁ గొని వచ్చినది. వానినన్నిటిని మిక్కిలి హర్షముతో నా కన్యక కొనంగేను. ఈ విధముగ నిద్దరకును వివాహమయ్యెను. మహారాజు చింతావిముక్తుఁ డయ్యెను. ఆతని శిరస్సున భారమేదో దింపి నట్లయ్యెను.

ఇప్పుడు సంబంధము మారినది. కూతురుయింట రాణి, రాజు నీ రెండు త్రాగఁగలరు? అందువలన వారు రాజధానికి వెళ్ల సిద్ధపడిరి. ఇంతవఱ కందఱకు వివాహోత్సవము కలదు. భవిష్యత్కార్యము విషయమున నుత్సాహము కలదు. కార్య సమాప్తి కాఁగానే ఉత్సాహసమాప్తియు నయ్యెను. ఇప్పుడు కుతూహలస్థానమునఁ గర్తవ్యము కలదు. నేడు వారి పుత్రికతో వియోగముకలుగుచున్నది. ఈ విషయమును తలఁచుకొనఁగానే మహారాజు హృదయము దుఃఖిమయమగుచుండెను. ఇంతవఱకు మమత్వముతో, గారాబముగఁ బెరిగిన బిడ్డ నేటికి పరదేశిని యైనది. అన్యపరివారము, అన్యగోత్రవతి యైనది. ఇది తలఁచుకొనఁగానే మహారాజునకు గుండె పగులుచుండెను. ఇంతవఱకు తల్లిదండ్రులను వదలని పుత్రిక నేడు వనవాసిని యగుచున్నది. తండ్రి తన్నుచ్చటనే వదలి వెళ్లునని తెలియఁగానే ఆమె కన్ను లంధకారమయములయ్యెను. మహారాజు వధూవరుల నాశీర్వాదించి వెళ్లఁబోఁగాఁ గన్యకయొక్క కోమలహృదయము బ్రద్ద

లయ్యెను. ధైర్యము సడలినది. ఆమె తండ్రిని శౌఁగిలించుకొని పెద్దగ నేడ్చెను. మహారాజింతవఱకు నేడ్చుకొనుచుండెను. కాని యిప్పు డాపుకొనలేకపోయెను. శ్రావణ భాద్రపద వర్షము వలె నాతనికన్నుల నీరు దేవహూతి వస్త్రములను, వేణిని, అతి సుందరమగు నలకావళిని దడిపివేసెను. తండ్రి మాటిమాటి కామె శిరస్సునఁ జేతితో నిమరుచుండెను. గద్గదకంఠముతో నేడ్పుస్వరముతో నాగియాగి యిట్లనెను:- “బిడ్డా! ఏడువకుము. ఈ మునియే నీ కిప్పుడు సర్వస్వమును. మేము నిన్నుఁ ద్వారలోఁ బిలిపించుకొందుము.” ఆయన దేవహూతి నేడువవలదని చెప్పుచుఁ దా నేడ్చుచుండెను. పుత్రీస్నేహముకూడ యెంత విలక్షణముగ నుండును. ఇచ్చట దేవహూతి తండ్రిని వదలుట లేదు. రాణి వచ్చి యామె శిరస్సున నిమరుచుండెను. మాటి మాటికి ముద్దిడుకొనుచు నిట్లనెను:- “అమ్మా! ఇట్లు వ్యాకులము చెందరాదు. ఆడపిల్ల లింట నుండరు. ఏదినముననో తమ యింటికి వెళ్లెదరు.”

ఇప్పుడు దేవహూతి తండ్రిని వదలి ప్రేమమయముగు జననిని శౌఁగిలించుకొని యామె పైఁటచెఱఁగును దన ముఖము నకుఁ గప్పకొని వెక్కివెక్కి యేడ్వసాగెను:- “అమ్మా! ఇచ్చట అరణ్యమందు సన్నోంటిగా విడిచి వెళ్లెదవా? నాతల్లీ!” తల్లిహృదయము కఱుగుచుండెను. తల్లికూఁతఁ డిట్లు విలపించుటను గాంచి మునికిఁగూడ కంట నీరు వచ్చెను. ఆతఁ డిట్లు తలఁచెను:- “గృహస్థాశ్రమమున నెట్టి కరుణాప్రసంగము కలదు! ఆతఁడును దలవంచుకొని మెదలకుండెను. ఆతనికిని కంట నీరు వెడలుచుండెను. అత్తమామలను బంపుటకు ముని భార్యతోఁ

గూడి ఆశ్రమద్వారమువఱకు వచ్చెను. రాజు, రాణి తథముపైఁ గూర్చుండఁగానే దేవహూతి ధైర్యము క్రుంగిపోయెను. ఆమె రథమును గట్టిగాఁ బట్టుకొనెను. రాణియు నేడ్చుచుండెను. మహారాజు దిగి తన పుత్రికను మరల నాలింగనము చేసికొని యిట్లనెను:- 'వత్సా! చింతింపకుము. మేము వచ్చిపోవుచుండుము.' ఈ విధముగ నోదార్చి మహారాజు రథమెక్కి తోల నాజ్ఞాపించెను. రథము ధణధణ శబ్దము చేయుచుఁ బోయెను. దాని విశాలధ్వజము వాయువేగముచే మాతాపితృవియోగముచే దేవహూతిచిత్తము చంచలమైనట్లు చంచలించుచుండెను.

భార్యభర్త లిరువురు వాయువేగముతోఁ బోవు రథమును జూచుచుండిరి. కొంచెముసేపటిలోనే రథము కన్నుల కగపడకుండ పోయెను. కేవల మెగురుచుండిన ధ్వజము కనఁబడుచుండెను. చివరకు ధ్వజముకూడ మాయమై కేవలము ధూళి కనఁబడుచుండెను. కొంచెముసేపటి కదికూడ మాయమయ్యెను. ఖన్నమనస్సుతో నిద్దరును దమ యాశ్రమములోనికిఁ దిరిగివచ్చిరి.

స్వాయంభువమనువు తన పత్నితో సరస్వతీ తీరమున నేయునుల పవిత్రాశ్రమములను దర్శించుచు వెళ్లుచుండెను. ఆ యాశ్రమములలో నగ్నిహోత్రధామము వెలువడుచుండెను. వల్కలవస్త్రము లారవేయఁబడియుండెను. కోయఁబడిన సమిధలుండెను. ఫలపుష్పసమన్వితమై యా యాశ్రమములు మిక్కిలి శోభిల్లుచుండెను.

ఈ విధముగఁ బుణ్యవనములను, నుపవనములను గాంచుచు గంగాతీరమునఁగల తమ రాజధానియగు బర్హిష్మతీనగర

సమీపమునకుఁ జేరుకొనిరి. బ్రహ్మవర్త (విఠూర్) ప్రజలు తమ రాజు వచ్చుచున్నారను వార్తను వినఁగానే స్వాగత సత్కారము లొనర్చుటకు వ్యగ్రులై పరువిడిరి. మహారాజును సత్కరించుటకు నగరము విచిత్రముగ నలంకరింపఁబడెను. ప్రజ లందఱును వారికి హృదయపూర్వకముగ స్వాగత మొసంగిరి. వారు రాజభవనమునకుఁబోయి పూర్వరీతిని రాజకార్యము లొనర్చుచుండెను.

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! మనుమహారాజు నగరమునకు బర్హిష్మతి యను పేరేల వచ్చినది? పృథివీయందీ భూమియే సర్వశ్రేష్ఠమును, బరమ పవిత్రమును బ్రహ్మార్షులకు సేవనయోగ్యముగ నేలయయ్యెను? దీని కారణమును నీవు మాకు చెప్పవలయును.”

ఇది విని సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! భగవంతుఁడు పృథివిని బాతాళమునుండి తెచ్చినపు డీ దేశమందే యాతఁడు ప్రకటమయ్యెను. అందువలన నీ ప్రాంతమునకు సూకరక్షేత్రమును (సోరొ, ఏటా) పేరు కలిగినది. బ్రహ్మవర్త (విఠూర్) మందు వరాహమూర్తి శరీరమును విదల్చెను. ఆ విదల్పునకుఁ జాల రోమములు రాలెను. ఆ రోమములే కుశ కాశ రూపముగఁ బచ్చపచ్చగఁ బెరిగెను. యజ్ఞ వరాహమూర్తి యొక్క రోమములవలనఁ బుట్టుటచేఁ గుశలు మిక్కిలి పవిత్రములుగ నెన్నఁబడుచున్నవి. అవి శ్రాద్ధ, యజ్ఞ, పితృ, దేవతా, ఋషి కర్మలలోఁ బ్రయోగింపఁబడుచున్నవి. మనువీధ్ధానమునఁ గుశగాశలతో బర్హిస్సును బరచి పూజగావించెను. అందువలన దీనికి బర్హిష్మతియను పేరు వచ్చెను. ఇప్పటికి నా దేశములోఁ

గుశలెక్కువగఁ బెరుగును. అందువలన నీ భూమి బ్రహ్మాక్షులచే సేవింపఁబడుచుఁ బరమ పవిత్రముగను, యజ్ఞయాగాదులకుఁ బరమయోగ్యమగు స్థానముగ నెన్నఁబడుచున్నది.”

శౌనకుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను:- “సూతా ! మనువు తన కాలము నెట్లు గడిపెడువాఁడు ?”

అంత సూతుఁడు శీఘ్రముగ నిట్లనెను:- “స్వామీ ! ఆతని కాలముగడుపుట విషయములో నడుగవలదు. ఆతఁ డొక క్షణమైనను వ్యర్థ మొనర్పఁడు. ప్రాతఃకాలము బ్రహ్మముహూర్త మున లేచినది మొదలుకొని పరుండువఱకు భగవత్పూజా, సేవార్చా కథా కీర్తనములందు నిరంతరము గడుపుచుండెడు వాఁడు. ఆతని కాలమంతయు సార్థకముగుచుండెడిది. ఆతనికి శారీరక, మానసిక, దైవిక, భౌతిక దుఃఖములు లేనే లేవు. నిరంతరము సుఖస్వరూపుడగు హరి చర్చలో నుండఁగా నీ దుఃఖము లెట్లాతనికి సంతాపమును గలిగింపఁగలవు ? మును లారా ! ఈ విధముగా స్వాయంభువమను వొక మన్వంతరము వఱకు వృద్ధినంతను బరిపాలించెను.”

మైత్రేయమహాముని విదురునితో నిట్లనెను:- “విదురా ! నే నీవిధముగా నాదిర్దాజైన స్వాయంభువమనుచరిత్రమును జెప్పి తిని. ఈతఁడే సృష్టికి ఆదినియమకర్త. ఈతఁ డెంతటి ధర్మాత్ముఁడు, పవిత్రహృదయుఁ డనఁగా గొప్పగొప్ప త్యాగులు, విరాగులు, యతులు, తపస్యులు వీరి సమీపమునకు వచ్చి తమ శంకల నన్నిటిని దీర్చుకొనెడువారు. ఒకానొకసారి ఋషులందఱును, వచ్చి వర్ణాశ్రమధర్మములనుగుఱించి నానాప్రశ్న లడిగిరి. మును

లెప్పుడును బ్రజల హితమునే చూచుచుందురు. మునులు ప్రశ్నించినపు డీతఁడు శాస్త్రీయవిధిచే జక్కని జవాబు లొసంగెను. ఆ ప్రశ్నోత్తరముల స్మృతియే యిప్పుడు లోకములోఁ బ్రసిద్ధిచెందిన మనుస్మృతి. వర్ణాశ్రమ ధర్మావలంబులందఱు నీ నియమముల నాదరించుచుందురు. యథాశక్తిగ, యథావకాశముగఁ బాలనచేయుచుందురు. విదురా! నీవు నీతిశాస్త్రములోఁ బండితుఁడవు. అందువలననే 'విదురనీతి' యను పేరు వచ్చినది. అదేవిధముగ మనువన్ని విషయములలోఁ బండితుఁడు, బాగుగాఁ దెలిసినవాఁడు. ప్రపంచములో నాయన చేసిన నియమములు ఆతని పుత్రులు, పౌత్రులు, వంశీయులు నేటికి నాచరించుచునే యున్నారు. ఘోరకలియుగము రాఁగానే యీ నియమములకు శిథిలత కలుగఁగలదు. ప్రాయశ్చిత్యముగ లుప్తమై పోగలవు; కాని మరల కృతయుగము రాఁగానే ఋషిగణ మీ నియమములను బ్రచారము చేయఁగలరు.

ఈ విధముగ నే నత్యంతసంక్షేపముగ నీ మనుచరిత్రను జెప్పితిని. ఇక మీరు కర్దమమహాముని దేవహూతి చరిత్రను శ్రవణము చేయుఁడు.

కర్దమముని తపస్సు - దేవహూతి సేవ.

విషయములతో నింద్రియసంసర్గము కలుగనంతవఱకు ధైర్యపరీక్ష జరుగదు. ఇంద్రియవికారములను గలిగించుటకు హేతుభూతమగు విషయములు సమ్మూఖమున నున్నను వికారముపొందని మనస్సు గలవాఁడు ధీగుఁడు. వస్తువు అభావమున సంయమము చేయుటయు శ్రేష్ఠమే. అన్నము లేకపోవుటచే నేకాదశీవ్రతముండుటయు నుత్తమమే; కాని యన్నియు నుండఁగా మనస్సును నిరోధించుట మిక్కిలి శ్రేష్ఠము. మనీషులు విషయములయొక్కయు నింద్రియములయొక్కయు సంబంధము వెన్నకు, అగ్నికి గల సంబంధముగాఁ బోల్చుచుందురు. అగ్ని సమీపమునకుఁ బోయినపుడు వెన్న కరిగిపోవును; కాని అట్టి సమయమున నెవఁడు మనస్సును సంయమము కావించి వానికి లోఁబడకుండునో ఆతఁడే ఆదర్శపురుషుఁడు. ఆతఁడే చరిత్రవంతుఁడు. ఆతనిని స్మరించుటచేతనే మన హృదయము పవిత్రమగును. ఆతని ననుకరించుటచే జీవితములో గొప్పదనము రాఁగలదు.

మైత్రేయమహాముని విదురునితో నిట్లనెను:- “విదురా! ఇంతవఱకు మునికి వివాహమనిన నుత్సాహము కలదు. వివాహము కాఁగానే ఆతని యుత్సాహము విలీనమయ్యెను. ఆతఁడు దృఢముగ మనస్సును విషయములనుండి తొలఁగించి, తన పత్నితో నిట్లనెను:- “రాజపుత్రీ! నీవు భయపడవుగదా! నాయెడల నీ కశ్రద్ధ యుండదుకదా! మాకు తపస్సే ధనమను విషయము నీకు తెలిసినదే. అందువలననే మేము తపోధను

లనఁబడుచున్నాము. నేను మరల తపస్సు చేసెదను. నీవు దుఃఖింపకుము.”

అగ్నితో సమానమగు తేజస్వియుఁ దపఃప్రభావముచే దేదీప్యమానుఁడు నగు తన పతికిఁ జేతులు జోడించి దేవహూతి యిట్లనెను:- “ప్రభూ! సతీసాధ్వియగు స్త్రీకి పతియే సర్వస్వ ముని నేను బాల్యకాలమునుండియు శిక్షణగఱచితిని. పతిసేవయే సతికి ముఖ్యకర్తవ్యము. ఆతని అభిప్రాయమునకు సతి సమ్మతించుచో నామె కక్షయలోకములు లభింపఁగలవు. పతికి దేని యం దానందమో నాకును దానియందే ఆనందము. మీరు తపస్సు చేయుఁడు. నేను సర్వవిధముల మీకు సేవచేసెదను.”

తన భార్య యిట్టి ధర్మవచనములను బలుకుటను దెలిసి కొని కర్దమమహాముని మిక్కిలి యానందించి, మరల తపస్సులో మునిఁగెను. ఆతఁడు సమాధిసుఖము నానందించుచుండెను. ఆతని కీ విషయము లేమి యానందమీయఁగలవు? ఆతఁడు ప్రాతఃకాలమున నిత్యకర్మలనుదీర్చుకొని ధ్యానములోఁగూర్చుండిన నేరాత్రికో ధ్యానభంగమయ్యెడిది. ఒక్కొక్కప్పుడు మఱు నాఁడును, ఒక్కొక్కప్పుడు చాల దినములకును ధ్యానభంగ మయ్యెడిది. అగ్ని హోత్రాదికార్యములు దేవహూతియే చేయు చుండెడిది. ఆమె రాజపుత్రికనను నభిమానమును వీడి నిరంతరము పతిసేవలో నిమగ్నమైయుండెడిది. స్వయముగ వనము నుండి యెండుకట్టెలను దెచ్చెడిది. తన చేతితో సమస్తాశ్రమమును జిమ్మి, నీళ్లు జల్లి, పేడతో నలికి స్వస్తికమును, గృహమండలమును నిర్మించి, కందమూలఫలాదులను దెచ్చియుంచి, ధ్యానభంగము కాఁగానే భగవన్ని వేదనము కావించి, భర్త

భుజించినమీదట శేషమును భుజించెడిది. భర్త చాలదినములు ధ్యాననిమగ్నుడై యుండినచో నామెయు నుపవాసముండెడిది. ఈ విధముగ నామె నిష్క-పటభావముతోఁ బతిసేవ చేయుచుండెడిది.”

విదురుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను:- “స్వామీ! దేవహూతి యువతి. ఆమెకు సర్వగుణసంపన్నుడగుఁ బతి లభించినాఁడు. ఆమె మనస్సులో సంసారసుఖేచ్ఛ యేల కలుగలేదు?”

అంత మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “మహాభాగా! ఆమె కిచ్ఛయున్నను ధర్మపాశబద్ధురాలుకదా! ఆమెపతికి దపస్సులో సుఖము కలదు. నా యిచ్ఛను ఆతని యిచ్ఛలో మిళితము గావింపవలెను. ఛలకపటముచేఁ గాదు, దంభపూర్వకముగ నామె యిట్లు చేయుటలేదు. హృదయపూర్వకముగ నామె తన పతిని బరమేశ్వరునిగ భావించెడిది. ఎన్నడును నామె పతిని ద్వేషించెడిదికాదు. మనస్సును, నింద్రియములను దన వశమునఁ బెట్టుకొనెడిది. ఆమె పతికి విరుద్ధమగు నాచరణ చేసెడిది కాదు. సోమరితనమన్నమాట యెఱుఁగదు. అతంద్రితభావముతో సదా సావధానమనస్కుడై పతిసేవలో నిమగ్నుడై యుండెడిది. త్రికాలములందు పవిత్ర సరస్వతీ సలిలములందు స్నానమాడి, శుచియై యమ నియమములతో నుండెడిది. శృంగార మెన్నఁ డును జేసెడిదికాదు. నూనె రాయకపోవుటచేతను, దువ్వక పోవుటచేతను నామె వెండ్రుకలు మలినములై యుండెను. జడలు కట్టెను. జడ ఒక్కటిగనే పెనవేసికొనెను. యావనచిహ్నము లన్నియు విలుప్తములయ్యెను. ఆమె సుందరశరీరము శుష్కించి కృశించెను. శరీరచర్మము నల్లబడెను. ఎన్నడును నూనెతో

నలుగుఁ బెట్టకపోవుటచే శరీరము ముడుతలుపడిపోయెను. శరీరము మురికిపట్టెను. కన్నులు గుంటలుపడెను. బుగ్గలు సొట్టలుపడెను. అయినప్పటికిని ఆమె సమస్తకార్యములను సంతోషపూర్వకముగఁ జేయుచు, మునితో సదా ప్రేమపూర్వకముగ భయపడుచు సంభాషించెడిది. ఆమె మాటలాడుటకు పూర్వము నవ్వెడిది. ఆమె నవ్వుక, ప్రసన్నవదనములేక మాట్లాడెడిదే కాదు. ఇట్టి కపటరహితమగు ప్రేమపూర్వక పరిచర్యచే పాపాణములైనను గరుగును. అట్టియెడ తపోపూతమగు మహర్షియొక్క సవనీత స్నిగ్ధహృదయ మేల కరుగదు? ఆతఁడు దేవహూతియొక్క శీల, స్వభావ, సంతోష, ఇంద్రియ దమనములకును, శ్రద్ధాపూర్వకముగ నొనర్చిన సేవకును సంతృప్తుఁడయ్యెను. ఒకదినమున సత్యంతన్నేహముతో సమస్త మమకారమును వెడలఁగక్కుచు, నామె శిరస్సుపైఁ జేతితో నిమిరుచుఁ గర్దమమహాముని యిట్లు నెను:- “మనుపుత్రీ! నీవు నిష్ఠ పట భావముతోఁ జేసిన సేవకు సంతృప్తుఁడనైతిని. నా సేవకై నీవు శరీరమును దాచుకొనలేదు. దానిని శుష్కింపఁజేసితివి. నిన్ను భార్యగాఁ బొంది నేను గృతార్థుఁడనైతిని.”

చేతులు జోడించి భయపడుచు దేవహూతి యిట్లు నెను:- “ప్రభూ! నేఁడు మీరిట్లు మాటలాడుచున్నారేమి? ఈ శరీరము మీదేకదా! సేవ చేయుటే నాకు పరమధర్మము. నేను సేవింపఁకుండినఁ గాపము రాగలదు. స్వధర్మచ్యుతియు కాగలదు. నేను ప్రశంసింపఁదగిన కార్యమును దేనినిఁ జేయలేదు. నా కర్తవ్యపాలనము గావించితిని. అదియు నబల నగుటచేఁ బూర్తియైయుండదు.”

కర్తమమహాముని యిట్లనెను:- “రాజనందినీ! ప్రాణులందఱకు మిక్కిలి ప్రിയమైనవి ప్రాణములు. ప్రాణములు దేహములో నుండుటచే నది క్షీణించుట కెవరు సంగీకరింపరు. తను శరీరము నశింపవలయునని యెవ్వరును గోరరు. నీవు నా మూలకముగ నీ శరీరమును జూచుకొన నేలేదు. నీవు చేసిన పని మిక్కిలి ప్రశంసనీయమైనది. కర్తవ్యపాలనమైనను అందఱుఁ జేయఁజాలరు. పుణ్యపురుషులే కర్తవ్యపాలనమును జక్కఁగఁ జేయఁగలుగుదురు. కావున దేవీ! నేఁడు నీ కోరికల నన్నిటినిఁ దీర్చెదను. నేఁడు నా కృపాద్వారము నలువైపుల తెఱవఁబడి యున్నది. నీవు నన్నుఁ గేవలము బూడిదపూసికొనిన బైరాగి యని తలఁపకుము. నా గోచిని జూచి నన్నకించనుఁ డనుకొన కుము. నేను ధర్మపూర్వకముగ శాస్త్రవిధిచేఁ బురాణపురుషుఁ డగు హరి నుపాసించితిని. నా తపస్సమాధి యోగ యజ్ఞముల ద్వారా నా కన్ని సిద్ధులు ప్రాప్తించినవి. సాంసారిక శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములకు సంబంధించిన విషయములు తుచ్ఛములు, క్షణికములు, నశ్వరములు. దివ్యములు, కల్పకల్పాంతరములవఱకు నశింపని భోగములు నాకు భగవదారాధనా ప్రభావముచే లభించినవి. నేఁడా సిద్ధుల నన్నిటిని నీ యానందము కొఱకు వినియోగింపఁదలచినాను. చెప్పము, నీకేమి కావలయును?”

తన కారాధ్యదేవుఁడును, ప్రాణనాథుఁడు నగు పతి యొక్క యపరిమేయ కృపను గాంచి దేవహూతి యానందము మేఱలేకుండెను. గుంటలుపడిన కన్నులందు జ్యోతి వెలిగెను. హ్లాసముఖము కమలమువలె వికసించెను. ఆమె ధోమములు

ప్రసన్నతచే నిక్కపొడుచుకొనెను. ఆమె తన యానందమును నాపుకొనఁజాలకుండెను. అత్యంతోల్లాసముతో గద్గదవాక్కులతో నిట్లనెను:- “ప్రభూ! సేవకు సర్వోత్కృష్టపారితోషికము తన యారాధ్యదేవుఁడు ప్రసన్నుడగుటయే. ఇన్ని సిద్ధులను సంపాదించిన నా యారాధ్యదేవుఁడు ఈ దాసియొక్క తుద్ర సేవకు సంతోషించుటకంటె నింక శ్రేష్ఠమగు వరదాన మేముండును? మీ ప్రసన్నతయే నా సకలసుఖములకును మూలము. మీ కృపాప్రసాదమే నాకు సర్వస్వమును.”

కర్దమమహాముని తన భార్యయొక్క వినీతవచనములను విని, యింకను బ్రసన్నుడై ద్విగుణీకృతోత్సాహముతోడను, నుల్లాసముతోడను నిట్లనెను:- “ప్రియా! నీవు గౌరవముచే నిట్టి వాక్యములు పలుకుచున్నావు. నీ కింకను నా మహిమము తెలియదు. ఆ మహిమ యీ చర్మచక్షువులకుఁ గనఁబడునది కాదు. భక్తిభావముతో భగవంతుఁడే సర్వస్వమని యుపాసింపనివారీ మహిమాతత్త్వము నెఱుంగఁజాలరు. దేవీ! నేను నీకు దివ్యదృష్టి నొసంగుచున్నాను. ఇంద్రుని త్రిలోకములనైనఁ దిరస్కరింపఁజాలు నా మహిమమును జూడుము.”

ఇట్లు పలికి ముని దేవహూతికి దివ్యదృష్టి నొసంగెను. ఆమె ముఖముమీఁద తపఃపూతమగు నాతని కరమును నిమిరెను. ఇప్పుడు దేవహూతికి సమస్త దివ్యసుఖములు ప్రత్యక్షముగఁ గనఁబడెను. అష్టసిద్ధులు చేతులు జోడించుకొని ఋషి సమ్మూఖమునఁ బ్రత్యక్షముగఁ గనఁబడెను. ఇదివఱ కెన్నడు వినని, చూడని దివ్య విషయసుఖములను గాంచి దేవహూతి నిర్ఘాంతపడెను. తన పతి సాధారణ ఋషి కాఁడనియు, అపర

బ్రహ్మ యనియు, మాయాపతి యనియు, సమస్తైశ్వర్యమున కధిపతియనియుఁ దెలిసికొనెను. ఆ దివ్యసుఖములమీఁద కామ మనస్సు పోయెను. ఆమె ప్రేమపూర్వకముగఁ బతి పాదపద్మములపైఁ బడెను.

కర్దమమహాముని పత్నిని లేవఁదీసి ప్రేమపూర్వకముగఁ గౌఁగిలించుకొని యిట్లనెను:- “ప్రియా ! ఇప్పుడు నీవు సంకోచమును వీడి నీ కోరికను జెప్పుము.”

పతి యింత ప్రేమగానున్నాఁడని తెలిసికొని దేవహూతి నేఁడు తన జన్మము సఫలమైనదని తలంచెను. ఋషి మాటి మాటికి అడిగినప్పటికిని ఆమె కొంచెమైనఁ బలుకఁజాలనంతటి ప్రేమలో మునిగిపోయెను.”

దేవహూతికి వరప్రదానము

దూరత్వములో శిష్టాచారము, సంకోచ ముండును. సమీపత్వమున మానవుని ధృష్టునిగా నొనర్చును. గంభీరత్వము నకు ఒక హద్దు కలదు. మానవుఁడు కొందఱకడఁ గొన్ని యవసరములలోఁ గొంతకాలమువఱకు గంభీరముగ నుండఁ గలఁడు. సదా సర్వదా యెవ్వఁడును గంభీరముగ నుండఁజాలఁడు. అట్లుండవలసిన యావశ్యకతయును లేదు. మానవుఁడు కృత్రిమమును వీడి స్వాభావికతనుగూడ అనుభవింపఁగోరును. రాజులను, మహారాజులను, ఆచార్యులను, ధర్మోపదేశకులను మనము

సభలలో నత్యంతగంభీరముగ, శిష్టాచారయుక్తముగ, తూచి తూచి మాట్లాడువారినిగఁ జూతుము. వారినే వారి కత్యంత నికటవర్తులగు స్త్రీ, పుత్ర, భృత్య, శిష్య, ఘనీష్టసంబంధులతో నేకాంతముగనున్నప్పుడు మాటలాడుటను గాంచితిమా వారిలో నా యస్వాభావిక గంభీరత కనఁబడదు. వారు విచ్చలవిడిగ మాటలాడుదురు, సవ్యుదురు, ఆడుదురు, వినోదములు కూడ చేయుదురు. గంభీరాతిగంభీరుఁడుకూడ పిల్లలతో నాడునప్పుడు పిల్లవాఁడై పోవును.

భార్యాభర్తల సంబంధము నిట్టిదే. ఆరంభమునఁ బరస్పరము హృదయమును వశపఱచుకొనునంతవఱకు సంకోచము, లజ్జ, శిష్టాచారము భయముండును. సంపర్కము పెరిగినకొలఁది పరస్పరము స్నేహపాశముచేఁ గట్టఁబడినప్పుడు క్రమక్రమముగ సంకోచ శిష్టాచారములు తొలఁగి, ఆస్థానములో ధృష్టత వచ్చిచేరును.

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! వివాహాంతరము కర్దమముని మరల ఘోరతపస్సులో నుండెను. ఇద్దరికిని స్త్రీ పురుష వ్యవహారము లేదు. దేవహూతి యాతనిని శ్రద్ధేయుఁ డనుకొని మిక్కిలి గౌరవముగ సేవచేయుచుండెను. ముని కన్నెత్తి యామెవై పుననైనఁ జూడఁడు. ఆమెయు భయపడుచుఁ దలవంచుకొని చేతులు జోడించుకొని చెప్పవలసినది చెప్పును. లేకున్న మెదలక సేవలో మునిఁగియుండును. ముని యామె సేవకు సంతుష్టుఁడై ఆమెకు వరమునీయ నుద్యమింప, నాతఁడు తన మమత్వమును, సంపూర్ణప్రేమను దన యనురక్త పత్నియం దుంచినపుడు ఆమె పొంగిపోయెను. ముని నేత్రము

లలో స్నేహముండెను. దేవహూతికి భయము పోయెను. సంకోచము పారిపోయెను. ఆతని యోగమాయయొక్క అతులై శ్వర్యమును గాంచి యామె మంత్రముగ్ధవలెనయ్యెను. ‘నా యారాధ్య దేవుడు నేడు నాకు సమస్తముఖముల నీయ నుద్యమించినాడు. నేడాతడు తన సమస్తసిద్ధుల చమత్కారమును నా యానందమునకై యుపయోగింపఁ దలచినాడు.’ అను విషయమును దలచుకొనఁగానే యామె శరీరము పులకరించుచుండెను. ముని యిప్పుడు గంభీరముగ లేడు. నవ్వుచు మాటలాడుచుండెను. ఆమె ముఖమును జేతితో నిమిరి తన దివ్యైశ్వర్యమును జూపఁగానే ఆమె సాహస మినుమడించెను. మహాముని పిల్లవానివలె గిలకిల నవ్వి యిట్లనెను:- “ప్రియా ! నా తపఃప్రభావమును గాంచి తివా ? మీ తండ్రియింట నిట్టి యైశ్వర్యము కలదా ?”

తండ్రి మాట వినఁగానే దేవహూతికిఁ బ్రణయకోపము వచ్చెను. ఇప్పుడాతడు మునికాడు. ఇప్పుడాతడు ప్రాణనాథుఁడయ్యెను. ఇప్పుడు సిస్సంకోచముగ మాట్లాడుట కధికారము ప్రాప్తించెను. పతితో వినోదముచేయు సమయ మాసన్నమయ్యెను. దేవహూతి కపట గాంభీర్యమును బ్రదర్శించుచుఁ జేతులు జోడించుకొని నవ్వు నాపుకొని యిట్లనెను:- “ద్విజ వృషభా ! నీ యైశ్వర్యమునుగూర్చి చెప్పవలసినదేమి ? మీరు సమస్తైశ్వర్యమునకు స్వాములు.”

ఇది విని మహాముని నవ్వి యిట్లనెను:- “మనుష్రతీ ! నీవు పెద్దయింటిదానవని నాకు తెలియును. మాట్లాడుట, నడుచుట, సంయమము, శిష్టాచారము నెఱుఁగుదువు; కాని నీవు

వట్టి గ్రామీణువుగానైతివి. ద్విజవృషభమనిన నేమనుకొంటివి ? బ్రాహ్మణులలో నెద్దనియేగా? పతిని నెద్దసవలయునా యేమి?”

తన నవ్వు నాపుకొని, చేతులు జోడించుకొని, మృషా శిష్టాచార స్వరముతో నిట్లనెను:- “ప్రభూ ! భార్యాభర్తల మాటలు కూపధ్వని వంటిది. బావిలో నే శబ్దము చేసిన మరల నదియే శబ్దము వినఁబడును. ఇచ్చట మీరు తప్ప వేఱు పురుషులు లేరు. ఏకాంతములో భార్యాభర్త లేమైన ననుకో వచ్చును. మీరు భగవత్సమ్మఖిమున నన్ను గృహమేధ ధేను వంటిరి. అతనిని కామధేనువు నడిగితిరి. గోవుకు పతి యెద్దుయే కదా ! నే నేమి యనుచితమును బలికితిని ?”

ఇది వినఁగానే మునివరుఁడు బిగ్గఱగఁ గిలకిల నవ్వి, తన రెండుచేతులను జాపి, ఆమెను బ్రేమతో నాలింగనము చేసికొని యిట్లనెను:- “దీనిని నీ కెవరు చెప్పిరి ?”

పతియొక్క ప్రేమాలింగనమునుబొంది దేవహూతి నేఁడు పొంగిపోయినది. ఆమె యంగములన్నియు శిథిలములయ్యెను. నఱకిన యరఁటిలై నామె తన భర్తయొక్క వక్షస్థలమున వ్రాలెను. ఆమె శుష్కశరీరమును గాంచి ముని మిక్కిలి జాలి పడెను. ఆమెయొక్క జడలుకట్టిన వెండ్రుకలను గాంచఁగానే మునికి హృదయము కఱగిపోయెను. అప్పుడాతఁ డిట్లనుకొ నెను:- “సమ స్తసుఖముల సనుభవింపఁదగిన రాజపుత్రిక కెట్టి దుర్దశ కలిగినది ! మర్త్యలోకములోఁ జక్రవర్తినులకును, స్వర్గములో నింద్రపత్నియగు శచీదేవికిని దుర్లభములగు భోగములను నేనీమె కొసంగెదను. మిక్కిలి స్నేహముతో నిట్లనెను:- “ప్రియా !

నీకుఁ బ్రియమగు కార్యమును దేనినిఁ జేయవలయునో నాకు త్వరగాఁ జెప్పుము.”

దేవహూతి ముని దృష్టిలో నామె దృష్టిని గలిపి యిట్ల నెను:- “ఇప్పుడు మీరు మాటిమాటికి నేమి యడుగుచున్నారు ? ఇప్పుడు నాకు దుర్లభమగు వస్తువేమియున్నది ? మీరు లభించిననాఁడే నా కన్నియును లభించినవి. నేను స్వతః అన్నిటికి నధికారనైతిని. పురుషుఁ డనేక సంవత్సరములు పఠించి పండితుఁడు కావలయునని మా స్త్రీల కోరిక. అట్టివాని యింటికి స్త్రీ రాఁగానే చదువకయే పండితురాలు కాఁగలదు. గురువున కెంతయో సేవచేసి పతి వైద్యుఁడగును. పత్ని అత్తవారింటికి రాఁగానే వైద్యురాలగును. ఇదేవిధముగా మీరు వేలకొలఁది సంవత్సరములు తపస్సుచేసి తపస్వులైతిరి. నేను రాఁగానే తపస్వినైతిని. మీ సిద్ధులన్నియు నాకు స్వాభావికముగనే ప్రాప్తించినవి. పతి ప్రసన్నుఁడైనపుడు పత్ని కొక్కటే కోరిక యుండును.”

“ఆ కోరిక యేమి ?” యని ముని యనెను.

దేవహూతి యిట్లనెను :- “వివాహమునకు ముఖ్య సుఖము కావలెను శ్రేష్ఠసంతానము కూడ కలుగవలయును. భార్యకు భర్త సాంసారిక భోగపదార్థములన్నిటిని సమర్పించి పత్నీత్వమునకు సంబంధించిన ముఖ్యసంబంధము లేకున్నను, పతిద్వారా సత్సంతానము కలుగకున్నను నుప్పులేని కూరవలె వ్యర్థములగును. నా వివాహసమయమందును నా తండ్రితో గర్భధారణమువఱకు నీమెతో నంగసంగముండునని శలవిచ్చితిరి. ఆ ప్రతిజ్ఞను నెఱవేర్చుకాల మాసన్నమైనది. మీరు నా

యెడలఁ బ్రసన్నులరై నయెడల, నాకు గృహస్థోచిత సుఖము లొసంగఁదలఁచినట్లైన దానికొఱకు ప్రయత్నింపుఁడు.”

నవ్వుచు ముని యిట్లనెను:- “దీనికి ప్రయత్నింపవలసిన దేమున్నది?”

దేవహూతి నవ్వుచు నిట్లనెను:- “స్వామీ! మీరు మహర్షులైతిరి. మీ కేమని చెప్పుదును? కొంచెముగ వస్త్రాభిరూపణములు కావలయును; నూనె పూవులు కావలెను. నలుగు, యితర అంగరాగములు కావలయును. కుంకుమబరిణ, కాటుకకాయ కావలయును.

అన్నిటికంటె ముఖ్యముగ గృహము కావలయును. గృహములేనిది గృహస్థుఁడగుటెట్లు? ఇల్లు, ఇల్లాలుండిననే గృహస్థుఁడని పిలువఁబడును. ఇటుకరాళ్లతోఁ గట్టఁబడిన యిల్లుండఁగానే గృహస్థుఁడు కాఁజాలఁడు. ఇల్లులేక, ఇల్లాలిని వెంటఁబెట్టుకొని తిరుగుచుండినను యథార్థమగు గృహస్థుఁడు కాఁడు.”

కర్దమముని యిట్లనెను:- “ఈ కుటీరముండినఁ జాలును.” దేవహూతి కోపగించుకొని యిట్లనెను:- “ఇంక మీకెట్లు చెప్పుదును? ఇటువంటి పూరింటిలో నెచ్చటనైన గృహస్థుఁడు సుఖభోగము లనుభవించును? నేనీ కుటీరమునకు వచ్చి సంవత్సరము దాటినది. ఎండాకాలము రాఁగానే శరీరమునంతనుగప్పుదుమ్మ రేగును. గాలి దుమారముచే, నలువైపులను ధూళి నిండును. పాత్రలు, ఫల, పుష్పములు, వల్కలములు ఇతరవస్తు సామగ్రి ధూళితోఁ గప్పఁబడును. ఊడ్చగా నూడ్చగా నా

చేతులు నొప్పలు పుట్టుచున్నవి. వర్షాకాలములో నలువైపులను టపటప మని చినుకులు పడును. నేల బురదగానుండును. వల్కలములు తడిసిపోవును. నిద్రపట్టదు. ఇచ్చలేకున్నను జాగరణమే. స్వతః తపస్సుగుచున్నది. ఇక్కడ జలికాలము విషయము చెప్పవలసిన పనియేలేదు. నలువైపులనుండి చలిగాలి వీచుచుండును. అది శూలమువలె వచ్చి శరీరమున గ్రుచ్చుకొనును. ఇంక విశ్రామ మెచ్చట, ఎక్కడి నిద్ర? పొట్టలోఁ గాల్లుముడుచుకొని రాత్రియంతయు గడుపవలసినదే. కావున గృహస్థ సుఖములను భోగింపవలయుననిన నా తండ్రిగారికివలె నొక సుందరభవన ముండవలెను.”

ఇది విని కర్దమఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “ప్రియా! నా మహిమము నెఱింగియు నీవు మర్త్యలోకవస్తువులను గోరుచున్నావు. నీ కొఱకు ఈ లోకములో నననేల, త్రిలోకములందును దానికి సాటిలేని భవనమును నిర్మించెదను.”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “స్వామీ! అంత పెద్దది అవసరము లేదు. దానికై చాల సున్నము, ఇటుక, రాయి మొదలగు సామాను కావలసియున్నది. చాలమంది కట్టుబడి పని వాంఛు కావలయును. తయారగుటకు చాల సంవత్సరములు పట్టును. కొంచెము కూర్చుండుటకు నిలుచుండుటకు భవనము, అంతఃపురము, వంటయిల్లు, వచ్చు పోవువారికి పనికివచ్చు భవనము చాలును. దీనితో సాధారణగృహస్థునకు పని గడచి పోవును.”

నవ్వుచు ముని యిట్లనెను:- “మంచిది. నీవు కొంచెము సేపు కన్నులను మూసికొనుము.” దేవహూతి యిది విని కన్ను

లను మూసికొనెను. ముని యిట్లనెను:- “ఇదిగో నీవు క్రీగంటఁ జూచుచున్నావు. బాగుగా మూసికొనవలెను.” దేవహూతి రెండుచేతులతోఁ గన్నులను మూసికొని యిట్లనెను:- “ఇంకెట్లు మూసికొందును? నాయందు విశ్వాసము లేకున్న మీరే మూయుఁడు.” నవ్వుచు ముని యిట్లనెను:- “కన్నులను దెరువుము. చూడుము. నీ కెదురుగా నేమున్నది?”

దేవహూతి కన్నులను దెఱచునప్పటికి ఆమెదృష్టి మిఱు మిట్లు కొలిపెను. తాను నిద్రించుచున్నదో మేల్చానియున్నదో మొదట ఆమెకు తెలియలేదు. నాకుఁ గనఁబడుచున్నది యథార్థమా లేక స్వప్నలోకమా? చాలసార్లు ఆమె తన చేతులతోఁ గన్నులను దుడుచుకొని, తడబడి, మాటిమాటికి తన నాథుని వైపును, నా యాశ్చర్యమువైపును జూచుచుండెను.

ముని నవ్వుచుండెను. దేవహూతి హర్ష విస్మయములతోఁ బడియుండెను. ఆమె తనయెదుట నొక దివ్యవిశాల భవనమును గాంచెను. దాని గోడలన్నియును శుద్ధ సువర్ణముతోఁ గట్టఁ బడినవి. అది సర్వసంపత్సంపన్నముగను, సర్వశ్రేష్ఠముగను, సతిశయసుందరముగను, సమస్తదివ్యకామనలను దీర్చునదిగను, సర్వాతిశయ శోభాయుక్తముగ నుండెను. దాని స్తంభములన్నియు మణిజటితములు. దానిమీఁద నింద్ర నీలమణులతోఁ బనిచేయఁబడినది. ఒకదానిపైన నొకటి సప్తఖండములందును నుపవనములు కలవు. మధ్యలో నన్నిటిలో విశాలభవనము, మేడ కలదు. భవనము లన్నిటిలో వేఱువేఱుగా సుందర, సుసజ్జిత, స్వచ్ఛ, తోషకములగు దిండ్రతో శయ్య లమర్పఁబడి నవి. వాటిమీఁద పాలనురుగునంటి, వెన్నెలవంటి సన్నని తెల్లని

వస్త్రములు పరచఁబడినవి. బంగారుతోఁ బనిచేయఁబడిన యాసనము లమర్పఁబడినవి. ఆసనములమీఁద నత్యంత కోమ లములగు మెత్త లమర్పఁబడినవి. నానారంగులుగల వంకెలపై నానావిధరంగులతోఁగూడిన బహుమూల్యములగు వస్త్రములు వ్రేలాడుచున్నవి. కప్పమీఁదను, గోడలమీఁదను ననేకరకము లుగఁ బనితనము చూపఁబడినది. రత్న జటితములగు సువర్ణ వికారముగల బల్లలు కలవు. విశ్రాంతికై ముఖమ్మల్లు పరుపులు పరిచిన బల్లలు వేఱుగఁగలవు. యథాస్థానములందు చిన్నవి, పెద్దవి పంకా లమర్పఁబడినవి.

ఆ విశాలభవనము సమస్త ఋతువులందును సుఖ దాయకముగ నుండెను. చలికాలములో నది యుష్ణముగ నుండును. గులాబీధూపములచే నుపభవనములు, ముఖ్యభవనము నిండిపోయెను. ఎండకాలములోఁ జల్లగనుండును. పాకీదొడ్ల వాసనరాదు. ఎంతటి గాలిదుమారము వచ్చినను నొక రేణువు ధూళియైనను లోనికిరాదు. ఉష్ణము దాని ద్వారము కడకై నను రాదు. బయటనుండి తొంగిచూచి యది తనదారి పట్టును.

వర్షాకాలములో నొక్క దోమయైనను రాదు. ఈగ యెక్కడ వ్రాలిన నక్కడనే యుండును. దానిలోఁ గూర్చుండిన వర్షఋతువు మిక్కిలి సుఖముగ గడచిపోవును. దానిలో స్నాన గృహము, మనోరంజన గృహము, శృంగార గృహము, శయన గృహము, విహారగృహము, భోజనగృహము ఇట్లన్నియు వేఱువేఱుగఁ గలవు. అన్నిటిలో నీటిపసతి కలదు. శౌచాలయము దానికి చాలదూరమున నున్నది. నంటయిల్లు వేఱుగనున్నది. అచ్చట నిష్పరాజేయవలసిన పనిలేదు. దేనిని గోరిన నాసామగ్రి

అప్పుడే వచ్చును. అది కేతుపతాకములచే సుసజ్జితమైయున్నది. రంగుల రంగుల పతాకములు గొలికెగురుచు నానందము గొల్పుచుండెను.

శృంగార, భోజన, వస్త్రాది సామగ్రికి అచ్చట కొదువ లేదు. వాడని పుష్పమాలలచ్చట వ్రేలాడుచుండెను. వాటి సువాసన యోజనముల వఱకు వ్యాపించుచుండెడిది. ఆవాసనకు మధులోలుపమ త్తమధుకరములు ఝంకారము చేయుచుండును.

అచ్చటి ప్రాంగణము మహామరకతమణులచే నిర్మింపఁబడినది. మానసరోవరములో మహానీయతరంగము తెగిరినట్లు దూరమునకుఁ దోచుచుండును. చిత్రవిచిత్ర వేదికలు లోహలను, వెలుపలను కూర్చుండుటకై కట్టఁబడినవి. అవి విద్రుమముగ నుండెను. వజ్రములచేతను, ముత్యములచేతను బొదగఁబడిన సువర్ణకవాటము లమర్చబడి యుండెను. పైన నింద్రనీలమణి శిఖరములమీఁద విచిత్రముగఁ బనితనము చూపఁబడిన కలశము లుంచబడినవి.

దానిలోని ప్రతివస్తువును సౌందర్యయుక్తమై యుండెను. విమాన మద్వితీయముగ నుండెను. తోరణములు ముందు వ్రేలాడుచుండెను. దానిలోపల నొక సుందరోద్యానవనము, చిన్నసరోవరము ఉండెను. ఉపవనమందు వివిధములగు దివ్య పుష్పములు వికసించియుండెను. సుందర సముద్రములు ఫలభారముచే వంగియుండెను. సరోవరమందు వివిధములగు పుష్పములు రక్త, నీల, శ్వేత, పీతవర్ణములతో శోభిల్లుచుండెను. వివిధవర్ణములుగల కమలములు వికసించియుండెను. ఆ సరోవరతీరమున మణులతో సోపానములు కట్టఁబడినవి. సుంద

రములగు చిన్నచిన్న బురుజులు కట్టఁబడినవి. వాటిపై సజీవ మూర్తులనిపించు హంస, సారస, చకోర, కోకిలాది పక్షులు నిర్మింపఁబడినవి. కొలనులో హంస, సారసాదులును, చకోర, కోకిల, మయూరాది విహంగములును కూజితము లొనర్చుచుండెను. నల్లవైపులను బుష్పములపై పట్టదములు గుంజారపము చేయుచుండెను. ఆ విమానశోభ అపర్ణనీయము. దానికి సదృశమగు విమాన మీ మూఁడులోకములందు లేదనిన నది యతిశయోక్తి కాదు.

క్షణములో నిట్టి విమానమును గాంచి దేవహూతి పరమ విస్మయమును జెంది, ప్రేమతోఁ దన పతిని జూచుచు నిలుచుండెను. వాక్కు రుద్ధమగుటచే నామె నోటినుండి యొక్క శబ్దమైనను వెలువడ లేదు. అయినను ఆమె యిట్టి విమానమును గాంచి మిక్కిలిగ సంతోషింప లేదు. ఆమె హర్షశోకముల మధ్య పడిపోయెను. ఆమెకు భర్తయొక్క యీ దివ్యైశ్వర్యమును, అతాకిక సామర్థ్యమును గాంచి హర్షమును, తన స్థితిని గాంచి శోకమును గలిగెను. ఆమె యిట్లనుకొనెను:- “విమాన మతిసుందరముగ నున్నది, కాని నా శరీరమితగాఁ గృశించి మలినముగానున్నది. నేను దీనిపై నెక్కఁజాలను. ఒకవేళ యెక్కినను నామలినశరీర పంసర్గముచే నింతగా మెఱయుచున్న నీ విమానము మాసిపోఁగలదు. అందువలన నామె తన పతితో నేమియు మాటలాడ లేదు.”

కర్దముఁడు పత్నితోఁగూడి సుఖము లనుభవించుట.

నిరంతరము సాంసారిక సుఖములే జీవితలక్ష్యముగఁ బెట్టుకొని, వాటికొఱకై మిక్కిలి వ్యగ్రతతో నుండువారికి, వారు కోరినట్లుగా విషయసుఖములు ప్రాప్తింపవు. వారికి భగవంతుఁడు కూడ దూరమగును. కాని, భగవంతుఁడే తమకు యర్హుని యెంచుకొని, తమ సుఖదుఃఖములను భగవంతునికి దప్ప వేఱకనికిఁ జెప్పుకొననివారు, భగవంతునొక్కనినే అనన్య భావముచే నారాధించువారు, వీరికి విషయభోగేచ్ఛ యుండును; కాని త్రిలోకములందు వీరి కత్యంత దుర్లభమగు విషయభోగములు ప్రాప్తించును. కారణవిశేషములచే వారు వాటినిఁ గొంతకాలము గ్రహించుచుందురు. చివరకు వారు మలమూత్రములను విసర్జించి నిస్సృహులై యుండి వాటివంకనైనఁ జూడ నట్లు వాటిని విసర్జించుచుందురు.

మైత్రేయమహాముని విదురునితో నిట్లనెను:— “విదురా ! తన భార్యయగు దేవహూతి కోరఁగాఁ గర్దమమహాముని నిమిషములోఁ దన యోగమాయ ప్రభావముచే సమస్తసుఖ సంపన్నమును, నిచ్చానుసారముగఁ దిరుగు విమానమును నిర్మింపఁగా దేవహూతి హర్షవిస్మయములతో నిట్లనెను:— “స్వామీ! కృతశరీరి కింతటి పెద్దభవనమా ! నేను దీని నెట్లెక్కుదును ? దీని చిమ్మి బాగుచేయువా రెవరు ? మీరు భవనములు కొదువ లేక చేసితిరి. రోజంతయు దీనినిఁ జిమ్మిచిమ్మి యలసిపోగలను.”

కర్దమముని యామె యభిప్రాయమును గ్రహించి యిట్లనెను:— “నీవు భయపడెద వెందులకు ? ముందుగా భగవ

న్నిర్మితమగు నీ పరమరమ్య మహాపావన బిందుసరోవరమందు స్నానమాడుము. అంత నీ కోరికలన్నియు నెఱవేరఁగలవు. ”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “స్వామీ ! నేను నిత్యము మాఁడుసార్లు స్నానముచేయుచున్నాను. మరల మీయాజ్ఞచే జేసెదను. నేటి స్నానములో విశేషమేమైనఁ గలదాయేమి ?”

గంభీరస్వరముతో ముని యిట్లనెను:- “అవును ! నేటి స్నానములో విశేషమున్నది. భగవంతునిచే నిర్మింపఁబడిన యీ తీర్థము కల్పవృక్షముతో సమానమైనది. దీనిలో నే కోరికతో స్నానము చేయుచురో ఆ కోరిక వెంటనే నెఱవేరును. ”

ఇది వినఁగానే దేవహూతి తన వల్కలములను దీసికొని బయలుదేరఁగా ముని యిట్లనెను:- “నేడు వల్కలములను గొనిపోవలసిన పనిలేదు. ”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “మీరట్లు మాటలాడుచున్నారేల ? ఈ వల్కలములు కోమలము, కొంచెము బలముగ లాగి తిమా చినిగిపోఁగలవు. ఆరిగివస్త్రములు లేకున్న నే నేమి ధరింపఁగలను ? ఏమి కప్పుకొనఁగలను ?”

ముని పట్టుదలగా నిట్లనెను:- “నీవు వెళ్లినఁ జాలను. భగవంతుఁ డన్నియోర్పాటులను జేయఁగలఁడు. నీవు భగవంతుని యందు విశ్వాసముఁచి సమస్తకార్యములను జేయఁచుండుము. ”

దేవహూతి మక్కిలి ఉల్లాసముతో వెళ్లెను. ఆమె కృత ములిన శరీరమునకు నూతనోత్సాహము వచ్చెను. జటాకార ముగనున్న యామె వెండ్రుకలు సూర్యప్రభయందు మెరియు చుండెను. వక్షస్థలమున నవయావన చిహ్నములన్నియు విలు

ప్రములైనవి మరల పొడమరెను. ఆమె సరస్వతీనదీ తటవర్తి
యగు నా సుందరసరోవర స్వచ్ఛజలములందు మునిగి లేచు
నప్పటి కా సరోవరమందొక సుందరభవన ముండెను. దానిలో
నత్యంతరమణీయకమగు స్నానగృహముండెను. అందు వేయి
నుంది నవయావనసంపన్నలగు యువతు లుండిరి. అందఱును
బరమసుందరులు, మనోజ్ఞులు. అందఱునేత్రములు కమలముల
వలె వికసితములయ్యెను. వారి శరీరములనుండి దివ్యగంధము
వెలిగ్రక్కుచుండెను. వారు మానవులుకారు. దేవజాతి విద్యా
ధర, కిన్నెరకన్నెలు. దేవహూతినిగాంచి వారు మిక్కిలి సంభ్ర
మముతోడను, భక్తిశ్రద్ధలతోడను లేచి నిలుచుండిరి. ఇందఱు
సుందర సుకుమార కన్యకలను గాంచి దేవహూతి కుతూహల
స్వరమున నిట్లడిగెను:- “అక్కలారా! మీ రెవరు? ఇచ్చట
నేల కూర్చుండి యున్నారు? ఎవరి కొఱకు కనిపెట్టుకొని
యున్నారు? మీ చేతులలో వివిధములగు శృంగారసామగ్రి
లేల: యున్నవి?”

ఇది విని చేతులు జోడించుకొని, శిరస్సువంచి, శిష్ట
చారస్వరముతో నందులో నొకర్తుక యిట్లనెను:- “అమ్మా!
మేము మీ దాసీలము. మీకై యెదురుచూచు చున్నాము.
స్నానముచేయించి మేము మీకు శృంగారము చేయఁదలంచు
చున్నాము. కృపతో మీరు మమ్ములను అనురక్తసేవికలుగ
భావించి, సేవాభాగ్యమును గలుఁగజేయుఁడు.”

ఇంతటి సుందర సుకుమార కోమలాంగులగు సేవికలను
గాంచఁగానే దేవహూతి యానందమునకు మోలలేకుండెను.
ఆమె స్నానమునకుఁ గూర్చుండెను. ఒకర్తుక తలనంటెను. ఇం

కొకయామె వీపు నలిచెను. మఱియొకతె పాదములకు నలుగుఁ బెట్టెను. మఱియొకయామె దివ్యగంధయుక్తమగు నంగరాగమును బూసెను. ఇంకొకయామె దివ్యాషధీ రసములచేతను, మహాషధీరసములచేతను స్నానముచేయించెను. మఱియొకతె పరమసుగంధయుక్తమగు సుఖకర్తృతైలమును బూసెను. ఈ విధముగ నందఱును సుకుమారి యగు తమ యజమానురాలి సేవలో నిమగ్నులైరి. స్నానము చేయించి వారు వివిధశృంగార సామగ్రిలచే శృంగారము గావించిరి. బంగారు పూలుకూర్చిన పట్టువస్త్రములను ఆమెకు ధరింపఁ జేసెను. లతలు, తీగెలు కుట్టిన రవికెను దొడిగిరి. పాదములకు పనుపును రాచి, పారాయణమును బెట్టిరి. కొందఱు గోళ్లకు రంగు వేసెను. ఉంగరములనుగూడ వ్రేళ్లకుఁ బెట్టిరి. ఇంకొకరు సువర్ణనూపురములను గాళ్లకుఁ బెట్టిరి. ఆమె కాళ్లను గొంచెము కదిలించిన గలగల మ్రోగుచుండెను. ఇంకొకతె రత్నములు చెక్కిన బంగారు వడ్డాణమును, బంగారు మొలనూలును నడుమునకుఁ బెట్టినది. ధానిమూలమున దేవహూతి సౌందర్య మినుమడించెను. మఱియొకతె చేతికి బాజుబందులను, కరకంకణములను బెట్టెను. ఇంకను అనేకమణులు పొదిగిన గాజులను, గొలుసులను జేతులకుఁ బెట్టిరి. ఎడమచేతికి మణులు, రత్నములు గూర్చిన దండకడియము, మెడలో వివిధములగు కంఠహారములను, కంఠమాలికలను, గొలుసులను; సూర్యహారము, చంద్రహారము, మామిడి పిందెలు గొలుసు, కట్టడపు దండలు, జిగినీ పతకములను ధరింపఁ జేసిరి. శిరస్సునఁ జంద్రవంక, చెవులకు రత్నముల బావిలీలు, బొగడలు, మణికర్ణికలు, జూకాలు ధరింపఁ జేసిరి. వివిధసువాసిత

పుష్పముల హారములను మెడనిండ వేసిరి. ఒకతె దంతములకు రంగువేసెను. ఇంకొకతె అనేక సువాసిత దినుసులు వేసిన తాంబూలమును దయారు చేసెను. ఒకతె గడ్డమునకును బుగ్గలమీదను జక్కని ప్రతాపభులను రచించెను. నేత్రములకు సుందరమగు చల్లని కాటుకను బెట్టిరి. కన్నుబొమ్మలను సరిదీసి, మధ్యభాగమందు కుంకుమ, కస్తూరి, గోరోచనము మొదలగు సువాసితచందనముతో బొట్టును బెట్టిరి. ముక్కునకు బేసదులు, ముక్కుపుడకలు, మంచరత్నములు చెక్కిన బులాకి, దానికి మంచిముత్యము వ్రేలాడుచుండ ధరింపజేసెను. ఒకతె అలి నీలాలకములను సువాసన నూనెతో బాగుగా దువ్వి, చక్కగ జడలల్లి మధ్య మధ్య అలంకారముగఁ బూలను దురిమెను. ఇంకొకతె శిరస్సునఁ జూడామణిని బెట్టెను. ఈ విధముగ నఖిశిఖ పర్యంతము దివ్యశృంగారమును గావించి స్వాయంభువ మను పుత్రియు, కర్దమప్రజాపతి భార్యయు నగు దేవహూతి నలంకరించిరి. వివిధములగు మంగళద్రవ్యములచే నామెను మూర్తిభవించిన లక్ష్మీవలె నలంకరించిరి.

ఈవిధముగ వస్త్రాభరణాదులచే షోడశశృంగారములు గావించి యొక మణిమయ దర్పణము నామె సమ్ముఖమున నుంచిరి. దర్పణమునఁ దన రూప సౌందర్యములను గాంచి దేవహూతి చకితయయ్యెను. తన స్వరూపమును జూచుకొని తాను గుర్తుపట్టలేక మలిన శరీరముగల యా తాపసస్త్రీనేనా నేను? అనుకొనెను.

ఎప్పుడై నను శృంగారము చేసికొనుట యితరుల నానందింపజేయుటకే. ఆమె శృంగారమైన తర్వాత తన దివ్య

సౌందర్యరూపమును దన నాథునకుఁ జూపెదననుకొనెను. అతా
త్తుగవెళ్లి తన పతి నాశ్చర్యచకితుని గావించి తన యనుపమ
సౌందర్యముచే నాతనిని సంతోషింపఁజేయఁదలఁచెను. ఆమె
పతికడకు వెళ్లగోరుచునే యింతలోఁ బతి సమక్షమున నిలిచెను.

ఇప్పుడు కర్ణముఁడును దపస్వీయగు కర్ణముఁడు కాఁడు.
ఆతఁడు ముంజత్రాటిని గోచిని దీసివేసి, మంచి పట్టుధోవతిని
గట్టుకొని, పైన పట్టుజరీ ఉత్తరీయమును వేసికొనెను. భస్మము
నలఁదిన వాఁ డిప్పుడు సువాసితములగు సుగంధ ద్రవ్యములచే
శరీరమలఁదెను. ఇట్లొక దివ్యసింహాసనమునఁ గూర్చుండెను.
జడల స్థానమునఁ గుటిల కుంతలములు చంద్రునిలోని యమృత
మును ద్రావుటకు మూఁగిన నల్లత్రాచులవలె నాతని ముఖ
బింబమున వ్రేలాడుచుండెను. ఆతని కర్ణములకు మకర
కుండలము లుండెను. శిరస్సున మనోహర మణిమయ కిరీట
ముండెను. నవ్వుచు నాతఁడు బహుమూల్యములగు దిండ్రకాను
కొని యుండెను. చాలమంది విద్యాధరులు ఛత్రచామరములను
బట్టుకొని సేవలో నిమగ్నులై యుండిరి. తనపతి యిట్టి దివ్య
రూపమున నుండుటను గాంచి దేవహూతి పడిన యానందము
నకు మేఱలేకుండెను. కర్ణమమహామునియుఁ దన భార్యను
గాంచి సౌందర్యమునఁ ద్రిభువనసుందరీమణులను దిరస్కరించు
చున్నట్లుగాంచెను. విద్యాధర సుందరీమణులచేఁ జుట్టుకొనఁబడిన
దేవహూతి త్రిభువన లోకపాలకుల పత్నులచేఁ జుట్టుకొనఁబడిన
లక్ష్మీవలె నుండెను. అట్టి యీమెను గాంచి కర్ణముఁడునవ్వెను.
దేవహూతియుఁ దన హావభావ కటాక్షములచేఁ గామదేవుని
దిరస్కరించు శృంగార సౌందర్యములను, పితామహాబ్రహ్మను

మించు ప్రభావమును గలిగిన తన పతిని సంతోషపెట్టెను. ఆమె యాతని యోగప్రభావమున కాశ్చర్యపడుచుండెను. కర్దముఁ డామెను దన కరకమలములచేఁ బట్టుకొని, యా విమానమునఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని, అత్యంత స్నేహముతో నిట్లు నెను:- “నేడు నీవు గుర్తుపట్టరాకున్నావు.”

అత్యంత స్నేహభరిత హృదయముతో మధుర వాక్కులచేఁ గృతజ్ఞతను బ్రకటించుచు మనుపుత్రి యిట్లు నెను:- “ప్రభూ! మీతపశ్చక్తి అపూర్వము. భగవంతుఁడగు నచ్యుతుని బ్రసన్నము గావించినవారికి లోకమందు భోగమోక్షములు సులభములనుట సత్యము. ముక్తి యాతని సమ్మఖమునఁ జేతులు కట్టుకొని నిలఁబడును. ఇక భక్తివిషయము చెప్పనేల?”

మైత్రేయమహాముని విదురునితో నిట్లు వెను:- “విదురా! ఈవిధముగ వారిద్దరును నా విమానముమీఁదనుండి దివ్యాతి వివ్యభోగము లనుభవించిరి. సుఖముగ గార్హస్థ్య ధర్మమును బాలించిరి.”

కర్ణముఁడు లోకపాలనగరములందు

విహరించుట.

దివ్యసుఖము లగుఁగాక, పార్థివసుఖము లగుఁగాక, వీటిని సేవించుటవలన శాశ్వతశాంతి లభింపదు. అయినను మానవులు వీటిలో సుఖమున్నదనుకొని వీటిని బొందుటకు వ్యగ్రులై యుండుట పరంపరగా వచ్చుచున్నది. సాధారణ నిర్ధనులు లక్షాధికారులు సుఖింతు రనుకొనుచుందురు. వారిపద్ద ప్రచుర మగు సుఖసామగ్రికలదు. లక్షాధికారులు కోటీశ్వరులు సుఖింతు రనుకొనుచుందురు. కోటీశ్వరుడు అర్బుదపతిని, అతఁడు పద్మ పతిని, చక్రవర్తిని, ఆచక్రవర్తి యింద్రుని, ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మను, బ్రహ్మ సర్వత్యాగియగు విరాగిని సుఖియని తలచును. నిజమున కతఁడనుకొనినది సత్యమే. విషయము లెక్కువైనకొలది తృప్తి యెక్కువ కాఁగలదు. తృప్తికొలది దుఃఖము లభించును. కాని యిది జ్ఞానములేక కేవలము శ్రవణమువలననే అనుభవమునకు రాదు. క్రమము క్తిని బొందువా రీ దివ్యలోక సుఖముల ననుభవించుచుఁ బైకిపోవుదురు. కొందఱు సమస్తవిషయములు తుచ్చములని దృఢముగ భావించి, ప్రకృతికిఁ బరుఁడైన పురుషోత్తమధామమున నిత్యసుఖము లనుభవింప నర్హుఁడగును.

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను :- “విదురా ! దేవహూతి తన కామద విమానముమీఁద గూర్చుండి, భూలోక సుఖముల నన్నిటి ననుభవించి, దశదిశలందు సమస్తదేశము లందుగల దర్శనీయస్థానములను దర్శించి, సర్వసమర్థుఁడగు తన పతినిగాంచి యిట్లనెను :- “ప్రాణనాథా ! సుమేరు పర్వత

మందు అష్టలోకపాల పురములు కలవనియు, నచ్చటి వనోప
వనములు మిక్కిలి మనోరమములనియు వినియుంటిని. వానిలో
వాటికిందఁ గూర్చుండిన సమస్త కోరికల నొసంగెడు అద్భుత
కల్పవృక్షములు కలవని వినియున్నాను. పర్వతరాజగు సుమేరు
పర్వత సుందర శిఖరములందు సదా సంగీత సుమధుర ధ్వని
వినఁబడును. దాని కమనీయ కందరములందు కిన్నర,విద్యాధర,
గంధర్వ కామినులు తమ పతులతో సదా క్రీడించుచుందురు.
అచ్చట నెల్లప్పుడు సర్వముతువుల కనురూపమగు సుందర
మంద సుగంధవాయువు వీచుచుండును. అచ్చటనుండి సదా
గలగలశబ్దము చేయుచు నలకసంద పడుచుండును. అచ్చట శోక
గ్లానులుండవు. అచ్చట స్వేదముగాని, సోమరితనముగాని
యుండదు. ముసలితన ముండనే యుండదు. అందఱు నవ
యశావనులుగానే యుందురు. అందఱును రూపవంతులై, దర్శ
నీయులై, సుందరులై సమస్త దివ్యసుఖముల ననుభవించు
చుందురు. విహారాపేక్షులై యుండుటయే వారి వ్యాపారము.
శాస్త్రకారులు దానిని భోగభూమి యందురు. నేనా వనోప
వనములను జూడవలయును. నేనును దేవాంగనలవలె మీతో
విహార మొనర్పవలయును. నాకును మన యతులై శ్వర్యముచే
స్వర్గీయస్త్రీలకు సిగ్గుకలిగింప వలయునని యున్నది. మీరు
సర్వసమర్థులు. మీ సంకల్పముచేతనే అన్నియును జేయఁగలరు.
కావున నాయీ కోరికను దీర్పుఁడు.”

కర్తమహాముని దేవహూతి సేవలకు సంతృప్తుఁడై
ఆమె కోరినప్రకారము సమస్తసుఖములను లభింపఁజేయుటకు
నుత్సహించెను. ఆమె కోరికలన్నిటిని దీర్పఁదలచెను. ఆమె

కానందము కలుగఁజేయుటకై సమస్త తపస్సును వినియోగింపఁ దలఁచెను. ఆతనికి వాహనము లక్కఱలేదు. ఆతఁడు సంకల్పింపఁగానే అలంకరింపఁబడిన భవనమొకటి పైకి యెగిరెను. దేవహూతి అత్యంతకుతూహలముతోఁ జూచుచుండెను. అంతరిక్షమునఁగల భువర్లోకమున వారు గాలియాధారముననుండు భూత, ప్రేత, పిశాచ, సిద్ధాదులను గాంచిరి. వారి విమానము మేఘములను జించుకొనుచుఁ బైకి పోవుచుండెను. క్రిందనున్న మహావృక్షములు మొక్కలవలెను, పెద్దపెద్దరహదారులు సన్నని గీతలవలెను గనఁబడుచుండెను. వక్రగతిగాఁ బ్రవహించు నదులు సన్నని దీర్ఘములగు సర్పములవలె గోచరించు చుండెను. క్రింద నడుచు స్త్రీ పురుషులు ఈఁగలు, దోమలవలె గనఁబడుచుండిరి. గజ, రథాది వాహనము లెగిరెడు పక్షులవలె నగబడుచుండెను. దేవహూతికి దీనివలన మిక్కిలికుతూహలము జనించుచుండెను. ఆమె యాశ్చర్యముతోడను, నుత్సాహముతోడను నిలిచి నిలిచి చూచుచుండెను. విమాన మెగురుటచే ధూళి లేచుటలేదు; ఏవిధమగు దుర్గంధమును వచ్చుటలేదు. దివ్యమణులచే నది వెలుఁగుచుండెను. దానిలో శబ్దముపుట్టుటలేదు. కదలుటలేదు. అది యెగురుటచే శరీరమునకు శ్రమ కలుగుటలేదు. ఈ విధముగ నెగురుచు నిమిషములో మందరాచల శిఖర సమీపమునకుఁ జేరుకొనిరి.

అచ్చటి శోభనుగాంచి దేవహూతి యాశ్చర్యమును జెందెను. ఆహా! ఆ దివ్యసువర్ణశైల మెంత యనుపమానమై యున్నది! అచ్చటి పెద్దపెద్ద విశాలమగు గుహలు, కందరములెంతటి భవ్యములు! సర్వత్ర మనస్సు నాకర్షించు సుగంధ

యుక్త మందవాయువు వీచుచుండెను. పుష్పభరితమై యుండెను. పక్షుల కలరవములో మాదకత కలదు. అచ్చట శోభ వ్యాపించినట్లును, సౌందర్య సామ్రాజ్యము విస్తరించినట్లును, సమస్త శరీరములలోఁ గామము వ్యాపించినట్లుండెను. అచ్చట వసంతము స్థాయీరూపముగ నుండెను. అచ్చట వాయుదేవునకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. అనుకూలమునుబట్టి వర్తింపవలయును. వృక్షములు శోభకు అనురూపముగ ఫల, పత్ర, పుష్పములను విసర్జింపవలెను. అచ్చటి ఫలములలోనుండి యొక విధమగు మాదకగంధము వచ్చుచుండెను. పుష్పములపై పట్టదములు మూఁగుచుండెను. అవి పుష్పములతో దాగిలమూఁతలాడుచుఁ గలితక్రీడ యొనర్చుచుండెను. అవి తమ గంజారవగీతములచే సంతోషపెట్టుచుండెను. వలదన్నను నవి మధుపానము చేయుచుండెను. పత్రములు చంచలము లగుచుండెను. పుష్పములు కదలుచు భ్రమరములను దోలుచుండెను. మకరందపానముచేసి భ్రమరము లెగురుచుండెను. దేవాంగనలు ద్రుతవేగముతో మదమత్తలై యిటునటుఁ దిరుగుచుండెను. గంధర్వులు గానము చేయుచుండిరి. అస్పరస లాడుచుండిరి. దేవతలు విహరించుచుండిరి. వీణా, మృదంగ, పణవ, మురజ, గోముఖాది ధ్వనులచే మందరాచల కందరములు ప్రతిధ్వనించు చుండెను. విమానశ్రేణులు వరుసగ నిలిచియుండెను. కొన్ని విమానములెగురుచుండెను, కొన్ని దిగుచుండెను. కొన్నిటిలో సుందరగానములు విసఁబడుచుండెను. కొన్నిటిలో పానీయములను ద్రాగుచుండిరి. కొన్నిటిలో నృత్యము, కొన్నిటిలో నాటకాభినయము జరుగుచుండెను. కొందఱు దేవతలు తమ తమ దేవాంగనలతో

విమానములనుండి దిగి, యుపవసముల వైపునకు వెళ్లుచుండిరి. ఉపవస రంగభూములందు మనోరంజకసామగ్రులనేకములుండెను. ఎచ్చటచూచినను రూపయావన గర్విష్టులగు దేవతాస్త్రీలు, మత్తుమందులను సేవించుచు మదవత్తులై తిరుగుచుండిరి. వారికి లజ్జాభయములు లేవు. అందఱును వినోదములో మునిగియుండిరి. అందఱును నవ్వుచుండిరి, నవ్వించుచుండిరి. పాడుచుండిరి, పాడించుచుండిరి. ఆడుచుండిరి, ఆడించుచుండిరి. స్నానమాడుచుండిరి, స్నానము చేయించుచుండిరి. వెళ్లుచు, దినుచు, దినిపించుచు, ద్రాగుచు, ద్రావించుచు, నలంకరించుచు నలంకరించుకొనుచుండిరి. కొందఱు కొందఱతోఁ బ్రేమతోఁ గలిసికొనుచుండిరి. కొందఱు కొందఱవైపు కన్ను గీటుచుండిరి. కొందఱు పుణ్యప్రభావమున నచ్చుచుండిరి. కొందఱు క్షీణ పుణ్యులై తలనంచుకొని పడిపోవుచుండిరి. విచిత్రముగఁ గనఁబడుచుండెను. అచ్చట కథగాని, కీర్తనగాని, ఉత్సవముగాని, పర్వపూజనముగాని లేదు. తినుట, త్రాగుట, యిష్టమువచ్చినట్ల విహరించుట యచ్చట స్వాభావికమైనది. ముని విమానమునుగాంచి దేవ, సిద్ధ, చారణ, గంధర్వాదులు విస్మయా విష్టులైరి. వారందఱాతనిని గలియఁజూచిరి. ఇట్టి విమానము అష్టదిక్పాలుర నగరములలో నెచ్చటనులేదు. దేవాంగనలు వారి సత్తులతో నిట్లనిరి:- “ప్రాణనాథా ! ఇట్టి దివ్యాదిదివ్య విమానములపైఁ బతితో విహరించు నీలలనారత్న మెంతటి సౌభాగ్యశాలినియో గదా ! ఆకృతి ప్రకృతిచే నీమె మానవ మహిళగఁ గనఁబడుచున్నది, కాని యైశ్వర్యమున నీమె మనలను మించినట్లున్నది.”

దేవత లిట్లనిరి:- “ఈమె కర్దమమహాముని ధర్మపత్ని. కర్దముని ప్రభావమమితము. ఆతఁడు శ్రీహరినారాధించి సిద్ధులను బొందెను. అట్టి వింక యేకర్మచేతను లభింపవు.”

ఈ విధముగ సిద్ధ, దేవ, గంధర్వ వందితుఁడై, వారిచేఁ దన్నుఁగూర్చిన స్తుతులను వినుచు, కర్దమమహాముని తనపత్నితో నొక వనమునుండి యింకొక వనమునకుఁబోయి విహరించు చుండెను. ఎచ్చటికి వెళ్లినను ఆతనికి స్వాగతమిచ్చుచుండిరి. ఆతని కందఱును బుష్పాంజలు లొసంగుచుండిరి. సిద్ధ, దేవ, గంధర్వకన్యకలు వారిపైఁ బుష్పవృష్టిని గుఱిపించిరి. వారి విమానము పుష్పవృష్టిచే నిండిపోగా వారు వాటినిఁ గ్రిందకుఁద్రోసెడు వారు. అవి యాకాశమునుండి తొలకరిలోఁ బెద్ద పెద్ద చినుకులు లేక పడగండ్లు రాలినట్లు రాలుచుండెను.

ఈవిధముగఁ గర్దముఁడు స్వర్గములోని సమస్తవైశ్రంభక, సురసన, నందన, పుష్పభద్ర, మానస, చైత్రరథము మొదలగు దివ్యకాననములలోఁ జాలకాలము తిరిగిరి. దేవతల విమానములు వారి యైశ్వర్యము, వారి ప్రభ, కాంతి ఇవియన్నియుఁ గర్దమ మహామునిముందు తీసికట్టగ నుండెను. దేవతలు పుణ్యప్రభావముచే స్వర్గమునకు వచ్చిరి. ఈతఁడు భగవదుపాసనచే వచ్చెను. హృదయమందు భగవద్భక్తి కలవారికిని, పవిత్రచరిత్రుఁడును, బుణ్యశ్లోకుఁడును, జగన్మంగళకారియు, భవభయహారియునగు బురుషోత్తముని పావనపాదపద్మముల నాశ్రయించిన వారి కీ లోకమందు దుర్లభమైన దేదికలదు ! వాని ముందు స్వర్గసుఖములు తుచ్చములు. మునివరుఁ డేలోకమునకుఁబోయి నను వారందఱు నీతని దర్శనమునకు మూగుచుండెడువారు.

లోకపాలుర భార్యలు దేవహూతి పాదపద్మములకుఁ బ్రణమి
 ల్లెడువారు. మునిపత్ని వారినిఁగొఁగిలించుకొని యత్యంత స్నేహ
 ముతో నిట్లనెడిది :- “ మేము మృత్యులోకవాసులము. మీరు
 స్వర్గీయరమణులు. త్రిలోకాధీశ్వరులగు లోకపాలుర పూజనీయ
 పత్నులు. మిమ్ముఁబోలినవారు లోకములో నెవరుందురు ? ”

వారందఱు వినయావనతలై శ్రద్ధాంజలుల నర్పించుచు
 నిట్లనిరి:- “ దేవీ ! మాటకు మే మధీశ్వరులమే. మీశాపముచే
 మేము కీటక పతంగ యోనులలోఁగూడ జన్మింపవచ్చును.
 లోకములోని సమస్తైశ్వర్యము మీయధీనమే. మేము విషయ
 కీటకులము. మీరు మీ యతాకికోపాసనచే నఖిలేశుని వశ
 పఱచుకొంటిరి. మీ యైశ్వర్యసముఖమున సమస్తైశ్వర్యములు
 తుచ్చములే. ” ఈ విధముగ సమస్త లోకపాలుర భార్యలచే
 సత్కరింపఁబడుచు దేవహూతి తన పతియొక్క యప్రతిమ
 మహిమ తెలిసెను.

చాలకాలము మహాయోగియగు కర్దముఁడు తన ప్రాణ
 ప్రియయగు దేవహూతికి త్రిలోకములలోని ఆశ్చర్యమయ చిత్ర
 విచిత్ర రచనలను జూపుచు ద్వీప, వర్ష, నద, సదీ, సముద్ర,
 కాననాంతరిక్షాది స్థానములందు తిరుగుచుఁ దిరుగుచు సరస్వతీ
 నదీతటమునఁగల బిందుసరోవర సమీపమునఁగల తన యాశ్ర
 మమునకు వచ్చిరి. దేవహూతి కోరికలన్నియు నెఱవేరెను.
 భూగోళమును జూడవలయునను నామె కోరిక శాంతించెను.
 కిన్నర విద్యాధరులచే సేవింపఁబడువారు విశ్వములోఁగల
 అత్యుత్తమ విషయములను భోగించుచుండెను. తన భర్త తన
 యెడల ప్రీతిగానున్నాఁడని తెలిసికొని ప్రపంచములోఁ దాను

భాగ్యశాలి ననుకొనుచుండెను. ఏ స్త్రీయెడలఁ దనప్రాణేశ్వరుఁడు ప్రసన్నుఁడగునో ఆమెకు దుర్లభ మేమికలదు ? ఆమెకు మించిన సుఖలెవరుందురు ? ఇవన్నియుఁ జూచిన తర్వాత నామెకు సర్వశేష్ఠమగు సంతానేచ్చ కలిగెను.

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను :- “ విదురా ! స్త్రీలకు సుందర సంతానప్రాప్తికి మించిన సుఖ మింకేమి యుండఁగలదు ? దేవ హూతి యీ కోరికను తన భర్తకుఁ దెలుపఁగా గర్దమప్రజాపతి ఆమెకోరికను దీర్చెను.”

కర్దముని విరాగము

దుఃఖకాలము కల్పములవలె దీర్ఘములుగ నుండును. సుఖసమయము వందల సంవత్సరములైనను క్షణముగ గడిచి పోవును. కాలగతి యొకేవిధముగనే యుండును. అది ప్రాణుల దుఃఖములను గాంచి మెల్లగా నడువదు. సుఖములను గాంచి గుప్పిట బిగపట్టి పరువిడదు. దాని నడక సుఖదుఃఖములలో నొక్కరీతిగనే యుండును. కాని మనము మన మనస్సుచే మన భావనానుసారముగ, వీలునుబట్టి నెమ్మది యనియు, దీర్ఘ మనియుఁ గల్పించుకొంటిమి, సుఖదుఃఖములనుగూడ మనము మనస్సుననుసరించి నిలువఁబెట్టుఁగలము. మనస్సును వశపఱచు కొనినవాఁడు విశ్వముసంతను వశపఱచుకొనినవాఁడే కాఁగలఁడు. మనస్సునకు లోఁబడినవాఁడు విశ్వమునకు దాసుఁడే. సుఖ దుఃఖములకును, బంధమోక్షములకును గారణము మనస్సే.

మనోగతి రహస్యము నెఱిగినవాఁడు సాంసారిక విషయముల లోనే పడఁడు. ప్రారబ్ధముచే భగవదిచ్చచే నాతఁడేదో పరిస్థితిలో విషయస్వీకరణ మొనర్చిన, నాతఁడు శీఘ్రముగనే వాటి నుండి దూరముకాగలఁడు. భగవద్ధ్యానములో మగ్నుడగును.

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! కర్దమ మహాముని యీవిధముగాఁ దనభార్యకు ఆశ్చర్యమయమగు భూగోళ, ఖగోళములను జూపుచు, స్వర్గీయ వనోపవనముల శోభను గాంచుచు, సందఱును దమ దివ్యాతి దివ్యైశ్వర్యముచేఁ జిత్తులను గావించుచుఁ దమ యాశ్రమమునకుఁ దిరిగి వచ్చిరి. ఆతఁడు తన ధర్మపత్నికి సాంసారిక సుఖముల నొసంగుటలో నేమియు లోటుచేయలేదు. అనేక సంవత్సరములు ఆమెతో రమించుచునేయుండెను. ఒకరి కొకరు పరస్పరము తమ హృదయముల నర్పించుకొనిరి. ఇద్దరును యశావనమదముచే మదించి యుండిరి. ఎప్పుడు తెల్లవారుచున్నదో, యెప్పుడు చీకటి పడుచున్నదో వారికి తెలియదు. ఈ విధముగ సనురాగమునం దాసక్తులై యా దంపతులు దినములను క్షణముగ గడుపుచుండిరి. క్రమముగ కర్దమమహాముని వీర్యముచే దేవహూతికి తొమ్మిదిమందికుమార్తె లుదయించిరి. వారందఱును సుందరులు, సుశీలురు, సుహాసినులు. వారి శరీరములనుండి దివ్య కమల సుగంధము నిరంతరము వెలువడుచుండెను. ఆ సువాసన వారు కూర్చుండిన విమానమునకుఁగూడ బట్టెను. వారు తమ చిలుక పలుకులచేతను, బాలసులభమగు చంచల చపలత్వముచేతను దల్లిదండ్రుల నాకర్షించుచుండెను. పుష్పములవలె నవ్వుచు, నల్లవైపులను గిలకిలలాడుచు, నెగురుచు నా పిల్లలు సముద్ర

ములో నీదు వివిధరంగుల చేపలవలె శోభిల్లుచుండిరి. మునికి గృహస్థాశ్రమము పెరుగఁజొచ్చెను. ఆతఁడొక్కఁడు బహుశ ముగ నయ్యెను. దేవహూతి యిప్పుడు జాయ యయ్యెను. ముని హృదయములో నా భగవానుని రూపసౌందర్య మట్లే నిలిచి యుండెను. ఆతఁడు బ్రహ్మజ్ఞుడే భగవత్సేవగా భావించి గృహస్థాశ్రమమునఁ బ్రవేశించెను. ఆతఁడు నిస్సృత ధర్మోపాసకుఁడు. ఆతఁడు ప్రవృత్తిని లోకసంగ్రహముకొఱకై స్వీకరించెను. తన కుమార్తె లింటిలో గలరవము చేయుచుండుటను, దేవహూతి వారి పాలసపోషణలో వ్యగురాలై యుండుటను గాంచి, తన మనస్సుగూడ దారాపుత్రికలందు లగ్నమై మోహంకురము బయలుదేరుచున్నట్లు తోచఁగనే మునికి తెలివికలిగి యిట్లనుకొనెను:- “నేను పతనమైతిని. భగవన్మాయ సన్నుత బతనము కావించినది. మాయామోహము సన్నుత దనకు దాసునిగఁ జేసినది. సంసారమును బురదలో నిటుకుకొంటిని. ఇక నీ లంపటలోఁ బడియుండుట మంచిదికాదు.” అను నీ విచారము రాఁగానే ఆతఁడు దేవహూతితో నిట్లనెను :- “మానవీ ! నా కమండులు వెచ్చట నున్నది ?”

ఉపేక్షాస్వరమున దేవహూతి యిట్లనెను:- “మనకు కావలసినన్ని రత్నజటిత వెండి, బంగారు పాత్రలుండఁగా నీ సారకాయబుట్ట యేల జ్ఞాపకమువచ్చినది ? పై న వెచ్చటనైనఁ గలదేమో ?”

గంభీరస్వరముతోఁ గర్దముఁ డిట్లనెను:- “అట్లుకాదు. దాని నిప్పుడే వెదకి తీసికొనిరా. నా ముంజత్రాటిని గూడ తీసికొనిరా.”

దేవహూతి నవ్వుచు వెళ్ళిపోయెను. ఇద్దరు ముగ్గురు కూతుండును జుట్టుకొనిరి. ఆమె యొకరిని ముద్దులాడుచు, మఱియొక తెను బ్రేమించుచు, నింకొక తెను స్నేహముతో కసరుచు నామెపైకి యెక్కెను. పసిపిల్ల యామె వడిలో నుండెను. వైననున్న కమండులువును దీసికొనివచ్చి యిచ్చెను. ముంజ త్రాటిని రెండుచేతులతోఁ బట్టుకొని యొకపిల్ల నోటిలోఁ బెట్టుకొనెను. అందువలన నామె నవ్వుచుఁ దన పతి సమీపమునకు వచ్చి, కొంచెము వ్యంగ్యస్వరముతో నిట్లనెను:- ఇదిగో, మీ నిధి దొరికినది. ఇవ్వేళ యివి యెట్లు జ్ఞాపకమునకు వచ్చినవి?”

ముని యేమియును మాట్లాడలేదు. ఆతఁడు దివ్య పీతాంబరములను విడిచి పారవైచెను. ముంజత్రాటిని గట్టుకొనెను. అరటిపొత్తును గోచీ పెట్టుకొనెను. కమండులువును జేతితోఁ బట్టుకొని నిలుచుండి యిట్లనెను:- “మనుపుత్రీ ! జయ జయ నీతారామ్ ! నీ రాముఁడు వెళ్ళుచున్నాఁడు. ఇంక నీ వీ సంసారమును జక్కఁబెట్టుకొనుము.”

ఇంతవఱకు దేవహూతి యెగతాళి కనుచున్నారనుకొనుచుండెను. ఇప్పు డామెకు చైతన్యము కలిగెను. ఈ ముని మాట నిజమే. ఈతఁడు నాకు వశమైనాఁడనుకొంటిని. నా క్రీడా మృగమైనాఁ డనుకొంటిని. ఈతఁడు నా చేతిలో నాటబొమ్మైనాఁడు; ఎట్లాడించిన నట్లాడుననియు, నెచ్చట కూర్చుండుమనిన నచ్చట కూర్చుండుననియు ననుకొంటిని. కాని యిది యంతయు భ్రమయనితేలినది. ఈ విరాగి యెవ్వరికి లొంగఁడు. రా జెవ్వని కభ్యాగతుఁడు ? యోగి యెవ్వనికి మిత్రుఁడు ? ఆమె పిల్లను చంకలోనుండి దింపి, పీతాంబరమును మెడకుఁజుట్టుకొని మోక

రించి, చేతులు జోడించుకొని, హృదయములో భయమును జెంది, పైకి నవ్వుచు నిట్లనెను:- “ప్రభూ! ఇది మీ కనురూపముగనే యున్నది; కాని అబలనగు నన్నుఁగూడ చూడుఁడు.”

విరక్తిస్వరముతో ముని యిట్లనెను:- “దేవహూతి! ప్రపంచములో సబలులెవ్వరు? అందఱు నిర్బలులే. నిర్బలులకు బలము రాముఁడు. నీ వాతని నాశ్రయింపుము. సాంసారిక సంబంధము క్షణభంగురము. ఎవరెవరినిఁ గోపపడఁగలరు, ఎవరు కృపఁ జూడఁగలరు? చేయువాఁడును, జేయించువాడు నా శ్రీహరియే. ఆతని నాశ్రయింపుము. ఆతఁడు సమస్తచరాచర జీవులకును, అసంఖ్యబ్రహ్మాండములకును యోగక్షేమమును జూచువాఁడు.”

దీనతాస్వరముతో దేవహూతి యిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇదంతయును నిజమే; కాని నా సర్వస్వమును మీరే. స్త్రీలకు పతియే పరమేశ్వరుడు. నేను మీకు శరణాగతనైతిని. నాకు వే రావలంబనము లేదు. కావున ప్రభూ! నన్ను దిక్కులేకుండఁ జేసి మీ రిప్పుడే వెళ్లవలదు.”

ముని యిట్లనెను:- “నేను మీ తండ్రి సమ్ముఖమున మొదటనే చెప్పియుంటిని. వివాహమునకుఁ బూర్వము స్పష్ట శబ్దములతో సంతానము కలుగువఱకే నేను నీతో నుందునని చెప్పియుంటిని. ఇది నీకు జ్ఞాపకముండి యుండవచ్చును. సంతానము కలుగఁగానే నేను నా ముఖ్యకార్యములో నిమగ్నుఁడ నగుదునంటిని. వివాహమును నేను బ్రహ్మజ్ఞచే జేసికొంటిని. నేను మోక్షధర్మావలంబిని. వాసుదేవ పాదపద్మ మకరందఘాస

మత్తమధుపములము. ఇప్పుడు నీకొక్కరుగాదు, తొమ్మిది మంది పుట్టిరి. నీవు వీరినిఁ బోషించుకొనుము. నేను నా చిత్తమును భగవత్పరిచర్యయందు లగ్నము చేయుదును.”

తల్లిదండ్రులయొక్క యీమాటలను విని పిల్లలందఱు నిటు నటునుండి యచ్చటికి చేరిరి. నేడు తమ తండ్రయొక్క యిట్టి విచిత్రవేషమును గాంచి పిల్లలాశ్చర్యమును జెందిరి. వారు మాటిమాటికి తండ్రముఖమును ఆశ్చర్యముతోఁ జూచుచుండిరి. తమ తల్లి తండ్రసమ్మఖమున మోకరించి యేడ్చుచుండుటను గాంచఁగానే పిల్లలుకూడ కంట నీరు పెట్టసాగిరి. చిన్నపిల్ల లేడ్చుచుండిరి. అందులోఁ బెద్దపిల్ల పెండ్లియీడుకు వచ్చెను. అమెకన్నీయును దెలియును గావున నామెయుఁ గన్నుల నీరు కార్చుచుఁ దుడుచుకొను చుండెను. ఏడ్చుచు దేవహూతి యిట్లనెను :- “స్వామీ! నేను మిమ్ములను భగవదారాధన చేయుట కడ్డగింపను. మీకు తపస్సే ధనము. మీ తపఃప్రభావముచే నేనీలోకములో సర్వ శ్రేష్ఠమగు సౌభాగ్యశాలి ననుకొనుచున్నాను. నేను మీమీఁద దోషారోపణము చేయుట లేదు. నాతండ్రి సమ్మఖమున మీరు చేసిన ప్రతిజ్ఞ నెఱవేర్చితిరి. నాకు దివ్యసుఖముల నొసంగితిరి, సంతాన మిచ్చితిరి, ప్రేమించితిరి, సర్వస్వ మొసంగితిరి. కాని యిప్పుడు నాకింకొక కోరిక కలదు. దానిని గూడ ప్రసాదింపుఁడు. దాని నొసంగిన తర్వాత మీరు సంతోషముతో నిశ్చింతగా భగవదారాధన చేసికొనవచ్చును.”

ముని యిట్లనెను :- “నీకేమి కావలయును?” కన్నులను దుడుచుకొని దీనతతో గద్గదస్థరమున దేవహూతి యిట్ల

నెను :- “ప్రభూ ! నేనబలను. ఒంటరిగా స్త్రీనగుటచే గృహ కార్యముల నెట్లు నెఱవేర్చుకొనఁగలను ? ఈ పిల్లలందఱు వివాహయోగ్యులైరి. వీరికి యోగ్యులగు వరులను వెదకుట కెచ్చటికి వెళ్లఁగలను? నే నీ విమానమునుండి క్రిందకు దిగ లేదు. దీనిమీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టి నన్నుఁ ద్రిలోకములు త్రిప్పితిరి. ఏముని నడుగుదును ? అబలనగు నామాట వినువా రెవరు ? బాలికలకు వివాహముకాకున్న మీకపకీర్తి కలుగును. కావున నీబాలికలను యోగ్యవరులకిచ్చి వివాహము చేయుఁడు. ఇంక ఇంక” అనుచు దేవహూతి ఆగిపోయెను.

అప్పుడు ముని యిట్లనెను :- “ఇంక యేమిటి ? ఆ ‘యింక’ను గూడ చెప్పుము. దాని నేల దాచెదవు?”

దేవహూతి కొంచెముగ సిగ్గుచెందుచు నిట్లనెను :- “స్వామీ ! ‘ఇంక’ విషయమును జెప్పటకు నీకు సిగ్గుగ చున్నది. శాస్త్రకారులు స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యము లేదనిరి. బాల్యకాలమున స్త్రీ తల్లి, తండ్రి, గురువులయొక్క యధీనములో నుండవలయును. వివాహము కాఁగానే భర్త యధీనములోను, సంతానము కలుగఁగానే పుత్రుని యాశ్రయములో నుండవలెను. మీరు వెళ్లిపోయిన నా కాధార మెవ్వరైన నుండవలెను. మీరు భగవదారాధనా ప్రభావముచే సంసారసాగరమును దరింపఁగలరు. మీకు సహధర్మచారిణియగు ధర్మపత్ని నయ్య నే నెనుబది నాలుగులక్షల జీవయోనులలోఁ దిరుగుచుండిన నా యపయశస్సు మీకే. కావున నాయొక్క యుద్ధారమున కేదైన నుపాయ మాలోచింపుఁడు. నాకాశ్రయమును జూపి వెళ్లుఁడు. ఈ యాడుపిల్ల అస్యగృహములకు వెళ్లువారే

కదా! తెక్కలు రాగానే వీరందఱెవరి త్రోవను వారు పోవు వారే. తల్లి దండ్రులను మఱచిపోవుదురు. స్త్రీల కాశ్రయము పుత్రుడే; ఆతఁడు జీవించియుండఁగాఁ బోషించును. మరణించిన తర్వాతఁ బున్నామనరకమునుండి యుద్ధరించును. చాలమంది యక్కఱలేదు కాని, ఒక్క పుత్రభిక్షును బెట్టుడు.”

పుత్రశబ్దము వినఁగానే కర్దమమహామునికి భగవానుఁడొసఁగిన వరము జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. అంత నాతఁడు మిక్కిలి ప్రేమతో నప్పుచు నిట్లనెను:- “ఇంకను నీకు సంతానము చాలలేదేమి?”

దేవహూతి సిగ్గుతో నిట్లనెను:- “స్వామీ! తృష్ణ యెన్నటికిని శాంతింపదు. ధన సంతానముల కింతవఱకు తృప్తి చెందినవారు లేరు. కాని యిప్పుడు నేను లోభవశమునఁగాదు, ముక్తికొఱకై పుత్రునిఁ గోరుచున్నాను. భగవంతుని విచిత్రమాయ యెట్టిదో తెలియునా? సమస్త సిద్ధులను, ఐశ్వర్యములను గలిగియుండియు, నేను విషయభోగములలో మునిగియుంటిని. మిమ్ములను ముక్తిసంబంధమగు ప్రశ్నయైన నడుగలేదు. ఎట్టులో సత్సంగము జరిగినది. తెలియక విషమును దినినఁ జచ్చునట్లు, ఎఱుంగఁ అమృతమును సేవించిన నమరుడగును. అదేవిధముగ మీ సత్సంగము వ్యర్థము కారాదు. కావున నాయీ జీవితము సార్థకము కావలయును. ఈశరీరముచే మహాపురుషులను యథాశక్తిగ సేవించి, యేపనిని జేసినను భగవత్ప్రాప్తి నిమిత్తమే సత్సంగము చేయుటలోనే జీవితమునకు సార్థక్యము కలదని తెలిసికొనవలయును. మాయాచక్రములోఁ బడి నేనట్లు చేయలేదు. నా యాలోచన యిప్పుడు

తీరవలెను. ఇప్పుడు నేను వివేక వైరాగ్యయుక్తురాలనై భక్తితో నా యంతర్యామియగు నఖిలేశు నారాధించి తల్లిన మగుదును.”

తన భార్య పలుకు యిట్టి వివేక వైరాగ్యపూర్ణమగు వాక్యములను విని కర్దమమహామునికి మిక్కిలి సంతోషము కలిగి, ఆమె నోదార్చుచు నిట్లనెను:- “మనుపుత్రీ! అనిందితా! అనఘా! స్వాయంభువ మనుపుత్రి కీ వచనము లనురూపముగనే యున్నవి. నీవు భయపడకుము. నీకు దుర్గతి కలుగదు. నా సత్సంగ మెన్నటికిని నిష్ఫలము కాజాలదు. నీవు యెనుబది నాలుగులక్షల జీవరాసుల సంసారభ్రమణములోఁ బడవు. నేను నీకు పుత్రునొసంగెదను. అట్టి యిట్టి పుత్రుఁడు కాఁడు. స్వయముగ శ్రీమన్నారాయణుఁడు నీభక్తికి సంతోషించి పుత్ర రూపమున నీగర్భమున నవతరింపఁగలఁడు. నీ వవతారమునకు జననివి, జగన్మాత పగుదువు. పంచభూతములు, సూర్యచంద్రులున్నంతవఱకు లోకములో నీకీర్తిని గానము చేయుచుందురు.”

అత్యంతహర్ష స్వరమున దేవహూతి యిట్లనెను:- “ప్రభూ! నేనిట్టి సౌభాగ్యమునకు యోగ్యురాల ననుకొనలేదు. నేనొక అబలను. అఖండబ్రహ్మాండములను ధరించిన సాక్షాత్తుగ విశ్వం భరుడగు భగవంతు నెట్లుదరములో ధరింపఁగలను? చీమ సుమేరువు నెట్లు తన శిరస్సున మోయఁగలదు?”

మిక్కిలి ప్రసన్నతతోఁ గర్దమముని యిట్లనెను:- “దేవీ! నీవు నా మాటలను విశ్వసింపుము. నీవు నీ సామర్థ్యముచే నాతనిని ధరింపఁజాలవు. ఆతఁడు కృపతో నీ గర్భమునఁ బ్రవే

శించినపుడు, ధారణచేయుశక్తియు నాతఁడే ప్రసాదింపఁగలఁడు. వరదాన మొసంగు సమయమున స్వయముగ శ్రీమన్నారాయణుఁడు తన శ్రీముఖముద్వారా నీ పీఠ్యముద్వారా నా యంశమున దేవహూతి గర్భమున నవతరింపఁగలనని నాకు మాట యిచ్చియుండెను.”

ఆనందముతోఁ బ్రకాశించు దేవహూతి తన్నుఁ దాను సంబాళించుకొని యాగియాగి యిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇప్పుడు నేనేమి చేయవలయును? ఏ యే సంయమ, నియమ, వ్రతోపవాసము లొనర్పవలయును? నా కర్తవ్యమును బాగుగా నుపదేశింపుఁడు.”

కర్దముఁ డిట్లనెను:- “దేవీ! పతిసేవ చేయనిదానికి, నానావ్రతములను బాలింపనిదానికి, సర్వాత్మభావనచే సర్వేశ్వరుఁడగు శ్రీహరి నారాధింపనిదానికి భగవంతుఁ డుద్భవింపఁడు. నీకు జన్మజన్మాంతరములందు గొప్ప పుణ్యము కలదు కావుననే యిట్టి దేవదుర్లభమగు సౌభాగ్య మబ్బినది. ఇప్పుడు నీవు జాగ్రత్తగ సమస్తేంద్రియములను దమించుము. అతిథి అభ్యాగతులకును, అంధులకును, గుంటివారికిని, ఆకలిగొన్న వారికిని, దరిద్రులకును, దుఃఖులకును నన్నదాన మొనర్పము. సత్పాత్రులకు వివిధములగు మణిమాణిక్యము లిమ్ము. అందఱు కోర్కెలను నెఱవేర్చుము. నియమముతో నిండుము. తపస్సు చేయుము. ఇట్లు చేసిన శీఘ్రముగ భగవంతుఁడు నీ గర్భమునఁ బ్రవేశింపఁగలఁడు.”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “స్వామీ! నా సంసారబంధన మెట్లు పోగలదు?”

త్వరగా ముని యిట్లనెను:- “ఇంకను సంసార బంధన మున్నదా? సాక్షాత్తుగ శ్రీహరియే వచ్చుచుండ సంసార మెట్లుండగలదు? సూర్యుడు దయించినను అంధకార ముండునా? రాత్రి గడచినను తారలుండునా? గంగలో మునిగిన మీదటకూడ పాపములుండునా? శ్రీహరి యవతరించి నీ సంశయము లన్నిటిని ఛేదింపగలడు. లోకములో దల్లిదండ్రులు పుత్రున కుపదేశించుచుందును; కాని నీకు నీ పుత్రుడే యుపదేశింపగలడు. ఆతడు నిన్ను నిమిత్తముగ జేసికొని లోకమున కంతకు నుపదేశించును. వానివలన నీవు తరింపగలవు. వాటిని శ్రవణ మనన మొనర్చుటచే లోకములో నసంఖ్యాకులగు ప్రాణులు తరింపగలరు. వారును తక్షణము భగవన్మాయను దాటుదురు.”

మైత్రేయముని విదురునితో నిట్లనెను:- “విదురా ! తన భర్త వలుకు యీమాటలను విని దేవహూతి పరమప్రసన్నయై, పతి చెప్పిన నియమములను సావధానముగఁ బాటించుచుండెను.”

క పి లా వ తా ర ము

రజో వీర్యములచే శరీరమేర్పడును. సంస్కారములవలన సంతోకరణమేర్పడును. గర్భాధానకాలమునఁ దల్లిదండ్రుల కే సంస్కారములుండునో సంతానమందును బీజరూపమున నట్టి సంస్కారములే యుండును. ఆ సంస్కారములచే జాతికరణము, నామకరణము మొదలగు సంస్కారముల ద్వారా పరిపుష్టము,

దృఢమగును. అందువలననే వర్ణాశ్రమధర్మమందు సంస్కారములు, రజోవీర్యముల శుద్ధిమీఁద నత్యధిక బలమియఁబడినది. ఇట్టి కన్యకతో వివాహము చేయవలెను. దాని కుల మట్టిదిగా నుండవలెను. ఆ కులమందు దురాచార ముండరాదు. శుద్ధ కులముగ నుండవలయును. తమ కులముకూడ శుద్ధముగ నుండవలయును. శుద్ధ సంస్కారముల ద్వారా వేదమంత్రములచే గర్భాధానములు చేయవలెను. ఆ యా తిథులలో నా యా కాలమందు చేయరాదు. ఇట్లు చేయుటకు ముఖ్యోద్దేశ్యము భావిసంతానమునకు శుద్ధసంస్కారము లేర్పడుటకే. పాపసంతానము కలవారియొక్కయు గర్భాధానము అవైధ రీతిగాఁ జేయువారియొక్క సంతానము సాధారణముగఁ బాప ప్రవృత్తికలవారుగ నుందురు. వారికి పరమార్థమందు రుచి కలుగదు. విషయసుఖములనే సర్వస్వముగ భావించి వారు ధర్మాధర్మములను బొందుటకు జీననపర్యంతము ప్రయత్నశీలు రగుదురు. అందువలననే కలియుగమందు వేదములు, సచ్చాస్త్రములు, పరమార్థపథము లుప్తప్రాయ మగును. ఏలననఁగా నందఱయొక్క ప్రవృత్తు లధర్మము లగుటవలన రజోవీర్యముల శుద్ధిమీఁద దృష్టియుండుటలేదు. గమ్యాగమన విచారము లేదు. సంస్కార పవిత్రతలేదు. విషయభోగప్రాబల్య ముండుటచే స్వేచ్ఛాచార మధికమగుచుండెను.

భగవానుఁ డే దంపతులను నిమిత్తముగఁజేసికొని యపతరించునో వారు సాధారణదంపతులు కారు. జన్మజన్మాంతరముల అసంఖ్యపుణ్యములచే, శుభకర్మలచే, వివిధధర్మాచరణముచే నిట్టి సౌభాగ్యము ప్రాప్తించును. శ్రీహరి కర్తాధీనుఁడు.

కాకున్నను, కర్మభోగములకై యవతరింపకున్నను, అతనిని పుణ్యకర్మలచే, వివిధధర్మములద్వారా ప్రాప్తింపలేకపోయినప్పటికి, ఆతని ప్రాప్తికి ఏకమాత్రకారణము ఆతని కృపయే. ఎవరి నాతఁడు కృపచూచునో, ఎక్కడ అవతరించునో, ఎవనికి దర్శనమొసంగునో, ఈ విషయము లాతనికి తప్ప యింకెవరికిని దెలియదు. అయినను సింహాక్షిరములు బంగారుపాత్రలోనే నిలువఁగలవు. భగవంతుఁడును, తపఃపూతులు, ధర్మాచరణనిరతులు, పరమపుణ్యాత్ములు, మహాసంస్కారులు, శ్రేష్ఠ సదాచారులగు దంపతులం దవతరించును. ఆతని కృపాభాజనులగువారు, తన జన్మకు నిమిత్తులైన దంపతులు మొదటినుండియు ధర్మప్రవృత్తులగుదురు. కాని యవతరణసమయమున వారి మనస్సు సదా శ్రీహరి చరణములం దుండును.

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! దేవహూతి తన పతివలన సాక్షాచ్ఛీహరి యవతరించునను మాట వినఁగానే, ఆమె సంయమ, నియమములతో నుండెను. జన్మరహితుఁడు, నిరంజనుఁడు, నిర్వికారుఁడు, జగద్గురు పరాత్పరుఁడగు పురుషోత్తముఁడు తనకు దర్శన మొసంగుననియు, తన గర్భమునఁ బుత్రరూపమున నుత్పన్నమగు ననియు స్మరణకు రాఁగానే యాతని రోమరోమములు నిక్కబొడిచెను. ఆమె నిద్రించినను, మేల్కొన్నను, కూర్చుండినను, నిలుచుండినను, తినుచున్నను, ద్రాగుచున్నను అచింత్యశక్తిగల సర్వేశ్వరుని ధ్యానముచేయుచుండెను. ఈ విధముగ శ్రద్ధా సంయమములతో నిరంతరము పురాణపురుషుని ధ్యానముచేయుచు గాలమును గడుపుచుండెను.”

ఇప్పుడు భగవదావిర్భావకాల మాసన్నమయ్యెను. ముందుగా భగవంతుడు కర్దమప్రజాపతి వీర్యమందు బ్రవేశించెను. అధరారణి, ఉత్తరారణుల సంఘర్షముచే నగ్ని దేవుడు తృన్నమైనట్లు దేవహూతి గర్భమునుండి సాక్షాచ్ఛీహరి కపిలరూపమున నవతరించెను. భగవదావిర్భావ సమయమున సర్వత్ర ఆనందము వ్యాపించెను. చరాచర జీవులు సుఖమును బొందిరి. ఈతఁడు జ్ఞానావతారమగుటచే విశేషించి ముముక్షువులకు, జ్ఞానులకుఁ బరమానందము లభించెను. లుప్తమైన సాంఖ్యజ్ఞాన ప్రచారము కొఱకై భగవంతుఁ డీ కపిలరూపమును ధరించెను. ఆ సమయమున దేవత లాతన్నిపైఁ బుష్పవృష్టిని గురిపించిరి. ఆకాశమున గంధర్వులు పాడిరి. దేవతలు దేవదుందుభులను మ్రోగించిరి. అప్పరసలు నృత్యములు చేసిరి. మేఘము లురుములద్వారా తమ యానందమును బ్రకటించెను. ముముక్షువుల మనస్సులలో స్వాభావిక ప్రసన్నత వ్యాపించెను. ప్రసన్నతాకారణమున సముద్రజలము లెగురుచుండెను. అగ్ని హోత్రములు స్వతః ప్రజ్వలించుచుండెను. దశదిశలను ఆనందము వ్యాపించెను. ప్రాణుల హృదయములు హర్ష భరితములయ్యెను.

కొడుకుకంటె మనుమఁడు పుట్టిన యానందమెక్కువ. కర్దమునకు సాధారణ పుత్రుఁడు కాదు, కేవలము సాక్షాచ్ఛీమన్నారాయణుడే యవతరించెనని బ్రహ్మ వినఁగానే త్వర త్వరగా బ్రహ్మలోకమునుండి కర్దముని యాశ్రమమునకుఁ బోయెను. ఆతఁడు తన నాల్గు శిరస్సులందు ప్రకాశించుచున్న దివ్యమకుటమును ధరించియుండెను, కమండులుపు, పుస్తక

మును బట్టుకొని హంసను ద్వారగా నడువవలసినదని యదలిం చెను. ఆతఁడెంత వ్యగ్రతతోఁ బోవుటను గాంచి యాతని మానసపుత్రులు తొమ్మిదిమంది మిక్కిలి యుత్సాహముతో నిట్లనిరి:- “ప్రభూ ! మీరింత శీఘ్రముగా నెచ్చటికి వెళ్లు చున్నారు?”

బ్రహ్మ విస్మయభావమును బ్రకటించుచు నిట్లనెను:- “మీ కేమియుఁ దెలియదా యేమి ? నా ఛాయవలనఁ బుట్టిన నా మానసపుత్రుఁడగు కర్దమునకు సాక్షాచ్ఛీహరి యుద్భవించి నాఁడు. ఆతఁ డందఱ మనోవాంఛలను బూర్తి గావించును. నిర్మలురమై నిష్కపటభావముతో నాతని జేరితిమా యప్పు డన్నికోరికలు తక్షణము నెఱవేరఁగలవు.”

ఈ మునులందఱ మనస్సు భగవత్ప్రేరణచేఁ బ్రవృత్తి ధర్మమును స్వీకరించుటయందును, వివాహమాడుటయందును లగ్నమైనది. తమకుఁగూడ వివాహమైనచోఁ దాముకూడ బ్రహ్మతోఁగూడి శ్రీహరి దర్శనమునకు వెళ్ల వచ్చుననుకొనిరి.

ప్రతివాని హృదయములోని విషయములను దెలిసికొను బ్రహ్మ వారి భావములను గ్రహించి శీఘ్రముగ నిట్లనెను:- “మీరును నావెంట వచ్చిన మంగళమూర్తియగు మధుసూద నుఁడు మీ మనోవాంఛలను నెఱవేర్చఁగలఁడు. మీ రందఱు నితరుల మనోవాంఛలను నెఱవేర్చఁగల్గుదురు.” ఇది విసఁగానే ఆ తొమ్మిదిమంది మహర్షులు బ్రహ్మవెంట వెడలిరి.

సరస్వతీనదిచేఁ జుట్టుకొనఁబడిన బిందుసరోవర సమీప మునఁ గర్దమమహాముని దివ్యాశ్రమము కలదు. భగవానుని బ్రేమాశ్రువులచే నిర్మింపఁబడిన యీ తీర్థము ప్రాణుల సమస్త

యశుభములను నాశము కావించును. కర్దమమహాముని భగవానుని జన్మోత్సవప్రయత్నములో నుండఁగా నాకాశమునుండి దిగుచున్న బ్రహ్మ కనఁబడెను. ఇది చూడఁగానే మిక్కిలి యానందముతో లేచి నిలువఁబడెను. బ్రహ్మ రాఁగానే నేల మీఁదఁ బడి సాష్టాంగనమస్కారమును గావించెను. తర్వాత నన్యమహర్షులకుఁ గూడ స్వాగతసత్కారములు కావించెను. కర్దముఁడు చేసిన పూజలను మునులతోఁగూడి బ్రహ్మ గ్రహించి నవ్వుచు నిట్లనెను:- “పత్సా ! కర్దమా ! నేను నీయెడలఁ బ్రసన్నుడ నైతిని. నీవే యథార్థముగ నా సేవ చేసితివి. ఈ బాహ్య పూజనముకంటె నాజ్ఞాపాలన రూపమగు నాంతరిక పూజయే సర్వశ్రేష్ఠ మనుకొనుచున్నాను.”

చేతులు జోడించుచు వినయభావముతోఁ గర్దమమహాముని యిట్లనెను :- “స్వామీ ! నేను మీ కేమియు సేవచేయ లేదు. మీరు నన్ను మీ సేవాశుశ్రూషలకుఁగూడ తీరనంతటి సంసారజంజాటములోఁ బడవైచితిరి. ఈ కన్నులు పిల్లలందఱకు చమురు మొదలైనవి చూచుటకే సరిపోవుచున్నవి.”

ఇది విని బ్రహ్మ యిట్లనెను :- “శారీరకసేవ యేమంత పెద్దసేవ కాదు. తల్లిదండ్రులు, గురువులొసంగు ఆజ్ఞలను ఇదిగో అదిగోనని అడ్డుచెప్పక చేయుటయే నిజమగు సేవ. నీవు నా యాజ్ఞను నిష్కపటభావముతోఁ బాలించితివి. నాకు సృష్టి రచనమందు ఆశాతీతమగు సహకారమును బ్రసాదించితివి. ఇదియే నీవుచేసిన సర్వోత్తమ సేవ.”

బ్రహ్మ యిట్లనుచుండఁగానే కర్దమ మహామునియొక్క తొమ్మిదిమంది కుమార్తెలువచ్చి లోకపితామహునకు నమస్క-

రించిరి. అత్యంత ప్రేమతో నా బాలికల శిరస్సునఁ జేతితో నిమురుచు బ్రహ్మ యిట్లనెను :- “ ఈ నీపిల్లలు మంచి సుఖీలురు. మంచి సరళస్వభావము కలవారు.”

కర్దముఁ డిట్లనెను :- “ ఏమి చేయుదును స్వామీ ! వీరందఱును వివాహయోగ్యులైరి. నాకు వీరి చింత యెక్కువైనది. వీరికి మంచిమగలు దొరకవలయుననియు, వీరి భవిష్యజీవనము సుఖమయముగ నుండవలయుననియు నా కోరిక. వీరికి పెండ్లియై, వారి వారి యిండ్లకు వారుపోయినచో నాకు గృహస్థ జీవనము పూర్తియైనట్లే.”

బ్రహ్మ నవ్వుచు నిట్లనెను :- “ నీ విన్నాళ్లు భగవదా రాధన చేసితివి. ఆతనిని సాక్షాత్కరింపఁ జేసికొంటివి. ఆయన వలన దుర్లభ వరములనుగూడ పొందియుంటివి. అట్లయ్యు నింకఁ జింతఁబొందుచున్నావు. విశ్వంభరుఁడు పిపీలిక ముమైదలు నావఱకు అందఱయోగక్షేమముల నరయుచుండును. అట్టివాఁడు నీపనులను మఱచిపోవునా ? భగవంతుఁడు తనభక్తుని కార్యములను స్వయముగఁ జేయును. వీరందఱు నీకుమార్తెలేనా ?”

కర్దముఁ డిట్లనెను :- “ అందఱు మీముందఱనే యున్నారు. పూర్తి సేనయే. సప్రగహములవలె నీతొమ్మిది మంది నన్నుఁ జుట్టుకొనియే యున్నారు.”

సచ్చిస తొమ్మిది మహర్షులకు పద్మగంధము వెలువడుచున్న వారిశరీరకాంతిలను జూడఁగనే ఆశకలిగెను. బ్రహ్మ యిగియుంటియు నెఱింగిగోనింటఁ గొనిపెచ్చెను. అందుపలన

నాతఁడిట్లనెను. “వీరు తొమ్మిదిమంది ఋషులు. వీరికి నీపుత్రులఁ
నిచ్చి వివాహము కావింపుము.”

కర్దముఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇంట నుండఁగనే దొఱ
కిరి. ఇది నా యదృష్టము. ఒకరు ఇద్దరు కాదు. తొమ్మిదిమందికి
తొమ్మిదిమంది దొఱకిరి. ఇప్పుడిక నే ఋషి కే కన్య నీయవల
యునో శలవీయుఁడు.”

బ్రహ్మ శ్రీఘముగ నిట్లనెను:- “వీరిలో నే ముని యెవరిని
వరించుచో వారికిమ్ము. ఇదంతయుఁ దరువాత జరుగఁగలను.
ముందుగా నీకుఁ బుత్రరూపమునఁ బుట్టిన మహాత్ముని జూడ
నిమ్ము. నేను చాలకార్యములను వదలివచ్చినాను. నాకు తొందఱ
పనియున్నది. చతుర్దశభువనములయొక్క - మొత్తము బ్రహ్మాం
డముయొక్క పని చూడవలయును.”

బ్రహ్మ వాక్యములను విని కర్దమమహాముని మిక్కిలి
యాదరముతో లోకపితామహుని తన భార్యగృహమునకుఁ
గొనిపోయెను. పితామహుఁడు రాఁగానే దేనహూతి మునుఁగు
నవరించుకొని, సిగ్గుచేఁ బ్రణామము కావించి యొకప్రక్క నిలు
చుండెను. అప్పుడు బ్రహ్మ యిట్లనెను:- “అమ్మా! మునుఁగు
నవరించుకొనవలసిన పనియేమున్నది? నాకును సమస్తజగత్తు
నకును బితయగువాడు నీ గర్భమునఁ బుట్టినప్పుడు నీవు లోక
మాత వైతివి. నీవు మాకు బూజనీయవు. ఈతఁడు సామాన్య
పుత్రుఁడు కాఁడు. వైకుంఠాధిపతి శ్రీహరి. ఈతని కేశములను
జూడు మెట్లు సువర్ణముగ నున్నవో. కమలములవంటి సుందర
విశాలనేత్రములు, వజ్రాంకుశ ధ్వజాది చిహ్నములు గలిగి లేత
రావియాకువలె నెఱ్ఱవై కోమల మృదుపాదములు ఇంద్రియ

భగవత్స్వమునకుఁ జిహ్వా ములు. ఈతఁడు శాస్త్రజ్ఞానముచేతను, ననుభవజ్ఞానముచేతను నందఱసంశయవిచ్ఛేదముచేయఁగలఁడు.”

ముసుఁగు చాటుననుండి పెద్దపిల్లద్వారా దేవహూతి యిట్లనెను:- “స్వామీ! అందఱ సంశయ విచ్ఛేదమును గావించును. నిజమే. నామీఁదఁగూడ కృపచూపునా?”

ఇది విని బ్రహ్మ నవ్వి యిట్లనెను:- “అమ్మా! మును ముందుగా నీతఁడు నీకే యుపదేశమొసంగి సంసారసాగరమును దాటింపఁగలఁడు. ఈతఁడు సిద్ధగణముల కధీశ్వరుఁడును, సాంఖ్యాచార్యస్వామి కాఁగలఁడు. నీకీర్తి నమరము గావించును. మీ రిద్దరును తపోవైరాగ్యములచే నీతనినిఁ బడసితిరి; కావున నీతఁడు త్యాగి, విరాగి రూపమున విచరించుచుండును.”

సిగ్గుపడుచు దేవహూతి యిట్లనెను:- “అయితే స్వామీ! మంచిదే. సంతోషవిషయము. కాని పంచాంగమును గాంచి యీతనికి నామకరణమును జేయుఁడు.”

ఇది విని బ్రహ్మ పకపక నవ్వి యిట్లనెను:- “అమ్మా! ఎంత తెలివితక్కువదానవమ్మా! ఈతని కొక్క నామమైనఁ జెప్పవచ్చును. ఈతని కనంతనామములు. ఈతఁ డనంతనామములతోఁ బిలువఁబడును. అయినను ఈతఁడు కపిలనామమునఁ బ్రసిద్ధుఁడు కాఁగలఁడు. నీ యశము నీ లోకమున విఖ్యాతము కావించును.”

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా! ఈ విధముగ నజ్ఞాననుఁడు భార్యాభార్యల నిరువురను సమాధానపఱచి తన హంసవాహనమునెక్కి బ్రహ్మలోకమున కెగిరిపోయెను.”

క పి ల స్తు తి

భోగములలో సుఖము వాటియం దాసక్తి యున్నంత వఱకే యుండును. విషయములందలి యాసక్తి పోగానే యా విషయములే విషములుగఁ దోచును. ఆసక్తి నాధారముచేసి కొనియే యీ ప్రపంచము నడుచుచున్నది. సంసారముపై వైరాగ్యము కలిగిన కొలది సంసారము నాశముగలదిగ, క్షణ భంగురముగ, ననిత్యముగ, మిథ్యగఁ దోచును. ఆత్మసంబంధముచే మన మీ శరీరమందు నానావిధ సంబంధములను స్థాపించుకొందుము. ఇతఁడు నా తండ్రి, ఈమె నా తల్లి, ఈతఁడు భర్త, ఈమె భార్య, వీరు సోదరులు, వీరు సంబంధులు అని యిట్లు బ్రతికినన్నాళ్లనుకొనుచు, నీ శరీరమునుండి జీవాత్మ యెగిరిపోగానే యీ సంబంధములన్నియు నెగిరిపోవును. ఇంక నా శరీరము చెడ్డగఁ దోచును. ఎంతత్వరగా వీలై నంతత్వరగా బయట పారవేయుటకుఁ బ్రయత్నించుచుండురు. ఏ శరీరమునుగాంచి యిదివఱకు మమకారము చెందుచుండిరో అదియే యిప్పుడు భయానకముగఁ దోచుచుండెను. ఈ విషయము లనిత్యములను జ్ఞానము కలిగిన వారికి సాంసారిక లంపటలన్నియు భారముగఁ దోచును. కర్తవ్యవశముచేఁ గొన్నిదినములున్నను, ఆదినములను లెక్కపెట్టుకొనుచుండును.

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! కర్దమ మహామునికి కపిలమహాముని జన్మించినపుడు బ్రహ్మదేవుఁడు ఆదంపతుల నిరువుర నోదార్చి వెళ్ళిపోవునపు డీ తొమ్మిదిమంది కన్యకల నీ తొమ్మిదిమంది మహర్షులకిచ్చి పెండ్లిచేయుమని యాజ్ఞాపింపఁగా కర్దముఁ డట్లే యొనర్చెను. ఆతనికి కళా,

అనసూయా, శ్రద్ధ, హవిర్భూ, గతి, క్రియా, ఖ్యాతి, అరుంధతి, శాంతియను తొమ్మిదిమంది కన్యలుండిరి. అందువలన నీతొమ్మిది మందిని తొమ్మిదిమంది మహర్షుల కొనంగెను. మరీచిప్రజాపతికి కళను, అత్రికి అనసూయ నొసంగెను. వీరి కడుపుననే భగవంతుఁడు దత్తాత్రేయరూపమున నవతరించెను. ఆమె పతివ్రత్యము లోకములో విఖ్యాతించెందినది. అంగిరముని శ్రద్ధ నొసంగెను. శ్రద్ధారహిత కార్యములు సఫలములు, శ్రేష్ఠములు కాఁజాలవు. పులస్త్యుఁడు హవిర్భూదేవిని వివాహమాడెను. ఆమెవంశమునఁ గ్రూరకర్ములగు రాక్షసు లుదయించిరి. పులహుఁడు గతిని స్వీకరించెను. ఆమె మూలముననే విశ్వమంతయు నిట్లుండెను. గతిలేకున్న నందఱు కగతియే. క్రియాదేవిని గ్రతువున కొనంగెను. ఆ క్రియాసాహాయముననే సమస్త యజ్ఞాదిక కార్యములు జరుగుచున్నవి. భృగువునకు ఖ్యాతీదేవినిచ్చి వివాహమొనర్చెను. ఆఖ్యాతి కొఱకే లోకములో నందఱు నుద్విగ్నూరుచుందురు. ఈ వంశములోనే పరశురాముఁ డుదయించెను. కర్దముఁడు వశిష్ఠునకు అరుంధతి నొసంగెను. ఆమె పతివ్రతలలో శ్రేష్ఠురాలు. సప్తర్షి మండలములో నిప్పటికిని దన పతితో నరుంధతి వెలుగుచునే యున్నది. ఈ వశిష్ఠుఁడే సూర్యవంశమునకుఁ బురోహితుఁ డయ్యెను. అధర్వమునికి శాంతిదేవి నొసంగి వివాహమొనర్చెను. ఆమె ద్వారా యజ్ఞాదికర్మలన్నియు విస్తారమైనవి. శాంతిలేని కర్మలు వ్యర్థములు. అందువలననే సమస్త ఋషిసంవాదములకు చివర మూఁడుసార్లు శాంతి శాంతి శాంతిః అని యుచ్చరించెదరు.

తమ కనురూపులగు బతులను బడసి కన్యకలు చాల సంతసించిరి. ఋషిగణమును గృతకాద్యులైరి. వారికి భగవద్దర్శనము వలనఁ బ్రత్యక్షఫలము లభించినది. వేలకొలది సంవత్సరములు సమాధిలోనుండి భగవద్దర్శనము కొఱకు తపించుటయేమి, యీ ప్రగాఢ సంబంధ మేర్పడుట యేమి? భగవంతుని శరణువేడక అటునిటు శ్రద్ధావిహీనులై తిరుగు వారు వ్యర్థముగఁ జింతచెందుచున్నారు. భగవంతుని ఆశ్రయించినవారి కన్నియు సఫలములగును. వారి కింకొకచోట యాచన చేయవలసిన పనిలేదు. కల్పతరువు నీడను గూర్చుండి భుక్తిని బొందవచ్చును; కాని కృష్ణకల్పతరు ఛాయయందు భుక్తి ముక్తులు దెండును జేతులు క్క్కుకొని నిలువఁబడును. భగవద్భక్తులు భగవత్సేవను వదిలి ముక్తిని గోరరు. భగవంతుఁడెవనినిఁ గృపఁజూచునో ఆతఁడే భగవంతుని సమీపమునకుఁ బోగలఁడు. ఆ ప్రభువు కృపవలననే లభించును. కావున సదా సర్వదా ఆతని కృపకొఱకు ప్రతీక్షింపవలయును.

ఈ విధముగఁ గర్దమ మహాముని తన కూతుండ్రకు వివాహము కావించి, గృహస్థచింతనుండి విముక్తుడై నిశ్చింతుఁడయ్యెను. ఇప్పు డాతఁడు చేయవలసిన దేమియునులేదు.

ప్రతి గృహస్థునకును ముఖ్యమైన అభిలాష తనకు పుత్రుఁడు జన్మింపవలయు ననియు, జచ్చిన తర్వాత శ్రాద్ధ తర్పణములు, పారలౌకిక క్రియలు జరుపవలయుననియు, నరక మునఁబడిన పితరుల నుద్ధరింపవలయుననియు, పంశపరంపర నత్తుణ్ణము కావింపవలయునని యుండును. కర్దమున కొక పుత్ర రత్నముకూడ జన్మించెను. పుత్రుఁడు సాధారణపుత్రుఁడు

కాదు. స్వయముగ నిర్గుణ నిరాకారుడగు శ్రీహరి, సగుణ సాకారస్వరూపమును ధరించి యవతరించెను. ఇది స్మరణకు రాగానే ఆతని హృదయ మానందముతో నిండిపోవుచుండెను. ఆతఁడు ప్రేమభరితాంతఃకరణముచే గపిల భగవానుని శరణము చెందెను.

కొంతకాలమునకుఁ గపిలుఁడు పెద్దవాఁ డయ్యెను. ఆతనిలో బాలసులభమగు చాంచల్యములేదు. బాల్యకాలము నుండియు నాతఁడు శాంతుఁడు, గంభీరుఁడు, మననశీలుఁ డయ్యెను. జాములకొలది వసప్రదేశములం దేకాంతమునఁ గూర్చుండి తత్త్వవివేచనము చేయుచుండెడువాఁడు. ప్రకృతి పురుషసంబంధమగు గూఢతమ రహస్యములను గూర్చి విచారణ చేయుచుండెడువాఁడు.

ఒక దినమున నొక పెద్ద పటవృక్షచాయయందు తన కుమారుఁడు ధ్యాసమగ్నుడై యుండుటను గర్దముఁడు కాంచెను. ఆతని చిన్నచిన్న జడలు వాయువశమున విడిలిపోవుచుండెను. కమలములపంటి నేత్రములు తెఱవఁబడియే యుండెను. ముఖమండలమందు అద్భుత దైవీశాంతి విరాజిల్లుచుండెను. ఆతఁడు పద్మాసనమునఁ గూర్చుండి, యేదియో గంభీర విషయమును గూర్చిన విచారణలో నిమగ్నుడై యుండెను. కర్దమమహాముని తన కుమారుడగు కపిలుఁ డిట్లేకాంతమున నుండుటను గాంచి అంతు లేని యానందమున మునిఁగెను. ఆతఁడిట్టి సమయమునకే కనిపెట్టుకొని యుండెను. ఆతని మనస్సీ సంసారమందు లేదు. సంసారబంధమును గలిగించు వస్తువులు ఆతనికిప్పుడు లేనేలేవు. ఆహపిల్లలందఱు తమ

యిండ్లకు పోయిరి. దేవహూతి సదా భగవదారాధనయందే మునిగియుండెను. కపిలుఁడు బాల్యమునుండియే విరక్తికల వాఁడు. కాని లేశమాత్ర మహంకారము లేకపోలేదు. ఇది నా ఇల్లు, ఇది నా భార్య, దీనిని నేను పోషింపవలయును. ఈతఁడు నా పుత్రుఁడు, నే నీతనికి తండ్రిని అను నిట్టి సూక్ష్మాతిసూక్ష్మా హంకారమును గూడ నాశము చేయఁదలఁచెను. ఆతఁడు మానసికముగానే కాదు, శారీరకముగఁ గూడ నిట్టి సంబంధ మును ద్రెంపఁదలఁచెను. కాని భగవదాజ్ఞలేక యిది యెట్లు జరుగఁగలదు ? ప్రభువు తలఁచుకొనిన నన్నియు నెఱవేరును. లేకున్న గొంతులో గుటకలు మ్రింగుచుండవలసినదే. కావున భగవదాజ్ఞను బొందుటకు ధ్యానమగుఁడగు కపిలుని సేవింపఁ బోయెను. ఆయన దగ్గఱకుఁబోయి భగవంతునకు సాష్టాంగ దండప్రణామము కావించెను.

తన తండ్రి తన పాదములకు సాష్టాంగ దండప్రణామ మును గావించుటను గాంచి లజ్జాభావమును బ్రదర్శించుచుఁ గపిలుఁడు సంభ్రమముతో నిలువఁబడి, ఆతనిని లేవఁదీసి యిట్లనెను:- “తండ్రి ! మీ రేమి చేయుచున్నారు ? చిన్నవారి నిట్లు లజ్జపాలు కావింపవచ్చునా ? నేను మీ పిల్లవాఁడను. మీరు నన్నాశీర్వాదింపవలయును. ప్రణామముచేయ నధికారిని నేను. మీ రేటికి ఎదురీదుచున్నారేల?”

కర్ణముఁడు దీనతాస్వరమున నిట్లనెను:- ప్రభూ ! మీరు నన్ను మోసగింపవలదు. మీరెవరికి కుమారులు ? లోకమంతయు మీ బిడ్డలు. మీరు కృపాసాగరులు. మీ రేసాధనచే నై నను ప్రసన్నులు కాదు. సాధనచే దేవగణములైనను, దీర్ఘ

కాల సాధనచే - అదియు విధ్యుక్తసాధనమైననే - ప్రసన్నులగుదురు. అయినను మీవిషయము వేరు. మీరు కేవలము పృథావశమున ననుకంపచేతనే ప్రసన్నులగుదురు. కాకున్న ననేక యోగులు అనేక జన్మములు సుదృఢమగు సమాధిలోనుండి ధ్యానము చేయుచుండినను ఒక్కసార్తైనను ఆ సమాధిలోఁ దమ కాంతివైనను జూపరు. అదైనను నే భాగ్యశాలికో కలుగునుగాని అందఱకు కలుగఁజాలదు. అట్లయ్యు విషయలోలుపులగు మాబోటి గృహస్థుల అవరాధముల యెడల దృష్టినుంచక నిట్లు పుత్రరూపమున నవతరించిరి. ఇది విడంబనము మాత్రమే. మీ కృపలేక యిట్టి దెచ్చటవైన సంభవింపఁగలదా?"

భగవంతుఁ డిట్లనెను :- “ నాయనా ! భగవంతుఁడజన్ముఁడు. ఆతఁ డి చర్మచక్షువులకుఁ గనఁబడఁడు. అందువలన నాతఁ డరూపుఁ డనఁబడుచున్నాఁడు. మీరు నా రూపమును జూచుచున్నారు. తల్లిగర్భమున మీయింటిలోఁ బుట్టితిని. అట్టి యెడ నన్ను మీరు భగవంతుఁడందురేల ?”

కర్దముఁడిట్లనెను:-“కాదుస్వామి! మీ రరూపులరయ్యు భక్తుల కోరికపై ననేకరూపములను ధరించుచుందురు. మీరు కర్మఫలము లనుభవించుటకు జన్మింపరు. భక్తులకోరికతీర్చుటకై జన్మించి పుత్ర, మిత్ర, సఖా, సేవక, దూత, కింకర భావములతో వారి నానందపెట్టుచుందురు. మీరు మీ భక్తులకు గౌరవము నొసంగెదరు. వారి ఉచితానుచిత విషయములను మీరు పూర్తి కావించెదరు. దీనికి ప్రత్యక్షోదాహరణము నేనే. నేను పొరపాటున నజ్ఞానవశమున మీవంటి పుత్రుని యాచించితిని. మీవంటివారు మీరే యగుటచే నా కోరికను నెఱవేర్చు

టకును, మీ ప్రతిజ్ఞను బూర్తిగావించుటకును నా యింటఁ బుత్రరూపమునఁ బుట్టితిరి.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “తండ్రీ ! భగవంతునిలో సమగ్ర మగు నైశ్వర్యము, వైరాగ్య, యశ, జ్ఞాన, వీర్య, సంపత్తులను నీ షడ్గుణములు సర్వదా నిరంతర ముండును. నాలో నివి యన్నియు యేవి?”

కర్దముఁడు వినయముతో నిట్లనెను:- “దేవా ! మీయీ యవతారము తత్త్వజిజ్ఞాసువులగు విద్యజ్ఞుల యుపయోగా ర్థము వచ్చినది. గొప్ప గొప్ప జ్ఞానులు, సాంఖ్యాచార్యులు, యోగులు మీ పావన పాదపద్మములకు నిరంతరము వందనము చేయుచుందురు. షడైశ్వర్యములం దెల్లప్పుడు నుండెదరు. మీరు ప్రకృతిపురుషులను నియమించు పురుషోత్తములరు. మహాత్తత్త్వము, కాలము, బ్రహ్మ, త్రిగుణములు, అహంకారము, దేవతలు, లోకపాలురు, జడచేతనములు ఇవన్నియు మీ శక్తి లోనే యున్నవి. మీరు స్వచ్ఛందశక్తి కలవారు. సర్వజ్ఞులు, అనంతులు. నన్ను మఱిసింపవలదు. నేను మీ చరణసరోజము లకు పునః పునః ప్రణామములు కావించుచున్నాను.”

ఇది వినఁగానే భగవంతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “మహా మునీ ! నీ జ్ఞానము దృఢమైనది. మాయ నిన్ను స్పర్శింపలేదు.”

కర్దమమహాముని సిగ్గుతో నిట్లనెను:- “స్వామీ ! ఎవ రిపై మీ కృపయుండునో, ఎవరి నుద్ధరించు భారము మీపైని బెట్టుకొనిరో, మిమ్ముతప్ప నింకొకటి యెవరికి తెలియదో వారిని మాయ యెట్లు స్పర్శింపఁగలదు? ఒక్కసారి మీరు నా వాఁడని యనుకొంటిరా, కారణవశమున వాఁడు విషయాసక్తినిఁ జెంది

నను వానిని శీఘ్రముగ నుద్ధరించెదవు. బలపూర్వకముగ వానిని సంసారసాగరమునుండి చేయిపట్టుకొని లేవఁదీసెదవు. సంసార మగ్నుఁడనగు నన్నుద్ధరించుటకు నా యిరటఁ బుత్రరూపమునఁ బుట్టితివి.”

మైత్రేయుఁడిట్ల నెను:- “విదురా ! ఈ విధముగఁ గర్దమ మహాముని కపిలస్తుతి చేయఁగానే, కపిలుఁ డాతని యెడలఁ బ్రసన్నుఁడై తత్త్వజ్ఞానము నుపదేశింప నుద్యుక్తుఁడయ్యెను.”

కర్దముఁడు సన్న్యాసి యగుట.

అమృత త్వప్రాప్తి కేకైక యుపాయము త్యాగము. త్యాగములేక సుఖములేదు. శాశ్వతశాంతిలేదు. శాశ్వతముగ సాంసారిక విముక్తి లేదు. నిఃశ్రేయసమునకు మూలకారణము త్యాగము. ప్రవృత్తిమార్గ నిష్ఠులైనను సంసారపతనముకొఱ కా మార్గమును బట్టుకొనలేదు. గ్రహించుట, విషయానక్తుఁ డగుట ఇది కర్మయోగము, లేక వర్ణాశ్రమధర్మముయొక్క అభి ప్రాయముకాదు. అదియును ద్యాగముకొఱకే. యుద్ధములో శత్రువును మోసముగఁ గొట్టుటకుఁ గొంచెము వెనుకకు తగ్గుట కలదు. శత్రువు చిక్కెనా ఒక్కసారిగా మీఁదఁబడి ప్రహారము కావించెదరు. సింహము వేటాడునపుడు కొంచెము వెనుకకు తగ్గి తర్వాత మీఁదఁబడును. అచ్చట వెనుకకుతగ్గుట ఆక్రమణ భీషణమొనర్చుటకే. ముందుకుదూకుటకై కొంచెము వెనుకకు వచ్చి బలమును గూర్చుకొనవలయును. గతిని ధృతమొనర్చుట

కిది యొక యుపాయము. అనేకజన్మ సంస్కారములచేత జీవులకు విషయములం దాకర్షణ కలుగును. ప్రారబ్ధకర్మ బలాతిరేకము జీవుని అచ్చటకుఁ గొనిపోవును. కావున మనీషులు క్రమత్యాగమార్గమగు వర్ణాశ్రమ ధర్మమును శ్రేష్ఠముగఁ జెప్పిరి. బ్రహ్మచర్యాశ్రమమునఁ ద్యాగశిక్షణమును బొందవలయును. గృహస్థాశ్రమమందు ప్రారబ్ధకర్మల ననుభవించుచు ధర్మపూర్వకముగఁ గామమును, విషయముల ననుభవింపవలయును. వానప్రస్థాశ్రమమందు జ్ఞానాజ్ఞానములచే జేసిన పాపములకుఁ బ్రాయశ్చిత్తమును జేసికొనుచుఁ బూర్ణత్యాగము కొఱకుఁ సిద్ధపడవలయును. సన్న్యాసాశ్రమమందు సమస్తమును ద్యాగము కావించి, సమస్తప్రాణుల కభయదాన మొసంగి పరివ్రాజకుఁడు కావలయును. ఇదియే వర్ణాశ్రమ ధర్మము యొక్క రహస్యము. దారాగ్రహణము త్యాగము కొఱకే. త్యాగమే చరమలక్ష్యము.

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను :- “ విమరా ! ఋషి ప్రవరుఁడగు కర్దముఁడు భగవదాజ్ఞచే ద్యాగమును లక్ష్యమందుంచుకొనియే గృహస్థాశ్రమమునఁ బ్రవేశించెను. ఆతఁడు తన మామయగు స్వామంభువ మనువుతోఁ దన వివాహమునకుఁ బూర్వమే స్పృష్టముగ నిట్లు చెప్పెను :- “ నేను గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరించెదను. అయితే మరణించువఱకు నేను గృహస్థాశ్రమమునే అంటిపెట్టుకొని యుందునని భావింపరాదు. నాకు మృత్యువు ఖౌఁ ఖౌఁ మని దగ్గుచు, నాపరివారమంతయుఁ జుట్టుకొనియుండి, కుక్కిమంచములో రారాదు. నీపుత్రికకు సంతానముకలుగఁగానే జయ పరమేశ్వరాయని లేచిపోవుదును.

నేనన్నిటిని వదలి వనమునకుఁ బోయెదను. మహాత్యాగమును సర్వోత్తమ దీక్షను గ్రహించెదను. ఏలననఁగా నా యనంత భగవానుఁడే నాకు పరమప్రమాణము.” ఇది విని హర్షముతో మనుమహారా జిట్ల నెను:- “ప్రభూ ! మనకు త్యాగమే భూషణము. దీనికి నాకభ్యంతరము లేదు.” దేవహూతియు నీసంభాషణము వినుచుండెను. కావున నది స్థిరమయ్యెను. మరల నింకెవరికిని మాటలాడుటకు వీలులేకుండెను.

తన తొమ్మిదిమంది కూతుండ్రకు వివాహమై సాక్షాచ్ఛ్రిహరి తనయింట నవతరింపఁగానే కర్దమమహాముని సన్న్యాసమును గ్రహింప నిశ్చయించెను. ఏకాంతమున వెళ్లి యాతఁడు భగవంతుని ప్రార్థించెను.”

తన తండ్రి యిట్లు ప్రార్థించుటనుగాంచి జగత్పితయగు కపిలుఁ డిట్ల నెను :- “మునివరా ! నీవు తపస్సుచే నన్ను సంతోషుని గావించితివి. అందువలననే నేను నీకుఁ బుత్రుఁడనై యవతరించితిని.”

కర్దముఁ డిట్ల నెను :- “ప్రభూ ! మిమ్ములను దపస్సుచే నెవఁడు సంతోషపరుపఁగలఁడు ? మీ కెవనియం దనుకంప కలదో వాఁడే మీదర్శనమున కధికారి కాఁగలఁడు.”

కపిలుఁ డిట్ల నెను:- “మునివరా ! ఇది నిజమేయైనను తాకిక వైదికకర్మలందు నా వచనమే ప్రమాణము. నా వాక్కులకే వేదశాస్త్రములందురు. నేను నీ యింటఁబుట్టుదునని మాట యిచ్చియుంటిని. అందువలన నే నవతరించితిని. ఈ నా యవతార మొక విశేష కార్యసిద్ధికొఱకై యున్నది.”

కర్దముఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! అది యేమికార్యము?”
 కపిలుఁ డిట్లనెను:- “ప్రాచీన సాంఖ్యశాస్త్రము లుప్తప్రపాయమై
 పోయినది. లింగశరీరమునుండి ముక్తులు కాఁగోరువారికి సాంఖ్య
 శాస్త్రమే సర్వశ్రేష్ఠ సాధనము. మూలప్రకృతి, మహత్త
 త్వము, అహంకారము, భూతములు, ఇంద్రియములు మొద
 లగు తత్త్వములను విభాగించి వీటినుండి పురుషోత్తముని వేటు
 చేసి తెలిసికొను శాస్త్రమునకే సాంఖ్యమనిపేరు. ఆ శాస్త్ర
 మును బ్రచార, ప్రసారములు చేయుటయే నా యవతారము
 నకుఁ బ్రధానమగు హేతువు. మీ రిద్దరు వైరాగ్యభావముతో
 నన్నాహ్వానించితిరి. కావున నేను గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరిం
 పను. త్యాగిని, విరాగిని ప్రపంచమునకు సన్న్యాస ధర్మము
 యొక్క మహాదర్శమును జూపెదను.”

కర్దముఁ డిట్లనెను:- “ఇది నే నెఱుఁగుదును. స్వామీ!
 మీరు గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరింపరు. నా కా కోరికయును
 లేదు. మాబోటి యధర్మలకడ నవతరించితిరి. యిది మా యదృ
 ష్టము. కాని తమ రిచ్ఛట యెంతకాలముండెదరో నే నెఱుఁగఁ
 గోరుచున్నాను.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “మునివరా! నే నిచ్ఛటనుండిన
 బ్రయోజనములేదు. నేను నా తల్లికి ఆత్మజ్ఞానోపదేశము చేయ
 దలఁచినాను. ఆమె నా భక్తురాలు, అనురక్తురాలు, అధికారిణి
 యును. ఆమెకు సాంసారిక విషయములయం దాసక్తి లేదు.
 బాల్యకాలమునుండియు నామె నా స్మరణ భజనములు చేయు
 చుండినది, నిజమునకు నే నామెకు ఉపదేశ మొసంగుటకే

యిచ్చటనుంటిని. ఆమెకు బాగుగాఁ దత్వజ్ఞానము కలుగఁ గానే నే నీ యిల్లువదలి వెడలిపోయెదను.”

కర్దమమహాముని యిట్లనెను:- “స్వామీ ! నా కేమి యాజ్ఞ ?”

భగవానుఁడిట్లనెను:- “తండ్రీ ! మీరు సంతోషముతో వెడలిపోండు. నాకు మీ కార్యమందు హార్దికమగు సహానుభూతి కలదు. నేను సంతోషముతో మీ కాజ్ఞ యిచ్చుచున్నాను. మీరు సమస్త కార్యములను నా ప్రసన్నతకొఱకు చేయుచు, నా ఫలములను నా కర్పించుచు నన్నారాధించుఁడు. నాయందు మనస్సుంచుఁడు. మీరు తప్పక యితరులచే జయింపఁబడని దుర్జయ మృత్యువును జయించి, మాయాముక్తుఁడవై మోక్షమును బొందఁగలవు.”

కర్దముఁడు వినయముతో నిట్లనెను:- “స్వామీ ! నేను వసమునకుఁబోయి యేమి సాధనచేయుదును ?”

సవ్యుచు భగవానుఁ డిట్లనెను:- “సాధన యేమి చేయవలయునా ? సూక్ష్మాతిసూక్ష్మ బుద్ధిద్వారా ఆత్మను నీలోనే చూచుకొనుము. ఏకాగ్రమనస్కుఁడవై స్వస్థచిత్తముతో నాయంతఃకరణములో నే యాత్మ ప్రకాశించుచున్నదో ఆ యాత్మయే చరాచరవిశ్వమందు బ్రకాశించుచున్నదని భావిపుము. నిన్ను సమస్తభూతములలో సమానముగఁ జూచుకొనుము. సమస్తభూతములను నీలోఁ జూచుకొనుము. ఈ విధముగ సర్వాత్మభావముతో నా భజనము చేయుము. సన్నఁజింతించుము. నన్నే కీర్తించుము, నా కొఱకే కర్మల నాచరింపుము. ఇట్లు చేసినఁ జివరకు నీవు పరమపదమును బొందఁగలవు.”

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! భగవదాజ్ఞ యిట్లు రాగానే కర్దమమహాముని యానందమునకు మేఱలేకపోయెను. ఆతఁడు భూమిమీఁదఁబడి ప్రభు పాదములకుఁ బ్రణమిల్లెను. భగవంతుఁ డాతనిని లేవఁదీసి కౌఁగిలించుకొనెను. ఇద్దరి కన్నులవెంట నానందబాష్పములు రాలెను. పితా పుత్రులు, భక్త భగవానులు ఒకరొకరు తమవైపునకు లాగుకొనుచుండిరి. జ్ఞానము, వస్తువు. స్వాభావికప్రేమకే యింకొక పేరు వస్తువు. ప్రేమభరితహృదయముతోఁ గర్దమ మహాముని పుత్రరూపముననున్న ప్రభువునకుఁ బ్రేమపూర్వకముగఁ బ్రదక్షిణమొనర్చెను. పునఃపునః ప్రణామములు కావించుచు నాతఁడు వనమునకుఁ బోయెను. సర్వకర్మఫల త్యాగపూర్వకమగు నిజమగు సన్న్యాసి యయ్యెను.”

ఇది విని మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “విదురా ! ఇంకఁ గర్దముఁడు చేయవలసిన దేమున్నది? ఆతని కిదివఱకే భగవత్కృప కలదు. స్వయముగ శ్రీహరి ఆతనియింటఁ బుత్రరూపమున నవతరించెను. అయినను ఆతఁడు లోకసంగ్రహముకొఱకై పరమహంస యతిధర్మముల నాచరించెను. ముందుగా నాతఁడు వాక్కును నియమించుకొనెను. వాఙ్మయమముచే నాతఁడు మాని యయ్యెను. అహింసా, సత్యాది నియమములను బాలించుచుండెను. గృహస్థాశ్రమమున నాతఁడు చేయు సన్నిహితమును నాతఁడు ప్రాణములందు ధరించెను. అనఁగా నిరగుఁడయ్యెను. ఏ యింటిమీఁదను నాతఁ డహంభావము నుంచలేదు. ఎచ్చట ఆశ్రమము కనఁబడిన నచ్చట పడియుండెడువాఁడు. శూన్యగృహములందును, దేవాలయములందును, నదీతటము

లందును, వృక్షఛాయలయందును పడియుండెడువాఁడు. సర్వ విధముల సంగమును ద్యజించి, భగవత్పరాయణుడై ద్వంద్వములన సహించుచు, సంకల్పములేక స్వేచ్ఛతోఁ దిరుగుచుండెను. భక్తితోఁగాక యన్యసాధనములచేఁ దెలియఁబడని మనోవ్యాపార నియామకుఁడును, కార్య కారణాతీతుఁడును, నిర్గుణుఁడును, నిరాకారుఁడు నగు శ్రీహరియందుఁ దన మనస్సును లగ్నము కావించెను. ఈ విధముగ ధ్యానముచేయుటచే నాతని చిత్తవృత్తి గంభీరము, శాంతము, అంతర్ముఖము నయ్యెను. వాసుదేవునందు గల భక్తికారణమునఁ దన శరీరమును గూడ మఱచెను. ఆతని హృదయగ్రంథి యూడెను. ఆతని సంశయము లన్నియుఁ దీరెను. ఆతఁడు సమస్తబంధనములనుండి విముక్తుడై సర్వత్ర శ్రీహరిని దర్శించుచుండెను.

ఈ విధముగ కర్దమమహాముని యిచ్చా, ద్వేష, సుఖ, దుఃఖాది ద్వంద్వములనుండి విముక్తుడై భక్తిభావ భావిత హృదయుడయ్యెను. చివర కాతనికి దుర్లభ భాగవతగతి ప్రాప్తిం చెను. అది యే సాధనచేతను లభించునది కాదు, కేవలము భగవత్కృపచేతనే లభింపఁగలదు.”

మైత్రేయుఁ డిట్ల నెను:- “విదురా ! నేను నీకు కర్దముని చరిత్ర సంక్షేపముగఁ జెప్పితిని. ఇక నేను నీకు దేవహూతి తర్వాతచరిత్రను జెప్పెదను, సావధానుడవై వినుము.”

కపిలునితోఁ దత్త్వజ్ఞాన జిజ్ఞాస.

బ్రహ్మ యీ చక్షుగోశములను బయటకుఁ బెట్టినాఁడు; అందువలన స్వభావముగ జీవు లీ బాహ్యప్రపంచమునే చూచుచున్నవి; వానిలోనే రమించుచున్నాఁడు; వానిలోనే సుఖమున్నదనుకొనుచున్నాఁడు. విషయముల వైపునకుఁ బోవుటకు విద్యాలయములేదు, శిక్షణాలయములేదు. అనేక జన్మములనుండి విషయములను భోగించుటచే నది అలవాటై పోయినది. అందువలననే పుట్టఁగానే, యెవ్వరును నేర్పకయే తల్లి స్తనములందు పాలను ద్రావుచున్నాఁడు. పూర్వజన్మాభ్యాసమే లేకుండిన వానిలోఁ బాలున్నవని యేమి తెలియును? అట్లు చీకెన పాలు వచ్చునని యెట్లు తెలియును? ప్రపంచములోని పదార్థములన్నియు మనలను దమవైపున కాకర్షించుచున్నవి. మనమును నీ చిత్రవిచిత్ర విషయములను గాంచి, విని, యాఘ్రాణించి, స్పర్శాదులొనర్చి తమవైపున కాకర్షింపఁబడుచున్నాము. ఈ యాకర్షణము జీవులకే కలదు. మనస్సునకు, ఇంద్రియములకు విషయ సంస్పర్గము కలిగెనా కోరిక యుత్పన్నమగును. ఏది యెచ్చట పుట్టినదో అది యాతావునకే స్వభావముగ నడచును. దానిలో నైసర్గికానురాగ ముండును. వాస్తవముగ జీవుఁడు సచ్చిదానంద ఘనానందస్వరూపుడగు పరమాత్మవలననే యుత్పన్నమైనాఁడు. ఈతని కనురాగ మాతనియందే యుండవలయును; కాని ముఖ్యకారణమును మఱచి గౌణకారణమును నాతఁడు తన జనకునిగా భావించినాఁడు. పూలకు రంగులేదు. రంగు సూర్యప్రకాశమందుఁ గలదు. ప్రకాశమే లేకపోయినఁ బుష్పములన్నియు నొక్కటిగానే యుండును. ప్రకాశమునఁ గనఁబడు

వివిధ వర్ణములు పుష్పములవికావు, ప్రకాశ కిరణములవి. మన మజ్ఞానవశమున వాటినిఁ బూలరంగనుచున్నాము. ఇదే విధముగ జీవులకు బీజము శ్రీహరియే. మనకుఁ గారణ మాతనిఁగా నెంచక జననీజనకులు రజోపీర్యములు కారణమని యెంచుచున్నాము. మరల వాటియందే రమించుచు నానందాన్వేషణ మొనర్చుచున్నాము. మన మే యానందము కొఱకు నిరంతర మన్వేషించుచున్నామో ఆ ఆనందము బ్రహ్మమే. దానినే భగవంతుఁ డనుము, పరమాత్మ యనుము, బ్రహ్మయనుము. ఏదైన నొక్కటియే. వెదుకుచున్నది మన యుత్పత్తిస్థానమును. కాని మన యన్వేషణము మిథ్యయే. దీనిలో మంచి యానందమున్నదని గోలపెట్టుచున్నామే, ఆయానంద మానందముకాదు. అది ఆనందాభాసము. వాస్తవికానందము దానికి చాలదూరమునఁ గలదు. అది మన భ్రమపోయిన నిమిషమున లభించును. ఈవిషయమును నీదృష్టాంతమునఁ దెలిసికొనవచ్చును. ఒకానొక పిల్లవాఁడు తల్లిదండ్రులకడ యేడ్వగా వాఱొక మట్టిగుఱ్ఱము నొసంగి దీనితో నాడుకొనుమనును. బాలుఁడానందముచెందును. “ఇదిగో నాగుల్లము, ఇదిగో నాగుల్ల”మని ముద్దుమాటలతో నటించును. ఇంకొకపిల్లవాఁడు కొయ్యగుఱ్ఱమునుదెచ్చి “నీగుల్లంకంటె నాగుల్లమే మంచి”దనును. ఇద్దరు నానందము చెందుచుందురు. నాది మంచిదనిన నాది మంచిదని కలహించు కొందురు. తల్లిదండ్రులుకూడ నవ్వుచు నిట్లందురు:- “వహ్వా ! బాబూ ! నీగుఱ్ఱము మంచిదేకాని మాకుఁగూడ యిమ్ము.” ఆతఁ డిట్లనును:- “నేను నాగుల్లము నీయను” కొంచెము విచారించెడు పిల్లవాఁడేల యానందమును జెందినాఁడో గుఱ్ఱమును భొంది ? తనకు

గుఱ్ఱము లభించిన దనుకొనుచున్నాఁడు. నిజముగ నది గుఱ్ఱము కాదు. గుఱ్ఱము పేరట నొక మిథ్యాభ్యాసము కావింపఁజేయు నొక యాటవస్తువు. పిల్లవాఁడది గుఱ్ఱమని యాసందము చెందుచున్నాఁడు. కొంతకాలమునకు వాని కా మిథ్యాభ్రమ దూరమగును. ఆతఁడు పెద్దవాఁడైన తర్వాత నిజమగు గుఱ్ఱము లభించును; అప్పుడు ఆటబొమ్మయగు గుఱ్ఱముపై కోరిక యుండదు. ఆతఁడు దానిని మిథ్యగఁ దలంచును. నేఁడు మనము సుందర రూపములను, స్వాచిష్టరసమును, మనోరంజకమగు గంధము, సుఖదస్పర్శము, హృదయాహ్లాదకరమగు శబ్దముల ననుభవించి తాను సుఖి ననుకొనును. నిజమునకందు సుఖము లేదు. అజ్ఞానవశమున దానిలో సుఖమున్నదనుకొనుచున్నాఁడు. సమస్త ప్రకృతిని, దానివలన నేర్పడిన వికృతిపదార్థములను బురుషునినుండి వేఱుచేసి వీనిభేదమును దెలిసికొనినఁగాని యీ యజ్ఞానము తొలఁగదు. ప్రకృతి, పురుష, పురుషోత్తముల యధార్థజ్ఞానము లభింపఁగానే యీ సాంసారిక విషయము లన్నియుఁ దుచ్చములుగఁ దోచుచును. అప్పుడు వీనిలో సుఖము కనఁబడదు. అట్లు కాకుండిన గొప్పగొప్ప చక్రవర్తులు సమస్త సుఖములను ద్యజించి వనములందేలఁ దిరుగుమరు ? కాని యిట్టి జ్ఞానము అదృష్టవంతునకు కలుగును. ఇట్టి జిజ్ఞాసయు పూర్వ జన్మసుకృత విశేషముచేతనే లభింపఁగలదు. వేయికొక జిజ్ఞాసు వుండును. పరమభాగ్యశాలినియు, నవతారజననియునగు దేవ హూతి యట్టి భాగ్యశాలియగు లలనారత్నములలో నొక ర్తుక. ఆమె ఒక్కజన్మములోనే యీ సంసారసాగరమును దాటి పోయినది. కర్దమ దేవహూతి చరిత్రప్రసంగమందు కపిలావ

తారమునుగూర్చి వినఁగానే మునులకుఁ గుతూహలము కలు
గఁగా దానిని గ్రహించి శౌనకుఁడు సూతు నిట్లుడిగెను :-
“సూతా! నీ కపిలావతారపర్వనము బాగుగాఁ గావించితివి. ఈ
పావన చరిత్రమును వినఁగా వినఁగా నాకర్ణములు తృప్తిచెందుట
లేదు. ఇంకను నిరంతరము వినఁగోరిక కలుగుచున్నది. అజన్మఁ
డయ్యు జన్మించుటయు, నిర్గుణుడయ్యు గుణముల నాశ్రయిం
చుట, ఇవి విపరీతముగఁ దోచుచున్నవి. భగవానుఁడు కపిల
రూపమున జిజ్ఞాసువుల కేమి యుపదేశించినాఁడు? ఆతఁడేమి
కమనీయలీల లొనర్చెను? ఏయే నరనాట్య మొనర్చెను?
తన తల్లి కెట్లుపదేశించెను? మాకివి యన్నియును వినవలయు
నని చాల యుత్కృతతగా నున్నది. కావున నీవు మాకు సమస్త
విషయములను విస్తారముగ వివరించుము.”

ఇది విని సూతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “మహాభాగా!
మీరిట్లు ప్రశ్నించి నన్ను ఉత్సాహితునిగా నొనర్చుచున్నారు.
ప్రభువు మీఁద మీకుఁగల ప్రేమను బ్రదర్శించుచున్నారు.
మీ యతాకిక భక్తి ధన్యమైనది. భగవద్భక్తులై నవారికి భగవ
త్కథలందిట్టి రసమే వచ్చుచుండును. కామాసక్తుఁడగు కాము
కుఁడు కామినులచే నెట్లు తృప్తిచెందఁడో అట్లే భక్తుఁడును
భగవత్కథలకుఁ దృప్తిని జెందఁడు. స్వామీ! మీరెట్టి భగవ
ద్రసికులో అట్లే పరమభాగవతుఁడగు విదురుఁడును గొప్ప రసి
కుఁడు. మీరేవిషయమును గూర్చి నన్నడిగినారో, ఆ విషయ
మును గూర్చియే యాతఁడు మైత్రేయునడిగెను. మైత్రేయుఁ
డాతని కేమి ప్రత్యుత్తరము నొసంగెనో మీకు నట్టి ప్రత్యుత్తర
మునే మాగురువగు శుకమహర్షి నోట విన్నవిధముగ నిచ్చెదను.

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “విదురా ! కర్దమమహాముని కపిలదేవుని యాజ్ఞను బొంది వనమునకుఁబోయెను. ఇప్పు డా పెద్దవిమానమున దాసీపరివృతయై దేవహూతి యొక్కతయే యుండెను. కూతుఁడు వివాహముకాఁగానే తమ తమ గృహములకు వెళ్ళిరి. పరమేశ్వరారాధనము కొఱకు పతి పరివ్రాజకుడయ్యెను. ఇప్పుడు మోహద్వారములన్నియు మూయఁబడినవి. పెద్దమోహము పుత్రునిపై నుండును. అదియునుగాక పుత్రుఁడు సాక్షాత్పరమాత్మ యవతారము. మాధుర్యవతారమైయుండినఁ గొన్ని లీలలు జరిగెడివి. ఇది జ్ఞానావతారము. ఈతనిదృష్టి యెల్లప్పుడు నాసికాగ్రమందే యుండును. నాసాగ్ర భాగమం దెవఁడు కూర్చున్నాఁడో యెవనికిని దెలియదు. చాలమంది వైష్ణవులును నచ్చటనుండియే తిలకస్వరూపము నారంభము చేయుదురు. ఈతఁడు నామమాత్రమునకుఁ బుత్రుఁడు కాని భగవంతుఁడే. నాకు గతి ఈతఁడే. ఇప్పుడీతనిని శరణు వేడినచో సంసారమును దాటవచ్చును. అని యిట్లాలోచించుకొని యొకదినమున దేవహూతి యొంటరిగా విమానమునుండి దిగి వనమువైపుగాఁ బోయెను.”

నేడఁదామె కీ ప్రపంచమంతయు విచిత్రముగఁ దోచుచుండెను. నిజమునకుఁ బ్రపంచమేమియో భగవంతునకుఁ దెలియవలెను; కాని అందఱును దీనిని తమతమ భావనానుసారముగఁ జూచుచుందురు. త్సుధార్తుఁడగువానికి ప్రపంచము శూన్యముగఁ దోచును. సర్వస్వమును గోల్పోయిన వానికి ప్రపంచ మట్లే తోచును. సుఖికి యితరుల దుఃఖములు కనఁబడవు. దుఃఖికి సర్వత్ర దుఃఖమే కనఁబడును. ప్రపంచమైరా

గ్యము కలిగినవానికి లతాపత్రములందును వైరాగ్యమే గోచరించుచుండును.

దేవహూతికి నేఁడీ ప్రపంచనుంతయు నొక నాటకముగఁ దోచుచుండెను. వృక్ష, లతా, వనోపవన, నదీసరోవరాదులను జూడఁగా నామె వైరాగ్య మధికమయ్యెను. ఈ విధముగ నామె వనశోభను దిలకించుచు ఘోరారణ్యమునఁ బ్రవేశించెను. అచ్చట నొక విశాల వటవృక్షచాయయందు తన కుమారుఁడగు కపిలుఁడు ధ్యానమగున్నఁడై కూర్చుండియుండెను. తల్లి వెండ్రుకలు విరియఁబడియుండెను. శరీరము ముడుతలు పడెను. సాధారణ స్త్రీవలె నామె యొక చీరె ధరించియుండెను. ధ్యానమగున్నఁడును, తేజఃపుంజము నగు దన పరమాత్మపుత్రుని గాంచఁగానే యామె మోహమంతయు మాయమయ్యెను. ఆమె భూమిమీఁదఁబడి భగవత్పాదపద్మములకు భక్తితోఁ బ్రణామము కావించెను. తన తల్లి ప్రణామము చేయుటను గాంచఁగానే కపిలుఁడు మిక్కిలి స్నేహముతో నిట్లనెను:- “అమ్మా! నేఁడు మీ రిచ్చటికి ఒంటరిగా నెట్లు వచ్చితిరి? ఏదైన నాజ్ఞయుండిన నేదాసిచేనైనఁ బిలువనంపిన వెంటనే వచ్చెడివాఁడనే. నేను నీ కుమారుఁడనే కదా!”

దేవహూతి దీనతతో నిట్లనెను:- “ప్రభూ! ఇప్పు డింక నన్ను ‘మీరు’ అని అనవలదు. మీ యనతారసమయముననే వేదగర్భుఁడగు బ్రహ్మ మీ యవతార రహస్యమును గూర్చి చెప్పెను. ఇంతవఱకు నేను మూఢురాలనై యుంటిని. నేఁడు నాకు జ్ఞాపకమువచ్చుటచే మీ సమీపమునకు వచ్చితిని. నేను మిమ్ముల నొక్కవిషయ మడుగఁదలఁచితిని, ఆజ్ఞయైన నడిగెదను.”

కపిలుఁ డిట్ల నెను:- “అమ్మా! నేఁడిట్లు మాట్లాడుచున్నా వేమి? నీ వేమి యడిగిన దానికి జవాబొసంగెదను.”

దేవహూతి యిట్ల నెను:- “దేవా! నే నొక్క విషయ మడుగఁదలఁచినాను. భగవంతునికడఁగూడ స్త్రీపురుష భేదము కలదా?”

కపిలుఁ డిది విని నవ్వి యిట్ల నెను:- “అమ్మా! నీ అభి ప్రాయ మేమి?”

దేవహూతి యిట్ల నెను:- “ప్రభూ! మీకు గూడ అభి ప్రాయమును జెప్పవలసియుండునా? మీరు ప్రతి జీవి హృద యములోని విషయములను దెలిసికొనఁగలరు. మీరు మీ తండ్రికి జ్ఞానోపదేశమునర్చి సంసారసముద్రమును దాటించి తిరి. నావై పే చూడలేదు. మీకు తల్లినని చెప్పఁబడుచు నేను గూడ యీ జననమరణరూపమగు సంసారచక్రములోఁ బడి యుండవలసినదేనా?”

కపిలదేవుఁ డిట్ల నెను:- “లేదమ్మా! నీవు సంసారచక్ర మున నేలపడెదవు? భగవత్ప్రాప్తికి అందఱు నధికారులే. స్త్రీ గానిండు, పురుషుఁడు గానిండు, పెద్దవాఁడుకానిండు, వృద్ధుఁడు కానిండు, బాలుఁడుకానిండు, యువకుఁడుకానిండు, ఎవఁడైన గానిండు జిజ్ఞాస హృదయములోనుండిన జ్ఞానమున కధికారులే.”

దేవహూతి యిట్ల నెను:- “ప్రభూ! ఈ యింద్రియములు నన్నుఁ దమ వశము కావించుకొని విషయాసక్తములై వీనికి లాలసత్వము పెరుగుచున్నది. తృష్ణ శాంతింపలేదు. భోగేచ్ఛ తృప్తి చెందుటలేదు. మండుటగ్నిలో నెంతగా నేయిఁ బోసివ

నంతగా జ్వాల వృద్ధియగును. ఇంద్రియముల స్థితియు నింతే. భోగములను భోగించుచున్నకొలది వాసనాతరంగము లింకను నెగురుచుండును. వీటినుండి తప్పించుకొనుటెట్లు? నీవు భక్త వత్సలుడవు. అశరణశరణుడవు. శరణాగత ప్రతిపాలకుడవు. అన్నిటిని వదలుకొని నేను నిన్ను శరణువేడితిని; నీవు నన్ను రక్షింపవలెను. నాకు పరమార్థపదమును జూపించుము. నేను నీకు భక్తురాలను, అనురక్తును, ప్రసన్నను.”

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా! కపిలుడు తన తల్లి పలుకు సుందర, సరళమును, మోక్షరతిని గలిగించు వచనములను విని, యామెకుఁ దత్వజ్ఞాన మొనర్ప నుద్యుక్తుఁ డయ్యెను.”

క పి లో ప దేశ సా ర ము.

సంబంధము రెండు విధములుగ నుండును. శరీరసంబంధ ముచే వచ్చిన సంబంధముకటి. రెండవది శిక్షా, దీక్షాసంబంధ ముచే నేర్పడిన సంబంధము. శరీరసంబంధమును తాకికసంబంధ మందురు. ఈతఁడు మన శరీరమునకు జనకుఁడు, వీడు మా సోద రులు, ఈతఁడు పెత్తండ్రి, ఈమె సోదరి, ఈతఁడు మేనల్లుఁడు, ఈమె తల్లి, ఈతఁడు తాత, ఈతఁడు మామ అని యిట్లనుకొను చుండుము. శరీరసంబంధము శరీరమున్నంతవఱకే యుండును; జీవాత్మ యీ శరీరమును వదలి యింకొక శరీరమునఁ జేరఁగానే పూర్వజన్మపు తండ్రి యిప్పుడు పుత్రుఁడు కావచ్చును. తల్లి

పెండ్లాము కావచ్చును. మిత్రుఁడు మరుజన్మమున శత్రువు కావచ్చును.

శిక్షా దీక్షా సంబంధము సూక్ష్మశరీరముతో నుండును. అది యీ లోకమున కేమంత పనికిరాదు. ఆ సంబంధము పార తాకికమునకుఁ బనికివచ్చును. పారమార్థిక శిక్షా దీక్షులద్వారా మనము దివ్యలోకములకుఁ, జివరకు పరమపదమువఱకు బోవ చ్చును. పారమార్థిక సంబంధమునకు తాకికసంబంధ మవస రము లేదు. ఏ స్థానములోనైనను, నే జాతిలోఁ బుట్టినవాఁడైనను కావచ్చును, శరీరసంబంధమైన నుండవచ్చును. పారమార్థిక సంబంధమున్నప్పుడు తాకికసంబంధము గౌణమగును. ఉప నిషత్తులలో నొక కథగలదు. ఒకానొక ఋషిబాలుఁడు తన తండ్రిని, తాత మొదలగువారిని వత్సయని సంబోధించినాఁడు. అప్పు డాతఁ డల్పవయస్కుఁ డైనను జ్ఞానాధిక్యమున వృద్ధుఁ డయ్యెను; వారు శరీరసంబంధముచే వృద్ధులైనను జ్ఞానములో న్యూనత కనఁబడుటచే బాలకులైరి.

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! తన తల్లి చేతులు జోడించుకొని పరమార్థమునుగూర్చి ప్రశ్నింపఁగాఁ గపిలదేవుఁడు జగద్గురువగుటచేఁ దన తల్లికి పారమార్థికమగు సాంఖ్యశాస్త్రము నుపదేశించెను. ”

కపిలుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా ! భగవత్ప్రీతికి, నిర్వాణ మునకు అనేక సాధనములు కలవు; కాని అన్నిటిలో భక్తిమార్గమే శ్రేష్ఠమైనదని నేను తలఁచుచున్నాను.”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “ప్రభూ ! భక్తిప్రాప్తి యే సాధనచేఁ గలుగఁగలదు?”

కపిలుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా ! భక్తి ప్రాప్తించుటకు సర్వశ్రేష్ఠ సాధనము సత్పురుష సాంగత్యము. సాధు సజ్జన పురుషులకడ సర్వదా శ్రీకృష్ణకథలు జరుగుచుండును. సుమధుర భగవన్నామ కీర్తనము జరుగుచుండును. భగవత్కథా కీర్తన శ్రవణ మననములచే భగవద్గుణములందును, నామములందును ననురాగ ముత్పన్నమగును. శ్రవణమందు శ్రద్ధ కలుగును. నిత్యము శ్రద్ధచే వినఁగా వినఁగాఁ గథాసక్తి కలుగును. మిక్కిలిగానున్న భగవత్సంబంధాసక్తియే భక్తి. కావున భక్తి కావల సినవారు సత్సంగము నాశ్రయింపవలయును.”

ఇది విని తల్లి యిట్లనెను:- “ప్రభూ ! మీరు భక్తిని బ్రశంసించితిరి. ఆ భక్తి యెట్టిది ? అది యెట్లు లభించును ? మీరు యోగమును గూర్చి పలికితిరి. దానినిగూడ మందమతి నగు నాకు విశదము చేయవలెను. నేను స్త్రీని. అదియు నా బుద్ధియు మిక్కిలి విశాలమైనది కాదు. కావున సరళముగఁ జెప్పవలయును.”

తన శరీరమును బోషించిన జననియే, తనకుఁ బూజ నీయయే నేడువచ్చి దీపతతో జిజ్ఞాసచేసినది. ఇది తలఁచు కొనఁగానే ఆతనికిఁ గంటనీరు వచ్చెను. ఆతఁ డత్యంత స్నేహ భరిత స్వరముతో నిట్లనెను:- “అమ్మా ! నీవు భక్తి లక్షణము నడిగితివి. భగవంతునియందు సర్వాత్మభావముతోఁ జిత్తవృత్తి నుంచుటకే భక్తి యందురు. అది అహైతుక భక్తి అనఁగాఁ గోరికలేనిదిగా నుండవలెను. ఈభక్తిముందు ముక్తి తుచ్ఛము. ముక్తి వైరభావమున నున్న రాక్షసులకును బ్రాప్తించును. దానిలో నేమియు రసములేదు. భక్తి రసగుల్లావలె, గులాబ్

జామున్వలె, గింజలులేని తియ్య దానిమ్మపండువలె గమ్మగా నుండును. పంటికి తాఁకగానే నోట నీరూరినట్లు, హృదయ మున భక్తి స్థిరపడి, చిత్తమును బ్రసన్నము కావించును. ఇదియే భక్తి విశేషత.”

దేవహూతి యిట్లుడిగెను:- “శరణాగతవత్సలా! భక్తి రసాస్వాదన మెట్లు చేయవలెను?”

కపిలుఁడిట్లనెను:- “అమ్మా! ఎప్పుడైన రసాస్వాదనము రెంటితోగాని, రెంటి కెక్కుడగువానితోగాని చేయవలయును. భక్తులందఱు టొక్కచోఁగూర్చుండి, అందులో నొక్కఁడు భగవద్గుణములను గానము చేయుచుండ మిగిలినవారు వినుచు వినుచుఁ బ్రేమలో మునిగి యేడ్చుచుందురు. ఒకఁడు భగవంతుని దివ్యలీలలను, అనుపమ యశమును గూర్చిన కథలను జెప్పుచుండును. మిగిలినవారు తదేకదృష్టితో వినుచుందురు. ఒక్కొక్కప్పుడందఱును గలిసి భగవంతుని మధురాతి మధుర, దివ్య, రసమయ, ఆనందమయ, ప్రేమనర్ధక, జగన్మంగళ, పరమ పావన నామములను గీర్తించుచుందురు, నవ్వుదురు, యేడ్చుచుందురు, పాడుచుందురు, వాయిచుచుందురు, ఆడుచుందురు, దుముకుచుందురు, దొరలు చుందురు, గంతిడుచుందురు, క్రిందఁబడి పోవుచుందురు, కంపించు చుందురు, టొప్పుచుందురు, కేకలు వేయుచుందురు, ఏడ్చుచుఁ గ్రిందపడుచుందురు. వారు లోకబాహ్యులై పిచ్చివారివలె వట్టి వెట్టి వాండ్రవలె నున్మత్తు లగుచుందురు. ముక్తి వారి యెదుటకు వచ్చి నిలచుండును. అప్పుడు దానివైపు కన్నునెత్తెనఁ జూడక అట్లే కీర్తించుచుందురు. అప్పుడామెకు మిక్కిలి

క్షేత్రము కలుగును. ఈ నీరసాదేవి యెక్కడనుండి వచ్చినదోకాని పాడదు, కీర్తింపదు, పాపాణమువలె నిలుచుండును. వారామె వైపు కన్నెత్తియెనఁ జూడరు. ఈ వెట్టినుండి కొంచెము బయట పడఁగానే తన్ను స్వీకరింపుమని ప్రార్థన చేయుదమని ఆమె అట్లే ముఖము వ్రేలాడ వేసికొని నిలుచుండి యుండును. అమ్మా! వారి మత్తు తగ్గినగదా ! వారెల్లప్పు డేదియో చేయుచునే యుందురు. ఊరక కూర్చుండరు. ఎప్పుడును భగవత్సేవను జేయుచుందురు. భగవద్విగ్రహముల నర్చించెదరు. ఆతనితో మాట్లాడుచుందురు.”

తల్లి యిట్లడిగెను:- “ప్రభూ! అయితే ముక్తిదేవి నిరాశతోఁ దిరిగి వెడలిపోవునా యేమి?”

క పిలుఁడిట్ల నెను:- “అమ్మా! భక్తుల కడనుండి నిరాశతో నెవ్వరును దిరిగి పోరు. వారమానులై ప్రతిజీవికి గౌరవ మొసంగుచుందురు. అయితే, కథాకీర్తనములకు విరోధులగు వారితో బుద్ధిపూర్వకముగ సాంగత్యము చేయరు. అయితే వారు వెళ్లిరా, వారిని గూడ ఆదరించెదరు. ముక్తిదేవి వారి కడకు వెళ్లి ప్రార్థించెనా వారు భగవంతు నిట్లడిగెదరు. “భక్తవత్సలా! ఈ దేవికి కూడ నిలువ నీడయిమ్ము” అప్పుడు భగవంతుఁడు కృపతో ముక్తిని భక్తికి దాసిగాఁ జేయును. తల్లి దాసి తల్లితో సమానమైనదే. అందువలన నామె వైకుంఠమునకుఁబోయి భక్తిదేవి యాశ్రయమున నుండును. భక్తులకు సిద్ధులుగాని, నవనిధులుగాని అవసరము లేదు. స్వర్గీయైశ్వర్యము మాటయేమి, వారికి వైకుంఠములోని పరమోత్కృష్టైశ్వర్య వాంఛకూడ యుండదు, వారికి భక్తికావలెను,

ముక్తి భక్తి కధీనమైయుండును. అది వారి కనాయాసముగఁ బ్రాప్తించును.”

దేవహూతి యిట్లనెను:- “ప్రభూ ! నాకు సర్వశాస్త్ర సారమును సర్వోత్కృష్టము నగు నుపదేశము నొసంగుము.”

కపిలభగవానుఁ డిట్లనెను:- “భక్తియోగము ద్వారా యీ చంచల చిత్తవృత్తినిఁ దీవ్రముగా శ్రీశ్యామసుందర చరణారవిందములం దుంచుటయే సర్వోత్కృష్టమగు శ్రేయము. సర్వాత్మభావముతో సర్వకర్మలను నాయందర్పించి, మనస్సును నాయందు స్థిరముగ నుంచవలయును. ఇదియే సారాతిసారమగు నుపదేశము.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా ! ఈ విధముగ గపిల భగవానుఁడు తన జననికి భక్తియోగముయొక్క ఉత్కృష్టతను గూర్చి చెప్పి మహత్తత్వాది భిన్న భిన్న తత్త్వముల యుత్పత్తినిగూర్చి వర్ణించెను. ప్రకృతి యెట్టిది ? పురుషుఁడెట్టివాఁడు ? ప్రకృతియొక్క వికృతివలన నీ చరాచర విశ్వమెట్లు యుత్పన్నమైనది ? పంచభూతోత్పత్తి; వాటి తన్మాత్రలయొక్క గుణాదులను గూర్చి విస్తారముగ వివేచించెను. తదనంతరము ప్రకృతి పురుష వివేకముద్వారా మోక్షప్రాప్తి యెట్లు కలుగునదియుఁ జెప్పెను. ఈ విధముగ సాంఖ్యజ్ఞానము నుపదేశించి, అష్టాంగ యోగమునుగూడ విస్తారముగ వర్ణించెను. యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, ధారణ, సమాధుల లక్షణములనుగూర్చి చెప్పెను. ధ్యానవిధినిగూర్చి చెప్పెను. తర్వాత మిక్కిలి ప్రభావోత్పాదక శబ్దములలో భగవంతుని సగుణ సాకార స్వరూపముయొక్క ప్రత్యేక అంగ ప్రత్యంగ

ముల ధ్యానమునుగూర్చి చెప్పెను. ఈ విధముగ యోగము యొక్క అంతిమస్థితిని మిక్కిలి యుల్లాసోత్సాహములతో భగవానుఁడు వర్ణించెను. భక్తిమర్మమును కాలమహిమనుగూర్చి వివేచించెను. భక్తి భేదములనుదెల్పి, భక్తులలో సర్వోత్కృష్టులగువారి లక్షణములనుగూర్చి చెప్పుచు భక్తియోగముద్వారా కాని, యోగముద్వారాకాని తనయందు చిత్తముంచిన సాధకుఁడు తననే పొందుననియుఁ జెప్పెను. దేహ గేహములం దాసక్తి కలవారు సంసారములో నెట్లధోగతికిఁ బోవునదియు, నారంభమునుండి చినరవఱకు స్పష్టశబ్దములతోఁ జెప్పెను. ఈ జీవి ప్రారబ్ధవశమున భిన్న భిన్న యోనులలో నెట్లుత్పన్నమగునదియు; నెట్లు క్లేశములను బొందునదియు, నెట్లు మోసములు, కపటము లొనర్చి ధనము సంపాదించునదియు, గృహములు సంపాదించుట, తనకు భార్యల నెట్లు సంపాదించునదియు, దనకు కొడుకు లెట్లేర్పడునదియు, వారి కొఱకు క్రూరకర్మ లెట్లు చేయునదియు, వృద్ధుడైన తర్వాత నీతనిని వారందఱెట్లేవగించునదియు, నెట్టి కష్టములు కలుగునదియు, జచ్చిన తర్వాత నేయే నరకములకుఁ బోవునదియు, మరలవచ్చి తల్లి ఉదరములో నెట్లు పుట్టునదియును, రజోవీర్యముల సంసర్గముచే నెట్లు బుద్బుదము, పిండము, శరీరము, చేతులు కాళ్లేర్పడునదియు, గడుపులో నాతనికి పూర్వజన్మ స్మృతి యెట్లు కలుగునదియు, దల్లి కడుపులో నెట్టి భయంకర క్లేశములు కలుగునదియు, నెట్లు కొన్ని పురుగులచేఁ బట్టుకొనఁ బడి తలక్రిందుగఁ బడియుండునదియు, నచ్చటనుండి బయట పడుటకు భగవంతు నెట్లు ప్రార్థించునదియు, నెట్లు జన్మవచ్చు

నదియు, నెట్లు బాలకుఁడు యశావనుఁడగునదియు, యువా
వస్థలో నెట్లు మదము పుట్టునదియు, యశావనోన్మాదమున నెట్లు
పాపములు చేయునదియు, యువతీయువకులు పరస్పరము
ఏవిధముగ నాకర్షింపఁబడి పరమార్థమునుండి చ్యుతులై విష
యాసక్తు లగుదురో, కామమెట్టి భీభత్సక్రీడయో, స్త్రీ పురుష
సంగమముచేతను, పురుషుఁడు స్త్రీ సంగమముచేతను నేవిధ
ముగా వివేకభ్రష్టు లగుదురో, ఈ సమస్త విషయములను
గూర్చి కపిలుఁడు మార్మిక శబ్దములతో నుపదేశించెను.

తదనంతరము కపిలభగవానుఁడు దేవహూతికి ధూమ
మార్గమును గూర్చియు, అర్చిరాది మార్గమును గూర్చియు
వర్ణించెను. కామ్యకర్మ లొనర్చువారు నానాకామనానుసార
ముగ నాయా లోకములకుఁ బోయి, యచ్చట పాపపుణ్యముల
ననుభవించి, కొంత మిగులగాఁ గర్మానుసారముగ మరల
భూమిపై జన్మించును. సకామ కర్మలవలన జననమరణ రూప
మగు సంసార చక్రము తెగదు. కావున మాతా ! సర్వశ్రేష్ఠ
మగు సాధనము భక్తిమార్గమే. ఏ పరమపురుషుఁడగు పర
మాత్మ పాదపద్మములు పరమపూజనీయములు, భజనీయ
ములొ అట్టి పరమేశ్వరుని తద్గుణాశ్రయమగు భక్తిద్వారా
భజింపవలెను. ఇదియే శ్రేష్ఠమగు మార్గము. ఇదియే సరళ
సాధనము, ఇదియే సర్వోపయోగమగు పథము, ఇదియే ప్రభు
ప్రాప్తికి ఉత్తమోపాయము. వాస్తవముగ ముఖ్యతత్వమొక్క
టియే. ఉపనిషత్తులలో దానిని బ్రహ్మయనిరి. యోగశాస్త్రజ్ఞులు
దానిని పరమాత్మయనియు, నీశ్వరుఁ డనియు ననిరి. సాంఖ్య
వాదులు దానిని బురుషుఁడందురు. భక్తిశాస్త్రమందు దానిని

భగవంతుడనిరి. జ్ఞానులాతనిని నిర్గుణుడందురు. పరమరసికులగు భక్తులాతనిని భగవంతుడని నమస్కరించి, పూజించి, యారాధించుచుందురు. ఆతనిని బొందుటకు నానావిధములగు శుభకర్మ లొనర్చుచుందురు. కొందఱు పెద్దపెద్ద యజ్ఞయాగాదులొనర్చుచుందురు. తపో, దాన, వేదాధ్యయన, వేదాంతవిచార, మనో నిగ్రహ, కర్మ, సన్న్యాస, యోగ, భక్తి, నివృత్తి ప్రవృత్తి మొదలగు మార్గములను గ్రహించుట ఆతని ప్రాప్తికొఱకే చేయఁబడుచుండును. కావున నే సాధనచేతనై నను జిత్తమును సదా భగవంతునిపైనుంచి, సమస్తకర్మఫలముల నాతనికర్పించి, నిరంతరము భగవచ్చింతనము చేయుచుండవలయును. ఇదియే జీవితమునకు పరమసారము. దీనిలోనే మనుష్యజన్మకు సార్థకత కలదు. ఇదియే జీవికి చరమలక్ష్యము. ”

మైత్రేయమహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! ఈ విధముగ భగవానుడు తన తల్లికి తత్త్వజ్ఞానోపదేశమును జేసి యూరకుండెను.”

అంత శౌనకుఁడిట్లనెను:- “సూతా ! భగవంతుని చరిత్రము చాల అద్భుతమైనది. కపిలుఁడిట్లు తన తల్లి కీ విధముగ నత్యంత సంక్షేపముగ సూత్రరూపమున నుపదేశించినాఁడా ? లేక నీవే దాని నింత సంక్షేపము కావించితివా ? దీనివలన సూతా ! మాకు మాత్రము తృప్తి కలుగలేదు.”

ఇదివిని సూతుఁ డానందమును బ్రకటించుచు నిట్లనెను:- “మహాభాగా ! మీకు తృప్తియగుటెట్లు ? మీరు పరమరసిక శిరోమణులగు శ్రోతలు. కపిలుని చరిత్రయే యిట్టిది. ఆతఁడు జ్ఞానావతారము. కృతయుగములోని ప్రథమబుధుని అవతారము.

ఈ భాగవతకథా ప్రసంగమందు నే నాతని యుపదేశసారమును నత్యంత సంక్షేపముగ వర్ణించితిని. భగవానుడు తన తల్లికి విస్తారముగ సమస్త విషయముల నుపదేశించెను. మనీషులు సేశ్వరసాంఖ్య మనియు, నిరీశ్వరసాంఖ్య మనియు రెండు రకములుగఁ జెప్పుదురు. వర్తమానకాలమున 'సాంఖ్యదర్శన' మను పేరటనున్న గ్రంథమును దర్కప్రధానుఁడగు కపిలుఁడను ముని రచించియుండును. అం దాతఁడు ఈశ్వరసిద్ధిని సందేహించెను. కపిలభగవానుని సాంఖ్యశాస్త్రవర్ణనము శ్రీమద్భాగవతమందు విస్తారముగ లభించుచున్నది. ఈ విధముగ సుందరప్రక్రియతోఁ గూడిన సాంఖ్యవర్ణనము ఇంత విస్తారముగ నెచ్చటను లభింపదు. ఈ వర్ణనమును నేను ప్రసంగానుసారముగ వేటొకచో విస్తారముగఁ జెప్పెదను. ఇచ్చట విస్తారముగ వర్ణించుచోఁ గథాప్రవాహ మాగిపోగలదు. మీ యాజ్ఞయగుచో వర్ణించెదను, చెప్పుడు."

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను:- "కాదు సూతా! ఊరక మేము నీకు జ్ఞాపకపర్చితిమి. నీవు చెప్పుచున్న విధము బాగున్నది. ముందుగా నీవు కథాభాగమును బూర్తి కావింపుము. కథలైన తర్వాత నీవు మాకు విస్తారముగ సాంఖ్యాధి సమస్త శాస్త్ర రహస్యములను జెప్పవచ్చును. తల్లి కుపదేశించి కపిలుఁ డేమిచేసెను. తత్త్వజ్ఞానానంతరము పూజనీయ యగు తల్లి స్థితి యెట్లైనది చెప్పవలయును."

శౌనకుని యీ ప్రశ్నములను విని సూతుఁడు ప్రత్యుత్తరమియ నుద్యుక్తుఁడయ్యెను.

కపిలదేవుని గృహత్యాగము.

బుద్ధిద్వారా విచారించి విషయ నిశ్చయమును గావించుట వేఱు, చిత్త స్వాభావికవృత్తి వేఱు. తమ ఆత్మీయ జన వియోగముచే గొప్ప త్యాగులకును, విరాగులకునైనను సాధారణముగ క్షోభము కలుగును. స్వజనుల స్నేహనుబంధము మునులకుఁ గూడ దుస్త్వజమే. ఎవరి పిల్లవాడైనఁ ద్యాగి, విరాగి, మహాత్ముఁ డయ్యెనేని 'ఆహా ! ఈతని తల్లిదండ్రులు ధన్యులు. ఈతఁ డుభయ వంశములవారినిఁ దరింపఁజేసినాఁడు. పుత్రుఁడనిన నిట్టివాఁ డుండవలయును.' అని అనుచుండుము. కాని మన పుత్రుఁడు గృహత్యాగమునుగావించి విరాగి యగునెడల మన హృదయము బ్రద్దలగును. అది యట్లు, ఇది యిట్లుని వానినెట్లైన నాపఁ బ్రయత్నించెదము. ఆతఁడు త్యాగి, విరాగి యగుచో మన యిరువదొక్క తరములు తరించుననుజ్ఞానము ఆ సమయమున లుప్తమగును. దీనినే సహజస్నేహమందురు. సహజస్నేహము సాధారణముగఁ జాల కష్టమున భంగమగును.

కపిలదేవుఁడు తన జననికి యోగ, భక్తి, జ్ఞానములను గూర్చి యుపదేశించెను. జీవులగతినిగూర్చియు, నానా యోనులందు భ్రమించు జీవుల జనన మరణ విషయములను జెప్పెను. ఆతఁ డుపదేశించుటయే గాక శక్తిపాతము కావించి తల్లిని పూర్ణమగు నాత్మజ్ఞాన సంపన్నును గావించెను. ఇప్పు డాతఁడు తల్లితో నిట్లనెను:- "అమ్మా ! నీవు పరమార్థరహస్యము నెఱిగితివిగదా ?"

దీనతాస్వరమున దేవహూతి యిట్లనెను:- “ప్రభూ ! మీ యసీమ యనుకంపచే నా సంశయములన్నియు నివారణమైనవి. ప్రకృతిపురుషులకు గల భేదము తెలిసినది. మీ దయచే నాత్మతత్త్వముయొక్క గూఢరహస్యము నెఱిగితిని. ఇప్పుడు నే నేమి చేయవలయును ?”

కపిలదేవుఁడిట్లనెను:- “అమ్మా ! జ్ఞానముకలిగిన తర్వాత జీవునకిఁకఁ జేయవలసిన దేమియును లేదు. చతుర్థ భూమికకుఁ జేరఁగానే జీవుఁడు సంసారమునుండి ముక్తుఁడు కాఁగలఁడు. సప్తమ భూమికను జేరక పూర్వమే యాతని శరీరము పడిపోయెనా, కొంచెము జ్ఞానము కొఱవయగుటచేఁ దత్తాలముక్తి కలుగదు. పైన దివ్యలోకములలో వాని నభ్యసింపవలసి యుండును. వాని జ్ఞానమును బ్రహ్మలోకములో బ్రహ్మ పూర్తికావించును. కల్పాంతమందు బ్రహ్మాతోఁగూడ ముక్తి పొందును. క్రమముగ నైదవ, ఆఱవ, యేడవ భూమికల నిచ్చటనే చేరుకొనినవాఁడు వెంటనే ముక్తిని బొందును. అట్టివాఁడు ప్రకృతి మండలములోని సమస్తావరణములను భేదించుకొని సత్యస్వరూపమందు లీనమగును. సప్తమ భూమికను జేరిన తర్వాత ఆత్మజ్ఞాని యొక్క శరీరము రెండు మూఁడు వారములకంటె నెక్కువగ నిలువఁజాలదు. ఏలననఁగా నాతఁడు శరీరధర్మముల కతీతుఁడగును. కావున నతఁడు తనంతటఁ దా నేషనియుఁ జేయఁజాలఁడు. ఆఱవభూమిక నందినవాఁడు తన చేతితో నేమియుఁ జేయఁజాలఁడు. మానవున కేస్థితి యిచ్చట కలుగునో పరలోకములో నదియే కలుగును. ఇచ్చట ముక్తి పొందినవాఁడే అచ్చట.

ముక్తి పొందును. కావునఁ బంచమభూమిక కావల తితిక్ష నభ్యసింపవలయును.”

దేవహూతి యిట్ల నెను:- “స్వామీ! తితిక్షయన నేమి?”

కపిలుఁ డిట్ల నెను:- “వచ్చిన సుఖదుఃఖముల నివృత్తిని గూర్చి యాలోచింపక సహించుటకుఁ దితిక్షయందుదు. మనకు చలివేసిన గుడ్డలు కప్పకొందుము, చలిమంటను వేసికొందుము, ఇంటిలోనికి దూచుదుము. చలిపోఁగొట్టుకొనుటకై ప్రయత్నించెదము. ఈవిధముగఁ బ్రయత్నింపకపోవుటకే తితిక్షయని పేరు. ఆకలి కాఁగానే మనము దానినిఁబోగొట్టుకొనుటకుపాయ మాలోచించుచున్నాము. అట్లాలోచింపరాదు. శరీరము మీఁద నల్లులు, దోమలు, తేళ్లు, సర్పములు ప్రాకెనా వెంటనే స్వతః వాటిని దోలుటకుఁ జేతులు పోవును. శరీరము మీఁద నవి యెక్కినను వాటిని దోలుటకుఁ బ్రయత్నింపరాదు, ఇదియే తితిక్ష.”

తల్లి యిట్ల నెను:- “అయితే స్వామీ! శరీరరక్షణ మెట్లు కలుగును?”

కపిలభగవానుఁ డిట్ల నెను:- “అమ్మా! శరీరభానమున్నంత వఱకు శరీర రక్షణోపాయమును జూచుకొనవలయును. ఈ భావముతోడనే సాధన చేయవలయును. దీనితోడనే తరించవలసి యున్నది. మనము సత్రములో ఒకరాత్రి యుంటి మనుకొనుఁడు. అప్పుడు మనము దానిని చిమ్మి శుభ్రము చేసికొందుము. దానిని వదలివెళ్ళిన తర్వాత నిక దాని స్పృహయే మన కుండదు. కావునఁ జతుర్థ, పంచమ భూమికలవఱకు శరీర రక్షా ప్రయత్నమును జేయుచుండవలెను. ఇక నాపై భూమిక

లకు అనఁగా శరీరభానము లేకుండఁబోయిన, నప్పుడు శరీరమున్నను సరియే లేకున్నను సరియే. జ్ఞాని కా చింతలేదు. భానము నుండదు. పాము కాటువేసినను, సింహము తినివేసినను జ్ఞానికి దానియందు మమత్వ ముండదు. నీవికఁ దిత్తిక్షనభ్యసింపుము.”

తల్లి యిట్లనెను:- “మంచిది. నేను శక్తియున్నంతవఱకు దేహమును మఱచు నభ్యాసము చేసెదను. మీరిక్కడ నా దగ్గఱలోనే యున్నారకదా!”

భగవంతుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “అమ్మా! ఎవరెవరి వద్ద నుందురు? అందఱు స్వయముగ సాధనద్వారా స్థితిని బొందవలయును. నాకిప్పుడు మీరాజ్ఞ యీయవలయును.”

అత్యంతాశ్చర్యముతో దేవహూతి యిట్లడిగెను:- “ఎక్కడికి? మీరు కూడ మీతండ్రివలెనే నన్ను వదలిపెట్టి వెళ్లెదరా యేమి?”

కపిలుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా! అందఱు నేదోదినమున సమస్తమును వదలిపెట్టి వెళ్లవలసియుండును. మనలను వివశులఁ గావించి కాలము మనవారినుండి విడదీసిపోవుచుండఁగా, మనమే మన మమత్వమునువీడి వీటినన్నిటిని వదలి యేల పోఁగూడదు?”

తల్లి యన్యమనస్కభావముతో నిట్లనెను:- “ప్రభూ! ఇది నిజమే, కాని మీరు వదలున దేమి కలదు? గ్రహించున దేమి కలదు? మీ రెల్లప్పు డన్నిటికి వేఱుగనే యున్నారు.”

భగవంతుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా! ఇది నిజమే కాని, త్యాగాదర్శమును జూపవలసియున్నది. ముముక్షువులకు మైరా

గోపదేశము చేయవలయును. నీకును జ్ఞానము కలిగినను నాపై మమత్వము కలదు. నేను వేతైననే అది తొలగఁ గలదు; కావున నా కాజ్ఞయిమ్ము.” ఇట్లు పలికి కపిలుఁడు తన కమండలువును దీసికొని వెళ్లుట కుద్యమించెను.

మైత్రేయుఁడిట్లు నెను:- “విదురా! దేవహూతికి జ్ఞానము కలిగినను, జగన్మిథ్యాత్వమును దెలిసికొన్నను మాతృహృదయము మాతృహృదయమే కదా! తన హృదయ శకలము, తన బాహ్య ఆత్మ, తన ప్రాణముల కంటెఁ బ్రിയమైన పరమాత్మ స్వరూపుఁడగు పుత్రుఁడు వెళ్లుటను గాంచి ఆమె కంట నీకు పెట్టెను. ఆమె కన్నులనుండి ప్రేమాశ్రుధారలు రెండు ప్రవహించెను. కంఠము రుద్ధమయ్యెను. తన వత్సమును గోల్పోయిన గోవు యెట్లు దుఃఖించునో అట్లే దేవహూతియు దుఃఖించెను. పుత్రవియోగ ప్రవాహ మామె తత్త్వ జ్ఞానమును గొట్టివేసెను. మాయామోహ రహితుఁడును, వివేక వైరాగ్యములకు సాక్షాత్సజీవమూర్తియు నగుఁ గపిలుఁడు బ్రహ్మవాదిని యైన తల్లికి ప్రణమిల్లెను. తల్లియు గురుభావముతో నాతకిని పూజా ప్రదక్షిణములు కావించెను. ఈ విధముగఁ బరస్పరము వందితులై సత్కృతులై యిద్దరును విడిపోయిరి. కపిలదేవుఁడు తన తల్లిని సరస్వతీతటమునఁగల సిద్ధాశ్రమమున వదలి యీశాన్యదిక్కుగాఁ బోయెను.

అచ్చటనుండి భగవానుఁడు గంగాతటమునకు వచ్చి, గంగాశోభను దిలకించుచు, దాని యొడ్డుననే వెల్లెను. త్రిపథ గామినియగు భగవతీ భాగీరథీతట శోభను దిలకించుచు గంగా సాగర సంగమ స్థలమును జేరెను. కపిలుఁ డచ్చటకు రాఁగానే

సముద్రుడు సశరీరుడై వచ్చి స్వాగత సత్కారములు కావించెను. అచ్చటకు రాగానే ఆకాశచారులగు సిద్ధ, చారణ, గంధర్వాప్సరస, విద్యాధర, ఋషి, ముని, దేవతలందఱును స్తుతించిరి. ఆతనిపై పుష్పవృష్టిని గురిపించిరి.

సముద్రునితోఁ గపిలుఁ డిట్లనెను:- “నేనిచ్చట నుండఁ దలఁచినాను. నీవు నాకు స్థానమిమ్ము.”

సముద్రుడు వినయముతో నిట్లనెను:- “ప్రభూ! మీరు నన్నుఁ గృతార్థునిఁ జేయఁదలఁచుచున్నారు. నాకు దేవ దుర్లభసౌభాగ్యమును బ్రసాదించుచున్నారు. ఇది నాభాగ్యము. నేనిచ్చటనుండి తొలఁగి మీకొక సారంగమును వదలెదను. మీరెల్లప్పుడు దానిలో నివసింపవచ్చును.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “కాదు. నేను జలములలో నుండియే యోగాభ్యాస మొనర్చెదను. అచ్చటనే త్రిలోకములకు శాంతిప్రదానము కావించుటకు ఘోరతపస్సును జేయుదును. సాంఖ్యాచార్యులకును, సిద్ధులకు నుపదేశించెదను.”

సముద్రుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! ఈ మర్త్యలోక వాసులకుఁగూడ మీ దర్శనము కావలెను. వారును మీస్థానమును జూచుటకు రావలసియుండును.”

భగవానుడు ప్రసన్నుడై యిట్లనెను:- “మంచిది. సంవత్సరమున కొకదినమున మకరసంక్రాంతి దినములలో నీ విచ్చటనుండి తొలఁగి పోవలయును. ఆ దినమున నిచ్చటి కెవరు వచ్చి నా దర్శనము చేయుదురో వా రక్షయపుణ్యమున కధికారులగుదురు.”

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా ! సముద్రుడు భగవదాజ్ఞను స్వీకరించెను. అందువలన నేటికిని మకరసంక్రాంతి దినమున సముద్ర మచ్ఛటనుండి తొలగి పోవును. దూర దూర ప్రదేశములనుండి యాత్రికులు వచ్చి సంగమ స్థానమున స్నానమాడి కపిలుని యర్చావిగ్రహమును దర్శించు చుందురు. భాగ్యశాలురకు ప్రత్యక్షముగఁ గపిలాచార్యుని దర్శనముకూడ లభించుచుండును. ఈవిధముగ భగవానుడు కల్పపర్యంత మచ్ఛటనుండి తపస్సు చేయుచుండును. నేనత్యంత సంక్షేపముగఁ గపిలచరిత్రను నీకు వినిపించితిని. ఇక దేవహూతి యొక్క సమాచారమును వినుడు.”

దేవహూతి బ్రహ్మప్రాప్తి

మనీషులు నిత్య, ముక్త, బద్ధ, ముముక్షువులని నాలుగు రకముల జీవులున్నారని చెప్పిరి. నిత్యజీవులు కల్ప పర్యంతముండి సృష్టి కార్యమందు సహాయముచేయువారు. మను ప్రజాపతి, ఇంద్రాదు లిట్టివారు. ముక్తులు, అనిత్య పదార్థములందు అహంకార మమకారము లుంచక, స్వకర్తృత్వమును భావింప కుండువారు, నారద, శుక, సనకాదులట్టివారు. బద్ధులగు నజ్ఞాన జీవులు అసత్తును సత్తుగ భావించి, దానియందాసక్తినిఁ జెంది కర్మలు చేయువారు; సాంసారిక మానవులు, పశు, పక్షి, కీట, పతంగ, వృక్షలతాదులు. ఇక ముముక్షువులు ఈ దృశ్య జగత్తున కావల యేమి యున్నది? యను జిజ్ఞాస కలవారు.

ఇతర యుగములలో నిత్య ముక్తపురుషుల దర్శనమగు చుండే డిది, కాని కలి కాలమందు అదృష్టవంతున కెవనికో తప్ప వీరి దర్శనము కాదు. ఇప్పుడు బద్ధులు, ముముక్షువులని రెండు రకముల వారు కనబడు చున్నారు. పరమాత్మయందు, పరలోక విషయములం దనురాగము లేక, స్వాభావికముగఁ గర్మల యందాసక్తి కలిగి, సాంసారిక వైషయిక పదార్థములను బొందుటకై ప్రయత్న శీలురగుటయే పరమార్థ మనుకొనుచు, దినుట, సంతానమును గనుట, శరీరమును, పరివారమును బోషించుటయే వ్యాపారముగఁ గలిగి, ఈ ప్రపంచమునకు స్వామియగు భగవంతుని జిజ్ఞాసయేలేక, సంసార బంధనము నుండి ముక్తి పొందవలయునను కోరిక లేక, విషయములందే నుఖమును బొందుచుండువారు మానవులు కానిండు, వృక్ష పశుపక్ష్యాదులు కానిండు వీరు బద్ధులు.

ఈ సంసారము అనిత్యముగను, బంధనముగను దోచి, సంసార బంధనము నుండి ముక్తి పొందవలయునను యిచ్చాంకు రము కలవారు ముముక్షువులు. సమస్త శాస్త్రముల యుప దేశమీ ముముక్షువుల కొఱకే. ముక్తులు ముక్తులేకదా ! నిత్యులును సామర్థ్యవంతులే. బద్ధుల కుపదేశము చేయుట వ్యర్థము. గొంతువలకు మురికి నీటి చెలువులో నుండి యా మురికి జలములనే త్రాగువారికి గంగాజల మొసంగుట వ్యర్థము. అతఁడు త్రాగనే త్రాగఁడు, జ్ఞాన పిపాస కలవానికే పరమా ర్థోపదేశము.

జిజ్ఞాసువున కెంతగా జ్ఞానము కలుగుచుండునో, యీ యనిత్య, నశ్వర సంసారమునుండి వానిదృష్టి యెంతదూరముగా

బోవునో, వాని స్థితి అంత యున్నతి స్థాయిలోనికిఁ బోవును. అతఁడొకటి తర్వాత నొకటిగా జ్ఞాన భూమికలను దాటి యీ సంసారమందే జీవిన్ముక్తుఁడగును. జీవత్వమునకు బీజము అహంకారము, మమతాభాసము, శరీరాహంకారము, మనస్సులో నానా విధములగు నూహాపోహలు రేగుట, మనస్సు వివిధ విధ సంకల్ప వికల్పము లొనర్చుట, స్వప్నమందు సాంసారిక పదార్థ చింతనము, శరీరమే సర్వస్వమని భావించుట, వృక్షమువలెఁ జేష్టావిహీనుఁడగుట ఇవియే అజ్ఞాన లక్షణములు. దైవ వశాత్తుగ భగవత్కృపచే జీవుఁడి యజ్ఞానమునుండి విముక్తుఁడై, ఆత్మ జిజ్ఞాస చేయునెడల, నా జిజ్ఞాసువు శాస్త్ర శ్రవణమున కధికారియై ముముక్షువనఁబడును. జ్ఞానమున కనంత భూమికలు కలవు. కాని తత్త్వవేత్తలు ఏడు భూమికలనే ముఖ్యముగ నెన్నిరి. భూమిక యనఁగాఁ జిత్తముయొక్క అవస్థకు పేరు. ఈ యేడవస్థలలో సాధన రూపమని సిద్ధ రూపమని రెండు రకములుగఁ గలవు. సాధన రూపములు మూఁడు. సిద్ధ రూపములు నాలుగు. ప్రథమ భూమిక 'శుభేచ్ఛా'. సాంసారిక విషయములనుండి చిత్తమును దొలిఁగించి 'అయ్యో! నా జీవితము వ్యర్థమగు చున్నదే, నేనును బశు పక్షాలతా వృక్షాదుల వలెనే విషయములలోఁబడి మూఁడుఁడనై యున్నాను శాస్త్ర చింతనము, సత్సంగము చేయవలయును." అను నిట్టి శుభేచ్ఛ యే జీవుని హృదయమందు ప్రబలముగ నుండునో అట్టి జ్ఞాని ప్రథమ భూమికలో నున్నాఁడని గ్రహింప వలయును. ఇట్టి యిచ్ఛయున్నచో మానవుఁడున్నత పథములో నగ్రగేసరుఁడగును.

ద్వితీయ భూమిక పేరు 'విచారణ'. శుభేచ్ఛ కలిగిన తర్వాత సాధు సజ్జన సత్సంగ మొనర్చుట, శాస్త్ర శ్రవణ భ్యాసము, విషయ విరాగము ఇది విచారణయొక్క స్థితి, ఈవిధముగ సత్సంగము, సద సద్విచారము చేయఁగా, జేయఁగా మనస్సత్యంత సూక్ష్మమగును. వాస్తవమున నిది సత్యము, ఇది మిథ్యాయని, తెలిసి కొనఁగల సూక్ష్మ స్థితికి 'తను మానస' యని పేరు. ఇది జ్ఞానమునకు మూఁడవ స్థితి, ఈ మూఁడును అభ్యాసకాల మందుండుటచే సాధన రూపములు. నాల్గవ భూమిక పేరు 'సత్వాపత్తి', మూఁడవస్థలు దృఢమై, ప్రపంచ వైరాగ్యము కలిగి, శ్రవణ, మనన, నిధి భ్యాసములద్వారా ఆత్మస్వరూప మందుండిన మన సాధనావస్థ సమాప్త మైనదని గ్రహింపవలయును. అప్పటికి మనకు యథార్థమగు బ్రహ్మ జ్ఞానము కలిగి నట్లగును. అప్పుడింకఁ జేయవలసిన దేమియు నుండదు.

ఇట్టి స్థితి కలిగినపుడు సాంసారిక మాయ యేమియు బాధింపదు. కాని అణిమా, మహిమాది దివ్యవిభూతులు నశ పడును. వాటియందాసక్తి నుంచక బ్రహ్మపథార్థమందే తన లక్ష్యమును లగ్నముచేసి యుంచుటకు 'అసంసక్తి' యందురు. ఇట్టి జ్ఞానము 'పంచమభూమిక'. ఈ స్థితిలోఁ జిత్తమెల్లప్పుడు నాత్మానందములో మగ్నమై యుండును; కాని సంసార భాసముండును. యోగ్యమగు నధికారి లభించిన నాత్మ జ్ఞానోపదేశమునుగూడ యియవచ్చును. ఆటవ భూమికకుఁ జేరఁగానే వానికి ప్రపంచము కనఁబడదు. నిరంతర మాత్మా నందములో మగ్నుడై యుండును. శరీర స్పృహ యుండదు.

ఎవరై నను నోటబెట్టిన నభ్యాస వశమున మ్రింగును. ఎక్కడి కైన వెళ్ళిన నదే వెళ్లుట, కూర్చుండిన నదే కూర్చుండుట. ఎవ్వరితో మాటలాడుట యుండదు. శరీరము నుండి వస్త్రము తొలగిన వానికి గుర్తు యుండదు. ఎవరై న శరీరమును గోసిన దాని బాధ యుండదు. సుగంధిత పదార్థములను రాచిన దానికి సుఖమును బొందఁడు. దీని పేరు 'పదార్థాభావినీ' భూమిక. ఈ యాటు భూమికలు పరాకాష్టను బొందిన దానిని 'తురీయ భూమిక' యందురు. ఇది యేడనది. వీనిలో మొదటి మూడవ స్థలు జాగ్రజ్జగత్తునకు సంబంధించినవి, నాల్గవది. బ్రహ్మ జ్ఞానికి సంబంధించినది. పంచమ పథమ, సప్తమ భూమికలు జీవన్ముక్త పురుషులవి. ఈ యేడిటికి పైన నెనిమిదవ భూమిక యొకటి కలదు. అది 'తురీయాతీతావస్థ' దానిలో విదేహ ముక్త పురుషుఁడుడుంను. వారు కనబడరు.

జ్ఞానములో శుభేచ్ఛ యుత్పన్నమగుట చాల యదృష్ట కరమగు విషయము. తర్వాత సాధనచేసి బ్రహ్మజ్ఞానమును బొందుట సమస్త ద్వంద్వములకు జలాంజలి యిచ్చినట్లే నాల్గవ భూమికలో బ్రహ్మజ్ఞాన జలను బొంది జ్ఞాని జలములోని పద్మపత్ర నుట్లుండి సర్వకార్యములు చేయవచ్చును. బ్రహ్మ జ్ఞాని యాచార్యుఁడై యుపదేశించును, రాజై శాసించును. త్యాగియై విచరించును, సైనికుఁడై యుద్ధము చేయును. అనేక వ్యాపారములు చేయుచున్నను ఆతఁడు వాని ఫలములందాసక్తిని జూపఁడు. నిరహంకారముతోఁ జేసిన కర్మలు బంధన హేతువు కావు. రాజర్షియగు జనకుఁడు వేదవ్యాసుఁడు, నారదాదులీ భూమిక యందుండి లోకోపకార మొనర్చిరి. అదియును గాక

వ్యాస నారదాదులు ఈశ్వరావతారములే. వీరికి భూమిక లేమిటి, వీరు భూమికల కతీతులు. అయినను స్థితిని దెల్పుటకిట్లు చెప్పబడినది.

పంచమ భూమికయగు నసంసక్తిలో నుండి జీవన్ముక్తుఁడు లోకభాహ్యుఁడగును. ఆతనికిఁ దనవారని పరాయి వారని యుండదు. ఈ దృశ్యజగత్తు ఆతని కప్పుడప్పుడు స్ఫురించు చుండును. చతుర్థ భూమికలో బ్రహ్మజ్ఞాని నిరంతర ముపదేశించు చుండును; అందఱతో నవ్వుచు మాటలాడు చుండును. ఎట్లు వ్యవహరింపవలయునో అట్లు న్యవహరించును. కాని యీ పంచమ భూమికలో నీ వ్యవహార ముండదు. ఎవఁడైన జ్ఞాని వచ్చుచో వానికి జ్ఞానోపదేశముకూడ చేయును, లేకున్నఁ దా నితరులకుఁ దెలియకుండునట్లు పిచ్చివానివలెఁ దిరుగును. జడభరతుఁడు, దత్తాత్రేయుఁ డీ భూమికలో నుండి తిరిగిరి. జడభరతుఁడు పిచ్చివానివలెఁ దిరుగుచు నెవఁ డేది చెప్పిన దానినిఁ జేసెడు వాఁడు. పాలకిని మోసెను. బలికిఁ గొని పోయిరి. ఆతఁ డచ్చటనే పడియుండెను. కాని రహూగణము అధికారులని గ్రహించి వారికి మహత్తరమగు బ్రహ్మజ్ఞానోపదేశము కావించెను. స్పష్ట శబ్దములతో నాతఁడిట్లు చెప్పెను:—“అబ్బాయీ! మేమును ఒకానొక దినమున రాజులమే. నీవొక దేశమునకు రాజవు. నేను సమస్త భూమండలమునకు రాజును.” ఇదేవిధముగ దత్తాత్రేయుఁడును బిచ్చివానివలెఁ గుక్కలను దీసికొని తిరుగు చుండును; కాని యొకప్పుడు యదువునకును, మఱియొకప్పుడు కార్త వీర్యార్జునునకు నుపదేశించెను.

షష్ఠమ భూమికలో నుపదేశాదు లుండవు. బాహ్య జ్ఞానముకూడ యుండదు. శరీరముమీఁద వస్త్రాదులు కూడ యుండవు. మల మూత్రముల జ్ఞానముకూడ యుండదు. ఎవఁడైన సన్నమును బెట్టిన దానినిఁ దినును, గోమయమును బెట్టిన దానినిఁ దినును. ఋషభదేవాది యవధూత లీ భూమికను బ్రదర్శించిరి.

ఈ నాట చతుర్థ, పంచమ, షష్ఠమ భూమికలందు శరీరము ప్రారబ్ధమువశమున యంత్రమువలెఁ దిరుగుచుండును. కాని సప్తమ భూమికలో శరీర వ్యాపారమే యుండదు. ఎవఁడైన లేవదీసిన లేచును, పరుండఁబెట్టినఁ బరుండును, ఏదైన వస్తువును నోటఁ బెట్టిన నది నోటిలోనే యుంచుకొనునుగాని మ్రింగనుగూడ మ్రింగఁడు. ఇది సర్వోత్కృష్టావస్థ. పూర్తిగా సంసార నాశనమగును. వృత్తి యత్యంతోన్నతికీ బోవును. ఈ స్థితిలో శరీరము ఇరువదొక్కటి, ఇరువదిరెండు దినముల కంటె నధికముగ నిలువదు. ఈ భూమిక లన్నియు జ్ఞానమునకు సంబంధించినవి; కాని భగవద్భక్తునకుఁ గేవలము విశుద్ధ భక్తి ద్వారా స్వతః ప్రాప్తించును. దేవహూతికి తీవ్రభక్తియోగము ద్వారానే యీ సప్తమభూమిక ప్రాప్తించినది.

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా! కపిలుఁడు వనమునకు వెళ్లిన తర్వాత దేవహూతి సరస్వతీనదీ తటమందు బిందుసరోవర సమీపమున సర్వసుఖ సంపన్నమును, సర్వైశ్వర్య పరిపూర్ణమగు విమానమందు నివసించు చుండెను. ఏ యనుపమ సుఖము కావలయునని స్వర్గీయ లలనలు కూడ మిక్కిలి ప్రీతితోఁ గోరుచుందురో, ఆ దివ్య గార్హస్థ్య సుఖమునఁ

గూడ దేవహూతి సర్వథా త్యజించెను. ఆమె సుఖద, సుందర; స్వచ్ఛ, శీతల సలిలములందు త్రికాలముల స్నానముచేయుచుండెడిది. స్నానముచేసి వెండ్రుకల నారఁబెట్టు కొనెడిది కాదు. దువ్వుకొనెడిది కాదు. అందువలన నా నృద్ధానస్థలో నామె వెండ్రుకలు పెద్ద జడలు కట్టెను. ఒక మలిన నస్త్రమును గట్టుకొని యామె ధ్యాన మగ్నయ్యెను.

కర్దముని తపోబలమునఁ బ్రాప్తించిన యాదివ్య విమాన మందామె నివసించుచున్నను నామెకే నస్తుప్త ననుభవించుట కైన నిష్టము లేదు. పాలనురుగువంటి శయ్యలు శూన్యములై యుండెను. ఏనుఁగు దంతములతో సువర్ణ మండితములైన విశాలములగు మంచములు మెత్తని నునుపైన దిండ్రుతోడను, అప్పుడప్పు డేకిన మెత్తని దూది పరుపులతోడను శోభిల్లుచున్నను నవి యట్లే పడియుండెను. అసంఖ్యాకములగు మణులు కూర్చిన సువర్ణ, రజత పాత్రలుండెను. వైడూర్య, ముక్తా మణులచే నిర్మింపఁబడిన వేదికలు తళతళ మెఱయుచుండెను. అమూల్యములై, బంగారు పని చేయఁబడిన పట్టు నస్త్రము లసంఖ్యాకములుగ నుండెను. నలువైపుల మణి ప్రకాశము వ్యాపించెను. వేల కొలఁది విద్యాధరయువతులు తమ తళుకు బెళుకుల చేతను, జాకచక్రము చేతను మెఱపు తీగల వలె నిటు నటు శోభన వెదఁజల్లుచుఁ దిరుగుచుండిరి, కాని దేవ హూతి కట్టువైపు మనస్సు పోనే పోవుట లేదు.

ఎప్పటివలె నీయేడుకూడ వసంతము వచ్చెను. వచ్చుట యేమిటి? అచ్చట పండ్రెండు నెలలు వసంతమే యుండును. అచ్చటి యుద్యానవనములో నెన్నడు నాకురాలని కల్పవృక్ష

ములు కొల్లలుగ నున్నవి. అవి యెప్పుడును బూచుచుండును. మధులోలుపులగు భ్రమరములెల్లప్పుడు వానిపై గుంజారవము చేయుచుండును. సదా తమ పుష్పగంధముచే యోజనముల దూరము నటకు ఆయాశ్రమ ప్రదేశమును సువాసిత మొనర్చుచుండెను. అచ్చటి యుద్యానవనము స్వర్గీయ యుద్యానవనము నకు మించి యుండెను. దేవహూతికివి యేవియు నిష్ప డక్కఱ లేదు. ఆమె కిప్పుడు సదా తన పరమేశ్వరపుత్రుడగు కపిలుని యుపదేశము జ్ఞాపకమునకు వచ్చుచుండెను. ఐశ్వర్య భోగముల యెడలను, సమస్త సాంసారిక పదార్థముల యెడలను నామె యుపరతినిఁ జెందెను.

కపిల భగవానుఁడు చెప్పిన ధ్యానమార్గమున నామె యభ్యసించుచుండెను. కపిలుఁడు సగుణసాకారమూర్తి ధ్యానమును గూర్చి చెప్పిన ప్రకారముగఁ గ్రమముగ నొక్కొక్క యంగమును జూచుచు నామె తీవ్ర భక్తియోగ ప్రవాహము చేతను, విద్యుక్తముగ షోడశోపచారపూజ లొనర్చుటచేతను నామె దృష్టినుండి సంసారము మాయమయ్యెను. నిరంతరము ధ్యానయోగమున నుండుటచే నామెకు జీవభావము పోయెను. దీనివలన నామె సమస్త మాయిక క్లేశములనుండి బయటపడి పరమానంద నిమగ్నయయ్యెను.

ఇప్పుడామెకు శరీర భావమే లేదు. శరీరమునుండి వస్త్రము జారిపోయెను. ఇప్పుడు దిగంబరిగ నుండెను. కూర్చుండఁబెట్టినఁ గూర్చుండును. దాసీలు పరుండఁబెట్టినఁ బరుండును. నిలుచుండఁ బెట్టిన నిలుచుండును. నోటఁబెట్టిన ముద్ద యట్లే యుండును. ఆమె యేమియును దినుటయును లేదు, త్రాగుట

యును లేదు. ఇట్లున్నరు నామె శరీరము శరత్కాలీన చంద్రుని వలె మెఱయుచుండెను. ధూళిధూసరితమగు నామె శరీరము గనినుండి వెలువడి యింకను సానబెట్టుని మణివలె మెఱయుచుండెను. తిండి తినకున్నను పరమానందానుభవముచే నామె దివ్యశరీరము దుర్బలము కాలేదు. ఏలననఁగా మనస్సు సదా దివ్యరసాస్వాదనము చేయుచుండినది.

మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా! ఈ విధముగ దేవహూతి తన పుత్రుఁడగు కపిలుని యుపదేశానుసారముగ నభ్యాసము చేయఁగా నల్పకాలమందే ఆమె సిద్ధి కలిగెను. ఆమె యాత్మ స్వరూపము నిత్య, ముక్త, పరబ్రహ్మ పరమాత్మను బొందెను. ఆమెకు సిద్ధి కలిగిన చోటు ‘సిద్ధిపద’ మను పేర లోకములోఁ బ్రసిద్ధినిఁ జెందెను. దీనివే ‘మాతృగయ’ యందురు, శరీరములో దైహికమలము లేకపోవుటచే బ్రహ్మ ప్రాప్తి యనంతరము దేవహూతి శరీరముక స్వచ్ఛ సలిలమగు నరిత్తుగఁ బరిణమించెను. విదురా! ఇప్పుడు నీకు కపిలుని యొక్కయు, నాతని తల్లియగు దేవహూతి యొక్కయు చరిత్రమును నీకతి సంక్షేపముగఁ జెప్పితిని. ఇంకేమి యుడుగఁ దలఁచినావు?”

విదురుఁడెట్లనెను:- “స్వామీ! నీవు నా కత్యంత పావన చరిత్రమును జెప్పితివి. దీనిని వినిన నాకు తృప్తి కలుగుటలేదు. మాటి మాటికి దీనినే వినవలె ననిపించుచున్నది.”

దీనికి ప్రసన్నుడై మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “విదురా! ఈ చరిత్ర యట్టిది. దీనిని భక్తి భావముతోఁ బ్రేమ పూర్వకముగ వినువారలకును భగవచ్ఛరణారవింద ప్రాప్తి కలుగును.

నీవు దీనిని శ్రవణము చేసి, మాటి మాటికి విచారించుకొని, యనకాశము చిక్కినపుడు 'సిద్ధిపద' మను పేరు గల మాతృ గయకు తప్పక పొమ్ము, ఆ క్షేత్రమునకు వెళ్లుటచేతనే మాన వుండు గొప్ప పుణ్యమును బొందును. ఇక నేను తర్వాత కథను జెప్పెదను. కర్దమ వంశవర్జనము చేయుదును. దానిని శ్రద్ధతో వినుము."

దత్తాత్రేయావతారోపక్రమము

శ్రీహరియే అనేక రూపములను ధరించి యీ జగ త్తులలో విహరించుచున్నాఁడు. కర్తయు నాయనయే, భోక్తయు నాయనయే. కార్యకారణము లాయనయే. ఆతఁడే పుట్టించి, ఆత్మాంశ భూతములగు జీవులను బాలించి, చివరకు తనలోనికి లీనము చేసికొనును. ఒకే అగ్ని నానారూపములుగ భాసించు నట్లును, ఒకే వాయువు దేశకాల భేదముచే సుగంధ దుర్గంధ యుక్తమైనట్లును నొకే ప్రభువు నామ, రూపాకృతి మొదలగు వానిచే భిన్నుడైనట్లులుగ భాసించుచుండును. అంతయు నాతడే యగుటచే బంధమోక్షముల ప్రశ్నయే లేదు. ఇది యంతయు నాతని క్రీడ. ఆనందము కొఱకు, విహారము కొఱకు లీలలు చేయుచుండును. ఈ సృష్టిలో నంతయు భగవదిచ్ఛ తప్ప యింకేమియును గోచరింపదు జీవుల కర్మభోగమునకు నియంత ఆయనయే. ఆతఁడు తన నాభికమలము నుండి చతురాననుడగు బ్రహ్మను బుట్టించి, యాతని హృదయములో సృష్టిరచన చేయ వలయునను నుత్కటేచ్ఛను గలిగించు నదియు

నాయనయే. సృష్టిరచనలో నాతని కనేక విధముల సహాయము కావించును. బ్రహ్మ స్వయముగఁ జేయలేని దానిని శ్రీహరి స్వయముగ నవతరించి చేయుచుండును, కావున సృష్టిలో నెచ్చట చూచినను ఆతని పరాక్రమ విజయములే కనబడుచుండును. బ్రహ్మ రూపమున దీనిని రచించి, అనేకావతారముల ద్వారా దీనిని బాలించు చుండును. కాల, యమ, రుద్ర రూపమున దానిని సంహరించును. ఈ సమయమున సృష్టి ప్రసంగము జరుగు చున్నది. విదురుఁడు మైత్రేయుని సృష్టి సంబంధమగు ప్రశ్న మడుగు చుండెను.”

విదురుఁ డిట్లనెను;— “స్వామీ! ఇదివఱలో మీనోట బ్రహ్మయొక్క విభిన్న యంగములనుండి మరీ చాదు లుద్భవించి రని విని యుంటిని. మరల బ్రహ్మ రెండుగ కాఁగా కుడి భాగమునుండి స్వాయంభువ మనువు, ఎడమ భాగమునుండి శతరూప ఆది దంపతులుగ నుద్భవించిరిగదా! వారికి ప్రయవ్రత, ఉత్తాన పాదులను నిద్దరు కొడుకులును, ఆ కూతి, దేవహూతి, ప్రసూతి యను ముగ్గురు కన్యకలు పుట్టిరి. మీరు ముందుగా ఆకూతి చరిత్ర చెప్పక దేవహూతి చరిత్రమును జెప్పినారు. కపిల దేవుని చరిత్ర ప్రధానము కావున నట్లు చెప్పితిరని నేను భావించితిని. ఇక నిప్పుడు నాకీ ముగ్గురు ప్రజాపతి పుత్రికల యొక్క పుత్ర పౌత్రుల కథలను జెప్పుడు, ఏలననఁగా నీ ముగ్గురే ప్రజాపతుల పత్నులైరి. ఈ ముగ్గుర వలననే సృష్టి వృద్ధియైనది. ఈ ముగ్గుర వంశములలో గొప్ప గొప్ప బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, అవతారములు కలిగెను. వారివలనఁ దమ తమ భగవద్భక్తి, కీర్తిద్వారా త్రైలోక్య పావనము గావించిరి.”

విదురుని ప్రశ్నమును విని మైత్రేయ మహాముని యిట్లనెను:- “విదురా! నీ వత్యుత్తమ ప్రశ్న మొనర్చితివి. స్వాయంభువ మను వంశజులే వృద్ధి యంతటను ధర్మప్రసార ప్రచారము లొనర్చిరి. వీరి వంశపరం పరలో భగవంతుఁ డనేకావతారము లెత్తెను. అయితే యిక వినుము. మను మునిశములో ప్రియవ్రత, ఉత్తాన పాదుల చరిత్రమును నేను ముందు చెప్పెదను. ఇప్పుడు వారి కన్యకల వంశమును వినుము.

స్వాయంభువ మనువు తన పెద్ద కూతురగు ఆ కూతిని పుత్రికా ధర్మము ననుసరించి రుచి యను ప్రజాపతికిచ్చి వివాహ మొనర్చెను.

అంత విదురుఁ డిట్లనెను:- “స్వామీ! పుత్రికా ధర్మ మేమి? దానిలో నియమ మేమి కలదు.”

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “విదురా! ఈ కన్యకు పుట్టిన పుత్రుఁడు తన పుత్రుఁడు కావలయు ననియు, వానిని దాను దీసికొనవలయు ననియుఁ గన్యక నిచ్చినప్పుడు ప్రతిజ్ఞ చేయించు కొనుటకు పుత్రికా ధర్మమని పేరు.”

అప్పుడు విదురుఁ డిట్లనెను:- “మనువునకు ప్రియవ్రత, ఉత్తాన పాదులను నిద్దరు పుత్రులుండిరి కదా! తన కూతురు కొడుకును పుత్రికా ధర్మమున రుచి నడిగి తన పుత్రక నెందుల కొనంగెను?”

ఇది విని మైత్రేయుఁ డిట్లనె:- “విదురా! ఆసమయమున సృష్టి యెక్కువగా లేదు. అప్పుడు ప్రతి వారికి బహు పుత్రులు కలుగ వలయునని కోరిక యుండెడిది. ఆరోజులలో ఎంతమంది బిడ్డలుండిన నంత శ్రేష్ఠుఁడుగ నెన్నబడెడు వాఁడు. అందువలన

చాల సంతానమునకు తండ్రి యనిపించుటకై మనువట్లు చేసి యుండవచ్చును. ఈమె గర్భమున భగవదంశావ తారము కలుగునని ఆతని ధ్యానములోఁ దెలిసి యుండవచ్చును. ఆ కూతి వలన పరమ సమాధి ద్వారా రుచి దివ్య తేజస్సంపన్నుండగు నొక పుత్ర రత్నమును గనెను. ఆతఁడు యజ్ఞరూపుఁడగు సాక్షాచ్ఛ్రీహరి యంశావతారము.

విష్ణువే యజ్ఞ రూపమున నవతరించెను. విష్ణు వెచ్చట నుండునో ఆతనికి ఛాయా స్వరూపిణి యగు లక్ష్మి అచ్చటనే యుండును. అందువలన దక్షిణ యను పేర లక్ష్మియు నచ్చటనే యుద్భవించెను.”

అంత విదురుఁ డిట్లనెను:- “ఈ యజ్ఞ భగవానుఁడే యే విశిష్ట కార్యము లొనర్చెను?”

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “ఈతఁడొక మన్వంతరము వఱకు త్రిలోకములను బాలించి, పాలించు పద్ధతి నేర్పఱచెను. త్రైలోక్యపాలన మెట్లు చేయవలయునో ఈతఁడాదర్శముగఁ జూపించెను.”

విదురుఁ డిట్లడిగెను:- “త్రైలోక్యపాలన మెట్లు జరుగునో నాకు స్పష్టముగఁ జెప్పవలయును?”

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను:- “బ్రహ్మకు ఒక్క దినములో పదునలుగురు మనువులు మారుదురు. ఈ మన్వంతరములలో భగవంతుఁడు తన రూపముల నాటింటినుంచి ప్రజాపాలనము కావించును. మనువు, మను పుత్రులు, దేవతాగణము, ఇంద్రుఁడు, సప్తర్షులు, భగవంతుని ఒక్క అంశావతారము. ఇవియే భగవంతుని యాఱు రూపములు. ప్రతి మన్వంతరములో

నివి మారుచుండును. వీరి స్థానములో నింకొకరు వచ్చుచుందురు. యజ్ఞః డంశావతారమే కదా! ఆతఁడెంద్రుడయ్యెను, దక్షిణచలన నాతఁడు తోష, ప్రతోష, సంతోష, భద్ర, శాంతి, ఇడస్పతి, ఇధ్మ, కవి, విభు, స్వర్ష, సుదేవ, రోచన యను పండ్లెందుగురు సుతులను గనెను. మొదటిదగు స్వామంభువ మన్వంతరములో భగవానుఁడు వీరిని దేవతాగణములుగ నొనర్చెను. మరీచి, అత్రి, అంగిర, పులస్త్య, పులహ, క్రతు, భృగువు అను నీ యేడుగురు బ్రహ్మక్షులను సప్తర్షులుగ నొనర్చెను, స్వామంభువ మనువు మనువే కదా! ఆతనికి ప్రియవ్రత, ఉత్తానపామ లుదయించిరి. ఈ విధముగ నాటు రూపములై భగవానుఁడు మన్వంతర మంతయు త్రైలోక్య శాసనము. కావించెను, ఇది మొదటి మన్వంతరము.”

విమరుఁ డిట్లుడిగెను:- “ యజ్ఞః డెంద్రుఁడు కాఁగా నా మన్వంతరమున నింకొక యంశావతారము కలిగెనా?”

అంత మైత్రేయుఁడిట్లనెను:- “లేదు. ఆతఁడే యింద్రుఁడయ్యెను. ఆతఁడే అవతారమయ్యెను. ఇద్దరుగా నుండవలసిన పనిలేదు. ఇంద్రపదవిని బ్రహ్మజ్ఞానులు కూడ పొందుదురు. ఒక్కొక్కప్పుడు నిత్యపురుషులు, ముముక్షువులు, పుణ్యప్రభా వాతిశయముచే బద్ధజీవులు కూడ ఇంద్రుఁడు కావచ్చును. భగవంతుఁ డవతారమెత్తి మనువుగనో, మనుపుత్రుఁడుగనో, ఇంద్రుఁడుగనో, ఉపేంద్రుఁడుగనో, పశు, పక్షి, కచ్చప, మత్స్యరూపములను ధరించి లీలలొనర్చును.

ఈ విధముగ స్వామంభువ మన్వంతరమందు మనువు నకు పుత్రికా ధర్మమువలనఁ బుత్రుఁడైన యజ్ఞఁడు ఇంద్రపద

విని స్వీకరించెను. ఇప్పటికి ఆకూతిదేవి వంశమును వర్ణించెను. దేవహూతి చరిత్రమును వినిపించితిని గదా ! అందఱకంటఁ జిన్నదగు వ్రసూతిని దక్షవ్రజాపతి వివాహమాడెను. ఆమె వలనఁ జాల సంతానము కలిగెను. ఆ వర్ణనమును నేను ముందు విస్తారముగఁ జేసెదను.”

ఇది విని విమరుఁ డిట్లుడిగెను:- “స్వామీ ! కర్దమమహామునికి తొమ్మిదిమంది కుమార్తెలనియు, వారిని మరీచ్యాది తొమ్మిదిమంది మహర్షులకిచ్చి వివాహము చేసెననియుఁ జెప్పితిరి. వారి సంతానము చరిత్ర వినవలయునని యున్నది. వారిలో గొప్ప భక్తుఁడును, భగవదవతారము నగు వాని చరిత్రమును నాకు విపులముగా వర్ణించి చెప్పవలయును.”

అంత మైత్రేయమహాముని యిట్ల నెను:- “మహాభాగా! కర్దముని జ్యేష్ఠపుత్రక యగు కళను మరీచి కిచ్చి వివాహమొనర్చిరని చెప్పితిని. ఈ మరీచి కుమారుఁడే కశ్యపుఁడు. ఈతనికి దితి, అదితులను భార్యలుండిరి. వారిద్దరివలన గల్గిన సంతానమే వ్రసంచమంతయు నిండిపోయెను. రెండవకుమారుఁడు పూర్ణిమ. ఆతనికి విరజ, విశ్వజులను నిద్దరు పుత్రులును, దేవకుల్య యను నొక పుత్రికయుఁ గలిగిరి. ఈ దేవకుల్యయే గంగ యయ్యెను. మరీచి మహర్షి వంశవర్షనము నేను ముందు ముందు చేసెదను.

కర్దముని రెండవ కుమార్తె పేరు అనసూయ. ఈమెను అత్రిమహర్షి కిచ్చి వివాహము చేసిరి. ఈ యనసూయయే పతివ్రతాశిరోమణి యయ్యెను. ఈమె తన పతివ్రతాప్రభావముచేఁ ద్రిమూర్తులను పుత్రులుగ నొనర్చెను. ఈ పాతి వ్రత్యమునకు సంతోషించి బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు ఆమెకు

పుత్రులగునట్లు వర మొసంగిరి. వారు మువ్వరును దుర్వాస,
దత్తాత్రేయ, చంద్రరూపముల నుద్భవించి ప్రసిద్ధిని జెందిరి.
అనసూయ వరమును బొందుటయే గాక, అత్రి మహర్షియు
త్రిమూర్తులను సంతోషపెట్టి పుత్రులగునట్లు వరమును
బొందెను. ఈ తపః పూత దంపతుల భక్తిచేఁ ద్రిమూర్తు లిచ్చట
యవతరించిరి.

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! అనసూయాదేవి
యేవిధముగఁ ద్రిమూర్తులను బుత్రులగునట్లు వరమడిగినది?
అత్రి మహర్షి యెట్టి తపంబొనర్చెను? వారు పుత్రులెఱ్ఱెరి?
ఈ కథనంతను విస్తారముగ నాకుఁ జెప్పవలయును.”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! ఈ విషయము
భాగవత కథలో సంక్షేపముగనే యున్నది. కాని నేను ఇతర
పురాణముల యాధారమున అనసూయ త్రిమూర్తుల నెట్లు
తన పాతివ్రత్యపు ప్రభావముచేఁ బుత్రులుగఁ జేసికొనెనో
చెప్పెదను. మీరు సమాహిత చిత్తులరై అంతయు విన
వలయును.”

అనసూయకు త్రిమూర్తులు పుత్రులగుట.

భగవంతుఁడు భక్తుల యశమును వృద్ధి చేయఁదలఁచిన దానికిఁదగిన పరిస్థితిని గల్పించును. ఈ క్రీడలు భగవంతుఁడెందులకు జేసెనా యని యాశ్చర్యచకితుల గావించు నద్భుత క్రీడల నొనర్చును. మనబోటి సాధారణ అజ్ఞమానపులు తమ తర్కముద్వారా యా యచింత్యలీలలను దులదూఁచుచో మన ప్రయాసము అసఫలమగుటయే గాక అది మన అనధికార చేష్టగా నెంచవలసి యుండును.

ప్రపంచములో సర్వశ్రేష్ఠులిద్దరే. వారు సతులు, సాధువులు. వీరిద్దరే దివ్య ధామమున కధికారులు. భగవద్భక్తుఁడగు సాధువుని పదవికంటె పతిప్రాణయగు పత్ని పదవి యెక్కువది. సాధువునితో భగవంతుఁడు చిరకాలానంతరము మాటలాడును. మాటలాడినను అత్యంత స్నేహభావముతోఁ, బ్రేమపూర్వకముగ వాక్కులతో మాటలాడును. కాని సతియగు స్త్రీ పతిక్షణము తనపతి యభిప్రాయము ననుసరించి వెళ్లవలసియుండును. ఆతనిచే జీవాట్లు తినవలసి యుండును. ఆతని మనస్సుతోఁ దన మనస్సును గలుపవలసి యుండును. ప్రాణములలోఁ బ్రాణములను గలిపి యాతని యిచ్చానుసారముగ నాచరణము చేయవలసియుండును. పతియే పరమేశ్వరుఁడు. ఆహా! ఇదెంతటి ఉచ్చ భావము? ఎంతటి కఠిన సాధనము! ఈ సాధనను ఈ పుణ్య భూమిలోని పుణ్యాంగనలు చేయు చుందురు. అందు కనియే సతుల యాజ్ఞలకు దేవతలు కూడ తలలు వంచవలసి వచ్చును. సూర్య, చంద్రులు వారిని జూచుకొని నడుచుచుందురు. దేవతలేమి? బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు కూడ

వారిచేఁ బరాజితులగుచుందురు. పతివ్రతయొక్క యీ ప్రభావమును లోకమునకుఁ దెల్పుటకే భగవంతుఁ డొక విచిత్రమగు నభినయమును గావించెను.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా ! శారద, రమా, పార్వతులకు తామే పతివ్రతలమను గర్వముకలదు. భగవంతుఁ డింకెవరి గర్వమునైన సహించునుగాని తన భక్తుల హృదయములో గర్వముండెనా దాని సంకురముతో గూడ నాశము కావించును. ఇదియే తన భక్తులయందు గల భక్తవత్సలత. చరాచర జగత్తున కధీశ్వరులగు ఆదిదేవులకే అభిమానము కలుగుటకుఁ జింతించి వారి గర్వమును నాశము కావించుటకై నారదుని హృదయములోఁ బ్రేరణము కావించెను. నారదునకు భగవదేచ్ఛ తెలియును; కావున భగవదేచ్ఛ ననుసరించియే యాతఁడు వెళ్లెను. ఆతనికి నిత్యమేదియో నూతన కౌతుకమును జేయుచుండును. ఊరక కూర్చుండిన నాతనికి తోచదు. ఇటు విషయ మటు, అటువిషయ మిటు మెల్లగా నంటించుచుండును. దానిలోనే యీతనికి ఆనందము కలదు. అందువలననే ఆతఁడు మునుముందుగా లక్ష్మీకడకు వెళ్లెను.

తన దగ్గఱకు వీణ వాయింతుకొనుచు, భగవన్నామము చేసికొనుచు వచ్చిన నారదుని గాంచి లక్ష్మీయొక్క ముఖము వికసించెను. మిక్కిలి సంతోషముతో నామె యిట్లనెను:- “నారదా ! రమ్మ ! నీవు వచ్చి చాలదినములైనది. ఎచ్చట తిరుగుచుంటివి ?”

కొంచెమూగి నారదుఁ డిట్లనెను:- “తల్లీ ! మాకొక చోటని యేమున్నది ? భగవన్నామము చేసికొనువారము,

ఎక్కడికి పోవలయుననిన నచ్చటికి పోవుదుము. వైష్ణవుఁడు, ఒంటె వీరెటు ముఖము త్రిప్పిన నటు వెళ్లుదురు.”

ఇది విని లక్ష్మి బిగ్గఱగ నవ్వి యిట్లనెను:- “నారదా ! నీవు వైష్ణవుని ఒంటెకు బాగుగాఁ బోల్చితివి. ఒంటె వేఁప చెట్టున కాకు లేకుండఁ జేయును; వైష్ణవుఁడు తులసిచెట్టున కాకులేకుండఁ జేయును. వేలకొలది దళములను సాలగ్రామము మీఁదఁ బడవేయును. కానిమ్ము, నీ వెచ్చటనుండి వచ్చుచుంటివో చెప్పుము.”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “తల్లీ ! ఏమి చెప్పుదును ? చెప్పట కేమియును లేదు. ఇప్పుడు నేను తిరిగి తిరిగి చిత్రకూటము వైపునకుఁ బోయితిని. అచ్చటి నుండి పయస్విని నదీతీరముననే అత్రిమహర్షి ఆశ్రమమునకు వెళ్లితిని. అచ్చట పతివ్రతయగు నాతనిభార్యయగు ననసూయను దర్శించి కృతార్థుఁడ నైతిని. నేఁడీ విశ్వమందు ఆమెకు సమానముగు పతివ్రత లేదు. ఆమె తన తపః ప్రభావముచే గంగా ప్రవాహమును బ్రవహింపఁ జేసినది. అదియే సకల పాపసంహారిణియై మందాకిని యని ప్రసిద్ధి చెందినది. నేఁడు లోకములోని సమస్త సాధ్వీపతివ్రతల కామె శిరోమణి. నేను చతుర్దశ భువనములను దిరిగితిని; కాని నాకిట్టి పతివ్రత లభింపలేదు.”

ఇది వినఁగానే లక్ష్మికి చాల కష్టము వేసెను. వీఁడు నాయింటిలోని పిల్లవాఁడు, నాముందఱనే యిట్టి మాటలు పలుకుచున్నాఁడు. ఇది నన్నుఁ బ్రత్యక్షముగ నవమానించుటే. మరల నిట్లనుకొనెను:- ఈతఁడు నన్ను వదలి చెప్పియుండును. అందువలన స్పష్టముగఁ దేల్చుకొనుట కిట్లనెను:- “నారదా !

నీవు అనసూయ పాతివ్రత్యమును గూర్చి ప్రశంసించితివి. నే నామె పేరును వినియుంటిని; కాని ఆమె నాకు మించినదేనా?”

నారదుఁడామె మనస్సును మార్చుఁ దలఁచెను. కావున నిట్లనెను:- “అమ్మా ! నీవన్యథా తలంపకుండిన నేను దీనికి జవాబాసం గెదను.”

లక్ష్మీ యిట్లనెను:- “అన్యథా తలంచుట కేమికలదు? నీవు నిర్భయుఁడవై ప్రత్యుత్తరమిమ్ము.”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “సత్యము చెప్పుదునా ? అబద్ధము చెప్పుదునా ?”

లక్ష్మీదేవి యిట్లనెను:- “అబద్ధ మెందులకు ? నీవు నిజమే చెప్పుము.”

అప్పుడు నారదుఁడు దృఢతాస్వరముతో నిట్లనెను:- “అమ్మా ! సత్యమేమి యనఁగా నీవు అనసూయతో సమా నవు కావు.”

ఇది వినఁగానే లక్ష్మీదేవి ముఖము వెలవెలఁ బోయెను. నారదుఁడిట్టి ప్రత్యుత్తర మొసంగునని కలనైన ననుకొనలేదు. ఆమె మనస్సులో సతి యెడల నసూయ కలదు; అందువలన ననసూయను హీనపఱచుటకు నిశ్చయించుకొనెను. అంత పైకి యిట్లనెను:- “మంచిది నారదా ! నే ననసూయకుఁ బోలనా ?” నారదుఁడు కలహబీజమును నాటవలసి యుండెను. ఆతని కానందమయ్యెను. కలహబీజము మంచి సమయమున పదును చేసిన భూమియందు నాటఁబడెను. ఇప్పుడు అతిశీఘ్రమున బీజమునుండి అంకురముత్పన్నమై, అది పుష్పిత పల్లవితమై

ఫలవంతమగును. ఇట్లు పలికి నారదుడు శ్రీఘముగఁ గైలాస మునకుఁ బోయెను.

ఇచ్చట లక్ష్మి ముఖమింత చేసికొని కూర్చుండెను. భగవానుఁ డిట్లనెను:- “ప్రియా ! నేఁడేల మంచముపట్టితివి ? కారణమేమి ?”

లక్ష్మి యిట్లనెను:- “నామాట వినుఁడు. చాలదినములు నేను మీపాదసేవ చేసితిని. మీరును గృపతో మీ కంఠహార ముగఁ జేసికొంటిరి. నేను మీరు నేటివఱకు కలిసి మెలిసి యుంటిమి. నేనెప్పుడును మిమ్ముల నేమియు నడుగలేదు. నేఁడు మీరొక మాట నంగీకరింపవలయును.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “విషయ మేమియో చెప్పకున్న నెట్లు చెప్పుదును ?”

వికాసముఖములో లక్ష్మి యిట్లనెను:- “ఏమంత పెద్ద పనికాదు. నేను శశవిషాణము నడిగిన నొకకొమ్మగల శశమును జేసి కొమ్మును దేవలసియుండును. నేను వంధ్యాపుత్రు నడిగిన నొక వంధ్యాముఖమునుండి పుత్రుని బుట్టింపవలసి యుండును. మీరు ‘సరే’ యనిన నేను జెప్పుదును. ఇదివఱకు కాదు నేఁడు మీ ప్రేమను జూడవలయును. మీరు నన్ను వంచించుచుంటిరి.”

భగవానుఁ డిట్లనెను:- “బాగుగా నేయున్నది. చెప్పుము.”

లక్ష్మి యిట్లనెను:- “సరే, చెప్పుఁడు.”

భగవానుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “చెప్పుమని యెన్ని సార్లు చెప్పుదును ? పట్టా వ్రాయుదునా ? పోనిమ్ము గంగలో

నిలుచుండి చెప్పదుననిన నా అంగుష్ఠములోనుండి గంగ పుట్టిన దాయెను.”

లక్ష్మి ఆనందముతో నిట్లనెను:- “లేదు, సరియేనాథా! నాకు విశ్వాసము చిక్కినది. మీ రేవిధముగ నైనను అనసూయాదేవికి పాతివ్రత్య భంగమును గావింపవలయును.”

భగవానుఁ డిది విని నవ్వి లోలోన నిట్లనుకొనెను:- “దేవీ! ఆమె పాతివ్రత్యమును భంగపఱుచు సామర్థ్యము మాలోనెక్కడిది?” ఇదంతయు నారదుఁడు నాటిన బీజమహిమ మని నారాయణునకుఁ దెలియును. పెద్దగా నిట్లనెను:- “ఇంత మాత్రమునకే ముఖమిట్లు పెట్టుకొంటివేల? మేమిప్పుడే వెళ్లుచున్నాము. మేము గట్టిగాఁ బ్రయత్నించెదము. మా యీపని పూర్తియగువఱకు రాము. అదియైనను మీరీమధ్యలో విఘ్నము కావింపకుండిన నే.”

లక్ష్మికి మిక్కిలి ఆనందమయ్యెను. భగవానుఁడు తన గరుడవాహనమును బిలిచి, అత్రి ఆశ్రమమునకుఁ బోయెను.

అచ్చట నారదుఁడు కైలాసమునకుఁ జేరెను. ఉమాదేవి యొంటరిగాఁ గూర్చుండి పూజచేయుచుండెను. వీణమీటుచు నృత్యము గావించుచు వచ్చిన నారదుని గాంచి పార్వతి స్వాగత మొసంగి, తినుటకొక లడ్డు నొసంగెను. ఒక్కసారిగా దానిని నోటిలో వైచుకొని నారదుఁ డిట్లనెను:- “ఆహా! ఎంత రుచిగలిగిన లడ్డు! అమృతోపమానముగ నున్నది. కాని అనసూయాదేవి చేసిన లడ్డువలె లేదు.”

పార్వతి మనస్సులో నిట్లనుకొనెను:- “అయ్యో ! ఎంత కృతఘ్నుఁడీతఁడు? నేనెంతో యుల్లాసముతో సుధామయమగు మోదకమీయఁగా ననసూయాదేవి యిచ్చిన లడ్డుతో సమానముగ లేదనుచున్నాఁడు.” అంత నామెకు రోషము వచ్చి యిట్లనెను:- “నారదా ! ఏమనుచున్నావు? లడ్డు ప్రశంసను దెచ్చిన యా అనసూయ యెవరు?”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా ! సతీసాధ్వీ యగు అనసూయాదేవి అత్రిమహర్షి ప్రాణప్రియపత్ని. నేఁడీ ప్రపంచములో నామెను బోలిన పతివ్రతలేదు.”

సతీదేవి నొక్కి యిట్లనెను:- “నాకంటె నధికమా?” నారదుఁ డుపేక్షా స్వరమున నిట్లనెను:- “అమ్మా! అల్పమో అధికమో నాకు తెలియదు; కాని ఆమె పాతివ్రత్యము ముందు మీ పాతివ్రత్యము తీసివేతగనే యుండును.”

ఇది వినఁగానే సతీదేవి పరుగెత్తుకొని శివుని కడకుఁ బోయి యిట్లనెను:- “నేను పతివ్రతా శిరోమణినని మీరు చెప్పితిరే.”

శివుఁ డిట్లనెను:- “ఎందుకు ? ఈ విషయమున నీ విషయమున సందేహ మున్నదా యేమి?”

సతీదేవి యిట్లనెను:- “నాథా! ఇంత వఱకు సందేహము లేదు. ఈ నారదుఁడు నన్ను సందేహములోఁ బడవేసినాఁడు. అత్రి పత్నియగు ననసూయ పాతివ్రత్యము ముందు నా పాతివ్రత్యము తీసివేతగనే యుండునని నారదుఁ డనుచున్నాడు.”

ఇది వినఁగానే శివుఁడు నవ్వి యిట్లనెను:- “నారదుఁ డెచ్చట నున్నాఁడు? వానిని నాకడకుఁ దీసికొని రమ్మ” నారదుఁ డెచ్చట? నారదుఁ డెచ్చట నని పార్వతి వచ్చెను, కాని నారదుఁ డేడి? ఆమె వెంటనే తిరిగి వచ్చి శివునితో నిట్లనెను:- “నాథా! ఆతఁడు వెళ్లిపోయి నాఁడు; కాని ఈ విషయము సత్యమేమో మీరే చెప్పడు”

బోళా శంకరునకు స్త్రీల మనస్సులలో నుండు అసూయ యేమి తెలియును? ఆతఁ డిట్లనెను:- “నారదుఁడు నిజమే చెప్పినాఁడు. దేవీ! నీవు అనసూయతో సమాసవు కాఁజాలవు.”

సతీదేవి యా సమయమున శివుని అరుణ చరణములను బట్టుకొని దృఢ స్వరముతో నిట్లనెను:- “అనసూయాదేవి పాతి వ్రత్యమును భంగము కావించి, లోకములో సర్వశ్రేష్ఠమగు పతి వ్రతా శిరోమణిగా నన్నుఁ జేసెదనని మాట యిచ్చిననే నేను పాదములను వదలెదను.”

శంశరుఁడు తన సర్పములను సవరించు కొనుచు నిట్లనెను:- “దేవీ! మేము ప్రయత్నించెదము కాని, మధ్యలో మరల గడ బిడ చేయవలెను. ఈ స్త్రీలు క్షణములో రుష్టము, క్షణములో సంతృప్తము చెందు చుందురు.”

సతీదేవి యిట్లనెను:- “నాథా! నాకు మీ భయమే. మీరు బోళా శంకరులు. పురుషు లెల్లప్పుడు కపటము చేతను, బలముచేతను, కళా కౌశలము చేతను, అదిలించి బెదరించియు, ప్రేమించియు, నసత్యములు పలికియు స్త్రీలను మోసము చేయు చుందురు. స్వామీ! నేటి వఱకట్లే మోసగించితిరి.

ఇప్పుడా మోసమును అత్రి పత్నియగు అనసూయ యెడల చేయుడు”

శివుడు నవ్వి లోలోన నిట్లనుకొనెను:- “ఇతరులకు గోయుతీయువానికై బావియే త్రవ్వబడి యుండును.” పైకిట్ల నెను:- “దేవీ! నీవు నాకాళ్లను వదలిన నిప్పుడే వెల్లెదను.” సతీదేవి వృషభధ్వజుని పాదములను వదలెను. ఏ స్త్రీ తన భర్త పాదముల నొక్క క్షణము విడిచినదో చివరకామెకుఁ గ్లేశములు తప్పవు. శివుడు తన నందీశ్వరునిఁ బిలిచెను. అది అంకెలు వైచుకొనుచుఁ బరువిడి వచ్చెను. శివుడు ఎగిరి దానిపై నెక్కి వెనుక వచ్చుచుండిన భూత, ప్రేత, పిశాచము లను బంపివైచి, యొంటరిగా నత్రి ఆశ్రమమునకుఁ బోయెను.

అచ్చట నారదుడు బ్రహ్మలోకమునకుఁ బోయెను. సరస్వతీదేవి ఆతనికి స్వాగత సత్కారములు కావించి యిట్ల నెను:- “వత్సా! నారదా! నీవు వచ్చి చాలదినములై నది, మమ్ములను మఱచితివా యేమి? ఏమైనఁ గ్రొత్తసమాచారములు కలవా?”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా! అందఱు బాగుగానే యున్నారు. మర్త్యలోకములో నేనొక గొప్ప విషయమును గాంచితిని.”

ఉత్సాహముతో బ్రహ్మ యిట్లడిగెను:- “ఆ యద్భుత విషయ మేమియో చెప్పుము?”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా! ఏమి చెప్పుదును? అత్రి పత్నియగు అనసూయా పాతివ్రత్య ప్రభావమును గాంచి ఋషులు, మునులు స్తుతులొనర్చి పోవుచుందురు. లోకములో

నామెతో సమానమగు పతివ్రత లేదు. నేనామె ఆశ్రమమునకుఁ బోఁగా నీ బ్రహ్మ లోకములోఁ గూడ లభింపని శాంతి అచ్చట లభించినది. పతివ్రత యొక్క ప్రభావ మిట్లే యుండును.”

క్రోధముతో శారద యిట్లనెను:- “ఏమి ఆమె నన్ను మించినదా?”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “నేనిప్పుడెట్లు చెప్పఁగలను తల్లీ! అమ్మ అమ్మయే, సర్వశ్రేష్ఠు రా లే; కాని సమస్త ఋషులు, మునులు ఇట్టి పతివ్రత యిప్పుడు లేదని పలుకు చున్నారు.”

అప్పుడు సరస్వతికి చాల చింత కలిగెను. ఆమె యిట్లనెను:- “వెళ్లి, త్వరగా మీ తండ్రిని బిలిచికొని రమ్మ.”

తల్లి యాజ్ఞచే నారదుఁడు బ్రహ్మ సభకుఁ బోయెను. సమయమునఁ బరస్పరము పోట్లాడుకొనుచున్న దేవాసురుల విషయ మచ్చట చర్చ జరుగు చుండెను. ఈ సంభాషణము కశ్యపునితో జరుగు చుండెను. ముందుగా వేద గర్భుడగు బ్రహ్మను స్తుతించి నారదుఁడు శారదా సందేశమును విని పించెను.

ఏదియో గొప్ప పని యున్నదని బ్రహ్మ లోనికి వచ్చెను. రాఁగానే సరస్వతి యిట్లనెను:- “నాథా! నేడీ లోకములలో సర్వశ్రేష్ఠమగు పతివ్రత యెవరు?”

బ్రహ్మ విస్మయముతో నిట్లడిగెను:- “ఈ యప్రాసంగిక ప్రశ్నవలనఁ బ్రయోజన మేమున్నది?”

హఠ స్వరముతో బ్రహ్మణి యిట్లనెను:- “ప్రయోజన మేమియును లేదు. మీరు ముందుగా నాకీ విషయమునఁ బ్రత్యుత్తర మీయవలెను.”

బ్రహ్మ ప్రేమతో నదరిపడి యిట్లనెను:- “ఇన్నిమాట లెందులకు? నిన్ను మించిన పతివ్రత యీలోకములో నెవరుండఁ గలరు?”

బ్రహ్మణి ప్రేమ స్వరముతో నిట్లనెను:- “నాథా! మీరీ ముఖప్రీతి మాటలాడకుండు. నిజము చెప్పుండు. లోకములో అనసూయను మించిన పతివ్రత లేదని నేను విని యున్నాను.”

ఇది వినఁగానే బ్రహ్మకు కొంచెము చింతయుఁ గలిగెను; పైకి నవ్వెను. ఇట్లను కొనెను:- స్త్రీలకు శీఘ్రముగ నసూయ కలుగును. అనసూయ విషయములో విశేషము అన్యు లెవరిపై నసూయ చెందకుండుటయే. నిజమున కామెను మించిన వారెవరు కలరు? ఎట్లైన నామాటను దాటించి వలయునని బ్రహ్మ యిట్లనెను:- “నీతో నీమాట నెవరు చెప్పిరి?”

బ్రహ్మ అటు నిటుఁ జూచెను. నారదుండు లేడు. తల్లి దండ్రు లేకాంతముగ మాటలాడు కొనుచుండఁగా వయస్సు మీరిన పుత్రుండచ్చట నుండరాదు. అందువలన నారదుండు మెల్లగ నెప్పుడో మాయ మైనాడు. నారదుండు కనబడక పోఁగానే బ్రహ్మణి యిట్లనెను:- “నాతో నల్లదొంగ చెప్పి నాడు. ఇది నిజమో అబద్ధమో నాకు చెప్పవలయును.”

బ్రహ్మ గడ్డము నిమురుకొనుచు నిట్లనెను:- “నిజమే ననుకొమ్ము, ఇందు నీవు చింతింప వలసిన దేమున్నది? ఆమె నీకోడలేకదా!

సరస్వతి రోష స్వరమున నిట్లనెను:- “మానసిక పుత్రు లతో నేమి సంబంధము? వారు నీ యంగముల నుండి వేళ్లు

వేఱుగఁ బుట్టుటచేఁ బరస్పరము భిన్నులే. మీరెఱ్ఱైనను అనసూయా దేవి పాతి వ్రత్యమును భంగము కావింపవలెను.”

ఆ సమయమున సర్వజ్ఞుడగు బ్రహ్మ ధ్యానమునఁ జూచెను. సమాధిలో సమస్త విషయములు తెలిసెను. భగవంతుఁడు లీల చేయఁ దలఁచెను. ఆతఁడు త్వరగాఁ గిరీటమును సవరించు కొనుచు నిట్లనెను:- “మంచిది, నేను వెళ్లి వచ్చెదను.” అని యిట్లు పలికి హంస నెక్కి యొంటరిగాఁ బోయెను. మందాకినీ నది యొడ్డున నున్న అత్రి ఆశ్రమమునకు త్రిమూర్తులు చేరిరి. పరస్పర మర్యాద లొనర్చుకొని తాము వచ్చిన కారణమును విచారించు కొనిరి. భగవానున కన్నియును దెలియును గావున నిట్లనెను:- “మనము ముగ్గురము వేషములను మార్చుకొని పతి వ్రతయగు ననసూయను బరీక్షింపఁ బోవుదము.” అందఱు దీని కంగీకరించిరి. ముగ్గురును సాధు వేషములతో ననసూయా దేవి కడకుఁ బోయిరి. ఆ సమయమున సత్రి మహర్షి ఆశ్రమమున లేడు. మునుల రూపమున నతిథులు వచ్చుటను గాంచి అనసూయ వారికి స్వాగత సత్కారములను గావించెను. అర్ఘ్యపాద్యాచమనాదుల నొసంగి, కందమూల ఫలాదులను సమర్పించెను. కాని మునులమె యాతిధ్యమును గ్రహింప లేదు.”

అంత అనసూయా దేవి వినీత భావముతో నిట్లనెను:- “మునులారా! నావలన నేమి యపరాధము జరిగినది. మీరు నా యీ పూజ నేల యంగీకరింపరు?

మును లిట్లనిరి:- “నీవు మా కొక మాట నిచ్చిన మేము నీ పూజాదులను స్వీకరించెదము. లేకున్న స్వీకరింపఁ జాలము.”

అనసూయా దేవి యిట్లనెను:- “మునులారా! అతిథి సత్కారము ప్రాణములను బలి యిచ్చియైనఁ జేయఁ దగినది. కపోత రాజము తన భార్యను జంపిన వ్యాధునకుఁ దా నగ్నిలోఁ బ్రవేశించి ప్రాణముల నొసంగి చేసెను. మీరెట్లా నందిం చెదరో అట్లు చేయుటకు సిద్ధము నున్నాను.”

అప్పుడు మును లిట్లనిరి:- “దేవీ! నీవు వివశ్రువై మా కతిథి సత్కారములను గావింపుము.”

ఇది వినఁగానే పత్రివ్రతయగు అనసూయ నిర్ఘాంత పోయెను. ఇట్టి సదాచార హీన ప్రస్తావమును గావించు వీరు నిజముగ మునులా లేక ఛద్మవేషధారులగు కపటులా? ఆమె ధ్యానమునఁ జూచి, రహస్యమును దెలిసికొని యిట్లనెను:- “నేను వివశ్రువై మీకు సత్కార మొనర్చెదను. నేను నిజ ముగ పత్రివ్రతనే యగునెడల, పొరపాటుననైన స్వప్నమున నైనను నేను పరపురుషునిఁ గామభావముతోఁ జింతింపనియెడల మీరు ముగ్గురును ఆఱునెలల పిల్లలగుదురుగాక!”

పత్రివ్రత యిట్లనఁగానే ముగ్గురును నాఱునెలల పాలు ద్రావు పసిపాపలై యేడ్వసాగిరి. మాత వివశ్రుయై పాలు ద్రావించి, ఉయ్యలలోఁ బరుండఁబెట్టి నిద్రింపఁజేసెను. ఇంత లోనే అత్రిమహామునియు వచ్చెను. సుకుమారులగు పిల్లలను ముగ్గురను గాంచి యాతఁ డాశ్చర్య చకితుఁడై యిట్లడిగెను:- “దేవీ! దేవస్వరూపులును, పరమ సుందరులును, అత్యంత మనోహరులు నగు నీ ముగ్గురు పిల్ల లేభాగ్యశాలి యొక్క బిడ్డలు?”

అవసూయ యిట్లనెను:- “స్వామీ ! వీరు మీబిడ్డలే.”

ఋషి యిట్లనెను:- “మనకిట్టి భాగ్యమెక్కడిది?”

దేవి యిట్లనెను:- “కాదు స్వామీ ! మీ బిడ్డలే. భగవంతుడు స్వయముగఁ గృపచూచినాఁడు.” ముని రహస్యము నంతను గ్రహించెను. ఇప్పుడు త్రిమూర్తులు బిడ్డలై యాడుకొనుచుండిరి. తల్లియగు అనసూయ వారి కన్నము పెట్టుచు, ముద్దులాడుచుఁ బ్రేమించుచుండెను. వీరందఱు నుత్సాహముతోఁ దల్లితోఁ గ్రీడించుచుండెను.

ఇచ్చట త్రిమూర్తుల భార్యలు తమ పతులు రాలేదని చింతించుచుండిరి. ఎవరి నడిగినను తమకుఁ దెలియదని చెప్పుచుండిరి ! ఏమి చేయవలయును ? ఎచ్చట నుండిరి ? ముగ్గురు నింటినుండి బయలు దేరితి ! దైవయోగముచే ముగ్గురును జిత్ర కూటమునఁ గలిసికొనిరి. ఒకరొకరు పరస్పరము తమ తమ దుఃఖమును జెప్పుకొనిరి. రమాదేవి ఉమాదేవితో నిట్లనెను:- “నీకెట్లీజాడ తెలిసినది ?”

ఆమె యిట్లనెను:- “నాకు నారదుఁడీ విషయమునంతను జెప్పెను.”

శ్రీఘముగ శారద యిట్లనెను:- “అయ్యో ! ఆతఁడు నాకును జెప్పినాఁడు.”

లక్ష్మీకూడ నెత్తి బాదుకొనెను. ముగ్గురును నారదునిపై మండిపడిపోవుచుండిరి. లక్ష్మీదేవి మిక్కిలిగఁ గోపము చెందెను. ఆమె పండ్లుకొఱికి యిట్లనెను:- “వాని సొరకాయ బుట్టి దొఱకెనా దానిని బ్రద్దలు చేయుదును. పసినాఁటి ఉగ్గుపాలుకూడ క్రక్కునట్లు వానిని బాదుదును.” వీరిట్లనుకొను చుండఁగానే

“జయరామ కృష్ణహరి” యను శబ్దము వినిపించెను. ఇంతలోనే నారదుఁడు ప్రత్యక్షమయ్యెను.

దూరమున నుండియే నారదుఁ డిట్లనెను:- “అమ్మా! నమస్కారము. తల్లు లందఱకు నమస్కారము.”

లక్ష్మీదేవి లోలోనఁ గుపితయై యుండెను. అందఱ కోపము పరాకాష్ఠ నందెను. తన కోపము నణఁచుకొని రమాదేవి యిట్లనెను:- “వహ్వ! నారదా! మంచి సమయము నకే వచ్చితివి. దూరముగ నిలిచితివేమి? మాదగ్గఱకు రమ్మ నీ యీ వీణ చాల అందమైనది. ఇది యెట్లున్నదో ఒక్కసారి చూడవలయును. ఈ సరస్వతి చాల బాగుగా వీణ వాయింఁచఁ గలదు.”

నారదున కంతయును దెలియును కావున నిట్లనెను:- “అమ్మా! నేనిప్పుడనుష్ఠానములో నున్నాను. నేనెవ్వరి కడకు వెళ్లి మాటలాడను. విశేషించి స్త్రీలకు చాల దూరముగ నుండును. ఎవ్వరి పాదములను దాఁకను. ఇక వీణ యందమా ఇది నాకు ప్రాణములకంటెఁ బ్రിയమైనది. దీని నెవ్వరను దాఁక నీయను. సరస్వతిని ఆ మెవీణను వాయింఁచుకొన నిమ్ము. నారామ నామమును సాగనిండు. “జయ జయ సీతారామ” ఇట్లని నారదుఁడు వెల్లిపోయెను.

ఇప్పుడు ముగ్గురును జాల భయపడిరి. కోమల వాక్కులతో బ్రహ్మణి యిట్లనెను:- “నారదా! నారదా! నీమీఁద ఒట్టు. నీవు తిరిగి రాక పోయితివా మీ నాయనమీఁద ఒట్టు, అబ్బాయీ! ఒక్కమాట వినిపొమ్ము. నీకన్నియుఁ దెలియును. త్రిమూర్తు లెచ్చటికిఁ బోయిరి?”

నారదుఁడు వ్రేలితోఁ జూపించుచు నిట్లనెను:- “వారు అనసూయ యాశ్రమమున నాడుకొను చున్నారు.”

లక్ష్మీదేవి శీఘ్రముగ నిట్లనెను:- “ఏమి యాట? ఎన్ని దినములైనది? నీవు మా దగ్గఱకు రమ్ము. ఇప్పుడు నీ వీణను గీణను బగులఁగొట్టుము. మాట చెప్పుము. మేము మా పతులతో నెట్లు కలిసికొందుము?”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “నాకీ విషయము లన్నియు నెట్లు తెలియును? నాకు తల్లుల దగ్గఱకు వచ్చుట తెలియును.”

పార్వతి యిట్లనెను:- “నారదా! నీ పొట్టలో నన్నియును గలవు. అన్నియు నీకుఁ దెలియును. మేమా యాశ్రమమున కెట్లు వెళ్లవలయును? అనసూయ అప్రసన్నము కాదుకదా! మాకు చాల భయముగ నున్నది.”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “మీరు పొరపాటునైన నచ్చట యడుగు పెట్టవద్దు. మీరు లోపలికిఁ బోయితిరా ఆమె తన పాతి వ్రత్య ప్రభావముచే మిమ్ము భస్మము చేయఁగలదు.”

ముగ్గురును మిక్కిలి భయపడి యిట్లనెను:- “నారదా! ఇప్పుడు పరిహాసము లాడకుము. విషయ మంతను జెప్పవలయును. వారు ముగ్గురెచ్చట నున్నారు?”

నారదుఁడు నవ్వు నాపుకొని యిట్లనెను:- “వారు ముగ్గురు ‘క్యావు’ ‘క్యావు’ మను చున్నారు. ముగ్గుర నోళ్లు కట్టుపడినవి. చుబుకు చుబుకుమని పాలు త్రావుచున్నారు. కిలకిల నవ్వుచున్నారు. పిల్లులంత పిల్లలైనారు. ఆమె యెచ్చట కూర్చుండఁబెట్టిన నచ్చటనే కూర్చుందురు. ఎచ్చట పరుండఁ

బెట్టిన నచ్చట పరుండెదరు. ఇక వారిపై నాశ పెట్టుకొనకుండు. పద్మనైమ, యిరువది సంవత్సరములకుఁ బెద్దవారు కాఁగలరు. అప్పుడనసూయ వారికి మఠల వివాహ మొనర్పఁ గలదు. ఇక మీరందఱు భస్మములదుకొని జపమాలతో రామ రామ యని జపింపుండు. ఇంకొక ఉపాయము లేదు. అనసూయకు మించిన పత్రినత లోకములో లేదని యిప్పుడు గ్రహించితిరా?”

లక్ష్మీదేవి యిట్లనెను:- “ఈ విషవృక్షమును నీవే నాటితివి. నీవు గెలిచితివి, మేము ఓడితిమి. మేమామెతోఁ గలిసికొను నుపాయ మాలోచింపుము. మేము చేసిన దానికి ఫల మనుభవించితిమి. నిజముగ నెప్పుడును గుణవంతుల యెడల నసూయఁ జెందరాదు. ఇతరులను ద్వేషించుటయే అన్నిటికంటె గొప్ప పాపము.”

నారదుఁ డిట్లనెను:- “ఇప్పుడు వచ్చినారు సరియైన త్రోవకు. పశ్చాత్తాపము వలన పాపములన్నియుఁ బోఁగలవు. ఇప్పు డొక్కటే యుపాయము కలదు. మీరు సతీ అనసూయను శరణు వేడిననే మీకు కల్యాణము కలదు.”

ముగ్గురును ఆశ్రమ సమీపమునకుఁ బోయిరి. తలుపు వేసియున్నది. తలుపు తీసికొని లోపలికిఁ బోవు సాహస మెవ్వరికిని లేదు. అనసూయ కోపబడునేమోనను భయము కలదు. స్నానార్థ మామె మందాకినీ నదికి వెళ్లి యుండ వచ్చును. కుటీరము వెనుక నొక విశాలమగు వటవృక్షము కలదు. దానిపై నెక్కి చూడఁగా నొక యుయ్యాలలో ముగ్గురు బిడ్డలు పడుండి కిలకిల లాడుచుండిరి. విష్ణువు ఉయ్యాల సందుల

కుండా లక్ష్మిని జూచి “మ్యావు” “మ్యావు” మని అరిచెను. లక్ష్మిదేవి చేతితో సైగ జేయుచు యిట్లనెను:- “ఏల మోసము చేసెదరు, రండు.” అచ్చట నుండియే చేతిని గదలించు చుండిరి. ముగ్గురు ముగ్గురను గాంచిరి. కాని వారు ముగ్గురు అనసూయ తపమునకు వశులైరి. అందువలన నామె నడుగక రాజులరు. ఈ ముగ్గురకు అనసూయ శాపభయము కలదు. ఆమెనడుగక క్రిందకు దిగుటకు వారికి సాహసములేదు. అల్పకాలముననే అనసూయ తడిగుడ్డలు కట్టుకొని వచ్చెను. ముగ్గురును జెట్టునుండి దిగి కుటీరద్వారమున నిలువఁ బడిరి. అచ్చటనేయుండి “అమ్మా! అమ్మా! మేము లోపలికి రావచ్చునా?” అనిరి.

తల్లి లోపలనుండియే యిట్లడిగెను:- “మీ రెవరు?” ముగ్గురిట్లనిరి:- “దేవి! మేము మీ కోడండ్రము.”

తల్లి యిట్లనెను:- “అయ్యో! కోడండ్రుడుగు తెందులకు? రండు, ఇది మీ యిల్లే.” ఇది విని ముగ్గురును సిగ్గుపడుచు లోపలికి వెళ్లి అనసూయపాదములపై బడిరి. అనసూయ యిట్లనెను:- “మీరు పెద్దవారే, మీ భర్తలకుఁ బ్రియమైనవారే. అయితే మా పిల్లలు చిన్నవారు, కోడండ్రు పెద్దవారు.”

ఇంతలోనే అత్రిమహామునియు వచ్చెను. కోడండ్రు ముగ్గురును మునుగులు సవరించుకొని యొకప్రక్కకు నొదిగిరి. “దేవీ! ఈ ముగ్గు రెవ”రని ముని యడిగెను.

అనసూయ యిట్లనెను:- “నాథా! వీరు మీ కోడండ్రు.”

ముని యిట్లనెను:- “నీవు పరిహాసములాడుచున్నావు, ఇప్పుడే పుత్రుల నొనర్చితివి. వారిరకము ఁట నెల్ల వారు

కాలేదు, అప్పుడే కోడండ్రా? చేతెడు కొడుకులు, అయిదు చేతుల పొడవు కోడండ్రా? ఇదెక్కడి విచిత్రవిషయము!”

అనసూయ యిట్లనెను:- “స్వామీ! ఇందులో హాని యేమికలదు? కోడలు పెద్దదైన భాగ్యము పెద్దదను సామెత కలదుకదా! పిల్లలు పెద్దవారు కారాయేమి?” ఇది విని ముని నవ్వి రహస్యమునంతను గ్రహించెను.

ఇప్పుడు ముగ్గురును అనసూయ పాదములను బట్టుకొని యిట్లనిరి:- “దేవీ! మమ్ములను క్షమింపవలయును. మేము చేసినదానికి ఫల మనుభవించితిమి. ఇంక మాపతులను మా కొసంగుఁడు.”

అనసూయ యిట్లనెను:- “నేను కాదంటినా? నిద్రపోవు చున్నారు. లేవఁదీసి తీసికొనిపోండు.”

ముగ్గురిట్లనిరి:- “అమ్మా! మమ్ములను లజ్జితలఁ గావింప కుండు. లోకములో మాకు నగుబాటు గావింపకుండు. ఎవరైన నేమందురు? వీరిని యథాప్రకారము కావింపుండు.”

వీరు ముగ్గురు దుఃఖించుటను గాంచఁగానే అనసూయ హృదయము కరిగిపోయెను. ఆమె చేతిలోనికి నీటినిఁ దీసికొని పిల్లలపైఁ జల్లెను. త్రిమూర్తులు తమ స్వస్వరూపములను ధరించి తమ తమ వాహనములపై నెక్కిరి. సతీ అనసూయ లేచి ముగ్గురకు వందన మొనర్చి, ప్రదక్షిణము గావించి, పూజించెను. తల్లి పూజకు ప్రసన్నులై త్రిమూర్తు లిట్లనిరి:- “పతివ్రత లారా! మేము నీ పాతివ్రత్యమునకు సంతసించితిమి. నీకు కావల సిన వరము నడుగుము.”

ఇది విని బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులకు నమస్కరించి గద్గద కంఠముతో ననసూయ యిట్లనెను:- “మీరు నాపై ననుగ్రహముంచినచో మీరు ముగ్గురు నాకు పుత్రులు కావలె నను వరమును గోరుకొందును.”

ప్రసన్నులై త్రిమూర్తు లిట్లనిరి:- “తథాఽస్తు” మంచిది. మేము మా అంశములతో నీకు పుత్రుల మగుదుము.”

సూతుఁ డిట్లనెను:- మునులారా ! అనసూయ కీవిధ ముగ వరములొసంగి, యెదుట సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొనిన ఉమా రమా సరస్వతులను గాంచి త్రిమూర్తు లిట్లనిరి:- “నేఁడీ లోకములో సర్వశ్రేష్ఠమగు పతివ్రత యెవరు?”

లజ్జించుచు ముగ్గురు నేక కంఠమున నిట్లనిరి:- “పుణ్య శ్లోక ప్రాతఃస్మరణీయ యగు అనసూయయే సర్వశ్రేష్ఠమగు పతివ్రత. ఈమెను మించిన పతివ్రత యీ లోకములో నింకొకతె లేదు.”

ఇది విని శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా ! నీవు అద్భుత మగు పాతివ్రత్యమహత్మ్యమును వినిపించితివి. త్రిమూర్తులు తమ యైశ్వర్యమునుగూడ మఱచునట్లు చేసిన పాతివ్రత్యప్రభావ మతిశ్రేష్ఠమైనది.”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను:- “ఋషులారా ! పతిని బరమేశ్వరుఁడనుకొని, తన మనస్సును బతిమనస్సునందుఁ గలిపిన

శ్లో॥ అనసూయాబ్రహ్మత్వా దేవాః బ్రహ్మేశకేశవాః

యూయం యది ప్రసన్నామే వరార్హా యది వాప్యహమ్॥

ప్రసాదాభిముఖాః సర్వే మమ పుత్రత్వ మేవ్యథ॥

నాధ్వీ యేమిచేయఁజాలదు ? పతి యెట్టివాఁడైన గానిండు' ఆమె యాతని గుణకారణమునఁగాదు, తన ప్రభావకారణమున, దన సాధనసహాయమున, తదేక నిష్ఠాయాధారమున నేమైనఁ జేయఁగలదు. ఈ విషయములో మీ కత్యంత సుందరాఖ్యాన మును జెప్పెదను. దీనివలన మీకు పాతివ్రత్య ప్రభావము తెలియఁగలదు. పాతివ్రత్యముముం దేదియుఁ బనికిరాదనియు, వారసంభవములను సంభవములను జేయఁగలరనియు, దేలఁగలదు."

—:0:—

ప తి వ్ర తా వ్ర భా వ ము.

మనస్సులో మహాశక్తి కలదు. బ్రహ్మ మనస్సుతోడనే యీ చరాచర విశ్వమును రచించినాఁడు. మనస్సంకల్పము చేతనే మహావిష్ణువు విశ్వమును బరిపాలించును. మనస్సుచేతనే శంకరుఁడు సృష్టినంతను సంహరించును. మనోవశమైన జగత్తంతయు వశమగును. భగవంతుని వశముచేసికొనినవాఁడు అందఱు కంటే శ్రేష్ఠుఁడు. మనస్సునకు వశపడినవాఁడు తృప్తమునకుఁ గూడ వశమగును, హీనాతిహీనుఁడగును, విషయదాసుఁడగును. మనశ్శక్తి కంటులేదు. ఇంత శక్తి శాలియగు మనస్సు 'మన దగ్గఱనుండియు మనము దుర్బలులము,, దుఃఖితల మేల కావలయును ? కారణము దానిని మనము విషయములలోఁ బడ్డవైచి నాము. సంయమమొనర్చక దాని నటునిటు బోనదలినాము. దానిని నిరోధించి, దానిమెడకు త్రొడువైచి, ఒక నియతస్థానమునఁ గట్టియుంచలేదు. ఆవును మేకుకుఁ గట్టినచో, సమయ

మునకుఁ బాలించుచును, దానివలనఁ బెరుగుచును. పెరుగువలన మజ్జిగ వెన్న వచ్చును. వెన్నవలన ఘృతములభించును. యజ్ఞ యాగములు జరుగును. భగవత్ప్రసాదము లభించును. అందఱుకూఁ దృప్తికలుగును. దూడలను పెట్టును. పంశవృద్ధి కాఁగలదు. సమస్త సుఖముల నొసంగును. గోవును స్వతంత్రముగ వదలినచో నితరుల పొలమున మేయును. ఆ పొలమువారు తిట్టుదురు. శాపములు పెట్టుదురు. అపయశము కలుగును. పాల పెరుగు నీయదు. దుఃఖమే కలుగును. ఇట్లే సంయమమున నుంచిన మనస్సు, ఒకలక్ష్మ్యమున బంధింపఁబడిన మనస్సు మహాబలము కలదగును. అది యేపనియైనఁ జేయఁగలదు. చిత్తవృత్తి నిరోధమే యోగము. తనకుఁ బ్రయమైనది, యిష్టమైనదేదియో దానియందు సర్వాత్మభావముతో మనస్సును లగ్నము చేయుటకు యోగమందురు. కొందఱీ మనస్సును భగవత్ప్రతిమయం దుంచెదరు. కొందఱు మంత్రజపమందును, కొందఱు ధర్మమందును, కొందఱు ప్రాణములందు నుంచెదరు; కాని పతివ్రత తన ప్రాణనాథుని యందుంచి యోగులకు మించిన సామర్థ్యమును, సిద్ధులను బొందును. ఆ మె తరించుటయేగాక పాపియగు తన పతినిగూడ తరింపఁజేయును.

సూక్తుఁ డిట్లనెను.- “మునులారా! మీకు నేను పతివ్రత లలో శ్రేష్ఠురాలగు శైబ్య చరిత్రమును సంక్షిప్తముగఁ జెప్పెదను.”

ప్రాచీనకాలమందు గంగా యమున మధ్యప్రదేశమున సమృద్ధిశాలియగు ఆహారమును నగరమున నొక బ్రాహ్మణుఁడు నివసించుచుండెను. బ్రాహ్మణుఁడు పూర్వజన్మ పాపకారణమునఁ

గాముకుడును, కుష్మరోగియునై యుండెను. ఆతని శరీరమంతటను గలితకుష్మ ముండెను. ప్రతిదినము క్రొత్తపుండై, దాని నుండి రసిక కారుచుండును.”

శౌనకుఁ డిట్లుడిగెను:- “సూతా ! ఏకారణమున బ్రాహ్మణుడైనను ఆతనికి గలితకుష్మము ప్రాప్తించినది ? ఆతఁ డింతటి పతితావస్థలోఁగూడ కామిగా నేల నుండెను ?”

సూతుఁ డిట్లు నెను:- “మహానుభావా ! పూర్వజన్మమందాబ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మహత్యను గావించెను. ఇంకను పరనిందాపాపమును బొందెను. పరనిందకు మించిన పాపములేదు. అందువలన నాతఁడు కుష్మరోగి యయ్యెను. కాని పూర్వపుణ్య విశేషముచే నాతనికి పతివ్రతయగు ప్రాణపత్ని లభించినది. ఆమె పేరు శైబ్య. ఆమె తన పతినే పరమేశ్వరుఁడుగ నెంచెడిది. ఆతఁడు కుష్మవాఁడైనను సర్వదా ఆతనిని శ్రద్ధతో సేవించెడిది. ఆతని గాయములను గడిగెడిది. చీమును దుడిచెడిది. ఆతనిని చక్కని శయ్యపైఁ బరుండఁబెట్టెడిది. మంచి మంచి పదార్థములను దయారుచేసి పెట్టెడిది. మంచి సుగంధ ధూపముల నాతని సమ్మృఖమున వేసెడిది. సారాంశమేమన నామె సర్వవిధముల తన పతిని సంతోషపెట్టుచుండెడిది.”

శౌనకుఁ డిట్లు నెను:- “సూతా ! ఇట్టిపాపి కింతటిపతివ్రతయగు భార్య యెట్లు లభించినది ? శైబ్య వంటి మహాపతివ్రతకు భర్తయగునంతటి దేవదుర్లభపద మాతని కే సర్వోత్కృష్ట సుకృతముచే లభించినది ?”

సూతుఁ డిట్లు నెను:- “మునివరా ! పూర్వజన్మమున నాతఁడొక పుణ్యకర్మమును జేసినాఁడు. ఆ జన్మమున నాతనికి

నల్లురు పుత్రికలు కలరు. వారు రజస్వలలు కాకపూర్వమే, పది సంవత్సరముల ప్రాయమున సజాతీయులును, సుశీలురును, వేదజ్ఞులును బ్రాహ్మణ యువకులకు సాలంకృత కన్యాదాన మొనర్చెను. శౌనకా ! గృహస్థాశ్రమములో నిత్యమును దెలిసి కొన్ని, తెలియక కొన్ని పాపములు చేయుట సంభవించుచుండును. అయితే దీనిలో గొప్ప పుణ్యములు రెండు కలవు. మొదటిది అన్నదానము, రెండవది కన్యాదానము. గో, భూదానములు శ్రేష్ఠములే కాని అన్నదానము వీనికంటెను శ్రేష్ఠమైనది. ఆచలి గొన్నవానికి అన్నదానము చేయుట యనఁగాఁ బ్రాణదానము చేయుటయే. ఇతర దానములకు గొప్ప గొప్ప నియమములు కలవు. అపాత్రునకు దాన మొసంగిన నది నిష్ఫలమగును. ఒక్కొక్కప్పుడు పుణ్యమునకు బదులుగఁ బాపము సంభవించుచుండును; కాని అన్నదానము విషయములోఁ బాత్రాపాత్ర విచారములేదు. తన యింటి కెవఁడైన నాచలితో వచ్చెనా, ఆ యాచలిగొన్నవానికి తృప్తిగా నన్నము బెట్టుటకు మించిన పుణ్యకార్యము లేదు. ఈ అన్నదానమునకు సమానమైనది కన్యాదానమని చెప్పఁబడినది. యోగ్యుడగు వరుని వెదకి, శ్రద్ధతో వానికి వస్త్రాభరణాదుల నొసంగి, తన శక్తికొలఁది ధన, వస్త్ర, గో హిరణ్యాదుల నొసంగి వేదవిధిచే దానమొసంగుట సర్వశ్రేష్ఠమగు పుణ్యము. ఈ విధముగఁ గన్యాదానము చేసిన గృహస్థునకు జన్మాంతరమునఁ బతివ్రతయగు భార్య లభించును. ఈ బ్రాహ్మణుఁడు చేసిన పుణ్యమిదియే. ఆప్రభావముచే నీతనికి పతివ్రతయగు భార్య లభించినది. పురాణములలో నామె నామ మజరామరమయ్యెను.

ఆ కుష్టబ్రాహ్మణుఁ డేది యడిగిన శైబ్య దానిని దెచ్చి యిచ్చుచుండును. శైబ్య యొక్క పాతివ్రత్య ఖ్యాతి సర్వత్ర వ్యాపించినది. మునివరులారా ! పుణ్యకర్మను దాచిన పృథ్వి పొందును. పాపకర్మ ప్రకటమైన నశించిపోవును. పుణ్య పాప కర్మల నెన్నాళ్లు దాచినను, ఏదోదినమున నవి బయటపడి తీరును. మన పుణ్యపాపముల నేకాంతములో నెవ్వరును జూడ రని మన మనుకొనుచుండుము. పరమాత్మ అన్నిటిని జూచు చున్నాఁడు. సూర్య, చంద్ర, పృథ్వి, జల, వాయువు, ఆకాశము, అంతరిక్షము, దినము, రాత్రి, సంధ్యలు, ధర్మములు ఇవన్నియు సమస్త విషయములను జూచుచుండును.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- సూతా! పరలోకములోఁ బుణ్యపాపములు జరుగుచుండును; కాని చాల రహస్యముగ నేకాంతమునఁ జేసిన పుణ్యపాపము లెట్లు బయటపడును ?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- మహాభాగా! నీవేకాంతమున నేమి చేయుచున్నావు? నీమెడడులోనికి వచ్చిన యాలోచనలు వాయు మండలముద్వారా వచ్చును. మనము దేని నాలోచించినను, దేనిని జేసినను దాని ప్రభావము వాయుమండలమునఁ బడును. శబ్దము నిత్యము. మనము మాటాడిన శబ్దము నశింపదు. నశించునెడల దూరశ్రవణ యంత్రముద్వారా యే సంబంధ మును లేకయే విదేశ విషయముల నెట్లు వినుచున్నాము! ఒక రాజును పుత్రసహితముగ నొక యవనరాజు బందీగా నొనర్చెను. బంధితుఁడగు రాజు దానపుణ్యము నొనర్చుట కాజ్ఞను వేడెను. ఉదారతచే నాతఁ డాజ్ఞ నొసంగెను. పెద్ద పెద్ద గంపలలో మిఠాయిలు, పండ్లు వచ్చుచుండెను. ఒక

దినమునఁ బ్రాతఃకాలమున రాజు, రాజకుమారుఁడు పెద్ద గంపలలోఁ గూర్చుండి కారాగృహమునుండి తప్పించుకొని పోయిరి. యమున కావల గుట్టములుండెను. ఇద్దరును దాన్నిపైఁ గూర్చుండి త్వరత్వరగాఁ బారిపోవు చుండిరి. పది పదునైదు క్రోసుల దూరము పోవునప్పటికి సూర్యోదయ మయ్యెను. చాలమంది గ్రామీణ స్త్రీ పురుషులు నదివైపునకు స్నానము చేయ వెడలుచుండిరి. వారు పరస్పరము రాజు, రాజకుమారుఁడు యవనకారాగృహమునుండి పారిపోయిరని వారిలో వారనుకొను చుండిరి. కుమారునకు చాల ఆశ్చర్యము వేసెను. ఆతఁడు మహారాజుతో నిట్లనెను:- “తండ్రీ! ఇంకను కారాగృహ వాసులకే మనము పారిపోవుట తెలిసియుండదు గదా, యీ స్త్రీ పురుషుల కందఱకు అప్పుడే యెట్లు తెలిసినది?”

ఇది విని మహారాజు నవ్వి యిట్లనెను:- “వత్సా! మనము పారిపోవుట కెప్పుడు నిశ్చయించితిమో అప్పుడే యా భావము వాయుమండలమున వ్యాపించినది. ఇచ్చట యెవఁడో ధర్మాత్ముఁడు దానిని గ్రహించియుండుటచే నీ విషయము వ్యాపించినది. ఏభావముగాని విచారముగాని దాఁగియుండదు. కావున మునులారా! ఆ సమయమున దిన, వారపత్రికలు లేకున్నను ఇంటింట వార్తాహరుఁడు తిరుగకున్నను, యీమె పతిని ఈశ్వరబుద్ధితోఁ బూజించుచున్నదను యశస్సౌరభము సర్వత్ర వ్యాపించినది.

ఒక దినమున నా కుఱ్ఱురోగి తన యింటి ముందు కూర్చుండి యుండెను. ఆత్రోవను ఆ నగరములోని సర్వశ్రేష్ఠ మగు వేష్య భాగుగా నలంకారము చేసికొని వచ్చెను. ఆమె

అచ్చటి రాజవేశ్య. అపార సౌందర్యము, విపుల ధనము, అనేక దాసదాసీజనములు కలది. ఆమె రూపజ్వాలయందు అసంఖ్యాకులగు ధనవంతులు, రాజులు, మహారాజులు పతంగముల వలె వచ్చి తమ ధన యావనములను భస్మము చేయుచుండిరి. అసలే ఆమె రూపసౌందర్యము కలది. అందులో నామె రాజసభకు గానముచేయుటకు అమూల్యములగు వస్త్రాభరణములను, అలంకారములను జేసికొని వెళ్లుచుండెను. ఆతని కేవిధమునను జిత్తశాంతి లేనట్లుగఁ గామపీడ కలిగెను. అత్యంత చింతతో, దుఃఖిత చిత్తముతో నాతఁడు దీర్ఘశ్వాసములను గొనుచుఁ గొట్టుకొనుచుండెను. నేఁడు తన పతి దశను జూడఁగానే పత్రివ్రతకు మిక్కిలి దుఃఖము కలిగెను. ఆమె అత్యంత మధుర శబ్దములతో నిట్లనెను:- “ప్రాణనాథా! నేఁడేమో తమ కత్యంత మానసిక వ్యథ కలిగినట్లున్నది. అది దాచరానిదైన శీఘ్రముగ శలవిండు. నేను దానికి ప్రతీకారయత్నమును జేతనై నంతవఱకుఁ జేసెదను. మీ కష్టమేమి? ఈ దాసివలన సేవలో నేమైన లోటు కలిగినదా? తెలిసి తెలియక నేదైన నపరాధమును జేసియుంటినా?”

ఇది విని కుష్మరోగి మిక్కిలి దుఃఖముతో నిట్లనెను:- “దేవీ! నీవు నాకు మిక్కిలి సేవచేయుచున్నావు. నీవలన నే యపరాధము జరుగఁగలదు? నీవెన్నడును నాపనిలోఁ బ్రమాదపడవు. అందువలన నాసేవలో లోపము జరుగు నవకాశము లేదు. నేఁడు నా మనస్సు నిజముగ దుఃఖించుచున్నది; కాని అది నా పాపఫలమే. నీదోష మేమియును లేదు. నాకీ మానసిక వ్యథ బాధించుచున్నట్లు శారీరకవ్యథ బాధించుటలేదు.”

సతి యిట్లనెను:- “దేవా ! మీరు మీ మానసిక వ్యధకుఁ గారణమును దెల్పుఁడు; నేను నాశక్తికొలఁది దానిని నివారించుటకుఁ బ్రయత్నించెదను.”

కుష్మరోగి యిట్లనెను:- “దేవీ ! దానినిఁ జెప్పుటకు నాకు చాల సిగ్గుగుచున్నది. కాని నీతోఁజెప్పకున్నచో నాకు ప్రాణమే నిలువకపోవచ్చును. నా మనోరథము పూర్తికానిది. దుస్సాధ్య మనోరథము. నా పాపపు మనస్సు ఆ వారాంగనారూపమందు లగ్నమైనది. ఎంతగా మనస్సును గుదటపరుచుకొంద మనుకొన్నను గుదటపడుటలేదు. నాదుఃఖమునకుఁ గారణమిదియే.”

సతి యిట్లనెను:- “ప్రభూ ! ఇది యత్యంత కఠినకార్యమే కాని, అయినను బ్రయత్నించెదను. చేతనై సంతవటకు నేను మీ మనోరథమును దీర్చెదను. మీరు నిశ్చింతగా నుండుఁడు.” ఇట్లని సతి యావేశ్యను బ్రసన్నము కావించుకొనుట కుపాయము నాలోచించుచుండెను. ఆలోచించుచు నాలోచించుచు నామె తన కర్తవ్యమును స్థిరపఱచుకొనెను.

ఆమె తెల్లవారుజామున చీకటిలో చీపురు, ఆవుపేడను దీసికొని వేశ్యయింటికిబోయి, ఆమె యింటిముందు వాకిటిలో బాగుగా నూడ్చి, ఆవుపేడతోఁ గలయంపి చల్లి, రంగవల్లి మ్రుగ్గులుతీర్చి యింటివారు లేవకమునుపే వచ్చివేసెడిది. వేశ్య లేచి క్రిందకు దిగి చూచునప్పటికి ఆవరణమంతయుఁ జిమ్మఁబడి కలయంపి చల్లఁబడి, మ్రుగ్గులు పెట్టియుండుటను గాంచి చకితయై యట్టి శుభ్రమైన పని నెవరు చేసిరని యందఱ నడుగుఁబెట్టెను.

అందఱిట్లనిరి:- “మాకు తెలియదు, మేము మాత్రము చేయలేదు.” అప్పుడొక కింకను నాశ్చర్య మయ్యెను. ఈ విధముగ మూడు దినములు గడిచెను. నాల్గవదినమున నామె యచ్చట దాగియుండెను. సతి వచ్చి యథాప్రకారముగఁ జిమ్ముట కారంభించెను. ఇంతలో నా వేశ్య వచ్చి శైబ్య రెండు పాదములను బట్టుకొని యేడ్చుచు నిట్లనెను:- “అమ్మా! నీవు పతివ్రతవు. సాధ్యవి. దేవతలుకూడ నిన్నుఁ బూజించెదరు. నేనొక లోకనిందిత, పతిత యగు పణ్యస్త్రీని. నీవు నాపై నేల పాపమును బడవేయుదువు? నేను నీ కే కార్యమును జేయ వలయును? దేవీ! నీకు ధన మావశ్యక మగునెడల నావద్ద మణుగులకొలది సువర్ణ మున్నది. కావలసినంత తీసికొని పోవచ్చును. నీకు మణిమాణిక్యములు, ముత్యములు కావలసిన యెడల కావలసినన్ని కలవు. తీసికొని పోవచ్చును. నీవు నా కేదైన నాజ్ఞనిండు.”

సతి మిక్కిలి స్నేహముతో నిట్లనెను:- “అమ్మా! నాకు ధన సంపత్తు లవసరము లేదు. నీ వొక పని చేయవలయును, ఆది చాల కఠినమైనది. దానిని నీవు చేయుదువా లేదా?”

అత్యంత స్నేహభావముతో దృఢతాస్ఫురమున వేశ్య యిట్లనెను:- “అమ్మా! నేను పతితనే కాని హృదయహీనను గాను. వేశ్యావృత్తిలో నున్నను నేను నా హృదయము నష్టము కావించుకొనలేదు. నా ప్రాణముల నర్పించియైనను నీకు బ్రయకార్యమును జేయఁగలిగిన యెడలఁ జేయుదునని ప్రతిజ్ఞను జేయుచున్నాను. వెంటనే చేయుదును, ఆలో

చింపకయే చేయుదును. నీవు కొంచెమైనను సందేహింపరాదు. నా మాటపై విశ్వాసముంచుము.”

సతి యిట్లనెను:- “దేవీ ! నాకు నీ ప్రాణము లవసరము లేదు; కాని నేను నీద్వారా కుష్టువాడగు నాపతి మనోరథమును దీర్చుగోరుచున్నాను. ఆతనికి శరీర మంతటను గళితకుష్టము. గాయములనుండి నిరంతరము రసిక, చీము కాదుచుండును.”

ఇది వినఁగానే వేశ్య క్షణకాలము భయపడెను. మరల ధైర్యమును వహించి యిట్లనెను:- “దేవి! శరీర మందఱకుఁ బ్రేయమను సంగతి నీకు తెలిసినదే. నా దగ్గఱకు రాజులు, రాజపుత్రులు, ధనవంతులు, శౌరవము గలవారు సర్వదా వచ్చుచుందురు. ఒకరోజు నేను నీ కవకాశ మీయఁగలను.”

సతికి మిక్కిలి ఆనందము కలిగెను. ఆమె అత్యంతోల్లా సమునఁ బతి సమీపమునకుఁ బోయి యిట్లనెను:- “ప్రాణనాథా! మీ మనోరథము నెఱవేరినది. నేఁడు మీ యభిలాషను బూర్తి కావించుకొనవచ్చును.”

చింతతోఁ గుష్టురోగి యిట్లనెను:- “దేవి! నా కాలు తినివేసినది. నేనచ్చటి కెట్లు పోగలను ?”

సతి యిట్లనెను:- “దీనికి చింతింపవలదు. నాభుజము మీఁదఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని నే నచ్చటికి మోసికొని పోయెదను”.

లజ్జతోఁ దలవంచుకొని యాతఁ డిట్లనెను:- “దేవీ ! నీవు ధన్యురాలవు. నీవు మర్త్యలోకపుమానినివి కాదు, వైకుంఠ లోకపు వనితవు. ఇంకొక స్త్రీ యిట్లు చేయఁగలదా ?”

సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మునులారా! కామాతురులకు లజ్జా సంకోచ, నిందాపవాద భయముండదు. చీకటి పడఁగానే ఆ కుష్టురోగి తన భార్య భుజముపైఁ గూర్చుండి వేశ్య యింటికి వెళ్లెను. దైవయోగముచే దారిలో మాండవ్యముని శూలము నకు గ్రుచ్చఁబడి యుండెను. ఇంతవఱ కితఁడు సమాధిలో నుండెను. ఈ సమయమున నాతనికి సమాధి భంగమయ్యెను. అతి గాఢాంధకారము. దేవి కనఁబడుటలేదు. ఆ కుష్టువాని కాలు ముని శరీరమునకు దగిలెను. శరీరమునకు కాలు తగులు టచే, ఆ కుష్టురోగి నుండి అత్యంత భయంకర దుర్గంధము వచ్చుటచే మునికి క్రోధము కలిగెను. ఆతఁడు వెంటనే “ఏ దుర్మార్గుని పాదము తపఃపూతమగు నా శరీరమునకుఁ దగిలినదో నేటికి పదవరోజున సూర్యోదయమువేశకు ఆతఁడు మరణించుఁ గాక!” అని శపించెను.

ఈ శాపమును వినఁగానే కుష్టురోగి కామము కర్పూరమువలె నెగిరి పోయెను. మృత్యువు ముందు కామభోగ మేముండును?

ఆతఁడు శీఘ్రముగ నిట్ల నెను:- “దేవి! ఇంటికి వెళ్లుము. ఇప్పుడు నేను మరణించెదను.”

సతి మిక్కిలి ధైర్యముతో నిట్ల నెను:- “ప్రాణనాథా! మీరు చింతింపకుఁడు. పదవరోజున సూర్యోదయమునకు మరణించెదరని ముని శపించెను. నేటినుండి సూర్యోదయమే కాదని నేననుచున్నాను. సూర్యోదయమే కాకపోయిన మీరు మరణించు ప్రశ్నయే లేదు.”

ఇట్లని సతి తన పతిని దీసికొని యింటికి వచ్చెను. నిజముగ సతీ వచనముచే సూర్యోదయమే కాలేదు. జనులు నిద్రించి నిద్రించి విసుగుఁ జెందిరి. ఊరక పొరలుచుందురు. కాని యెప్పుడు లేచి చూచినను రాత్రియే. అందఱదరిపడిరి. యజ్ఞ యాగము లాగి పోయెను. సంసార కార్యము లాగిపోయెను. అగ్ని హోత్రములు లేకపోవుటచే దేవతలకు హవిస్సు లంద లేదు. తర్పణములు లేకపోవుటచే బితుల దాహము తీరలేదు. త్రిలోకములం దాహాకారము వ్యాపించెను. దేవతలు బ్రహ్మ దేవుని కడకు పరువిడిరి. బ్రహ్మ సమాధిలో సమస్తమును గ్రహించి యిట్లనెను:- “దేవతలారా! ఇది నా శక్తికి మించిన విషయము. పతివ్రతల పలుకుల కన్యధా చేయుశక్తి నావద్ద లేదు. శంకరునికే కాదు, సాక్షాద్విష్ణుభగవానునికిని లేదు. ఒక పతివ్రతకు మేము ముగ్గురము బిడ్డలమైతిమి. పతివ్రత వచనములను బతివ్రతయే నివారింపఁగలదు. మీరందఱు మేనే శరణు వేఁడుఁడు.

దేవత లిట్లనిరి:- “స్వామీ! ఒంటరిగాఁ బోవుటకు మాకు సాహసము లేదు, మీరును దోడు రండు. మీరు పెద్దవారు గదా! పెద్దవారి కందఱు లొంగుదురు.”

బ్రహ్మ యిట్లనెను:- “మంచిది. వెళ్లుదము, నేనును వచ్చెదను.” ఇట్లని బ్రహ్మను ముందిడుకొని దేవతలందఱును సతియొక్క యింటికి వెడలిరి.

తనయిల్లు విమానముల కాంతులచే మిరుమిట్లు గొలుపు చుండుటను సతి గాంచెను. అప్పుడామె ఆశ్చర్యాన్విత

యయ్యెను. ఆమె బ్రహ్మాది దేవతలకు విధ్యుక్తముగ నభ్యర్చనము కావించెను.

దేవతలము పూజను స్వీకరించి యిట్లనిరి:- “దేవీ! త్రిలోకములందు కేవలము నీ కారణమున హాహాకారము వ్యాపించినది. నీవు సూర్యోదయ మగునట్లు చేయుము.”

సతి యిట్లనెను:- “సూర్యునితో నాకు వైరము లేదు. సూర్యోదయము కాఁగానే నాపతి మరణింపఁగలఁడు. అందు వలన నేను సూర్యు నడ్డగించితిని?”

బ్రహ్మ యిట్లనెను:- “నీభర్త యొక్కఁడు మరణించుటచే బ్రహ్మాండమునకు మేలు కలుగును. దేవీ! పరోపకారము చేయుము; త్సుద్రతను వదలుము, ఇట్టి హఠము మంచిది కాదు.”

సతి యిట్లనెను:- “స్వామీ! సతికి సర్వస్వము పతియే. పతికి మించిన ధర్మము లేదు. విధవ యగుట పతివ్రతకు మిక్కిలి కలంకము. నేనేవిధముగనైన నొప్పుకొనుటకు వీలులేదు.”

మనము చెప్పిన నీమె వినదనియు ఇంకొక పతివ్రత వచ్చి చెప్పిననే ఈమె వినుననియు బ్రహ్మ గ్రహించి దేవతలతో నిట్లనెను:- “మీరందఱు అనసూయ దగ్గఱకు బొండు. ఆమె చెప్పిన నీమె వినును. వీరిద్దరకు స్నేహభావము కలదు. ఈమె యందు మిక్కిలి భక్తి కలదు.” బ్రహ్మయొక్క ఆజ్ఞను బొంది దేవతలు అనసూయ ఆశ్రమమునకుఁ బోయిరి. దేవతా ప్రార్థనమున అనసూయామాతావచ్చెను. ఆమె సతీ శైబ్యును సమస్త విధముల సమాధానపఱచి యిట్లనెను:- “దేవీ!

పతివ్రత విధవ యెన్నటికిని గాదు. నీవు నామాట వినుము. నీ భర్తను నేను బ్రదికించెదను. దేవతలుకూడ అనసూయ వాక్యముల ననుమోదించెను. అనసూయాదేవి దేవతా కార్యముకొఱకు తన పాతివ్రత్యప్రభావముచే దశరాత్రుల నొక్క రాత్రిగ నొనర్చెను. రాత్ర్యంతమున సూర్యోదయము కాఁగానే ముని శాపమువలన కుష్టురోగి శరీరము భస్మ మయ్యెను. ఏలననఁగా మునివాక్యము లన్యథా కారాదు; కాని వెంటనే అగ్నిపూతమగు స్వర్ణమువలె నాతఁడు దివ్య శరీరమును ధరించి ఆమె భర్త బయటకు వచ్చెను. అందఱ కానందమయ్యెను. సతియొక్క ప్రభావమును గాంచి యందఱును జకితులైరి.

ఈ విధముగ ననసూయాదేవి తన పాతివ్రత్య ప్రభా వముచే త్రిలోకములను సంకటమునుండి రక్షించెను. అత్రి పత్నియగు ననసూయయొక్క పాతివ్రత్యము లోకములో విఖ్యాతి చెందినది. అందుకనియే త్రిమూర్తు లీమెకుఁ బుత్రులైరి. ఈమె తన తపోబలముచే గంగను బుట్టించెను.

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “సూతా! అనసూయాదేవి గంగ నేల బుట్టించినది? ఈ కథను నీవు మాకు చెప్పవలయును.”

అంతఁ బ్రసన్నతను బ్రకటించుచు సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునులారా! అనసూయాదేవి యెట్లు గంగను బుట్టించినదో ఆ వృత్తాంతమును నేను మీకుఁ జెప్పెదను. మీరు దాని నంతను శ్రద్ధాపూర్వకముగ శ్రవణము చేయుఁడు.”

పుత్రప్రాప్తికి అత్రి తపస్సు

వేలకొలది జన్మములు తపోయోగ సమాధులచే నా సర్వేశ్వర, సర్వాధార, ఆనందకంద, సచ్చిదానంద ప్రభువు వారాధన చేసినవానికే భగవద్భక్తి ప్రాప్తించును. అదైనను ఆతని కృప కలిగినప్పుడే. ఆతని కృప ఛల కపట రహితులగు సరళ పురుషుల మీదనే కలుగును. భగవద్దర్శన మొక్కసారి కలుగుటయే దుర్లభము. ఆతనితో సంబంధమును స్థాపించు కొనుటయు, నాతనిని దన సంబంధిగా, పుత్ర, మిత్ర' పతి, సఖా సుహృదులుగఁ జేసికొనుట అత్యంత దుర్లభము. జన్మ జన్మాంతరములలో వేలకొలది సుకృత కర్మలు చేసినవారు, తపోబలమున హృదయము సత్యంత పవిత్రముగఁ జేసికొనిన వారెవరు కలరో అట్టి వారికడనే భగవంతుఁ డవతరించును.

పుత్రుఁడు మాతా పితరుల యొక్క సంయోగముచేఁ గలుగును. ఇద్దరును బవిత్రముగ నుండి, ఇద్దరును దయా దాక్షిణ్యాది గుణ సంయుక్తులై, ఇద్దరి హృదయములలో భగవద్భక్తి యుండి, ఇద్దరకు విషయ విరాగముండి, యిద్దరును అంతఃకరణమును తపఃపూతము కావించుకొని, నిర్మల్కులై, యిద్దరును సమస్త భూతములందును దన యిష్టదైవమును గాంచు చుండినచో అట్టి వారికి అజన్మఁడు జన్మించును. వారికి నిర్గుణబ్రహ్మ సగుణరూపమును ధరించి క్రీడించును. అత్రి, అనసూయ లిట్టి భాగ్యశాలురగు దంపతులే. వీరికడ కేవలము విష్ణువే కాదు, త్రిమూర్తులు జన్మించిరి.

మైత్రేయ మహాముని విదురునితో నిట్ల నెను:- “విదురా! బ్రహ్మ కపిలమహాముని దర్శనము కొఱకు కర్దముని ఆశ్ర

మమునకు వచ్చినపుడు, తనతో మారీచ్యాది మహామునులను గూడ వెంటఁబెట్టుకొని వచ్చిన సంగతి నీకు జ్ఞాపకముండి యుండవచ్చును. బ్రహ్మ కపిలభగవానుని దర్శించి తన లోకమునకుఁ బోయెను, కాని ఋషులందఱు చచ్చటనే యుండిరి. కర్దముఁడు దేవహూతి సమ్మతిచేఁ దన తొమ్మిదిమంది కూఁతుండను తొమ్మిదిమంది మహర్షుల కొసంగెను. వారిలో అనసూయ యను కుమార్తెను మహా తపస్వియగు అత్రి మహాముని కొసంగెను.

మహామునియగు అత్రి సర్వగుణ సంపన్నయు, సుశీలయు వినయవతియు, సతీసాధ్వియు నగు అనసూయను వెంటఁ బెట్టుకొని బ్రహ్మసమీపమునకుఁ బోయెను. భార్య భర్త లిరువురును సమస్త జగదాధీశ్వరుఁడగు బ్రహ్మకు భక్తితోఁ బ్రణామము కావించిరి. తన కొడుకు, కోడలు ప్రణామము చేయుటను గాంచఁగానే పితామహుని యానందమునకు మేఱ లేకుండెను. ఆతఁడు హృదయపూర్వకముగ నాశీర్వదించి యిట్లనెను:- “మీ యిద్దరకును సదా ధర్మమునందు మతి యుండుగాక! అనసూయ లోకములో శ్రేష్ఠమగు సతి యగు గాక! నీ వఖిల జగత్తులో ననుపమమగు పతి యగుదువుగాక! శ్రీహరియే మీ కిద్దరకు గతియగుఁ గాక! శ్రీకృష్ణ చరణార విందములందు మీ కహైతుకమగు రతి యుండును గాక! లోకములో సర్వత్ర మీకు ఖ్యాతి కలుగు గాక!”

బ్రహ్మ తనయెడలఁ బ్రసన్నుఁ డగుటను గాంచి, చేతులు జోడించి అత్రిమహాముని యిట్లనెను:- “ప్రభూ! ఇప్పుడు మా కేమి యాజ్ఞ?”

ఇది విని స్నేహభావముతో బ్రహ్మ యిట్లనెను:-
 “నాయనా! ఇప్పుడాజ్ఞ యేమి? నీవు స్వయముగ బుద్ధిమంతుఁ
 డవు. ఎచ్చటనైన నేకాంతమునకుఁ బోయి తపస్సు చేయుము.
 తపస్సువలననే సమస్త సిద్ధులు ప్రాప్తించును. తపస్సే హరి
 హృదయము. తపస్సుమూలముననే ఆతని ఉత్తమారాధనము
 జరుగఁగలదు.”

బ్రహ్మయొక్క యిట్టి యాజ్ఞను బొంది అత్రి మహా
 ముని తన భార్యయగు అనసూయతోఁ గలిసి ఋక్షపర్వతము
 దగ్గఱకుఁ బోయెను. దక్షిణ దిశనున్న పర్వతము అత్యంత
 సుందరమును, పరమ రమణీయకమును, సర్వ ఋతువులందు
 పూఁచి కాయనదియు, సుందర సరిత్తులచేఁ గూడుకొని
 యుండెను. అచ్చట పరమ రమణీయమైనదియు, పవిత్ర
 జలములు కలదియు, నిర్మల జలములతోఁ గూడిన నిర్వంద్య
 యనునది యుండెను. పర్వత పాషాణములతో నాడుకొనుచు,
 గలకల శబ్ద మొనర్చుచు నా సెలయేరు సర్వత్ర శాంతి సామ్రా
 జ్యమును స్థాపించుచుండెను. దానిలోఁ గమనీయ కమలములు
 వికసించియుండెను. హంస, సారస, చక్రవాక, జల కుక్కుటాది
 పక్షుల కలరవము, దాని కలరములోఁ గలిపి పర్వత కందరము
 లను శబ్దాయమాన మొనర్చుచుండెను. నదీతటములం దటు
 నిటు నున్న పుష్పితపాదపములు తమ పుష్పసౌరభముచే
 నా వన్యప్రదేశమును సువాసిత మొనర్చుచుండెను. పచ్చని
 యాకులు గల యసంఖ్యాకములగు పలాశవృక్షములు తమ
 యెఱ్ఱని పుష్పముల నా వనమందు వెదఁజల్లుచుండెను. అశోక,

తాళ, తమాల, జంబీర, పనసాది వృక్షములన్నియు నా యరణ్యమును దన యస్తిత్వముచే శ్రీ సంపన్న మొనర్చుచుండెను.

ఇట్టి సుందర వనమును జూడఁగానే ముని చిత్త మత్యంత ప్రసన్నమయ్యెను. ఆతఁ డచ్చటనే తపస్సు చేయుటకు నిశ్చయించెను. నదీతటమున నొంటి కాలిమీఁద నిలుచుండి యాతఁడు ప్రాణాయామాభ్యాసమును జేయఁ బ్రారంభించెను. మొదట నాతఁడు వనకందమూల ఫలములను దినుచు, తర్వాత వానినిగూడ వదలి కేవల మెండుటాకులను దినసాగెను. తదనంతరము కేవలము జలమును ద్రాగుచు ఘోరతపస్సు చేయసాగెను. చివరకు జలములను గూడ పరిత్యజించి కేవలము వాయుభక్షణము జేయుచు మనో నియమనము కావించుచుండెను. చివర కాతఁడు వాయుభక్షణమును గూడ వదలి వేసెను. ప్రాణాయామమొనర్చి స్థాణువువలె నాతఁ డొంటి కాలిపై నిశ్చలముగ నూఱు సంవత్సరముల వఱకు నిలుచుండెను. ఇప్పుడు ముని విశ్వాత్మయయ్యెను. ఆతని మనస్సు సమాహిత మయ్యెను. సర్వత్ర శ్రీహరిని దర్శించుటచే నాతని చిత్తము విశ్వమయ మయ్యెను. దీనివలన సమస్తప్రాణము లాగి పోయి నట్లుండెను. ముని శిరస్సునుండి తపోఽగ్ని బయలుదేరెను. దాని జ్వాలలు త్రిలోకములలోని ప్రాణులను గాల్చఁ బ్రారంభించెను. దేవతలు భయపడి యిట్లనుకొనిరి:— “ఈ అసమయమందు ప్రలయమేల వచ్చినది? ఎవరి తేజస్సు సర్వలోకములను దపింపఁజేయుచున్నదో యెవ్వరు నా రహస్యమును గనుఁగొనలేక పోయిరి.

అత్రిమహాముని యొకానొక దేవతా రూపమును ధ్యానించుచు నారాధనము చేయుట లేదు; కాని “యీ చరాచర విశ్వమునకు స్వామియైనవానిని నేను శరణు వేడుచున్నాను. ఆతడు నాకు తనకు సమానుడగు పుత్రుని బ్రసాదించుగాక!” యని మాత్రము పలుకుచుండెను. చరాచర జగత్తునకు బ్రహ్మయు స్వామియే, విష్ణువును స్వామియే, శివుడును స్వామియే. ముగ్గురిలో నెవరు రావలయును? అనసూయ కిచ్చిన వరము పూర్తి యగుటకే ముని మనమున నిట్టి సంకల్పముత్పన్నమైనదని త్రిమూర్తులు గ్రహించిరి. అందువలన వారు మువ్వురును తమ తమ వాహనములపై నెక్కి ముని సమీపమునకు వచ్చిరి.

బ్రహ్మ తన శ్వేతహంసపై నెక్కినను. ఆతని నాల్గు వైపుల నాల్గు ముఖములున్నవి. వాటిపై మణిమయ కిరీటముకుటములు వెలుగుచుండెను. శివుడు బోళాశంకరుడే కదా! ఆతని నంది మంచి బలిసి సుందరముగ నుండెను. దాని వీపుమీఁద మణిమయ సింహాసనముండెను. బంగారు పని కూడ చేయబడియుండెను. శరీరమందు సర్పములు బుసలు కొట్టుచు చుట్టుకొనబడియుండెను. జడలందు గంగ తరంగములతో నూగులాడు చుండెను. మస్తకమునఁ జంద్రుడు వెలుగుచుండెను. కంఠమున ముండమాల మనోహరముగ శోభించుచుండెను. శరీర మంతటను జితిభస్మము నలది, జడలు వ్రేలాడవైచుకొని వృషభధ్వజుడు, నీల కంఠుడు తన యెద్దుపై నెక్కి వేగముతో బోవుచుండెను. విష్ణుని కాంతి విలక్షణమైనది. ఆతని గరుడవాహనము వాయువుతో

బందెములు వేయును. ఆతని అక్కలనుండి నిరంతరము సామ వేద మంత్రములు వెలువడుచుండును. వినతాసుతుఁడు తన అక్కలపై విష్ణునిఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని రివ్వన నెగిరి పోవుచుండెను. భగవంతుని పీతాంబరము గరుడుని వేగముచే వాయువులో నెగురుచుండెను. ముక్కు బులాకి అటు నిటు నూగుచుండెను. మణిమయ ముకుటము శిరస్సున వెలుఁగు చుండెను. నీలకుంతల జాలములు వాయువులో విరియఁబడెను. విద్రుమకాంతిని గూడ లజ్జింపఁజేయుచున్న లోల కపోల మదరుచుండెను. లేత రావియాకువంటి అరుణాధరము చంచల మగుచుండెను. వనమాలాకాంతిచే దశదిశలు చిత్ర విచిత్ర ముగ గోచరించు చుండెను. మోహకమూర్తిని గాంచినఁ జిత్తము చంచలము లగునట్లు, ఒక్కొక్కప్పుడు చేయి పైకి యెత్తినప్పుడెల్ల కర కంకణములు చంచలము లగుచుండెను. శ్వాస ప్రశ్వాస కారణమున నుదరత్రివళి ఒక్కొక్కప్పుడు లోపలికి, ఒక్కొక్కప్పుడు పైకి వచ్చుచుండెను. యంత్రము లోని యూరువు అంటుకొని యుండునట్లు రెండు తొడలు గరుడుని వీపుపై నుండెను. గరుడుని వీపుమీఁద నటు నిటు వ్రేలాడుచున్న రెండు పాదముల నఖిములనుండి వెలువడుచున్న కాంతులు శరన్నీల మేఘములలో నైదుగురు తూర్పునను, నైదుగురు పశ్చిమమునను ఒక్కసారిగాఁ జంద్రు లుదయించి అంధకారమును భిన్నాభిన్నము చేయుచున్నట్లుండెను. వందల కొలఁది అస్పరస, ముని, గంధర్వ, ఉరగ, విద్యాధర, కిన్నర, కింపురుషులు త్రిమూర్తుల యశస్సును గానము చేయుచు వెను వెనుక నే పోవుచుండిరి.

ఈవిధముగఁ దమ యతాకికప్రభచే నాకాశమునంతను బ్రకాశింపఁజేయుచు త్రిమూర్తులు అత్రిమునియొక్క ఆశ్రమమునకు వచ్చిరి. ఇంతవఱకు ముని మనస్సునందు ప్రకాశము కలుగలేదు. సహస్ర చంద్ర సూర్యు లొక్కసారిగా నుదయమైనట్లు నేఁడాతని హృదయమునఁ బ్రకాశించెను. హృదయమున ననుపమ తేజఃప్రకాశము కలుగుటచే మునికత్యధికమగు నానందము కలిగెను. ఆ తేజము మునికి లోపల బయట సర్వత్ర ప్రకాశమే వ్యాపించెను. ఆమహాప్రకాశ మంధకారము నంతను నాశము గావించెను. కన్నులు విప్పి ముని చూచునప్పటికి త్రిమూర్తు లెదుట తమ తమ వాహనములపై నుండిరి. ఒక్కసారిగా త్రిమూర్తులు దుర్లభదర్శన మిచ్చునప్పటికి ముని స్థితి విచిత్రమయ్యెను. ఆతఁడు సంభ్రమముతో నొంటికాలుతోడనే భూమిమీఁదఁబడి దండప్రణామము కావించి తన కన్నులనుండి ప్రేమాశ్రువులను బ్రసహింపఁజేసెను. చాలసేపటివఱకాతఁడు ప్రేమచే స్మృతితప్పి, నేత్రముల నానందాశ్రువులను రాల్చుచు నవనిపైఁ బడియుండెను.

కొంచెముసేపటికి బాహ్యాజ్ఞానము కలుగఁగా లేచి నిలుచుండెను. ముని కన్నులను దెఱచి చూడలేనంతగా త్రిమూర్తుల తేజస్సు వ్యాపించెను. ఆతని కన్నులు మిరుమిట్లుకొలుపుచుండుటచే నాతఁడు బాహ్యనేత్రములను మూసి హృదయమున వారి రూపములను ధ్యానించుచు మిక్కిలి భక్తితో గద్గడకంతముతోఁ ద్రిమూర్తులను స్తుతింపసాగెను.”

శౌనకుఁ డిట్లు నెను:- “సూతా ! ముని భగవంతుని తేజస్సు నేల సహింపలేకపోయినాడు ? ఆతఁడు కన్నులతో నేల

చూడ లేకపోయినాఁడు ? చాలమంది భక్తులు భగవంతునితో మాట్లాడుచుందురు, క్రీడించుచుందురు.”

సూతుఁ డిట్లు నెను:- “మహాభాగా ! కొందఱు భక్తులు మాధుర్యోపాసకులు, కొందఱైశ్వర్యోపాసకులు. మాధుర్యమందు భగవంతునితో మధురతాసంబంధ ముండును. ఈతఁడు మన సఖుఁడు, బంధువు, పతి, పుత్రుఁడు మొదలగు సంబంధము లిట్టివి. ఐశ్వర్యమందు ప్రభావమునకే ప్రాధాన్యత కలదు. భూపతియొక్క ప్రభావమునే ప్రజలు సహింపలేరు. ఈతఁడా త్రిలోకస్వామి. ఆతఁడు జగత్స్వామి భావముతో నుపాసించెను. అట్టి రూపముతోడనే త్రిమూర్తులు దర్శనమొసంగిరి. ఇట్లున్నను ఆతని హృదయమందు మాధుర్యమే నిండియుండెను. అందువలన దేవతా సమ్మూఖమున నున్నను వారి ప్రభావమునకు భయభీతుఁడు కాలేదు. చేతులు జోడించి యాతఁడు మధుర వాక్కులతో స్తోత్ర మొనర్చెను.”

త్రిమూర్తులు పుత్రులగుదుమని వరమొసంగుట

మన మొక కోరికతో నొక పనిచేసినప్పుడు దానికంటె నెక్కువఫలము లభించుచో మన హర్షమునకు మేఱయుండదు. మనమేదియో ఆశచే భూమిని ద్రవ్విన నచ్చట అపారసంపత్తి లభించుచో మనకు హర్ష విస్మయోల్లాస సంభ్రమములన్నియు నొక్కసారిగాఁ గలుగును.

అత్రిమహాముని భగవదారాధనము పుత్రప్రాప్తికొఱకు చేసెను. ఆతని సంకల్పము ఈ లోకమునకు స్వామియగువాఁడు తనకు సదృశమగు పుత్రు నొసంగవలయుననియే. ఈ జగత్తునకు స్వాములు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు. ఏదో ఒకానొక నామ రూపములను గైకొని యుపాసించియుండినయెడల నా దేవుఁ డొక్కఁడే వచ్చి వరమొసంగెడువాఁడు. కాని ముని మూకీ భావముగా నుపాసించుటచే లాభించినది. త్రిమూర్తు లాతనికి వరమొసంగుట కుద్యుక్తులైరి. ఈ ముగ్గురే యిదివఱకు అన సూయకు వరమొసంగియుండిరి. అనసూయకు పుత్రులు కలిగిన నత్రివీర్యముచేతనే కలుగవలయునుగదా! దేవత లిట్లు తలఁచిరి:- ఎటులనో మన మనసూయకుఁ బుత్రులము కావలసియున్నది. పోనిండు, అత్రికికూడ ఆదరమొసంగెదము. ఆతని యాధిక్యమును లోకమున కెఱింగించెదము. పాతెడు గంగలోఁ జేతులు కడిగెదము. కావున ముగ్గురును దర్శనమొసంగిరి.

అత్రిముని వారి చరణములకు వందనమొనర్చి వినీత భావముతో నిట్లనెను:- “ప్రభువులారా! మీ యస్త్ర శస్త్రాది యాయుధములచేతను, వాహనచిహ్నములచేతను మీరు బ్రహ్మ

విష్ణు మహేశ్వరులని గ్రహించితిని. మీ ముగ్గురే మాయ ద్వారా వేటువేటు గుణముల నాశ్రయించి జగదుత్పత్తి స్థితి లయములు త్రిమూర్తులై యొనర్చుచున్నారు. మీరు ముగ్గురును మాకు దర్శనమొసంగితిరి; కావున నేను మీ ముగ్గుర పాదములకు భక్తితోఁ బ్రణామము చేయుచున్నాను.”

త్రిమూర్తు లిట్లనిరి:- “మునివరా ! మేము నీ తపస్సునకు సంతసించి నీకు వరమొసంగుటకు వచ్చితిమి, కావున నీయిష్టము వచ్చిన వరము నడుగుము.”

అత్రిముని యిట్లనెను:- “పరమపూజనీయులారా ! నేను సంతానము కొఱి కొక్క జగదీశ్వరునే చింతించితిని. మీరు ముగ్గురు కలిసి యెట్లు కృపచూపితిరి ?”

త్రిమూర్తు లిట్లనిరి :- “తపోధనా ! నీ వొక్క దేవునిఁ బిలిచియుండిన, నొకే నిర్దిష్టరూపమునఁ జింతించిన, నాదేవుడే నీకు దర్శన మొసంగెడువాఁడు. నీవు కలగలుప ధ్యానించితివి. జగదీశ్వరుఁ డెవఁడో ఆతఁడే నీకు బుత్రుఁడు కావలయునని కోరితివి. మేము ముగ్గురమును జగదీశ్వరులమే.”

అత్రి యిట్లనెను :- “మంచిది స్వాములారా ! అనుగ్రహించితిరి. ‘అధికస్య అధికం ఫలమ్’ ఒక పుత్రునకు బదులుగా ముగ్గురు పుత్రులు కలుగుట చాల యుత్తమము.”

మైత్రేయుఁ డిట్లనెను :- “విదురా ! ఒక్కొక్కప్పుడు భగవంతుఁడు సమాధానము చెప్పఁజాలనంత యమాయకుఁ డగును. అజామిళుఁడు పుత్రుని బిలువఁగా నారాయణుఁడది తన నామమే యనుకొనును. శివుఁడు సంతియే. శివుని గంటఱు

దొంగతనము చేయుటకుఁ జోరుఁడు లింగముపై నెక్కిను. ఇంకేమున్నది? శివుఁడు ప్రసన్నుడై యిట్లనుకొనెను :- “కొందఱు నాపైఁ బూలువేయుదురు; కొందఱు బిల్వపత్రములు వేయుదురు. పీఠెంతటి భక్తుఁడోకాని తననే సమర్పించుకొనినాఁడు.” ఈ భోళాశంకరుని కృప కేమైన మేఱకలదా? హిరణ్యకశిపు నెంత కౌశలముతోఁ జంపవలసి వచ్చినది? భస్మాసురు నెట్టియుపాయముతో భస్మము చేయవలసి వచ్చినది? ద్రోణాచార్యుని నెన్ని కుతంత్రముల చేతనో చంపవలసివచ్చినది. అత్రిమహాముని యీవిధముగ బ్రార్థింపఁగా త్రిమూర్తు లిట్లనిరి :- “మునివరా! నీవు సత్యసంకల్పుఁడవు. మాకు భక్తుఁడవు. నీభార్య పతివ్రత. నీసంకల్పము నెన్నఁడు నన్యథా కాఁజాలదు. నీవు తలఁచినట్లే కాఁగలదు. మేము ముగ్గురమును నీకుఁ బుత్రులమై నీచుశస్సును లోకమున వ్యాపింపఁజేసి, లోకకల్యాణము కావించెదము.”

మైత్రేయుఁ డిట్ల నెను :- “విదురా! ఆ సమయమున భగవంతుఁడు “మంచిది, దత్త!” అనెను. అనఁగా మేము నీకు పుత్రు నొసంగితిమి. అందువలన శ్రీహరి యంశమునఁ బుట్టినవానికి “దత్త” యను పేరు పెట్టఁబడెను. అత్రిపుత్రుఁ డగుటచే నాతఁడు “ఆత్రేయుఁ” డయ్యెను. ముని వస్త్రములు తపస్సుచే మలినము లగుటచే శివునకుఁ గోపమువచ్చెను. అందువలన నాతని యంశముచేఁ గ్రోధియగు దుర్వాసమహాముని యుద్భవించెను. అతఁ డందఱపైఁ గోపము చూపుచుండును. శాపమతని నాలుక చివరనే తాండవ మాడుచుండును. బ్రహ్మధ్యానము శివుని శిరస్సుననున్న చంద్రునిమీఁద నుండెను,

ఆతని మనస్సు వనశోభచే నత్యంత ప్రపుల్లిత మయ్యెను. అందువలన నత్యంత సుందరుఁడును, మిక్కిలి రసికుఁడును, త్రిలోక సుఖదాయకుఁడు నగు చంద్రుఁడు బ్రహ్మాంశమునఁ బుట్టెను. త్రిమూర్తులు వరము లీయఁగానే అత్రి అర్ఘ్య పాద్యాసన ఆచమనీయా ద్యుపచారములను, కంద మూల ఫలాదులను, భక్తితోఁ జేసిన పూజను స్వీకరించి త్రిమూర్తు లంతర్ధానమైరి. మహాముని పత్నీ సహితముగ నిలువఁబడిపోయెను. త్రిమూర్తులు వెళ్లిన తర్వాత వీరిద్దరా దిక్కునకు నమస్కరించి తమ యాశ్రమమునకు వచ్చెను. కాలాంతరమున నాతనికి ముగ్గురు పుత్రు లుదయించిరి. వారికి దత్త, దుర్వాస, చంద్రులని పేరులు పెట్టిరి.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లుడిగెను:- “సూతా! చంద్రుఁడు సముద్ర మంధన సమయమున సముద్రమునుండి పుట్టెనని వింటిమి. అందుకనియే నేటికిని పూర్ణిమా దినమునఁ జంద్రుఁడు పోడశకళలతో వెలుగునప్పు డాతని వృద్ధిని గాంచి, తండ్రి యగు సముద్రుఁ డుప్పొంగుట చూచుచున్నాము కదా! లక్ష్మీయు సముద్రమునఁ బుట్టుటచేఁ జంద్రుఁడు లక్ష్మీకి తమ్ముఁడు కదా! అట్టియెడ మీరు చంద్రుఁ డత్రి పుత్రుఁడనియు, అనసూయా గర్భమునఁ బుట్టివాఁడనియుఁ జెప్పుచుంటిరి. అది యెట్లు? ఈ మర్మమును మాకు తెల్పుము.”

శౌనకుని ఈ ప్రశ్నను విని నవ్వుచు సూతుఁ డిట్లు నెను:- “స్వామీ! మీరుకూడా యిట్లు ప్రశ్నించుచుండుటచే నాకు భ్రమ కలుగుచున్నది. మహాభాగా! చంద్రుఁడు నిత్యుఁడే. సృష్టి ప్రకరణములోఁ జంద్రుడు విరాట్ స్వరూపము యొక్క

మనసునుండి యుత్పన్నమైనట్లు చెప్పబడినది. చాల జీవులు నిత్యులుగనుండి యప్పుడప్పుడు స్వేచ్ఛగా నవతరించి సాంసారిక కార్యము లొనర్చుచుందురు. సప్తర్షులు నిత్యులు. వారిలో విశ్వామిత్రముని రాజర్షియగు గాదికి జన్మించెను. ఒక రూపమున నాతఁడు సప్తర్షి మండలమున నుండును, మఱియొక రూపమున పృథ్వియం దవతరించెను. ఇచ్చట నాతఁడు తన కార్యమును నెఱవేర్చుకొనిన తర్వాతఁ దన లోకమున నివసింప సాగెను. సముద్ర మంధనమునకుఁ బూర్వమునఁ గూడ చంద్రుఁడుండెను. ఎచ్చటికిని వెళ్లలేదు. శ్రీహేనుఁడగుటచేఁ గళాకాంతులు లేకుండెను. సముద్ర మంధన సమయమున శ్రీసంపన్నుఁడై, యమృతమయుఁడై వచ్చి, తన యమృత కిరణములచే వృక్ష, లతౌషధముల పైనను, బ్రాహ్మణుల పైనను అమృతమును జిలికెను. కాలాంతరమున నాతఁడు బ్రహ్మాంశమున అత్రిపుత్రుఁ డయ్యెను. చంద్రుఁడు పుత్రుఁ డగుటచే వికార మేమియును గలుగలేదు. ఆతని కార్యమున కేమియును భంగము కలుగలేదు. నిత్య, బద్ధ, ముముక్షు, ముక్త జీవులందఱు భగవదాజ్ఞారూపమగు త్రాటిచేఁ గట్టఁబడి యున్నారు. ఆతని యిచ్చలేక యెవ్వరు నేమియును జేయఁ జాలరు.”

శౌనకుఁ డిట్లనెను:- “అట్లయిన నందఱు నొకరకముగ బద్ధులే. ఇంక నిత్య, ముక్త, బద్ధులలో భేదమేమున్నది?”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను:- “మునివరా! వాస్తవముగ నందఱును బద్ధులే. ఉపచారముచే వీరు భేదముగ నెన్నఁబడిరి. దీనినిబట్టి వీరు నిత్యులు, దీనిని బట్టి వీరు బద్ధులనుట అపేక్షా

కృతమే. కాకండిన సమస్తమైన వారి హృదయములందు శ్యామసుందరుఁడు కూర్చుండి వారి నందఱను దన యిష్టము వచ్చిన ట్లాడించుచున్నాఁడు. జీవులు వివశులై యా కార్యము లొనర్చుచున్నారు.”

శౌనకుఁ డిట్ల నెను:- “సూతా ! నీవు సత్యము పలుకు చున్నావు. జీవుని అహంకారము వ్యర్థము. జరుగవలసినది భగవదేచ్చచే జరుగును. జీవుఁడు వ్యర్థముగాఁ దన ప్రయత్నమును దాను జేసికొనుచున్నాఁడు. మా కిప్పు డీ ముగ్ధురచరిత్రములలో ముఖ్యముఖ్య సంఘటనములను జెప్పుము.”

అంత సూతుఁ డిట్ల నెను:- “మహాభాగా ! దుర్వాసుని యొక్కయు, జంద్రునియొక్కయు చరిత్రములు యథాస్థానమున ముందు చెప్పఁగలను. ఇప్పుడు నేను నినపింపఁదలచిన దత్తాత్రేయచరిత్రమును మీరు సమాహితచిత్తులరై వినుఁడు.”

దత్తాత్రేయావతారము

భగవ దవతారము లనంతములు. వాటికి లెక్కలేదు. అనేకయోనులలో నవతరించి భగవంతుఁ డనంతలీల లొనర్చెను. భగవల్లీల లన్నియు ననుకరణీయములు కావు. కొన్నిలీలలు లీలలుగ నుండును. కొన్ని ఉపదేశప్రదములుగ నుండును. ఉపదేశప్రదములై, సదాచారపూర్ణములై, లోకవేదవిరుద్ధములు కానివై యున్నవాటి ననుకరింపవలయును. కేవలము లీలలుగ నున్నవాటిని శ్రద్ధతో శ్రవణముచేయవలెను. వాటిని శ్రవణము చేయుటచేతనే పుణ్యము కలదు. ఈశ్వర వచనములు సత్యములు. ఆచరణముమాత్ర మచ్చటచ్చట ననుకరణీయములుగ నుండును. శివుఁడు విషమును ద్రావెను. కృష్ణుఁడు గోవర్ధన పర్వతము నెత్తెను, రాసక్రీడ సొనర్చెను. ఈ లీలల ననుకరింప రాదు. అనుకరించినఁ బతితులగుదురు. అప్పుడప్పుడు సామర్థ్య వంతుఁడగు నవతారపురుషుఁడు లోకవేద విరుద్ధాచరణమును జేయుటను గాంచి, ఆతఁడు చేసినాఁడు కావున మనమును జేయుదమని యట్లు చేయరాదు. ఆతఁడు సమర్థుఁడు కావునఁ దన మాయచే మనల మోసపుచ్చుట కిట్లు చేసెనని భావింప వలెను. అ సమయమున నతనిని నిందింపనుగూడదు, పొరబడి దాని ననుకరింపను రాదు. మోహవశమున నా విరుద్ధాచరణ మును మనము కావించినఁ బతితులము కాఁగలము.

ఈ విషయమున మహాపురుషులు తమ శిష్యుల కనేక విధముల బోధించిరి. ఒక మహాత్ముఁడు భిక్షకు వెళ్ళుచుండెను. వెంట శిష్యుఁడు నుండెను. శిష్యుని బరీక్షించుట కాతఁడు

మాంసము నడిగెను. ఆతఁ డొసంగెను. మహాపురుషుఁడు తినెను. శిష్యుఁ డిట్లనుకొనెను:- ‘గురువు తినఁగా నేనేలఁ దిన్నరాదు?’ ఆతఁడుకూడ దానిని దీసికొని జిహ్వాచాపల్యముచే దానిని దినెను. ముందుకు పోఁగా కంచు కరగఁబడుచుండెను. దానిని మహాపురుషుఁ డడిగెను. బట్టివాఁడు మాంసనొసంగెను. దాని నాతఁడు త్రాగివేసెను. ఇప్పుడు శిష్యుఁడు భయపడెను. మహాత్ముఁ డిట్ల నెను:- “దీనినిఁగూడ త్రాగుము. నీవు నన్నను కరణము చేయఁదలఁచునెడల నన్నిటిలో ననుకరించుము.”

ఉపనిషత్తులలో ఋషులు తమ సుచరిత్రములనే గాని నిషిద్ధకర్మల ననుసరింపవలదని సెలవిచ్చిరి. ఇదేవిధముగ నింకొక మహాత్ముఁడు వెళ్లుచుండెను. దారిలో జేపలు కనఁబడెను. గురుశిష్యులిరువురు ఆకలి చెందియుండిరి. గురువు చేపలనుదినెను. శిష్యులు నట్లేచేసెను. కొంతదూరము పోయిన తర్వాత గురువు కోపబడి యిట్ల నెను:- “నీవిట్లు చేసితివేమి?” ‘మీరు చేసితిరి కావున నేనును జేసితి’నని శిష్యులనిరి.

మహాత్ముఁ డిట్ల నెను:- “మంచిది, నేను వమనముచేసెదను.” క్రక్కఁగానే చేపలన్నియు బ్రదికి క్రిందఁబడినవి. వాటి వెంట పచ్చని పదార్థము పడెను. శిష్యులును వమనము చేయఁగా భయంకర దుర్గంధము వెలువడెను. అంత శిష్యులు గురుశూదములపైఁబడి “మిమ్మల నడుగక మిమ్మల నెన్నడు ననుకరింప”మనిరి. సాధారణముగ నెట్టి విరుద్ధాచరణము నిట్టి మహాత్ములొనర్చిరో యట్లే దత్తాత్రేయుని యాచరణముకూడ యుండెను.

సూతుఁ డిట్లు నెను:- “మునులారా ! అత్రి, అనసూయ లకు త్రిమూర్తులు వరములిచ్చి వెల్లినతర్వాత వారు ముగ్గురు సత్రియింట నవతరించిరి. బ్రహ్మాంశమునఁ జంద్రుఁడు పుట్టి లోకపాలుఁడనఁబడెను. ఆతనితో సమానమగు సుందరుఁడీలోక మున లేడు. ఆతఁడు రాజసూయ, విశ్వజిద్యాగము లొనర్చి యందఱను దనవశము కావించుకొనెను. ఆతఁడు ప్రజాపతియై చంద్రవంశ సంస్థాపకుఁడయ్యెను. శివాంశమునఁ బరమ క్రోధి యగు దుర్వాసమహాముని యుద్భవించెను. ఆతఁడు వివాహము చేసికొనలేదు. పుట్టుగానే యీతఁడున్నత్రవతమును ధరించెను. పిచ్చివానివలె జడలు విఱియఁబోసికొని, యిటునటుఁ దిరుగు చుండును. ఏకొంచె మపరాధమొనర్చినను నీతఁడు శాపరూపా స్త్రమును నాతనిపైఁ బ్రయోగించును. కొందఱకు వరములు కూడ యిచ్చుచుండును కాని చాలకొలది. ఈతనికి భ్యాతి శాపమొసంగుటలోనే. ఇప్పటికి నేసాధువైనఁ గోపముగనుండిన సాక్షాద్దుర్వాసుఁడు వచ్చెననుచుండుము. దుర్వాసుని శాప మును గూర్చి అనేక కథలు గలవు. వానినిఁ బ్రసంగానుసార ముగ ముందు వర్ణింపఁబడును. ఈతఁడు శాపము మూలముననే జీవుల ననుగ్రహించును. ఈశ్వరుని శాపమును వరతుల్యమే. ఆతని క్రోధమును గళ్యాణకారకమే కాఁగలదు. ఏలననఁగా శివుని కార్య మెన్నటికి అశివము కాఁజాలదు.

తర్వాత సాక్షా చ్ఛ్రివిష్ణు నంశమున దత్తాత్రేయుఁడు జన్మించెను. దేవతలు పుష్పవృష్టిని గుఱిపించి, దుందుభులు మ్రోగించి భగవంతుని యెడల గౌరవమును బ్రదర్శించిరి. దత్తాత్రేయుఁ డతిసుందరుఁడు. ఆతని రూపలావణ్యమును

గాంచఁగానే దర్శకులు ముగ్ధులై యాతని వెంటఁ బడుచుందురు. ఆతఁడు పుట్టుకతోడనే అవధూత వేషమును ధరించెను. ఆతఁడు గృహస్థుఁడు కాలేదు. సాంసారిక ప్రవృత్తికి సంబంధించిన కార్యము లేవియును జేయలేదు. ఆతఁడు నిస్సృహుఁడై యిటునటుఁ దిరుగుచుండును. వేలకొలది స్త్రీలు, పురుషులు, బాలకులు ఆతని వెంటఁ బడుచుందురు. ఆతని స్వరూపములో మోహకత కలదు. ఒకసారి యాతఁడు సుందర స్వచ్ఛసలిల ములుగల సరోవరతీరమున సమాధినిమగ్నుఁడై యుండెను. చాలమంది ఋషికుమారు లాతని దగ్గఱనుండిరి. తానవధూత యనియు, తనదగ్గఱ నుండనవసరము లేదనియుఁ దన యాచరణము లోకబాహ్య మైనదనియు, నెవఁడైన శ్రోత్రియ బ్రహ్మ నిష్ఠుని కడకు వెళ్లుఁడనియు నాఋషికుమారుల కీతఁడు చెప్పెను. ఎంత చెప్పినను ఆ ఋషికుమారులు వినలేదు. అప్పుడు దత్తాత్రేయులు తన మాయను బన్నెను.

ఆ ఋషికుమారులను దనదగ్గఱ నుంచుకొనఁదలఁపలేదు. అప్పు డందఱును జూచుచుండఁగానే సరోవరములో నుండి యత్యంత సుందరమగు స్త్రీ వెలువడెను. అందఱకుఁ జాల విస్మయమయ్యెను. అందఱు నా స్త్రీ వైపు చూచుచుండిరి. స్త్రీ యెవ్వనివైపు చూడకయే, దత్తభగవానుని దగ్గఱకువచ్చి కూర్చుండెను. ఆమె సాక్షాల్లక్ష్మీయంశమునఁ బుట్టినది. తాను గృహస్థుని ఋషికుమారులు వెళ్ళిపోవుటకు దత్తాత్రేయుఁడు తన యోగమాయచే నామెను నిర్మించెను. కాని వారు వెళ్లక, యామె భగవానుని మోహినీమాయ యని గ్రహించిరి. అంత దత్తభగవానుఁడు అభాద్యపదార్థములను దినెను, అప్లేయ

పదార్థములను ద్రాగెను. దీనిచే ఋషికుమారుల మనస్సు తిరిగి పోయి యిట్లనుకొనిరి:- “ఈతఁడు సదాచారహీనుఁడు. ఈతని దగ్గఱ నుండి మన మేమి చేయఁగలము?” ఇట్లాలోచించి యందఱాతనిని వదలి వెళ్ళిపోయిరి. భగవానుఁ డనుకొన్న దిదియే. వారు వెళ్ళిపోగానే యాతఁ డానందముగ తపస్సు చేయ మొదలిడెను.

ఆతని యాచరణము లోకబాహ్యమైన దగుటచే దత్తాత్రేయుని బ్రసన్నుని గావించుట చాల కష్టము. ఈతని ప్రభావము తెలియనివారు, ఆతని వేషమునుగాంచి సందేహించెదరు. ఈతఁడు తన భక్తులను కఠినముగఁ బరీక్షించును. ఈతని పరీక్షలో నెగ్గువారు చాల తక్కువ; కాని దీనిలో నెగ్గినవారు ఈ లోకమున సర్వైశ్వర్యసంపన్నులై, సమృద్ధిశాలురై చివరకు ముక్తి పొందఁగలరు.”

శౌనకుఁ డిట్లడిగెను:- “సూతా! భగవానుఁ డిట్టి యల్పజ్ఞుల నిష్టల కఠినముగఁ బరీక్షించును? ఇట్టి లోకబాహ్య కార్యముల నేలఁ జేయును?”

సూతుఁ డిట్లనెను:- “మహాభాగా! భగవానుఁడు సర్వ శిక్షణల నీయవలయును. లోక, వేదములు లేని స్థితియు నుండును. అచ్చట విధి నిషేధములు రెండు నుండవు. దానికి అవధూతావస్థ యని పేరు. దీని నాచరించువారు చాల అరుదుగ నుందురు. అది సాధనములవలన వచ్చునదికాదు. భగవత్కృపచే, అనేక భస్మలలోని సుకృతముచేత వా యవస్థ ప్రాప్తించును. దత్తాత్రేయు డా యవస్థను బ్రదర్శించిరి. చాలమంది విరక్తులను

దన వరముచే నా యవస్థను బొందునట్లువచ్చెను. చాలమంది రాజర్షులకు జ్ఞానమొసంగి, యిహలోక సుఖములను బ్రసాదించెను. వారీలోకమునఁ బ్రసిద్ధమగు కీర్తిశాలురగు రాజులైరి. చివరకు వారు మోక్షపదవినిఁ బొందిరి. ఈతఁడు భుక్తి ముక్తి ప్రదాత.”

అంత శౌనకుఁ డిట్లనెను :- “ సూతా ! దత్తభగవానుఁడు తన వరములచే సిద్ధుల నొనర్చిన యిద్దరు ముగ్గురు రాజుల విషయమును జెప్పము. దత్తాద్రేయుని చరిత్ర వినుటకు మాకందఱకు మిక్కిలి కోరిక కలదు.”

అంత సూతుఁ డిట్లనెను :- “ మునులారా ! దత్తభగవానుఁ డసంఖ్యాకులగు జీవుల నుద్ధరించెను. వానిలో రెండు మూఁడు ముఖ్యముఖ్య చరిత్రములను మీకు సంక్షేపముగఁ జెప్పెదను. మీఠందఱును సమాహితచిత్తులరై భగవచ్ఛరిత్రములను వినుఁడు.”

మ హా ద వ కా శ ము

‘భాగవతకథా గ్రంథమాల’ చందాదారులకు శ్రీరామశరణ్, కుందుర్తి వేంకటనరసయ్యగారి గ్రంథములు, రు. 1-0-0 కు, రు. 0-4-0 లు తగ్గించి యియబడును. వ్రాయునపుడు చందాదారు, నెంబరు నుదాహరింపవలయును.

భా గ వ త క థ

మహాత్ములున, సాధుపుంగవులు నగు శ్రీ శ్రీ శ్రీ ప్రభుదత్తజీ బ్రహ్మచారి మహారాజుగారు అష్టాదశ పురాణములందలి సమస్త కథలు కలసి వచ్చుట్లుగా భాగవతము నాధారముగ జేసికొని ‘భాగవతకథ’ను 60 భాగములుగ రచించిరి. ఈ యరువది భాగములను మహామండలేశ్వర్, శ్రీరామ శరణ్ కుందుర్తి వేంకటనరసయ్య పాకయాజిగారు లీతాంధ్రభాషలో ననువదించిరి. ఇదివఱకు వీనిని సాధన గ్రంథమండలి వారు 7 వ భాగము వఱకె బ్రచురించిరి. ఇప్పుడు విగ్రహిత భాగములను మేమే ప్రకటించ దలంచితిమి. వీనిని బ్రచురించుటకు శ్రీబ్రహ్మచారిగారు అధికారపత్ర మొసంగి నారు. గ్లాస్ ప్రతి రు. 2-50. ఒక్కసారిగా రు. 101-00 లు చెల్లించు వారికి 60 భాగము లీయబడును.

సంవత్సర చందా రు. 24-00. 12 పుస్తకములీయబడును.

మాఝ 1-8 భాగములు వఱకు ఇప్పుడు లభింపగలవు. ప్రతినెల యును ఒక్కొక్కటి చొప్పున బ్రకటించెదము. లైబ్రరీల యజమానులను, దేవాలయ ధర్మకర్తలున, పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయులును ముఖ్యముగ అభిమానించి చందాదారులుగ చేరవలయునని ప్రార్థించుచున్నాము. పుస్తకము లకును, వికరములకును ఈక్రింది చిరునామాకు వ్రాయుడు.

భా గ వ త కథా గ్రం థ మాల,

బుద్ధాంపోష్ఠు, బాపట్లతాలూకా.

(బాంచి :- తెనాలి, బాపట్ల.

మహామండలేశ్వర్ శ్రీరామశరణ్

కుందుర్తి వేంకట నరసయ్యగారి గ్రంథములు.

1. శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	2-50
2. నవవిధ భక్తులు	2-50
3. భాగవత కథ 1, 2, 3, 4, 5 ఒక్కొక్క భాగము	2-00
,, 6, 7, 8 భాగములు	2-50
4. భారతీయ దర్శనము	1-50
5. కలిసంతరణోపనిషత్	1-00
6. అర్థసంచకము	0-75
7. పరమార్థతత్త్వము	0-75
8. నరసదాసు కీర్తనలు	0-62
9. మహాసంకీర్తన	0-50
10. హరినామ సంకీర్తన విధానము (40 స్వరములతో)	1-00
11. కేవలము స్వరములు	0-50
12. సంకీర్తన మీమాంస	1-00
13. నామమహిమార్ణవము	2-00
14. శ్రీరామనామ ప్రభావము (పరివర్ణితము)	0-40
15. భగవన్నామ ప్రభావము	0-40
16. శ్రీరామ పూజావిధానము	0-25
17. హనుమాన్చాలీసా - పూజావిధానముతో	0-25
18. ప్రణవ ప్రభావము	0-50
19. శ్రీరామ పటలము	0-40
20. తత్త్వత్రయము	0-20
21. ధ్యానపద్ధతి	0-50
22. బ్రహ్మచర్యము	0-37
23. ఆధ్యాత్మిక సాధనక్రమము	1-00
24. అనుష్ఠానక్రమము	0-25
25. శ్రోతృ	0-12

నామప్రయాగ - బుద్ధాం వయా చందోలు అని వ్రాయవలెను.